

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

AN ADMINISTRATIVE DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM IN THE FIELD OF
POLITICAL SCIENCE OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

นายวินัย ภูมิสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๗

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นายวินัย ภูมิสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

AN ADMINISTRATIVE DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM IN THE FIELD OF
POLITICAL SCIENCE OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

Mr. Winai Poomsuk

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Public Administration)
Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E.2014

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล, รศ.)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา พุดมยางกูร)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา พุดมยางกูร
อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายวินัย ภูมิสุข)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย : นายวินัย ภูมิสุข
ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.พรรษา พุฒยางกูร, พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pub. Admin.)

: อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต, B.A., M.A., Ph.D. (Pub. Admin.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารทั้งสิ้น ๒๐ รูปหรือคนการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ๒๗๘ ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ยังขาดการบูรณาการองค์ความรู้สาขาวิชารัฐศาสตร์กับองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น ยังมีปัญหาที่ทำให้การบริหารหลักสูตรไม่ประสบผลสำเร็จ การประเมินผลหลักสูตรโดยเฉพาะสาขาวิชารัฐศาสตร์ไม่เป็นไปตามสิ่งที่มุ่งหวัง และอาจารย์ประจำหลักสูตรยังมีไม่เพียงพอ

๒. ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนสามารถสร้างเอกลักษณ์ของสถาบันเข้าใจหลักสูตรบูรณาการรายวิชา ๒) ด้านบุคลากร อาจารย์ประจำจบตรงสาขาวิชา ผู้สอนมีความรู้และองค์ความรู้เชิงความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๓) ด้านการส่งเสริมวิชาการ จะต้องทำงานแบบเชิงรุกและรับหาแหล่งค้นคว้าข้อมูล การพัฒนาความรู้และผลงานวิชาการ ๔) ด้านการวัดและประเมินผลต้องมี

กฎเกณฑ์ ระเบียบเผยแพร่เอกสารหลักในการขับเคลื่อนประเมินผลและ ๕) ด้านงบประมาณต้องมีแผนกลยุทธ์ทางการเงินแผนป้องกันความเสี่ยงแผนจัดหาครุภัณฑ์ที่ทันสมัย

๓. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า

๑. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอปริหานิยธรรมพบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การประชุม ๑ เดือน/ครั้ง ๒) การรับรู้ความคิดร่วมกัน ๓) ทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน ๔) การส่งเสริมสิทธิสตรีให้มากขึ้น ๕) ประธานมีภาวะผู้นำดี ๖) เนื้อหาวิชาการมุ่งให้คุณค่าต่อการบูชา และ ๗) มีการยกย่องคุณความดีต่อบุคลากร

๒. ด้านบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรมพบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) กำหนดแผนการประชุม ๒) ระบบทีมงาน ๓) บุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม ๔) มีข้อตกลงร่วมกัน ๕) ให้ความสำคัญต่อคนดี ๖) รับฟังความคิดเห็นประธานและ ๗) บุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน

๓. ด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอปริหานิยธรรมพบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) ประชุมเพื่อวิเคราะห์สาขาวิชา ๒) ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมายเดียวกัน ๓) มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันท้องถิ่น ๔) กรอบกำหนดเงื่อนไข ๕) ระยะเวลาการผลิตผลงานวิชาการด้านสตรี ๖) การสร้างต้นแบบทางวิชาการ และ ๗) การยกย่องและให้กำลังใจผู้มีผลงานทางวิชาการ

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอปริหานิยธรรมพบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) กำหนดเกณฑ์ที่มีคุณภาพ ๒) บุคลากรรู้วิธีวัดและประเมินผล ๓) เกณฑ์การประเมินตามบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น ๔) รูปแบบการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ของ สกอ. ๕) การมอบหน้าที่ให้กับสตรีรับผิดชอบ ๖) ผู้นำทราบถึงวิธีการวัดและการประเมินผลและ ๗) การให้เกณฑ์คนไม่เก่งแต่ดี ชยัน

๕. ด้านงบประมาณตามหลักอปริหานิยธรรมพบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) จัดทำแผนรายจ่ายประจำปี ๒) การจัดหางบประมาณร่วมกัน ๓) การจัดหางบประมาณจัดสร้างอนุสาวรีย์ ๔) การควบคุมงบประมาณให้คุ้มค่า ๕) การยกย่องคนดี และการชมคนไม่ดี ๖) มอบหมายให้สตรีควบคุมด้านงบประมาณและ ๗) บุคลากรเคารพต่อตัดสินใจส่วนงบประมาณ

Dissertation Title : An Administrative Development of the Curriculum in the Field of Political Science of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Researcher : Mr. Winai Poomsuk

Degree : Doctor of Philosophy (Public Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst.Prof. Pansa Bridhyangkura, B.A.,M.A., Ph.D.(Pub.Admin.)

: Dr. Phichet Thangto, B.A.,M.A., Ph.D.(Pub.Admin.)

Date of Graduation : March 31, 2015

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the present condition in administering the curriculum in the field of Political Science of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in Campuses in the northeastern part, 2) to study the factors contributing to administering the desirable curriculum in the field of Political Science of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, and 3) to present the administrative development in administering the desirable curriculum of the University.

This is a mixed method research focusing on the use of qualitative method based on the in-depth interview with administrators, totaling 20 persons or by way of the Focus Group Discussion consisting of 10 persons by using a technique of Content Analysis. And this research also used the quantitative method in collecting data from 278 sampling groups in analyzing data for frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of research was shown that

1. The current condition in administering the curriculum in the field of Political Science of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in the Campuses in the northeastern part was found that it lacked the Political Science's knowledge integrated with local knowledge. There are a lot of problems that intercepted the work causing the stagnant administration. The curriculum evaluation of Political Science does not conform to the aims, and the curriculum lecturers still are not enough.

2. The factors contributing to administer the desirable curriculum in the field of Political Science of Mahulalongkornrajavidyalaya University in the

Campuses in the northeastern part was found that it was consisted of 5 aspects as follows : 1) with respect to curriculum and instruction, it can build the identity of the institution and understand the curriculum integrated with subjects, 2) with respect to the lecturers who finished an education relevant to the field, and the lecturers possess the knowledge related to other institutions, 3) with respect to the support of academic matter, it must be a proactive and defensive work and find out for the sources of information in developing knowledge and academic work, 4) with respect to measuring and evaluating the results, it must have the criteria, and regulation in disseminating the document which is the main mechanics in driving an evaluation, and 5) with respect to the budget, it must have the plan on money strategy, risky defense, and purchasing modern objects.

3. The development on administering the desirable curriculum in the field of Political Science of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in the Campuses in the northeastern part was found that ;

1. With respect to curriculum and instruction based on Apahariyadhamma found that it was consisted of 7 aspects as follows; 1) the meeting conducted once a month, 2) common knowledge awareness, 3) everyone can perform things with the same standard, 4) supporting the women' roles more and more, 5) chairperson having leadership, 6) the courses giving respectable values, and 7) admiring the personnel's goodness.

2. With respect to the personnel based on Apahariyadhamma found that; it was consisted of 7 aspects, namely, 1) stipulating the meeting plan, 2) team work system, 3) personnel can be the model on culture, 4) having common agreement, 5) giving values to good persons, 6) listening to the Chair, and 7) personnel has loving-kindness to one another.

3. With respect to the academic support based on Apahariyadhamma found that it had 7 aspects, namely, 1) meeting to analyze the field, 2) everyone can know the same target, 3) creating the local institute's values, 4) the frame stipulating condition, 5) period of producing the academic work on women, 6) creating an academic exemplar, and 7) praising and giving willpower to the persons having the academic work.

4. With respect to the measurement and evaluation based on Apahariyadhamma found that it had 7 aspects, namely, 1) stipulating the qualified standard, 2) personnel knows how to measure and evaluate the results, 3) the standard of evaluation based on the important persons in the

locality, 4) the format of measurement and evaluation based on the standard of the Office of the Higher Education Commission, 5) giving an authority to women for their responsibility, 6) the leader knows the way of measurement and evaluation, and 7) giving the standard for the person who is not clever but he/she is good and diligent.

5. With respect to budget based on Apahariyadhamma found that it had 7 aspects, namely, 1) making plan on annual expense, 2) making common budget plan, 3) earning the budget to build the monument, 4) spending money worthily, 5) praising good persons, and driving away bad persons, 6) giving an opportunity to women to control the budget, and 7) personnel respects the decision on the budget.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรษา พุฒยางกูร และอาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต กรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ และได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เนื้อหาของงานวิจัยนี้ชัดเจนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฎิภาณ มหรรณานิบัติ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ, และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชา เดชสุภา ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระเดชพระคุณพระราชาสีมาภรณ์ รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, พระเดชพระคุณพระธรรมโมลี,ดร.รองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์, พระเดชพระคุณพระราชาธีราจารย์,ดร.รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี, พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ ทั้ง ๕ วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งหมด ๒๐ รูปหรือคน ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทั้งแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามที่ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยากร และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่เป็นกำลังใจให้มาโดยตลอดจนประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่คุณพ่อ คุณแม่ ปู่ย่า ตายาย ครูบาอาจารย์ รวมถึงญาติธรรมทุกๆ ท่าน

นายวินัย ภูมิสุข

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ต
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๙
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร	๑๙
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร	๓๖
๒.๔ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์	๔๓
๒.๕ หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหารหลักสูตร	๖๘
๒.๖ บริบทมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๗๑
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๗
๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย	๙๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐๐
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๐๐
	๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๐๐
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๒
	๓.๔ การรวบรวมข้อมูล	๑๐๔
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๕
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๑๐๗
	๔.๑ ข้อมูลทั่วไป	๑๐๗
	๔.๒ สภาพปัญหาปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๑๐
	๔.๓ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒๔
	๔.๔ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๓๘
	๔.๕ ผลการวิจัยการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๗๐
	๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย	๑๘๓
บทที่ ๕	บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๘๘
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๘๘
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๙๒
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๒
	๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๒๐๒
	๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๒๐๓
	๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	๒๐๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้บริหารการสัมภาษณ์เชิงลึก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

ภาคผนวก ข

ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือ

ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม(Try out)

ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย(สัมภาษณ์เชิงลึก)

การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)

ภาคผนวก ค

ประมวลภาพการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ภาคผนวก ง

ประมวลภาพการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ประวัติผู้วิจัย

๒๐๕

๒๑๒

๒๑๓

๒๑๔

๒๑๕

๒๑๖

๒๑๗

๒๑๘

๒๒๔

๒๒๖

๒๓๒

๒๕๑

๒๗๒

๒๗๙

๒๘๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ความหมายของการพัฒนา	๑๓
๒.๒	แสดงสาระสำคัญของแนวคิดการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา	๑๘
๒.๓	ความหมายของการพัฒนา	๒๐
๒.๔	ความหมายของการบริหาร	๒๓
๒.๕	หลักการสำคัญของการบริหาร	๓๑
๒.๖	กระบวนการบริหาร	๓๕
๒.๗	ความหมายของประสิทธิภาพ	๓๘
๒.๘	ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ	๔๒
๒.๙	ความหมายของรัฐศาสตร์	๔๔
๒.๑๐	แสดงปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์	๖๔
๒.๑๑	หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหาร	๗๐
๒.๑๒	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ	๘๒
๒.๑๓	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร	๙๐
๒.๑๔	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร	๙๖
๓.๑	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๑
๔.๑	แสดงสภาพปัญหาปัจจุบัน การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒๒
๔.๒	สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นสภาพปัญหาปัจจุบัน การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒๔
๔.๓	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพและข้อมูลพื้นฐาน	๑๒๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมและรายด้าน	๑๒๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๕	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	๑๒๗
๔.๖	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์	๑๒๘
๔.๗	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๑๒๙
๔.๘	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการวัดและประเมินผล	๑๓๐
๔.๙	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านงบประมาณ	๑๓๑
๔.๑๐	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้าน	๑๓๒
๔.๑๑	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	๑๓๓
๔.๑๒	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์	๑๓๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๓	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๑๓๕
๔.๑๔	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการวัดและประเมินผล	๑๓๖
๔.๑๕	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านงบประมาณ	๑๓๗
๔.๑๖	สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอุปทานิยธรรม	๑๔๔
๔.๑๗	สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักอุปทานิยธรรม	๑๕๐
๔.๑๘	สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอุปทานิยธรรม	๑๕๗
๔.๑๙	สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลักอุปทานิยธรรม	๑๖๔
๔.๒๐	สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักอุปทานิยธรรม	๑๗๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	วงจรของการพัฒนาหลักสูตร	๕๖
๒.๒	การประยุกต์โมเดลการประเมินของ Tyler สำหรับใช้ประเมินหลักสูตร	๕๙
๒.๓	การประยุกต์โมเดลการประเมินของ Stake สำหรับใช้ประเมินหลักสูตร	๖๐
๒.๔	การประยุกต์โมเดลการประเมินของ Stuffle beam และคณะสำหรับใช้ประเมินหลักสูตร	๖๑
๒.๕	กรอบแนวคิดการวิจัย	๙๙
๔.๑	แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภินิหารธรรม	๑๔๓
๔.๒	แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักอภินิหารธรรม	๑๕๐
๔.๓	แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอภินิหารธรรม	๑๕๗
๔.๔	แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลักอภินิหารธรรม	๑๖๔
๔.๕	แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักอภินิหารธรรม	๑๖๙
๔.๖	แสดงแนวทางการกำหนดกรอบองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสม	๑๗๓
๔.๗	แสดง Administration Model(MARLAMP)การพัฒนาเพื่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๘๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คัมภีร์พระไตรปิฎกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ในการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยใช้ชื่อย่อและคำเต็ม ชื่อของพระคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาธรรมบท ดังต่อไปนี้.

คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยใช้อ้างอิงแบบ ๔ ตอนคือ ชื่อย่อคัมภีร์/เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น อง.สตตก. (ไทย) ๒๓ / ๒๐ / ๑๘. หมายถึง สุตตันตปิฎก องคุดตรนิกาย สตตกนิบาต เล่มที่ ๒๓ (ภาษาไทย) ข้อที่ ๒๐ หน้าที่ ๑๘ เป็นต้น

คำย่อ

ชื่อคัมภีร์

ฉบับภาษา

พระสุตตันตปิฎก

อง.สตตก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก องคุดตรนิกาย สตตกนิบาต

(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษารัฐศาสตร์ตามแนวตะวันตกมีการพัฒนามาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ ๕ (สมัยเอเธนส์) นักปราชญ์คนสำคัญ เช่น เพลโต อริสโตเติล มาจนถึงปัจจุบันมีการอธิบายที่เป็นเหตุผลมีหลักการครอบคลุมถึงการศึกษาปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อรัฐกับประชาชน^๑ รัฐศาสตร์เป็นวิชาในสายสังคมศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็นสาขาต่าง ๆ อาทิ ปรัชญาการเมือง ประวัติศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง ทฤษฎีการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง การบริหารรัฐกิจ การเมืองการปกครองท้องถิ่น (local politics) เป็นต้น^๒

สาขาวิชารัฐศาสตร์มีรายวิชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๔ รายวิชา ได้แก่ ๑) นิเวศวิทยาในพระไตรปิฎก ๒) วิชาสาราณสุขในพระไตรปิฎก ๓) วิชาเทวศาสตร์ในพระไตรปิฎก ๔) พระพุทธศาสนากับการสังคมสงเคราะห์ ๕) ในพระไตรปิฎก ๖) จิตวิทยาในพระไตรปิฎก ๗) อักษรจารึกในพระไตรปิฎก ๘) สังคมวิทยาในพระไตรปิฎก ๙) เศรษฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก ๑๐) พุทธประวัติในพระไตรปิฎก ๑๑) การอ่านพระไตรปิฎกภาคภาษาอังกฤษ ๑๒) ทฤษฎีสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในพระไตรปิฎก ๑๓) หลักการสังคมสงเคราะห์ในพระไตรปิฎก ๑๔) รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก^๓

การจัดการรัฐตามแนวพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเป็นการจัดการรูปแบบบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้รัฐสามารถปกครองประชาชนลดความรุนแรง ความขัดแย้งและการต่อสู้ อนึ่งวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสนานั้นมิใช่ศาสตร์ที่เน้นการเมืองการปกครองโดยการใช้อำนาจของผู้ปกครองที่กระทำต่อประชาชนหากเป็นการเน้นความประพฤติดของผู้ปกครองที่ต้องปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม วิชารัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก นักวิชาการไทยพยายามตีความทางพระพุทธศาสนาออกเป็นหลากหลายแง่มุม สามารถสรุปได้ดังนี้ ๑) แนวคิดประชาธิปไตย ๒) แนวคิดสังคมวิทยา ๓) แนวคิดธัมมิกสังคมนิยม ๔) แนวคิดปรัชญาการเมือง ๕) แนวคิดธรรมาธิปไตย ๖) แนวคิดพุทธประวัติ ๗) แนวคิดนิติรัฐ ๘) แนวคิดมโนทัศน์แนวคิดทั้งหมดอธิบายศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา ให้มีความลุ่มลึก และเกิดความหลากหลายทางด้านวิชาการ^๔

^๑Britannica political-science, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/๔๖๗๗๒๑/political-science> [๒ ก.ย. ๒๕๕๕].

^๒รัฐศาสตร์, วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.th.wikipedia.org/wiki> [๒ ก.ย. ๒๕๕๕]

^๓พระครูโสภณปริยัติสุธี, รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙๑-๑๙๒.

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดให้มีการเรียนสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิชาเอก การเมืองการปกครองเป็นวิชาเอกแรก ในส่วนของการจัดตั้งภาควิชารัฐศาสตร์เป็นส่วนงานในการบริหารภายใต้คณะสังคมศาสตร์นั้น ได้มีประกาศของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และแบ่งส่วนงานในคณะสังคมศาสตร์ออกเป็น ๕ หน่วยงาน โดยมีภาควิชารัฐศาสตร์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในกำกับของคณะสังคมศาสตร์ เป็นครั้งแรกที่วิชารัฐศาสตร์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาเป็นหน่วยงานระดับภาควิชาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์ ได้แก่ สาขาปรัชญาการเมือง สาขาทฤษฎีการเมือง สาขากฎหมายมหาชน สาขาการเมืองการปกครอง สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการเมืองและการปกครองเปรียบเทียบ สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ^๖ ดังนั้น วิชารัฐศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ควรมีการเน้นไปที่การเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะการปกครองท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลและควรมีหลักคุณธรรมเข้ามาร่วมในการบริหารจัดการ รูปแบบการปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาได้ถูกนำเสนอไว้ในหนังสือ ครุรัฐศาสตร์ของแผ่นดินว่า

ก. พระพุทธเจ้าทรงปกครองด้วยพระองค์เองเนื่องจากยังมีพระสาวกจำนวนไม่มาก

ข. การปกครองโดยอภิชนนียกฤษฎีที่มีคุณสมบัติอันเหมาะสมเป็นผู้ปกครองเนื่องจากพระสาวกมีมากขึ้น จึงมีการกระจายอำนาจให้แก่อภิชนนียกฤษฎีช่วยปกครอง

ค. การปกครองโดยกฤษฎีพระพุทธเจ้าทรงมอบอำนาจให้แก่สงฆ์ปกครองกันเอง^๗

จากพัฒนาการของวิชารัฐศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการบริหารวิชาการไปตามแนวทางของโลกตะวันตก และมีการแทรกศาสตร์อื่น ๆ ทำให้การศึกษาวิชารัฐศาสตร์ถูกอธิบายผ่านกรอบแนวความคิดทางวิชาการของโลกตะวันตก^๘ เมื่อมีคำถามแนวทางการบริหารจัดการวิชารัฐศาสตร์ตามแนวโลกตะวันตก สามารถที่จะตอบสนองความต้องการ ในการปกครองรูปแบบของไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมอุปถัมภ์มากน้อยเพียงใด สามารถค้นหาเทคนิคการบริหารการจัดรูปแบบอื่นใดมาเพื่อสร้างสรรค์ความร่วมมือและสร้างระบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งร่วมกันโดยสันติวิธี โดยยังคงยึดมั่นในพื้นฐานของประชาธิปไตยและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^๙ ฉะนั้น หลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหลักสูตรที่มุ่งสร้างความรู้

^๕สุรพล สุยะพรหม, รายละเอียดของรายวิชา (มคอ. ๓๗) หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๖ชัยมงคล สุพรมอินทร์, ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๔), หน้า ๙-๑๑.

^๗ศิริ พรหมดี และจาตุรนต์ วรรณนวล, ครุรัฐศาสตร์ของแผ่นดิน, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจพรินต์ติ้ง, ๒๕๔๒), หน้า ๖๙.

^๘จักร พันธ์ชูเพชร, รัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๐), หน้า ๓๑.

^๙ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, รัฐศาสตร์แนววิพากษ์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๒๐.

ความเข้าใจ และทักษะในด้านการปกครองให้แก่นิสิต สอนทั้งทฤษฎีและหลักการพื้นฐานทางศาสตร์ การปกครอง เน้นความรู้ทางการปกครอง ความรู้ด้านประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่น^{๑๐}

การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลายแห่งมีปัญหาในการบริหารจัดการ พยายามนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับวิชาการสมัยใหม่ ตามแขนงวิชารัฐศาสตร์พร้อมกับการบริหารจัดการให้เกิดกับการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นแบบเน้นคนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีความสุขและผู้สอนสนุกกับการทำงาน^{๑๑} สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการการเรียนการสอนแบบเน้นคนเป็นศูนย์กลางตาม หลักการโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) มียอดประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่

C มาจากคำว่า Construction of knowledge หมายถึง การสร้างความรู้ตาม แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ ได้แก่กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทาง สติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม รอบตัว ได้แก่กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เช่น ครู เพื่อน ผู้รู้ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น แหล่งความรู้ และสื่อประเภทต่าง ๆ กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical participation หมายถึง การมีส่วนร่วมทางกาย ได้แก่ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่าง ๆ

P มาจากคำว่า Process learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนทำเป็นขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ทั้ง เนื้อหาและกระบวนการ กระบวนการที่นำมาจัดกิจกรรม เช่น กระบวนการคิด กระบวนการ แก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่กิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็น ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้หลายอย่างแล้วแต่ ลักษณะของกิจกรรม

^{๑๐} มคอ.๒ พธ.บ. สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์, รายละเอียดของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.google.co.th/#hl=th&gs=๗๖๓> [๒ ก.ย. ๒๕๕๕]

^{๑๑} สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์, การบริหารจัดการแนวพุทธ, ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔.

โมเดลชิปปาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ เป็นหลักการสำคัญ^{๑๒} มีปัญหาที่ชวนคิด คือ การพัฒนาการบริหารหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรได้อย่างไร เมื่อเปิดการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HEd) ด้วยหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา จึงมีความสนใจที่ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตร ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ และการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ทราบในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ และประยุกต์ใช้หลักการบริหารทางพุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ได้อย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ มีอะไรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพียงไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาได้ดังนี้

^{๑๒} ชาญธิป พรกุล, การออกแบบการสอน การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๙.

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ และการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ใน ๕ ด้านของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ

๑. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
๒. ด้านการบริหารบุคลากรสาขาวิชารัฐศาสตร์
๓. ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการสาขาวิชารัฐศาสตร์
๔. ด้านการวัดผลประเมินผลและ
๕. ด้านงบประมาณ

๒) หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารหลักสูตร ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ คือ

๑. การประชุมกันบ่อย ๆ
๒. การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิก
๓. การไม่บัญญัติพระวินัยใหม่และไม่ถอนพระวินัยเดิม
๔. การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม
๕. การไม่ข่มเหงรังแกสตรีเพศ และการส่งเสริมสิทธิสตรี
๖. การให้ความสำคัญและเคารพสักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
๗. การให้รักษา ดูแล การคุ้มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑) ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์และคณาจารย์ ๓ กลุ่ม จากวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่น และวิทยาเขตหนองคาย รวมทั้งสิ้น ๒๐ รูปหรือคน ประกอบไปด้วย

๑. กลุ่มผู้บริหารระดับสูงที่ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๕ รูป

๒. กลุ่มผู้บริหารระดับกลางที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ วิทยาลัยสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน

๓. กลุ่มผู้บริหารระดับต้นที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์และกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ๕ รูปหรือคน

๒) การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นแบบสอบถามในการสำรวจกลุ่มประชาชนที่ใช้ในการที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิต หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่น และวิทยาเขตหนองคาย จำนวน ๙๘๙ รูปหรือคน

๓) ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสนทนาเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ไว้ดังนี้ จะทำการศึกษาการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเลือกศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่น และวิทยาเขตหนองคาย เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๖ ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๗ รวมระยะเวลา ๑ ปี

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาการบริหาร หมายถึง การพัฒนาการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลังจากการสังเคราะห์บูรณาการ

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ หมายถึง การดำเนินกิจการเชิงบริหารเกี่ยวกับรายวิชาในสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ หมายถึง การจัดการงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ

๑) **ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิตนักศึกษา มีบทบาท สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาขาวิชารัฐศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยาการ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นนิสิตนักศึกษาเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และมีความสุขในการเรียน

๒) **ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชารัฐศาสตร์** หมายถึง การปฏิรูปอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดการส่งเสริมค้นคว้าหาความรู้และการศึกษาอบรม สัมมนา รวมไปถึงการจัดสวัสดิการให้ทั่วถึง

๓) ด้านการจัดตั้งส่งเสริมงานวิชาการสาขาวิชารัฐศาสตร์ หมายถึง ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสายสาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมของหมวดวิชาสนับสนุนการให้บริการห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสืบค้นข้อมูล

๔) ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง ปฏิรูประบบการวัดผลประเมินผลให้เป็นไปตามมาตรฐานและนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

๕) ด้านงบประมาณ หมายถึง ศึกษา วิเคราะห์ และร่วมมือกับหน่วยงานกลางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการงบประมาณ ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนและพัฒนาบุคลากรด้านงบประมาณและดำเนินการเกี่ยวกับทุนและความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรด้านงบประมาณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง ๑) วิทยาเขตนครราชสีมา ๒) วิทยาเขตสุรินทร์ ๓) วิทยาเขตอุบลราชธานี ๔) วิทยาเขตขอนแก่น และ ๕) วิทยาเขตหนองคาย

หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักอปริหานิยธรรม สำหรับนำมาบูรณาการเพื่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ๗ ประการ คือ ๑) การประชุมกันบ่อย ๆ ๒) การพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเล็ก ๓) การไม่บัญญัติพระวินัยใหม่และไม่ถอนพระวินัยเดิม ๔) การให้ความเคารพต่อประธานในที่ประชุม ๕) การไม่ข่มเหงรังแกสตรีเพศ และการส่งเสริมสิทธิสตรี ๖) การให้ความสำคัญและเคารพสักการบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และ ๗) การให้รักษา ดูแล การคุ้มครองพระสงฆ์และผู้มีศีลธรรม

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทราบสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๖.๒ ทราบปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๖.๓ ทราบการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๖.๔ สามารถนำไปประยุกต์สำหรับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์อื่น ๆ ได้

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

๒.๑.๒ แนวคิดการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนา

๒.๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒.๓ หลักการและความสำคัญของการบริหาร

๒.๒.๔ กระบวนการบริหาร

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร

๒.๓.๑ ความหมายของประสิทธิภาพ

๒.๓.๒ ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

๒.๔ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

๒.๔.๑ ความหมายของรัฐศาสตร์

๒.๔.๒ ขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์

๒.๔.๓ การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

๒.๔.๔ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.)

๒.๕ หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหาร

๒.๖ บริบทมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

๒.๗.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหาร

๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

นักการศึกษาหรือนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ไว้อย่างหลากหลายทั้งที่เหมือนกันใกล้เคียงกันดังนี้

การพัฒนา หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือการปฏิรูปจากของเดิมแล้วทำให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้น^๑ และนักวิชาการอีกท่าน ได้อธิบายว่าคำว่า “พัฒนา” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Development” หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นเจริญขึ้น^๒ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความว่า “พัฒนา” คือทำให้เจริญทำให้ยั่งยืนถาวร^๓ และยังหมายถึงความเจริญก้าวหน้าการเติบโต ความงอกงาม การเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทาง มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสู่สภาพที่ดีกว่าเดิม หรือเป็นวิวัฒนาการในทางที่ดีกว่าเดิม หรือเพื่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างจริงจังเป็นสำคัญ^๔ สำหรับการพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสังแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า^๕ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชุมชนของอังกฤษได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น^๖ อีกท่านหนึ่งได้ให้ความหมายโดยเน้นทางด้านเศรษฐกิจว่า หมายถึง ความก้าวหน้าที่มีจิตสวัสดิการเป็นต้นว่า การลดความยากจนและการลดการว่างงาน การลดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ^๗

สำหรับนักสังคมวิทยา เชื่อว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกที่พัฒนาและไม่พัฒนาซึ่งการพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะได้แก่^๘

๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ในความหมายนี้ หมายถึง กระบวนการวิวัฒนาการของความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์รวมทั้งขององค์การทาง

^๑ไพฑูริย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๖๔.

^๒วิจิตร ศรีสอาน,การศึกษากับการพัฒนา, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐.

^๓มานิต มานิตเจริญ,พจนานุกรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๑๙), หน้า ๖๖๓.

^๔ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ์, พัฒนาการทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙.

^๕วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ฉบับกระแ, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^๖Batten, Community and Their Deployment, (London : Oxford University, 1959), pp.4.

^๗Brookfield (บรูคฟิลด์), สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๘.

^๘Hoogvelt, The Manager's Span of control, (The Harvard Review may june, 1956), pp. 39-47

วัฒนธรรมด้วย การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่าแนวใหม่ความแตกต่างทางสังคมการผสมผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม

๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ ในฐานะนี้ เป็นการมองการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของสังคมด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมต่าง ๆ การพัฒนาที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า ระบบพาณิชย์ ระบบอาณานิคม อาณานิคมยุคใหม่ การแปลงสภาพโครงสร้างของสังคมด้วยการเป็นสมัยใหม่ภายใต้ลัทธิอาณานิคม การกระจายทรัพยากร ค่านิยม สถาบันต่าง ๆ ภายใต้ลัทธิอาณานิคม และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ

๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ การพัฒนาในฐานะนี้ถือว่า การพัฒนาจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลาย ๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนา เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเองการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรือ อาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่าเป็นกระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่องภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนา จึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้นการดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นกระบวนการระยะยาว และจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่ามีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้หลายท่านดังนี้ ส่วนราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนา หมายถึงความเจริญเติบโตหรือก้าวหน้า^๙ ในขณะเดียวกันยุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึงการกระทำที่ดีขึ้นคือเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๑๐} อย่างไรก็ตาม จิตยา สุวรรณชฎ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมซึ่งได้แก่คนกลุ่มคนการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ^{๑๑} ในขณะที่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึงการที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเองได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น^{๑๒} คำว่า การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือการ

^๙ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า๓๔๕.

^{๑๐}ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า๒.

^{๑๑}จิตยา สุวรรณชฎ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า๓๕๔.

^{๑๒}สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า๑๗๙.

พัฒนาคนเรียกว่าภาวนากับพัฒนาสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เรียกว่าพัฒนาหรือวัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำเป็นต้น^{๑๓} ทางด้าน สุนธยา พลศรี กล่าวไว้ว่า เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่งและหลายสาขาวิชาทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการแต่ลักษณะที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่นด้านสุขภาพปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้าๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใครด้านใดด้วยวิธีการใด เมื่อไรใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบเป็นต้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการการพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคมการพัฒนาชนบทการพัฒนาการเมืองการพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาชุมชนต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงแนวคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช่การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนามาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสม หรือพึงพอใจทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือสามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนาจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุง

^{๑๓} พระราชวรมุนี(ประยุทธิ์ ปยุตโต), **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า๑๖-๑๘.

เปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ^{๑๔} นอกจากนี้ยังมีแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนาไปใช้อธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้นร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีต หรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแข่งขันทางสังคมเป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูปคือเฉพาะในโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งและเป็นการปฏิวัติคือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติการรู้หนังสือการมีงานทำเป็นต้น ออกเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัยและการเจริญเติบโตมาก

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ในรูปของการวางแผนปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดินการสหกรณ์การพัฒนาชนบทเป็นต้นและเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยมที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคมโดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา^{๑๕} ในขณะที่ความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกันคือ

๑. การพัฒนา หมายถึงความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่าความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจและลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่าการพัฒนานั้นหมายถึงเรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้นควรหมายถึงเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึงความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคง มีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคมเป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่

^{๑๔} สนธยา พลศรี, *กระบวนการพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคง จึงเป็นเรื่องใหญ่และในการพัฒนาที่ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึงความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควรหมายถึงความเป็นธรรมอีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้น การพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย^{๑๖}

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “การพัฒนา” สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึงการเจริญก้าวหน้า โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย อันจะนำไปสู่สภาพที่ดีกว่าเดิม

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของการพัฒนา

ที่	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	ไพบูลย์ ช่างเรียน (๒๕๑๗, หน้า ๖๔)	การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปจากของเดิมแล้วทำให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้น
๒	วิจิตร ศรีสอาน (๒๕๒๔, หน้า ๑๐)	การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นเจริญขึ้น
๓	มานิต มานิตเจริญ (๒๕๑๙, หน้า ๖๖๓)	การพัฒนา คือ ทำให้เจริญทำให้ยั่งยืนถาวร
๔	ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ (๒๕๔๑, หน้า ๒๙)	การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้า การเติบโตความงอกงามการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางมีเป้าหมาย
๕	วิทยากร เชียงกุล (๒๕๒๗, หน้า ๑๗-๑๘)	การพัฒนา หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุขความสะดวกสบายความอยู่ดีกินดี
๖	Batten, T.R. (1959, p.4.)	การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น
๗	Brookfield (บรุคฟิลด์) (๒๕๒๙, หน้า ๑๘)	การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าที่มีมุ่งจัดสวัสดิการ

^{๑๖} โสสิต ปันเปี่ยมรัษฎ์, การพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของการพัฒนา(ต่อ)

ที่	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๗	Brookfield(บรุคฟิลด์) (๒๕๒๙, หน้า ๑๘)	การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าที่มีเจตจำนง สวัสดิการ
๘	Hoogvelt (1956, pp. 39-47)	การพัฒนา เชื่อว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการ หนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกที่พัฒนาและ ไม่พัฒนาซึ่งการพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะ ๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ในฐานะนี้ ๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ
๙	ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๔๖, หน้า ๓๔๕.)	ความเจริญ เติบโต หรือก้าวหน้า
๑๐	ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, (๒๕๒๖, หน้า ๒.)	เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า
๑๑	จิตยา สุวรรณขภู, (๒๕๒๗, หน้า ๓๔๔.)	การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ สังคม การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม
๑๒	สมศักดิ์ ศรีสันติสุข,(๒๕๒๕, หน้า ๑๗๙.)	ดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถ ของ เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของชนชุมชนและ สังคมให้ดีขึ้น
๑๓	พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), (๒๕๒๗, หน้า ๑๖-๑๘.)	การพัฒนาคน การพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน
๑๔	สนธยา พลศรี, (๒๕๔๕, หน้า ๕-๖.)	การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ การเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่ เปลี่ยนแปลงในด้านการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ
๑๕	โมสิต บันเปี่ยมรักษ์, (๒๕๓๒, หน้า ๒๕.)	ระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผล สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจาก ความรุนแรงการพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็น การพัฒนาในรูปแบบ

๒.๑.๒ แนวคิดการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการพัฒนาทั้งในส่วนของสังคมและตัวมนุษย์แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้วทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมและเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง เป้าหมายของการพัฒนาคือการปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจอันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งของบุคคลและสังคม ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนาประการหนึ่ง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องพัฒนาทำให้เจริญทำให้เป็นให้มีขึ้น ฝึกอบรมคือภาวนามี ๔ ประการ คือ

๑) กายภาวนา หมายถึงการเจริญ การพัฒนากาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ ไม่ให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒) สติภาวนา หมายถึงการเจริญสติ พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมสติให้ตั้งอยู่ในระบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน

๓) จิตตภาวนา หมายถึงการเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อุตุน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบานเป็นสุขผ่องใสเป็นต้น

๔) ปัญญาภาวนา หมายถึงการเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทัน เห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา^{๑๗}

การพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเริ่มที่ตัวบุคคลหมายความว่าบุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรกทั้ง ๔ ด้านคือทางด้านกาย ทางด้านหลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนา ทางสังคมคืออุปนิสัยธรรมหรือวัชชืออุปนิสัยธรรมได้แก่ธรรมไม่ทำให้เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวมี ๗ ประการ คือ

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ลบล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชกรรมตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดาकुสตรีกุลกุมารทั้งหลายให้อยู่ดีโดยไม่ถูกข่มเหงหรืออดคร่ำครวญใจ

^{๑๗} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๘๑-๘๒.

๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ของวัชชีทั้งหลายทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) จัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้นที่มาแล้ว พึงอยู่ในแคว้นแคว้นผาสุก

อปปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐ โดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่าเมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อม หรือทำให้เกิดความแตกสามัคคีกันภายในกลุ่มของวัชชี จึงจะมีสิทธิชนะ จะเห็นได้ว่าอปปริหานิยธรรม ๗ ประการนี้ มีสามัคคีธรรมเป็นคุณธรรมที่คอยเกื้อหนุนให้การปฏิบัติตามนั้นเกิดเป็นผลจริง ฉะนั้น หลักสามัคคีธรรมก็เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้การพัฒนาสังคมเป็นไปตามแนวทางที่ชุมชนหรือสังคมตั้งเป้าหมายเอาไว้ได้แก่ความมีคุณภาพชีวิตที่ดี^{๑๘}

สำหรับสาระสำคัญของความคิดเกี่ยวกับการพัฒนานั้นเนื่องมาจากปรัชญาพื้นฐานของพุทธศาสนาที่ปรารถนาชี้ทางหลุดพ้นจากความทุกข์และชี้ทางสู่ความสุขให้แก่มนุษย์ตามหลักคำสอนนี้ พุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะพระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ ให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้พ้นจากสภาพความด้อยพัฒนา ด้อยการศึกษา ความสำคัญของการพัฒนาโดยการช่วยเหลือกันทั้งการอบรมในศาสนธรรมและประสบการณ์ มีอิทธิพลสำคัญต่อการก่อรูปแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์^{๑๙} ในขณะเดียวกันมีผู้เสนอแนวคิดบทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการพัฒนาประเทศไว้ว่า ถ้าปราศจากศีลธรรมเสียแล้ว การพัฒนาประเทศไม่ว่าจะพัฒนาไปทำนองใด ย่อมจะบกพร่องและไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพัฒนาไปในด้านเป้าหมายซึ่งจะผิดผล สุดท้ายอาจจะพัฒนาไปทำนองที่จะเห็นความเจริญทางวัตถุ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าเรื่องที่สำคัญแท้ๆ คือความเจริญในทางปัญญาและในทางศีลธรรมการขาดจากศีลธรรมนั้น จะทำให้โลกเสื่อมโทรมพระพุทธศาสนาจะช่วยเหลือในการพัฒนาชาติได้ดั่งนั้น ย่อมอาศัยพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสื่อสำหรับสืบพระศาสนาและการที่พุทธศาสนาจะช่วยให้มีการพัฒนาชาติได้ดีจริงๆ ก็คืออาศัยหลักเกณฑ์บางประการดังนี้

๑) ความเชื่อในพุทธศาสนา ต้องเป็นความเชื่อที่บริสุทธิ์ไม่เจือปนความเชื่อถือโชคลางทางไสยศาสตร์พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “คนโง่นั้นมัวแต่พิเคราะห์ดวงดาว” ฉะนั้น ในการที่จะทำให้นมนุษย์โลกมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านวัตถุและสติปัญญา ก็ควรจะพัฒนาศาสนาใหม่ให้เกิดความบริสุทธิ์

^{๑๘} งาม.สตตก. (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘.

^{๑๙} สมบูรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาชนบทตามแนววิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐), หน้า ๕๓.

๒) ความเชื่อในพุทธศาสนาเป็นความเชื่อที่มีมูลฐานตั้งอยู่ในเหตุผลและวิชาไม่ใช่ตั้งอยู่ในความเชื่อโดยมงายอย่างเดียวหรือวิชาพระพุทธร่องค์ตรัสไว้ว่า “ท่านทั้งหลายอย่าพึงเชื่อสิ่งใดเพียงเพราะที่ได้ฟังตามๆ กันมาหรือเพราะเคยเห็นเช่นนั้นๆ ต่อมาลาฯ ท่านจงเอาข้อที่ได้เห็นได้ฟังได้ตรึกตรองดูด้วยเหตุผลจนเกิดความชัดเจนแล้วจึงค่อยเชื่อ

๓) การที่จะนำเอาคำสอนของพุทธศาสนามาประยุกต์กับสภาพปัจจุบัน ซึ่งลักษณะของสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประยุกต์พระธรรมซึ่งเป็นอมตะอยู่แล้ว มาใช้กับสภาพปัจจุบันซึ่งจะต้องมีการศึกษาและวิจัยอย่างถ่องแท้

๔) การพัฒนานั้นจำเป็นที่จะต้องใช้ทางโลกและทางธรรม เพราะฉะนั้น ทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ดี ทางฝ่ายบ้านเมืองก็ดี ต้องร่วมมือกันอย่างมาก มีหลายกรณีที่ฝ่ายบ้านเมืองเพิกเฉยต่อความสำคัญของวัดในชนบทและในเมืองและเพิกเฉยต่อความสำคัญของการเป็นผู้นำของพระสงฆ์ในหมู่บ้าน ถ้าความร่วมมือทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาสดำเนินไปด้วยดี ก็จะเป็นประโยชน์ทั้ง ๒ เปลี่ยนแปลงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตนั้น มีความสำคัญกับทุกคน ถ้าทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข^{๒๐}

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรมจะต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวให้เป็นไปด้วยดี โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเกณฑ์ พร้อมกันนั้นการพัฒนาจะต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐานอำนวยให้เกิดคุณค่าในทางมนุษยธรรม เมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความยุติธรรม^{๒๑}

ตามพระพุทธศาสนาของการพัฒนา ตรงกับคำว่า “ภาวนา” ซึ่งหมายถึงการทำให้เจริญงอกงาม (ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development) หากพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า พัฒนา มาจากภาษาบาลีว่า วัฒนะ หรือวัฒนาคำนี้หมายถึงความเจริญก้าวหน้า หรือภาวะยืนยาวนาน เช่น คำว่า อายุวัฒนะ หมายถึงทำให้อายุยืนนาน อันหมายรวมถึงความเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงดี ไม่มีโรค ภัย ไข้เจ็บ มาเบียดเบียนและนอกจากนี้คำว่า วัฒนะ หมายถึงรกรู้งรังไม่มีระเบียบเลยก็ได้ เช่น คำว่า โลกวัฒโน หมายถึงเป็นคนรกรกโลกเป็นสิ่งที่โลกไม่ต้องการ อย่างไรก็ตาม คำว่า การพัฒนา ในที่นี้เป็นคำที่กำหนดให้มีคุณค่าและตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน ๔ ทาง คือการพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจและการพัฒนาทางด้านปัญญา

^{๒๐} ป๋วย อึ๊งภากรณ์, ศาสนธรรมกับการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, ๒๕๓๐), หน้า๖๑-๖๕.

^{๒๑} พระไพศาล วิสาโล, พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓), หน้า๑๘-๑๙.

นอกจากนี้พระพุทธรศาสนาพิจารณาว่า การพัฒนา เป็นกระบวนการพยายามที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง รักษาสิ่งที่ดีให้คงอยู่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงฟื้นฟู และปรับปรุงทั้งตนเองและสังคมรอบข้างให้ดีขึ้นและมีความหมายมากยิ่งขึ้น แต่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในกระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับบุคคลเป็นส่วนสำคัญ^{๒๒}

กล่าวโดยสรุปว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึง เช่น ภาวนา ๔ อปริหานิยธรรม ๗ เป็นต้นล้วนเป็นการพัฒนาทั้งในส่วนของสังคมและตัวมนุษย์ แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้วทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนสังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง

ตารางที่ ๒.๒ แสดงสาระสำคัญของแนวคิดการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา

ที่	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	สมบุรณ์ สุขสำราญ, (๒๕๓๐, หน้า ๕๓.)	ปรัชญาพื้นฐานของพุทธศาสนาที่ปรารถนาชี้ทางหลุดพ้นพระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ ให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจทั้งในปัจจุบัน
๒	ป๋วย อึ้งภากรณ์, (๒๕๓๐, หน้า ๖๑-๖๕.)	พัฒนาศาสนาใหม่ให้เกิดความบริสุทธิ์ตริตรองดูด้วยเหตุผลจนเกิดความชัดเจนแล้วจึงค่อยเชื่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการประยุกต์พระธรรมการพัฒนานั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ทางโลกและทางธรรม
๓	พระไพศาล วิสาโล, (๒๕๓๓, หน้า ๑๘-๑๙.)	การพัฒนาจะต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐานความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความยุติธรรม
๔	จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, (๒๕๔๘, หน้า ๑๑๗-๑๑๘.)	การพัฒนาทางด้านจิตใจและการพัฒนาทางด้านปัญญาการพัฒนาเป็นกระบวนการพยายามที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง

^{๒๒} จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า๑๑๗-๑๑๘

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนา

นักการศึกษาหรือนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา” ไว้อย่างหลากหลายทั้งที่เหมือนกันใกล้เคียงกันดังนี้

การพัฒนาหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปจากของเดิมแล้วทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น^{๒๓} และนักวิชาการอีกท่าน ได้อธิบายว่าคำว่า “พัฒนา” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Development” หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นเจริญขึ้น^{๒๔}

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความว่า “พัฒนา” คือทำให้เจริญทำให้ยั่งยืนถาวร^{๒๕} และยังหมายถึงความเจริญก้าวหน้าการเติบโต ความงอกงามการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทาง มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสู่สภาพที่ดีกว่าเดิม หรือเป็นวิวัฒนาการในทางที่ดีกว่าเดิมหรือเพื่อเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างจริงจังเป็นสำคัญ^{๒๖}

สำหรับการพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมของร่างกายแล้วประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า^{๒๗} ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาชุมชนของอังกฤษได้ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น^{๒๘} อีกท่านหนึ่งได้ให้ความหมายโดยเน้นทางด้านเศรษฐกิจว่า หมายถึง ความก้าวหน้าที่มีจุดสวัสดิการเป็นต้นว่า การลดความยากจนและการลดการว่างงาน การลดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ^{๒๙}

การพัฒนาเป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกที่พัฒนาและไม่พัฒนาซึ่งการพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะ ได้แก่^{๓๐}

^{๒๓}ไพบุลย์ ช่างเรียน, ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓), หน้า ๖๔.

^{๒๔}วิจิตร ศรีสอาน, การศึกษากับการพัฒนา, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐.

^{๒๕}มานิต มานิตเจริญ, พจนานุกรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๑๙), หน้า ๖๖๓.

^{๒๖}ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ์, พัฒนาการทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙.

^{๒๗}วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ฉบับกระแ, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๒๘}Batten, Community and Their Deployment, (London : Oxford University, 1959), p.4.

^{๒๙}Brookfield (บุรคฟิลด์), สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๘.

^{๓๐}Hoogvelt, The Manager's Span of control, (The Harvard Review may june, 1956), pp. 39-47

๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ในความหมายนี้ หมายถึง กระบวนการวิวัฒนาการของความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์รวมทั้งขององค์การทางวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่าแนวใหม่ความแตกต่างทางสังคมการผสมผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม

๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ ในฐานะนี้ เป็นการมองการพัฒนาว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของสังคมด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมต่าง ๆ การพัฒนาที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า ระบบพาณิชย์ ระบบอาณานิคม อาณานิคมยุคใหม่ การแปลงสภาพโครงสร้างของสังคมด้วยการเป็นสมัยใหม่ภายใต้ลัทธิอาณานิคม การกระจายทัศนคติ ค่านิยม สถาบันต่าง ๆ ภายใต้ลัทธิอาณานิคม และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ

๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ การพัฒนาในฐานะนี้ถือว่า การพัฒนาจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลาย ๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนา เป็นต้น

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “การพัฒนา” สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึงการเจริญก้าวหน้าโดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างมีทิศทางและเป้าหมายอันจะนำไปสู่สภาพที่ดีกว่าเดิม

ตารางที่ ๒.๓ ความหมายของการพัฒนา

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	ไพบูลย์ ช่างเรียน (๒๕๑๗, หน้า ๖๔)	การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปจากของเดิมแล้วทำให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้น
๒	วิจิตร ศรีสอ้าน (๒๕๒๔, หน้า ๑๐)	การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นเจริญขึ้น
๓	มานิต มานิตเจริญ (๒๕๑๙, หน้า ๖๖๓)	การพัฒนา คือ ทำให้เจริญทำให้ยั่งยืนถาวร
๔	ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ (๒๕๔๑, หน้า ๒๙)	การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าการเติบโตความงอกงามการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางมีเป้าหมาย
๕	วิทยากร เชียงกุล (๒๕๒๗, หน้า ๑๗-๑๘)	การพัฒนา หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุขความสะดวกสบายความอยู่ดีกินดี
๖	Batten, T.R. (บัสเทนด) (1959, p.4.)	การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

ตารางที่ ๒.๓ ความหมายของการพัฒนา(ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๗	Brookfield (บรุคฟิลด์) (๒๕๒๙, หน้า ๑๘)	การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าที่มีเจตจำนง สวัสดิการ
๘	Hoogvelt (ฮูจเวลท์) (1956, pp. 39-47)	การพัฒนา เชื่อว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการ หนึ่งของการเปลี่ยนแปลงมีอยู่ ๓ ฐานะ ๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นปฏิสัมพันธ์ในฐานะนี้ ๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ

๒.๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร คือกระบวนการจัดการและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๓๑} เป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น^{๓๒} เพราะเป็นการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้า โดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำการแนะแนว และกระตุ้นความเพียรของผู้อื่น เพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมถึง การให้กำลังใจ การสื่อสาร การวางแผนและการจัดการ^{๓๓}

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายว่า การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์กรที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามา ร่วมกันทำงานในองค์กรซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ อุปกรณ์เครื่องจักร วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ^{๓๔} ทั้งสภาพภายในสภาพองค์กรนั้น ๆ ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาร่วมกัน ทำในองค์กรซึ่งคนเหล่านี้ จะเป็นผู้ใช้ ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุนรวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่าย และตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๓๕} รวมทั้งการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับนโยบายต่าง ๆ^{๓๖} หรือเป็นการเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ การรื้อปรับระบบการบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จและการปรับลดขนาดองค์กรโดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่

^{๓๑}Ernest Dale, **Management : Theory and Practictice**, (New York : McGraw Hill, 1993), p.4.

^{๓๒}Campbell F Roald, **Introduction to Educational Administration**, (Boston : Allyn and Bacon, 1997), p.6.

^{๓๓}Chapman, **Supervisor Survival Kit**, 2nded, (Califonai : Science Research Associates, 1988), p.3

^{๓๔}Drucker, P. F, **The effective executive**,(Oxford : Butterworth-Heinemann,1999), p. 6.

^{๓๕}สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙), หน้า ๓๔.

^{๓๖}รัตนา อัทธภูมิสุวรรณ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : วีเจพริ้นติ้ง, ๒๕๔๗), หน้า ๑๖.

การจัดองค์การการจัดคนเข้าทำงาน การวางแผนและการควบคุม^{๓๗} ซึ่งเป็นงานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ^{๓๘} อีกทั้งเป็นกระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^{๓๙} ต่อกระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนัก ความสามารถ ความต้องการความถนัด และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง^{๔๐} ดังนั้น ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๑} ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการบริหารของนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่กล่าวถึง ความหมายของการบริหารไว้ว่า กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อใช้ให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร^{๔๒}

จะเห็นได้ว่า การบริหารจะมีลักษณะการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) เมื่อว่าตามคํานิยามนี้การบริหารพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัจจุวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้นเมื่อมีพระรัตนเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ และพระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๒,๕๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร^{๔๓} รวมทั้งอาจหมายถึง ลักษณะการปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินการ หรือจัดการงานของหมู่คณะหรือองค์การต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จลุล่วงตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ ขององค์การนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ และการบริหารหมู่คณะ คือการปกครองดูแลทั้งแนะนำสั่งสอน อบรมพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัด ให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย

^{๓๗} จุฑา เทียนไทย, *การจัดการมุมมองนักบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๓๘} ธงชัย สันติวงษ์, *องค์การและการบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : วิอินเตอร์พรีน, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

^{๓๙} เสนาะ ตีเยาว์, *หลักการบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๑.

^{๔๐} พะยอม วงศ์สารศรี, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๒), หน้า ๓๖.

^{๔๑} สมคิด บางโม, *การบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๕๕), หน้า ๖๑.

^{๔๒} ประดิษฐ์ บอดิฉิน, “กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ”, *รายงานวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

^{๔๓} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔.

และตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม^{๔๔}

จากความหมายของการบริหารจัดการข้างต้น สามารถกำหนดความหมายการบริหารจัดการคือ การที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น ต้องใช้ทั้งความรู้ ความสามารถ และทรัพยากร รวมทั้งการจัดหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ได้ดีที่สุดโดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ และความร่วมแรงร่วมใจกันของผู้ร่วมงาน ซึ่งหากมีองค์การก็มักจะมีการบริหารจัดการอยู่ในตัวอยู่แล้ว เพราะองค์การจะเติบโตได้ก็ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี การบริหารจัดการมักจะไม่หยุดนิ่ง จะต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาวะที่เกิดขึ้นองค์การใดก็ตามที่มีการพัฒนาการบริหารจัดการได้ถูกที่ ถูกเวลา ก็จะเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จที่จัดว่าอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการบริหาร

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	Ernest Dale (เออร์เนสต์เดล) (1993, p.4)	การบริหารคือกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
๒	Campbell F Roald (แคมเบลล์เอฟโรอัน) (1997, p.6)	ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับบุคคลอื่น
๓	Chapman (1988, p.3)	การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ การแนะแนว และกระตุ้นความเพียรของผู้อื่น เพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึง การให้กำลังใจ การสื่อสาร การวางแผนและการจัดการ
๔	Drucker, P. F (ปีเตอร์ เฟอร์ดินานด์ ดรักเกอร์) (1999, p. 6)	ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ อุปกรณ์เครื่องจักร วัตถุดิบเงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ

^{๔๔}พระราชบัญญัติ (เสริมชัย ชยมงคล), การบริหารวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๕	สมพงศ์ เกษมสิน (๒๕๔๙, หน้า ๓๔)	การบริหารคือศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ภายในสภาพองค์การนั้น ๆ ทรัพยากรด้านบุคคล จะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้ จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักรอุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุนรวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่าย และตอบสนองความพอใจให้กับสังคม
๖	รัตนา อัทธภูมิสุวรรณ, (๒๕๔๗, หน้า ๑๖)	การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวข้องกับนโยบายต่าง ๆ ภายในองค์การเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จ
๗	จุฑา เทียนไทย (๒๕๔๘, หน้า ๔)	การบริหารจัดการ หมายถึงการเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรื้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และ การปรับลดขนาดองค์กร (Downsizing) โดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน(Planning) การควบคุม (Controlling)
๘	ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๕๐, หน้า ๑๘)	การบริหารว่า การบริหาร คือ งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ
๙	เสนาะ ดิยาวี (๒๕๕๑, หน้า ๕๑)	การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑๐	พะยอม วงศ์สารศรี (๒๕๕๒, หน้า ๓๖)	การบริหารจัดการหมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักความสามารถ ความต้องการความถนัด และความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้น
๑๑	พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) (๒๕๔๙, หน้า ๔)	การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๒,๕๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร กระจายอยู่ในพระไตรปิฎกการศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร
๑๒	พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) (๒๕๔๘, หน้า ๒๖)	การบริหาร หมายถึง การปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินการ หรือจัดการงานของหมู่คณะหรือองค์การต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จลุล่วงตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ ขององค์การนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ และการบริหารหมู่คณะ คือการปกครองดูแลทั้งแนะนำสั่งสอน อบรม พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดให้ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย และตามกฎหมายของบ้านเมือง กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และการประกาศของมหาเถรสมาคม
๑๓	สมคิด บางโม (๒๕๔๕, หน้า ๖๑)	การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๒.๔ ความหมายของการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑๔	ประดิษฐ์ บอดี้จิ้น (๒๕๓๘, หน้า ๑๓)	การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อใช้ให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร

๒.๒.๓ หลักการและความสำคัญของการบริหาร

การบริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะต้องบริหารให้เกิดผลตามเป้าหมายของการบริหารมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. มีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการบริหารองค์กร ผู้บริหารจะต้องกำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ของการทำงานไว้ชัดเจน

๒. มีปัจจัยในการบริหาร โดยทั่วไปแล้วปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี ๕ ประการ คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุ (Material) เทคนิควิธี (Method) เครื่องจักร (Machine) อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร ๕ ประการที่กล่าวมานี้ อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ โดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบัน มีการแข่งขันรุนแรงทุกด้าน เช่น ธุรกิจการค้า ระบบการผลิต ตลอดจนทั้งทางด้านการศึกษา ปัจจัยการบริหารอาจจะมีปัจจัยอื่นนอกเหนือจาก ๕ ประการที่กล่าวมา เช่น การตลาด และอื่น ๆ เป็นต้น

๓. ลักษณะของการบริหาร การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร จนมีคำกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีผู้นำที่ดี ที่นั่นก็จะมีความสำเร็จ”^{๔๕}

การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารงานทั่วไป (Management) และการบริหารจริยธรรม (Morality) เช่นนี้ เป็นการนำปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารที่เรียกว่า ๕ M แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมายและการบริหารงานต้องมีลักษณะที่สำคัญ ๔ ประการ คือ การบริหารต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่ง การบริหารต้องเป็นงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป การบริหารต้องมีลักษณะเป็นการดำเนินการที่เป็นกระบวนการ การบริหารต้องใช้ทรัพยากรบริหารเป็นปัจจัยพื้นฐาน^{๔๖} อยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

^{๔๕} ยุทธ กัยวรรณ, การบริหารการผลิต, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙.

^{๔๖} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ การประยุกต์และการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: พอเพชพบลิชซิงแฮร์ส, ๒๕๔๙), หน้า ๓๗.

๑. ต้องมีการคิดค้น และกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One b W) สำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุ่งไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงาน จะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วยและในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหาร และคนงานฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น จากหลักการดังกล่าวพบว่าวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ^{๔๗}

การกำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of labor) เฮนรี ฟาโยล ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้นหรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ (Authority and responsibility) เวบเบอร์ และเฮนรี ฟาโยล ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของเวบเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral worth)

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of command) ฟาโยล กล่าวว่า คำสั่งสองคำสั่ง (Dual command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal hierarchy of authority) การประเมิน

^{๔๗} ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : วิอินเตอร์พรีน, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗-๔๘.

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระดับผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับขั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดของลำดับขั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการองค์การ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับขั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว และมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับขั้นการบังคับบัญชา โดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้อยู่ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าใดอย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่าสำคัญ เนื่องจากว่ามีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาค คือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความหมาย (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหา เพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นจากองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม

(Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดความสามารถของผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Power) การใช้กฎบังคับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัสและแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพ สามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรม และตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒. ความมั่นคงในงาน (Stability of tenure of personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คนหรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจกรรมอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การ และสมาชิกภายในองค์การ

๑๔. ความสามัคคี (Esprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์การ และสิทธิในการสั่งการหรือการบริโภคน และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จ และมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหาร และคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหา

ในสถานการณ์ที่สำคัญเพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูง ก็จะทำให้ องค์การที่ความแข็งแกร่ง^{๔๘}

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้กล่าวถึง แนวคิดการบริหารไว้ว่าการบริหารงานไม่ว่าจะเป็น รูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมา ประยุกต์ไปใช้กับองค์การ เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (One best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละ องค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับ ทุกปัญหา ผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมาก และวิเคราะห์หาวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ^{๔๙} และถึงท่านได้กล่าวถึง หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็น กระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหาร จะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จ สารสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของ องค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้ว สามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการ สุดท้ายจะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่าประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอ แต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้กัน โดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัด การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้อง เลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับ เศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้

^{๔๘} ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ*, (กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์มและไซ เท็กซ์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๔๙} สมยศ นาวิกาน, *การบริหารกลยุทธ์*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๕๑), หน้า ๔๙.

ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น^{๕๐}

จากหลักการและความสำคัญของการบริหารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหากมีองค์การก็มักจะมีการบริหารจัดการอยู่ในตัวอยู่แล้ว เพราะองค์การจะเติบโตได้ก็ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี การบริหารจัดการมักจะไม่หยุดนิ่ง จะต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลง และสภาวะที่เกิดขึ้น องค์การใดก็ตามที่มีการพัฒนาการบริหารจัดการได้ถูกที่ถูกต้องเวลา ก็จะเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จที่จัดว่าอยู่ในระดับสูง ดังนั้น จึงควรที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์การ

ตารางที่ ๒.๕ หลักการสำคัญของการบริหาร

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	ยูกิชิ กิยามะ (๒๕๔๗, หน้า ๑๙)	การบริหารมีหลักการสำคัญ ดังนี้ ๑. มีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการบริหารองค์กร ๒. มีปัจจัยในการบริหาร โดยทั่วไปแล้วปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี ๕ ประการ คือ - คน (Men) - เงิน (Money) - วัสดุ (Material) - เทคนิควิธี (Method) - เครื่องจักร (Machine) ๓. ลักษณะของการบริหาร การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

^{๕๐} เสนาะ ตีเยว, หลักการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๑-๒.

ตารางที่ ๒.๕ หลักการสำคัญของการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๒	วิช วิจิธนิภาวรรณ (๒๕๔๙, หน้า ๓๗)	หลักการบริหารว่า หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารงานทั่วไป (Management) การบริหารจริยธรรม (Morality)
๓	ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๕๐, หน้า ๔๗-๔๘)	เทเลอร์(Frederick W. Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ(Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ ๑. ต้องมีการคิดค้น และกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One ๖ W) ๒. ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน ๓. พิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ๔. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน
๔	ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (๒๕๕๐, หน้า ๖๘-๖๙)	เฮนรี ฟาโยล(Henry Fayol) ซึ่งได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้น ๑๔ ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้ ๑. การแบ่งงานกันทำ ๒. อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ ๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว ๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ ๕. การรวมอำนาจ ๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน ๗. หลักความเสมอภาค ๘. การออกคำสั่ง ๙. ความคิดริเริ่ม ๑๐. ความมีระเบียบวินัย ๑๑. ค่าตอบแทน ๑๒. ความมั่นคงในงาน ๑๓. ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่า ๑๔. ความสามัคคี
๕	สมยศ นาวิการ (๒๕๕๑, หน้า ๔๙)	การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การ

ตารางที่ ๒.๕ หลักการสำคัญของการบริหาร(ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๖	เสนาะ ดีเยาว์ (๒๕๕๑, หน้า ๑-๒)	หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ ๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน ๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร ๓. การบริหารเป็นการสมดุระหว่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล ๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๒.๔ กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหารเป็นวิธีการสั่งการและปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย เป็นการดำเนินงานที่ทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ ดังนั้น กระบวนการบริหารจึงเป็นการดำเนินงานตามขั้นตอนของการบริหาร โดยมีผู้อธิบายถึงกระบวนการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร (Management functions) ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อบุคลากร และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๕๑}

นอกจากนี้ Gulick และ Urwick กล่าวว่ากระบวนการบริหารมีองค์ประกอบและขั้นตอน ๗ ขั้น รวมเรียกว่า "POSDCORB" ซึ่งเป็นอักษรนำขององค์ประกอบกระบวนการ ดังนี้

๑. Planning (การวางแผนงาน) หมายถึง การจัดวางโครงการ แผนปฏิบัติงาน และวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า ผู้จัดการองค์กรต้องวางแผนงานทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน เพราะแผนงานจะเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งองค์กร ซึ่งประกอบด้วย แผนงานหลัก และแผนงานย่อยแผนงานต้องมีลักษณะยืดหยุ่น

๒. Organizing (การจัดหน่วยงาน) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงาน

๓. Staffing (การจัดตัวบุคคล) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหาและพัฒนาบุคลากร การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ สวัสดิการ และการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน "คน" เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลให้งานสำเร็จหรือล้มเหลว

๔. Directing (การอำนวยการ) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าต้องมอบหมายหน้าที่ให้ลูกน้องแต่ละคนตามลำดับ โดยให้สัมพันธ์ และสอดคล้องกับความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง ประกาศใช้ระเบียบให้ปฏิบัติตาม มีการตัดสินใจสั่งการ อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

๕. Coordinating (การประสานงาน) หมายถึง การประสานกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดมีการร่วมมือที่ดี และนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

๖. Reporting (การรายงาน) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากรระดับต่าง ๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บริหาร และสมาชิกหน่วยงานได้รับทราบความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอ

๗. Budgeting (การบริหารงบประมาณ) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน^{๕๒}

ประสงค์ ประณีตพลกรัง และคณะ ได้กล่าวถึง ความหมายของคำว่า การบริหารและการจัดการคือการกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนงานขององค์กร รวมถึงการบริหารงานที่มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่วางแผนไว้เพื่อให้กิจการหรือองค์กรสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ โดยกระบวนการของการจัดการเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มีอยู่ ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การวางแผน (Planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์(Objectives)การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน (Map out activities)

^{๕๑}Price, A, "Human resource management", In **A Business Context**. 2^{ed}. (London : Thomson Learning, 2004). pp. 110.

^{๕๒}Gulick, L. and L. Urwick, **Papers on the science of administration**, (New York : Columbia University, 1973), pp. 13.

๒. การจัดองค์การ (Organizing) เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร การเงิน โครงสร้าง การสื่อสาร และข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นสิ่งสนับสนุน ด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๓. การชักนำ(Leading) ประกอบด้วยการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา การสั่งการการคัดเลือกช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิผลที่สุด ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นกิจกรรมการติดตามผลและการแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่างานบรรลุผลตามที่ได้วางแผนไว้^{๕๓}

จากกระบวนการบริหารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารงานองค์กรของหรือหน่วยงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้กระบวนการที่เหมาะสมในการบริหารงานในของตนเอง ซึ่งกระบวนการบริหารงานนั้นจะประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การบริหารงานบุคคล การประสานงาน การควบคุม การจัดตัวบุคคล การรายงาน และการบริหารงานงบประมาณซึ่งกระบวนการบริหารเหล่านี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันเพื่อการบริหารงานที่ดีในองค์กร

ตารางที่ ๒.๖ กระบวนการบริหาร

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก(ต่อ)
๑	Price, A (พิกก์) (2004, p. 110)	ได้กล่าวถึง เฮนรี ฟาโยล(Henry Fayol)ซึ่งได้เสนอแนวทางการบริหาร โดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ ๑. การวางแผน ๒. การจัดองค์การ ๓. การบังคับบัญชาสั่งการ ๔. การประสานงาน ๕. การควบคุม

^{๕๓} ประสงค์ ประณีตพลกรัง และคณะ,การบริหารการผลิตและการปฏิบัติการ, (กรุงเทพมหานคร: Diamond in Business World, ๒๕๕๓), หน้า ๙-๑๘.

ตารางที่ ๒.๖ กระบวนการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก(ต่อ)
๒	Gulick, L. and L. Urwick (กูลิค และ เออร์วิค) (1973, p. 13)	กล่าวว่ากระบวนการบริหารมีองค์ประกอบและขั้นตอน๗ขั้น รวมเรียกว่า "POSDCoRB" ซึ่งเป็นอักษรนำขององค์ประกอบกระบวนการ ดังนี้ ๑. Planning (การวางแผนงาน) ๒. Organizing (การจัดหน่วยงาน) ๓. Staffing (การจัดตัวบุคคล) ๔. Directing (การอำนวยความสะดวก) ๕. Coordinating (การประสานงาน) ๖. Reporting (การรายงาน) ๗. Budgeting (การบริหารงบประมาณ)
๓	ประสงค์ ประณีตพลกรังและคณะ (๒๕๕๓, หน้า ๙-๑๘)	ความหมายของคำว่าการบริหารและการจัดการคือการกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนงานขององค์กร รวมถึงการบริหารงานที่มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่วางแผนไว้เพื่อให้กิจการหรือองค์กรสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ โดยกระบวนการของการจัดการเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มีอยู่ ๔ ขั้นตอน คือ ๑. การวางแผน (Planning) ๒. การจัดองค์การ (Organizing) ๓. การชักนำ (Leading) ๔. การควบคุม (Controlling)

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงาน

ประสิทธิภาพการบริหารงาน ประกอบด้วย ความหมายของประสิทธิภาพ ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารงาน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความหมายของประสิทธิภาพ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพ เช่น ธงชัย สันติวงษ์ ได้ให้ความหมายว่าประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการสร้างผลงานหรือผลสำเร็จออกมา โดยผลงานที่ได้มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป^{๕๔}

^{๕๔} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, หน้า ๑๘.

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการให้ความหมายของประสิทธิภาพ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับวิธีที่ดีที่สุดที่จะใช้ในการทำงาน ความสามารถในการทำงานโดยสิ้นเปลืองเวลาและเสียพลังในการทำงานน้อยที่สุด ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานจึงเป็นผู้ที่ฉลาดในการเรียนรู้คือรู้ว่าทำงานอย่างไรจะทำให้งานนั้นบรรลุสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว และสูญเสียพลังงานน้อยที่สุด^{๕๕}

สำหรับวรัท พุกษากุลนันท์ ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการลดต้นทุนหรือทรัพยากรต่อหน่วยของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผนหรือในทางกลับกัน หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มผลผลิตหรือผลประโยชน์ต่อหน่วยของต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน โดยประสิทธิภาพเป็นอัตราส่วนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้กับต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานจริงเมื่อเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้^{๕๖}

ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ รวมถึงความพึงพอใจที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริหารโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างคุ้มค่าและปริมาณการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด^{๕๗} ประสิทธิภาพ หมายถึง การวัดผลการดำเนินงานขององค์กรนั้นว่า ทำงานได้ปริมาณงานมากน้อยแค่ไหน ใช้เงินใช้เวลาใช้แรงงานไปมากน้อยแค่ไหน เป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมความมีประสิทธิภาพ เราจะให้ความหมายถึงการทำงานได้ปริมาณ และคุณภาพมาก องค์กรโดยรวมมีความสมัคสมานสามัคคีมีสันติภาพ และมีความสุขรวมเป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการแต่ใช้แรงงานและงบประมาณน้อย^{๕๘} นอกจากนี้ ความหมายของประสิทธิภาพของการบริหารงานจะเป็นเครื่องชี้ความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กร งานที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารก็คืองานในหน้าที่ของการบริหารไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน การควบคุมบุคลากรภายในองค์กร การแบ่งงานกันทำ การปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ และการสร้างความสามัคคีภายในองค์กร ซึ่งจะเป็นสากลไม่ว่าองค์กรนั้นจะมีขนาดใหญ่ หรือเล็กผู้บริหารที่ชาญฉลาดจะต้องเลือกการบริหารที่เหมาะสมกับองค์กรของตนเองในสถานการณ์นั้นๆ และสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด^{๕๙} และความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง อัตราส่วนของผลผลิตต่อปัจจัย (Ratio of outputs to inputs) การวัดประสิทธิภาพ จะวัดตัวบ่งชี้หลายตัวประกอบด้วยกัน เช่น

๑. อัตราการได้ผลตอบแทน (Rate of return) ในเงินลงทุนหรือทรัพย์สินที่เป็นทุน
๒. ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิต (Unit cost)

^{๕๕} มณฑรา ธรรมบุศน์, **คุณภาพในการทำงาน**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.chandra.ac.th> [๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖].

^{๕๖} วรัท พุกษากุลนันท์, **ประสิทธิภาพและประสิทธิผล**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

^{๕๗} วชิริน ขวัญพะงุ่น, **หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://gotohow.org/blog/watcharin> [๒ มกราคม ๒๕๕๗].

^{๕๘} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **ทฤษฎีองค์กรประสิทธิภาพ**, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสังคมวิทยา มนุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๔.

^{๕๙} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์การประยุกต์และการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: พอเพชปบลิชซิงเฮ้าส์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑.

๓. อัตราการสูญเสียเปล่าสิ้นเปลืองการใช้ทรัพยากร

๔. อัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน^{๖๐}

จากความหมายของประสิทธิภาพข้างต้นสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงานโดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำกับการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินการใด ๆ อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพในลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งถ้าผลกำไรมีสูงกว่าต้นทุนเท่าไรก็ยิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน การควบคุม การแบ่งงานกันทำ การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ ประสิทธิภาพการสร้างความสัมพันธ์ หรือการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเสียเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงมีการใช้กลยุทธ์ หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็ว ตรงต่อเวลาและมีคุณภาพ

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายของประสิทธิภาพ

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	ธงชัย สันติวงษ์ (๒๕๕๐, หน้า ๑๘)	ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการสร้างผลงานหรือผลสำเร็จออกมา โดยผลงานที่ได้มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป
๒	มณฑรา ธรรมบุศน์ (๒๕๕๖)	ประสิทธิภาพ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับวิธีที่ดีที่สุดที่จะใช้ในการทำงาน ความสามารถในการทำงานโดยสิ้นเปลืองเวลาและเสียพลังในการทำงานน้อยที่สุด ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานจึงเป็นผู้ที่ฉลาดในการเรียนรู้คือรู้ว่าทำงานอย่างไรจะทำให้งานนั้นบรรลุสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว และสูญเสียพลังงานน้อยที่สุด
๓	วรัท พฤษภากุลนันท์ (๒๕๕๑, หน้า ๑๕)	ประสิทธิภาพ หมายถึงความสามารถในการลดต้นทุนหรือทรัพยากรต่อหน่วยของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผนหรือในทางกลับกัน หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มผลผลิตหรือผลประโยชน์ต่อหน่วยของต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน

^{๖๐}Gibson J. L. and others, **Organization**, 6th ed, (Texas : Business, 1988), PP.12-13.

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายของประสิทธิภาพ (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๔	วัชริน ขวัญพะงุ่น (๒๕๔๗)	ประสิทธิภาพของการบริหารงานจะเป็นเครื่องชี้ความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กรงานที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารก็คืองานในหน้าที่ของการบริหารไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน การควบคุมบุคลากรภายในองค์กร การแบ่งงานกันทำการ ปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ และการสร้างความสามัคคีภายในองค์กร ซึ่งจะเป็นสากลไม่ว่าองค์กรนั้นจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กผู้บริหารที่ชาญฉลาดจะต้องเลือกการบริหารที่เหมาะสมกับองค์กรของตนเองในสถานการณ์นั้นๆ และสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด
๕	สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๕๔, หน้า ๑๑๔)	ประสิทธิภาพหมายถึง การวัดผลการทำงานขององค์การนั้นว่าทำงานได้ปริมาณงานมากน้อยแค่ไหน ใช้เงินใช้เวลาใช้แรงงานไปมากน้อยแค่ไหนเป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมความมีประสิทธิภาพเราจะให้ความหมายถึงการทำงานได้ปริมาณ และคุณภาพมาก องค์การโดยรวมมีความสมัครสมานสามัคคีมีสันติภาพ และมีความสุขรวมเป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการแต่ใช้แรงงานและงบประมาณน้อย
๕	สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๕๔, หน้า ๑๑๔)	ประสิทธิภาพหมายถึง การวัดผลการทำงานขององค์การนั้นว่าทำงานได้ปริมาณงานมากน้อยแค่ไหน ใช้เงินใช้เวลาใช้แรงงานไปมากน้อยแค่ไหนเป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมความมีประสิทธิภาพเราจะให้ความหมายถึงการทำงานได้ปริมาณ และคุณภาพมาก องค์การโดยรวมมีความสมัครสมานสามัคคีมีสันติภาพ และมีความสุขรวมเป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการแต่ใช้แรงงานและงบประมาณน้อย

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายของประสิทธิภาพ (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๖	Gibson (กิบสัน) (1988, pp.12-13)	ประสิทธิภาพ หมายถึง อัตราส่วนของผลผลิตต่อ ปัจจัย การวัดประสิทธิภาพ จะวัดตัวบ่งชี้หลายตัว ประกอบด้วยกันเช่น ๑. อัตราการได้ผลตอบแทน ๒. ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิต ๓. อัตราการสูญเสียเปล่าสิ้นเปลืองการใช้ทรัพยากร ๔. อัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน

๒.๓.๒ ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

แนวคิดในเรื่องปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนั้นมีปัจจัยที่สำคัญๆ ดังนี้ สมยศ นาวิกการ ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Thomas J. Porter ได้เสนอปัจจัย ๗ ประการ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรคือ

๑) กลยุทธ์ (Strategy) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจการพิจารณาจุดอ่อนและจุดแข็งภายในองค์กรโอกาสและอุปสรรคภายนอก

๒) โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน

๓) ระบบ (System) ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย

๔) แบบ (Style) แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมาย

๕) บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์กร

๖) ความสามารถ (Skill)

๗) ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร^{๖๑}

สำหรับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวว่าองค์กรจะมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้โดยอาศัยสมาชิกภายในองค์กรและการจัดวางระบบทำงานรวมทั้งการจัดโครงสร้างการบริหารตลอดจนผู้นำที่มีประสิทธิภาพสถานการณ์จะเกิดขึ้นได้โดย

๑. การติดต่อสื่อสารที่ดีของทั้งภายในองค์กรกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลภายในองค์กร ทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้และมีประสิทธิภาพ เพราะความเข้าใจกันความสามารถในการสื่อความหมายให้ตรงกันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กร

๒. ความคล่องตัวของการทำงานในองค์กรความคล่องตัวของการบริหารงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ สามารถติดต่อถึงกันโดยไม่มีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนความคล่องตัวของพนักงานในการปฏิบัติงานมีอิสระในการทำงานและการตัดสินใจในงานบางอย่าง

๓. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นความสามารถขององค์กรที่จะกระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของพนักงานจะช่วยให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น

^{๖๑} สมยศ นาวิกการ, การบริหารกลยุทธ์, หน้า ๕.

๔. ความผูกพันกับองค์การหมายถึงความเป็นส่วนหนึ่งขององค์การความเข้าใจกันความมีมนุษยสัมพันธ์ต่อกันทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะสมาชิกร่วมกันทำงานและมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน^{๖๒}

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการชาวต่างประเทศ ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพในหนังสือ “The Twelve Principles of Efficiency” โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ๑) ทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดในการทำงานให้กระจ่างแจ้ง
- ๒) ใช้หลักสามัญในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
- ๓) คำปรึกษาและแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง
- ๔) รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
- ๕) ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
- ๖) การทำงานต้องเชื่อถือได้มีความฉับไวมีประสิทธิภาพและมีการลงทะเบียนเป็นหลักฐาน
- ๗) งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการทำงานอย่างทั่วถึง
- ๘) ผลของงานได้มาตรฐาน
- ๙) การทำงานสามารถยึดเป็นมาตรฐาน
- ๑๐) กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกสอนงานได้
- ๑๑) ให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี^{๖๓}

การศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยกล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของประสิทธิผล ประสิทธิภาพขององค์การนั้นถ้าจะวัดจากปัจจัยนำเข้าเปรียบเทียบกับผลผลิตที่ได้นั้น จะทำให้การวัดประสิทธิภาพคลาดเคลื่อนจากความจริง ประสิทธิภาพขององค์การหมายถึง การบรรลุเป้าหมายขององค์การในการบรรลุเป้าหมายขององค์การนั้น ปัจจัยต่างๆคือการฝึกอบรมประสบการณ์ความรู้สึผูกพันความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์การด้วย^{๖๔}

จากความหมายของปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกันอาทิกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ แบบ บุคลากร ความสามารถค่านิยม และการทำงานให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องบรรลุเป้าหมายขององค์กรนอกจากนั้นก็มีฝึกอบรมการกักขังและการชำระหนี้ของสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐการประเมินผล มีส่วนสำคัญให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

^{๖๒}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ,(กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, ๒๕๕๓), หน้า ๙๘-๙๙.

^{๖๓}Harrington, E, **The twelve principles of efficiency**, (New York : The Engineering Magazine, 1972), p.45.

^{๖๔}Katz, D. and R. L. Kahn, **The social psychology of organizations**, (New York : Wiley, 1978), pp. 17.

ตารางที่ ๒.๘ ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	สมยศ นาวิการ (๒๕๕๑, หน้า ๕)	กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Thomas J. Porter ได้เสนอปัจจัย๗ประการ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรคือ ๑) กลยุทธ์ (Strategy) ๒) โครงสร้าง (Structure) ๓) ระบบ (System) ๔)แบบ (Style) ๕)บุคลากร (Staff) ๖)ความสามารถ (Skill) ๗) ค่านิยม (Shared Values)
๒	ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (๒๕๕๓, หน้า ๙๘-๙๙)	องค์กรจะมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้โดยอาศัยสมาชิกภายในองค์กรและการจัดวางระบบทำงานรวมทั้งการจัดโครงสร้างการบริการตลอดจนผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สถานการณ์จะเกิดขึ้นได้โดย ๑. การติดต่อสื่อสารที่ดี ๒.ความคล่องตัวของการ ๓. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๔. ความผูกพันกับองค์กร
๓	Katz, D. and R. L. Kahn (แดเนียล แคทซ์ และโรเบิร์ตเอ็ม. คาร์น) (1978, p. 17)	ได้ทำการศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยกล่าวว่า ประสิทธิภาพ คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของประสิทธิผล ประสิทธิภาพขององค์กรนั้นถ้าจะวัดจากปัจจัยนำเข้าเปรียบเทียบกับผลผลิตที่ได้นั้นจะทำให้การวัดประสิทธิภาพคลาดเคลื่อนจากความจริง ประสิทธิภาพขององค์กรหมายถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น ปัจจัยต่างๆคือการฝึกอบรมประสบการณ์ความรู้สึผูกพันความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กรด้วย

๒.๔ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

๒.๔.๑ ความหมายของรัฐศาสตร์

การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ บนปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญได้แก่ หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน บุคลากรสาขาวิชารัฐศาสตร์ สิ่งส่งเสริมงานวิชาการสาขาวิชา รัฐศาสตร์ การวัดผลประเมินผล และงบประมาณ และเมื่อปัจจัยเหล่านั้นปรับเปลี่ยนสภาพการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์จะปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ส่งผลให้เกิดคำถามแนวคิดสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มีแนวปฏิบัติอย่างไรและการประเมินผลควรเป็นอย่างไรคำว่า “รัฐศาสตร์” แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Political Science” คำว่า Political เป็นคุณศัพท์ของคำว่า Politics ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า Polis ในภาษากรีก มีความหมายว่า การจัดองค์การทางการเมืองในรูปแบบหนึ่ง^{๖๕} มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของรัฐศาสตร์แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำว่า “รัฐศาสตร์” วิชาว่าด้วยการเมืองและการปกครองประเทศ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ^{๖๖} และวิชารัฐศาสตร์ได้มีนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ว่า รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ ซึ่งจัดเป็นสาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎี การจัดองค์การการเมืองการปกครอง รัฐบาลและวิธีการดำเนินการต่างๆของรัฐ^{๖๗} นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการกล่าวว่ารัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเลือกสรรสิ่งที่ดีให้คนในสังคมได้อยู่กินใช้อย่างมีคุณภาพ^{๖๘}

รัฐศาสตร์ (Political Science) คือศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐอันเป็นสาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับรัฐ ว่าด้วยทฤษฎีแห่งรัฐการวิวัฒนาการมีกำเนิดมาอย่างไร สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ดำเนินการปกครองมีกลไกไปในทางใด การจัดองค์การต่างๆ ในทางปกครองรูปแบบของรัฐบาล หรือสถาบันทางการเมืองที่ต้องออกกฎหมายและรักษาการณ์ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเอกชน (Individual) หรือกลุ่มชน (Group) กับรัฐและ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ ตลอดจนแนวคิดทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อโลก ตลอดจนการแสวงหาอำนาจของกลุ่มการเมือง หรือภายในกลุ่มการเมือง หรือสถาบันการเมืองต่างๆ เพื่อการปกครองรัฐให้เป็นไปด้วยดีที่สุด รัฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงเรื่องราวทางการเมือง คำว่า รัฐศาสตร์กับการเมือง มักใช้แทนกันได้ แต่ก็มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือรัฐศาสตร์เป็นเรื่องที่หนักไปทางวิทยาการหรือเป็นศาสตร์ที่มีการจัดระบบหมวดหมู่อย่างชัดเจน ส่วนการเมืองมีลักษณะหนักไปเชิงการกระทำหรือเป็นกิจกรรมการเมืองการปกครอง เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อมนุษย์เพราะเป็นเรื่องที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ คือ ถ้าไม่อยู่ในฐานะผู้ปกครองก็จะอยู่ในฐานะผู้ถูกปกครอง

^{๖๕} สุพจน์ บุญวิเศษ, **หลักรัฐศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓.

^{๖๖} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๙๔๑-๙๔๒.

^{๖๗} จรูญ สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๓.

^{๖๘} Easton, David, **The Political System**, (New York : Kropf, 1993), p. 23.

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองตาม
 อัตภาพของตน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ได้และมีประโยชน์ต่อสังคมและการเรียนรู้ทางการเมือง
 ก็มีใช้ว่าจะเรียนได้เฉพาะที่จัดไว้เป็นหลักสูตรในสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ยังสามารถเรียนรู้ได้จาก
 สิ่งแวดล้อมรอบตัวอีกหลายทาง เช่น จากตำราวิชาการ สื่อสารมวลชน วารสาร ประชาสัมพันธ์
 ครอบครัวยุโรปและที่ทำงาน เป็นต้น

การเมืองการปกครองหรือรัฐศาสตร์หรือศาสตร์แห่งรัฐซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า
 Political Science เป็นคำศัพท์ที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการเมืองการปกครอง
 โดยเฉพาะนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ทั้งหลาย อาจจะแยกวิชาการนี้ออกเป็น ๒ ลักษณะใหญ่ๆ
 คือประการหนึ่งมีลักษณะเป็นศาสตร์ (Science) คือเป็นความรู้ทางวิชาการด้านการเมืองการปกครอง
 ประการที่สองมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts) วิชารัฐศาสตร์จึงกลายเป็นวิชาที่ประยุกต์เอาลักษณะที่
 เป็นศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกันแล้ว นำเอาวิชาการนี้มาใช้ปกครองประเทศและในขณะเดียวกันวิชา
 การเมืองการปกครองนี้อาจจะถูกบุคคลบางกลุ่มมองภาพในทางที่ไม่ดี คืออาจจะมองไปว่าการเมือง
 การปกครองเป็นเรื่องสกปรก โหดร้าย ทารุณ เช่นฆ่า มุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นเรื่องของคน
 มีเงิน คนมีการศึกษาและคนที่ไฝหาความเป็นใหญ่ แต่สภาพที่เป็นจริงแล้วการเมืองการปกครอง
 เป็นเรื่องของคนทุกคนในสังคม จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ ไม่เป็นเรื่องที่น่ากลัวหรือเลวร้ายอย่าง
 ที่ว่าถ้ามีความเข้าใจที่ดีและนำมาใช้ให้ถูกต้องตามกระบวนการ เพราะการเมืองการปกครองนั้น
 เป็นศาสตร์และเป็นศิลป์ที่ผู้ปกครองประเทศจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนในประเทศ
 เพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยรวมทั้งความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง^{๖๙}

จากความหมายของวิชารัฐศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สรุปความหมายของรัฐศาสตร์
 ได้ว่า เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐและเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ ที่ว่าด้วยทฤษฎีแห่งรัฐและการ
 บริหารจัดการรัฐให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีความสัมพันธ์ สำคัญต่อมนุษย์ทุกคนในรัฐ วิชารัฐศาสตร์
 จึงมีประโยชน์ต่อสังคมและการเรียนรู้ทางการเมือง ที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางการเมืองการรัฐ
 ควบคู่ไปกับวิชาสาขาอื่น ๆ บูรณาการเข้ากันเพื่อให้รัฐเป็นที่น่าอยู่ ปกครองโดยไม่ได้ปกครอง
 โดยอาศัยองค์ความรู้จากสาขารัฐศาสตร์ จากความหมายของรัฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวล
 ความหมายของวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๙ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๙ ความหมายของรัฐศาสตร์

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖, หน้า ๙๔๑-๙๔๒)	วิชาที่ว่าด้วยการเมืองและการปกครอง ประเทศ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ
๒	จรรยา สุภาพ (๒๕๑๔, หน้า ๓)	รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ ซึ่งจัดเป็น

^{๖๙} ฤทธิชัย แกมนาท, เอกสารประกอบการสอนรัฐศาสตร์เบื้องต้นคณะสังคมศาสตร์, (พะเยา :
 ม.ม.ป., ๒๕๕๔), หน้า ๑๒-๑๓.

ตารางที่ ๒.๙ ความหมายของรัฐศาสตร์ (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
		สาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎีการจัดองค์กรการเมืองการปกครองรัฐบาลและวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ
๓	Easton, David (อีสตัน เดวิด) (1993, p. 23)	รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเลือกสรรสิ่งที่ดีให้คนในสังคมได้อยู่กินใช้อย่างมีคุณภาพ
๔	ฤทธิชัย แกมมณ (๒๕๕๔, หน้า ๑๒-๑๓)	ศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐอันเป็นสาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับรัฐว่าด้วยทฤษฎีแห่งรัฐ

๒.๔.๒ ขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ ที่กล่าวถึงทฤษฎีการจัดตั้งองค์การรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐ มีขอบข่ายถึงพฤติกรรมทางการเมืองหรือการแสวงหาอำนาจทางการเมืองของกลุ่มคน องค์กร และสถาบัน ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐ หรือเป็นที่เข้าใจอันง่ายที่สุดในประเทศไทย คือ เป็นวิชาด้วยการเมืองหรือศาสตร์ที่ว่าด้วยอำนาจ ฉะนั้น นักวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์ เช่น Carton C. Rodee et al.^{๗๐} กล่าวถึง การศึกษาวิชาเกี่ยวกับรัฐ และวิธีการอันเหมาะสมที่สุดในอันที่จะปฏิบัติตามวิชาเกี่ยวกับรัฐ ขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์จึงรวมถึงส่วนประกอบทุกส่วนในความสัมพันธ์ภายในและภายนอกของรัฐซึ่งสอดคล้องกับชัยอนันต์ สมุทวณิช^{๗๑} ซึ่งอาจแยกออกได้เป็น ๖ กลุ่มคือ

๑. ทฤษฎีการเมืองและประวัติความคิดทางการเมือง (Political and History of Political Thought) กลุ่มนี้วิจัยถึงทฤษฎีสำรวจความคิดเห็นสำคัญต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน เพื่อจะทราบถึงเหตุผลรวมทั้งการสืบต่อเนื่องกันของสถาบันการเมือง

๒. สถาบันทางการเมือง (Political Institutions) กลุ่มนี้มุ่งวิจัยและนิยามระบบองค์ประกอบและอำนาจของสถาบันทางการเมือง ซึ่งรวมทั้งนโยบายการจัดตั้งและโครงสร้างของการปกครองของรัฐ (รวมทั้งการปกครองท้องถิ่น) และการปกครองเปรียบเทียบ

๓. กฎหมายสาธารณะ (Public Laws) กลุ่มนี้วิจัยถึงรากฐานของรัฐรวมทั้งปัญหาการแบ่งแยกอำนาจ คำนวณความสัมพันธ์ของกฎหมายสูงสุดของรัฐ และปัญหาการบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย การพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของระบบการศาลยุติธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างจารีตประเพณีกับกฎหมาย

^{๗๐} สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา หลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ หน่วยที่ ๑-๙, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙๐.

^{๗๑} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและแนวความคิด, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๖

๔. พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล และประชาชาติ (Political Parties, Pressure Groups, public opinion) กลุ่มนี้พิจารณาถึงบทบาทและจุดประสงค์การจัดตั้ง ตลอดจนผลของพรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลและประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมือง รวมทั้งการประเมินการใช้ปัจจัยโดยนักการเมือง

๕. รัฐประศาสนศาสตร์ (public Administration) คือ การจัดกำลังคน เงินและวัสดุ ในอันที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตจำนงของการปกครองของรัฐ กลุ่มนี้จึงเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามอุดมคติและจุดประสงค์ของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลมากที่สุด

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Public Administration) กลุ่มนี้พิจารณาในด้านนโยบายหลักการและวิธีการในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ แขนงวิชาที่รวมอยู่ในกลุ่ม ได้แก่ นโยบายต่างประเทศ การเมือง และการบริหารประเทศ องค์การระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ และการดำเนินงานทางการเมือง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกท่านได้อธิบายถึงขอบข่ายของรัฐศาสตร์หรือศาสตร์ทางการเมืองการปกครอง ซึ่งในระยะเริ่มแรกเมื่อวิชารัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นศาสตร์หนึ่งนั้นได้มีการกำหนดขอบข่ายได้ ๖ แขนง ได้แก่^{๗๒}

๑. ทฤษฎีการเมือง (Political Thought) คำว่าทฤษฎีในความหมายแคบ ๆ หมายถึง แนวความคิดซึ่งเป็นข้อเสนอที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้วิธีการศึกษาที่เชื่อถือได้ ทฤษฎีการเมืองเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหรือผลประโยชน์

๒. กฎหมายมหาชน (Public Law) กฎหมายมหาชนเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวมหรือสาธารณะ กฎหมายมหาชนนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่เก่าที่สุดของวิชารัฐศาสตร์

๓. การปกครอง (Government) ศึกษาทั้งในระดับจุลภาค เช่น เรื่องเกี่ยวกับประชาชาติ พรรคการเมือง การเลือกตั้ง กระบวนการนิติบัญญัติ พฤติกรรมในทางตุลาการ การบริหาร รวมทั้งที่เกี่ยวกับระดับมหภาค เช่น ประชาธิปไตย การพัฒนาการเมือง เป็นต้น

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Public Administration) ศึกษาเกี่ยวกับประวัติ การทูต การเมืองระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาสาขานี้ก็เน้นในเรื่องพฤติกรรมมากขึ้น เช่น การตัดสินใจในการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงและการรวมตัวกันของประชาชนทางการเมือง กลยุทธ์การต่างประเทศ เป็นต้น

๕. การบริหารรัฐกิจหรือรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) คือ การบริหารรัฐกิจ หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐ ได้แก่ การนำกฎหมาย นโยบาย หรือการตัดสินใจไปปฏิบัติโดยกระบวนการต่าง ๆ ของการบริหาร รัฐประศาสนศาสตร์ในทางวิชาการหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐ

๖. การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ (Comparative Government) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางการเมืองการปกครอง เรื่องที่สนใจศึกษา เช่น ระบบประชาธิปไตย ระบบ

^{๗๒}ธีรวุฒิ โศภินิจกุล, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์, (ฉะเชิงเทรา : เอ็มเอ็นคอมพิวออฟเซต, ๒๕๕๐), หน้า ๙-๑๐.

เผด็จการ การพัฒนาการเมือง ลักษณะและปัญหาของประเทศด้วยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา เช่น ลัทธิชาตินิยม ระบบบริหาร พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ทหารกับการเมือง เป็นต้น

จากการศึกษาทบทวนเอกสารขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์ สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการศึกษาวิชารัฐศาสตร์ คือ วิชาที่ว่าด้วยรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ ที่กล่าวถึง ทฤษฎีการจัดตั้งองค์การรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐ มีขอบข่ายถึงพฤติกรรมทางการเมือง หรือการแสวงหาอำนาจทางการเมืองของกลุ่มคน องค์การ และสถาบัน ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาอิทธิพล ต่อนโยบายของรัฐ หรือเป็นที่เข้าใจอันง่ายที่สุดในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๖ กลุ่มคือ

๑. ทฤษฎีการเมืองและประวัติความคิดทางการเมือง
๒. สถาบันทางการเมือง
๓. กฎหมายสาธารณะ
๔. พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล และประชามติ
๕. รัฐประศาสนศาสตร์
๖. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒.๔.๓ การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์^{๗๓}

๑. การบริหารหลักสูตร จะมีคณะกรรมการประจำหลักสูตร อันประกอบด้วยหัวหน้าภาค เป็นประธานหลักสูตร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยมีคณบดีเป็นผู้กำกับดูแลและคอยให้คำแนะนำ ตลอดจนกำหนดนโยบายปฏิบัติให้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอาจารย์ผู้สอน ติดตามหลักสูตร จะวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับผู้บริหารของคณะและอาจารย์ผู้สอน ติดตามและรวบรวมข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยกระทำทุกปีอย่างต่อเนื่อง

๑) เป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยโดยอาจารย์และนิสิตสามารถก้าวหน้าหรือเป็นผู้นำในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆทางด้านรัฐศาสตร์ กระตุ้นให้นิสิตเกิดความใฝ่รู้มีแนวทางการเรียนที่สร้างทั้งความรู้ความสามารถในวิชาการวิชาชีพที่ทันสมัย การตรวจสอบและปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน และมีการประเมินมาตรฐานของหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

๒) การดำเนินงาน จัดให้หลักสูตรสอดคล้องกับมาตรฐานที่เป็นสากลหรือระดับชาติ (หากมีการกำหนด)การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรทุก ๆ ๔ ปี การจัดแนวทางการเรียนในวิชาเรียน ให้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและมีแนวทางการเรียนหรือกิจกรรมประจำวิชาให้นิสิตได้ศึกษาความรู้ที่ทันสมัยด้วยตนเอง การจัดให้มีผู้สนับสนุนการเรียนรู้และหรือผู้ช่วยสอนเพื่อกระตุ้นให้นิสิตเกิดความใฝ่รู้ การกำหนดให้อาจารย์ที่สอนมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท หรือเป็นผู้มีประสบการณ์หลายปี มีจำนวนคณาจารย์ประจำไม่น้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน การสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้นำในทางวิชาการและหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์หรือในด้านที่เกี่ยวข้องการ ส่งเสริมอาจารย์ประจำหลักสูตรให้ไปดูงาน ในหลักสูตรหรือวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การประเมินหลักสูตรโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายในทุกปี และภายนอกอย่างน้อยทุก ๔ ปี การจัดทำฐานข้อมูลทางด้านนิสิตอาจารย์วัสดุอุปกรณ์งบประมาณความร่วมมือกับสถาบันภายนอกผลงานทางวิชาการทุกภาคการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมิน

^{๗๓} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, รายละเอียดของหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๓๔-๔๑ (เอกสารอรรถาธิบาย).

ของคณะกรรมการ การประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

๓) การประเมินผลหลักสูตร หลักสูตรที่สามารถอ้างอิงกับมาตรฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษามีความทันสมัยและมีการปรับปรุงสม่ำเสมอ จำนวนวิชาเรียนที่มีภาคปฏิบัติและวิชาเรียนที่มีแนวทางให้นิสิตได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง จำนวนและรายชื่อคณาจารย์ประจำ ประวัติอาจารย์ ด้านคุณวุฒิประสบการณ์และการพัฒนาอบรมของอาจารย์ จำนวนบุคลากร ผู้สนับสนุนการเรียนรู้และบันทึกกิจกรรมในการสนับสนุนการเรียนรู้ ผลการประเมินการเรียนการสอนอาจารย์ ผู้สอนและการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้สนับสนุนการเรียนรู้โดยนิสิต ประเมินผลโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยอาจารย์ภายในคณะทุก ๒ ปี ประเมินผลโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทุกๆ ๔ ประเมินผลโดยบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาทุก ๆ ๒ ปี

๒. การบริหารทรัพยากรการเรียนการสอน

๑) การบริหารงบประมาณ คณะจัดสรรงบประมาณประจำปี ทั้งงบประมาณแผ่นดินและเงินรายได้เพื่อจัดซื้อตำรา สื่อการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์ และ วัสดุครุภัณฑ์อย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต

๒) ทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิม คณะมีความพร้อมด้านหนังสือตำราและการสืบค้นผ่านฐานข้อมูลโดยมีสำนักหอสมุดกลางที่มีหนังสือด้านการบริหารจัดการและด้านอื่น ๆ รวมถึงฐานข้อมูลที่จะให้สืบค้นส่วนระดับคณะก็มีหนังสือตำราเฉพาะทางนอกจากนี้คณะมีอุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างพอเพียง

๓) การจัดหาทรัพยากรการเรียนการสอนเพิ่มเติม ประสานงานกับสำนักหอสมุดกลาง ในการจัดซื้อหนังสือและตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริการให้อาจารย์และนิสิตได้ค้นคว้าและใช้ประกอบการเรียนการสอนในการประสานการจัดซื้อหนังสือนั้น อาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาจะมีส่วนร่วมในการเสนอแนะรายชื่อหนังสือตลอดจนสื่ออื่นๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้อาจารย์พิเศษที่เชิญมาสอนบางรายวิชาและบางหัวข้อ ก็มีส่วนในการเสนอแนะรายชื่อหนังสือสำหรับให้หอสมุดกลางจัดซื้อหนังสือด้วย ในส่วนของคณะจะมีห้องสมุดย่อย เพื่อบริการหนังสือตำราหรือวารสารเฉพาะทางและคณะจะต้องจัดสื่อการสอนอื่น เพื่อใช้ประกอบการสอนของอาจารย์ เช่น เครื่องมัลติมีเดีย โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายทอดภาพ ๓ มิติ เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น

๔) การประเมินความเพียงพอของทรัพยากร การประเมินความเพียงพอของทรัพยากร คณะมีเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุดของคณะ ซึ่งจะประสานงานการจัดซื้อจัดหาหนังสือเพื่อเข้าหอสมุดกลาง และทำหน้าที่ประเมินความพอเพียงของหนังสือ ตำรา นอกจากนี้มีเจ้าหน้าที่ด้านสื่อทัศนูปกรณ์ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อของอาจารย์ แล้วยังต้องประเมินความพอเพียงและความต้องการใช้สื่อของอาจารย์ด้วย โดยมีเป้าหมาย ได้แก่ จัดให้มีห้องเรียน ทรัพยากรสื่อและช่องทางการเรียนรู้ ที่เพียงพอ เพื่อสนับสนุนทั้งการศึกษาในห้องเรียน นอกห้องเรียน และเพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพ มีการดำเนินงาน ได้แก่ จัดให้มีห้องเรียน ที่มีอุปกรณ์การเรียนการสอน พร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องมัลติมีเดีย โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายทอดภาพ ๓ มิติ เครื่องฉายสไลด์จัดให้มีห้องสารสนเทศที่

นิสิตสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในสาขารัฐศาสตร์ได้โดยสะดวก ทั้งข้อมูลสารสนเทศที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และจัดให้มีห้องสมุดให้บริการทั้งหนังสือตำรา และสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุดทางกายภาพและทางระบบเสมือนและระบบการประเมินผล ได้แก่ รวบรวมจัดทำสถิติจำนวนเครื่องมืออุปกรณ์ ต่อหัวนิสิต ชั่วโมงที่นิสิตเข้าใช้งานสถิติของจำนวนหนังสือตำรา และสื่อดิจิทัล ที่มีให้บริการ และสถิติการใช้งานหนังสือตำรา สื่อดิจิทัล ผลสำรวจความพึงพอใจของนิสิตต่อการให้บริการทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้และการปฏิบัติการ

๓. การบริหารคณาจารย์หรือบุคลากร

๑) การรับอาจารย์ใหม่ มีการคัดเลือกอาจารย์ใหม่ตามระเบียบและหลักเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยโดยอาจารย์ใหม่จะต้องมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปในสาขารัฐศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

๒) การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ในการวางแผน การติดตามและทบทวน **หลักสูตร** คณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและผู้สอนจะต้องประชุมร่วมกัน ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนประเมินผลและให้ความเห็นชอบการประเมินผลทุกรายวิชา เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเตรียมไว้สำหรับการปรับปรุงหลักสูตร ตลอดจนปรึกษาหารือแนวทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรและได้บัณฑิตเป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

๓) การแต่งตั้งคณาจารย์พิเศษ สำหรับอาจารย์พิเศษถือว่ามีความสำคัญมากเพราะจะเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติมาให้กับนิสิต ดังนั้น คณะกำหนดนโยบายว่าหนึ่งในสามของรายวิชาบังคับจะต้องมีการเชิญอาจารย์พิเศษ หรือวิทยากรมาบรรยายอย่างน้อยวิชาละ ๓ ชั่วโมง และอาจารย์พิเศษไม่ว่าจะสอนทั้งรายวิชาหรือบางชั่วโมงจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงหรือมีวุฒิการศึกษาย่างต่ำปริญญาโท

๔) การบริหารบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนด **คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง** บุคลากรสายสนับสนุนควรมีวุฒิปริญญาตรีที่เกี่ยวข้องกับภาระงานที่รับผิดชอบและมีความรู้ด้านรัฐศาสตร์ แต่สามารถใช้งานเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเทคโนโลยีทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และการเพิ่มทักษะความรู้เพื่อการปฏิบัติงานบุคลากรต้องเข้าใจโครงสร้างและธรรมชาติของหลักสูตรและจะต้องสามารถอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ และอาจารย์พิเศษ ในขณะเดียวกันสามารถเป็นที่ปรึกษาในเบื้องต้นให้กับนิสิตได้

๕) การให้คำปรึกษาด้านวิชาการและอื่น ๆ แก่นิสิต คณะกรรมการมีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการให้แก่นิสิตทุกคน โดยนิสิตที่มีปัญหาในการเรียนสามารถปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการได้ โดยอาจารย์ของคณะทุกคนจะต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการให้แก่นิสิต และทุกคนต้องกำหนดชั่วโมงให้คำปรึกษา เพื่อให้นิสิตเข้าปรึกษาได้ นอกจากนี้ต้องมีที่ปรึกษากิจการณเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำกิจกรรมแก่นิสิต การอุทิศตนของนิสิตกรณีที่นิสิตมีความสงสัยเกี่ยวกับผลการประเมินในรายวิชาใด สามารถที่จะยื่นคำร้องขออุทธรณ์คำตอบในการสอบ ตลอดจนดูแลและวิธีการประเมินของอาจารย์ในแต่ละรายวิชาได้

๔. ความต้องการของตลาดแรงงานสังคมและหรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

สำหรับความต้องการบัณฑิตสาขารัฐศาสตร์ของคณะสังคมมีปริมาณมาก เนื่องจากคณะสังคมขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหาร ไม่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่วนความต้องการกำลังคนสาขารัฐศาสตร์นั้นคาดว่า ตลาดแรงงานยังมีความต้องการกำลังคนด้านรัฐศาสตร์นั้นสูงมาก เนื่องจากการขยายตัวของงานในระดับท้องถิ่นรวมถึงตลาดแรงงานในภาคเอกชน ทั้งนี้ คณะโดยความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย จัดการสำรวจความต้องการแรงงานและความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต เพื่อนำข้อมูลมาประกอบประกอบการปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงการศึกษาข้อมูลวิจัยอันเกี่ยวเนื่องกับการประมาณความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการรับนิสิต

๕. ตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงาน (Key Performance Indicators) ผลการดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายตัวบ่งชี้ทั้งหมด อยู่ในเกณฑ์ดีต่อเนื่อง ๒ ปีการศึกษา เพื่อติดตามการดำเนินการตาม TQF ต่อไป ทั้งนี้เกณฑ์การประเมินผ่าน คือ มีการดำเนินงานตามข้อ ๑-๕ และอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานที่ระบุไว้ในแต่ละปี อาจารย์ประจำหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผน ติดตาม และทบทวนการดำเนินงานหลักสูตรมีรายละเอียดของหลักสูตร ตามแบบ มคอ.๒ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา มีรายละเอียดของรายวิชา และประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ.๓ และ มคอ.๔ อย่างน้อยก่อนการเปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษาให้ครบทุกรายวิชา จัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา และประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ.๕ และ ๖ ภายใน ๓๐ วัน หลังสิ้นสุดภาคการศึกษาที่เปิดสอนให้ครบทุกรายวิชา จัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร ตามแบบ มคอ.๗ ภายใน ๖๐ วัน หลังสิ้นสุดปีการศึกษา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ที่กำหนดในมคอ.๓ และ ๔ (ถ้ามี) อย่างน้อยร้อยละ ๒๕ ของรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละปี การศึกษามีการพัฒนา/ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

กลยุทธ์การสอน หรือ การประเมินผลการเรียนรู้ จากผลการประเมินการดำเนินงานที่รายงานใน มคอ.๗ ปีที่แล้วอาจารย์ใหม่ (ถ้ามี) ทุกคน ได้รับการปฐมนิเทศหรือคำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ประจำทุกคนได้รับการพัฒนาทางวิชาการ และ/หรือวิชาชีพ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งจำนวนบุคลากรสนับสนุนการเรียนการสอน (ถ้ามี) ได้รับการพัฒนาวิชาการ และ/หรือวิชาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ต่อปีระดับความพึงพอใจของนิสิตปีสุดท้าย/บัณฑิตใหม่ที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕ จากคะแนน ๕.๐ ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตใหม่ เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕ จากคะแนนเต็ม ๕.๐ นิสิตมีงานทำภายใน ๑ ปี หลังจากสำเร็จการศึกษา ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ บัณฑิต(คุรุศาสตร์)ที่ได้งานทำได้รับเงินเดือนเริ่มต้นไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ ก.พ. กำหนด

๖. การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของหลักสูตร

๑) การประเมินกลยุทธ์การสอน ช่วงก่อนการสอนควรมีการประเมินกลยุทธ์การสอนโดยทีมผู้สอนหรือระดับภาควิชาและ/หรือ การปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรหรือวิธีการสอน ส่วนช่วงหลังการสอนควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมินการสอนโดยนิสิตและการวิเคราะห์ผลการเรียนของนิสิตด้านกระบวนการนำผลการประเมินไปปรับปรุงสามารถทำได้รวบรวม

ปัญหา/ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง และกำหนดประธานหลักสูตรและทีมผู้สอนนำไปปรับปรุงและรายงานผลต่อไป

๒) การประเมินทักษะของอาจารย์ในการใช้แผนกลยุทธ์การสอน การประเมินทักษะดังกล่าวสามารถทำได้โดยการประเมินโดยนิสิตในแต่ละวิชา การสังเกตการณ์ของผู้รับผิดชอบหลักสูตร/ประธานหลักสูตร และ/หรือทีมผู้สอน ภาพรวมของหลักสูตรประเมินโดยบัณฑิตใหม่ การทดสอบผลการเรียนรู้ของนิสิตเทียบกับสถาบันอื่นในหลักสูตรเดียวกัน

๓) การประเมินหลักสูตรในภาพรวม การประเมินหลักสูตรในภาพรวมโดยสำรวจข้อมูลจาก นิสิตปีสุดท้าย/ บัณฑิตใหม่ ผู้ว่าจ้าง ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก รวมทั้งสำรวจสัมฤทธิ์ผลของบัณฑิต

๔) การประเมินผลการดำเนินงานตามรายละเอียดหลักสูตร ต้องผ่านการประกันคุณภาพหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์ และตัวบ่งชี้เพิ่มเติมข้างต้น รวมทั้งการผ่านการประเมินการประกันคุณภาพภายใน (IQA)

๕) การทบทวนผลการประเมินและวางแผนปรับปรุงหลักสูตรและแผนกลยุทธ์การสอน รวบรวมข้อเสนอแนะ/ข้อมูล จากการประเมินจากนิสิต ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์ ทบทวนข้อมูลข้างต้น โดยผู้รับผิดชอบหลักสูตร / ประธานหลักสูตร เสนอการปรับปรุงหลักสูตรและแผนกลยุทธ์ (ถ้ามี)^{๗๔}

๒.๔.๔ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HEd) เป็นกรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การแบ่งสายวิชา มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ การเปิดโอกาสในการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้^{๗๕}

๒.๔.๔.๑ หลักการสำคัญของ TQF

๑. เป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

^{๗๔} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, รายละเอียดของหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๔๓-๔๑.

^{๗๕} สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๗

๒. มุ่งเน้นที่ Learning Outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต

๓. มุ่งประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน

๔. เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง/มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี

๕. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันใด ๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตรตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายโดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง

๖. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ TQF นอกจากจะให้เป็นไปตามหลักการสำคัญของ TQF ตามที่เสนอข้างต้นแล้ว มีวัตถุประสงค์อื่นที่สำคัญอีก ดังนี้

๑. เพื่อเป็นการประกันคุณภาพขั้นต่ำของบัณฑิตในแต่ละสาขา/สาขาวิชา หรือแต่ละคุณวุฒิ

๒. เพื่อให้แต่ละสาขา/สาขาวิชา มีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเองโดยบัณฑิตในสาขาสาขานี้เดียวกันของแต่ละสถาบันฯ มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาของสาขา/สาขานั้น ๆ

๓. เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ระเบียบ (deregulations) ในการดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการจัดการศึกษา

โครงสร้างและองค์ประกอบของ TQF

๑. ระดับคุณวุฒิ (Levels of Qualifications)

๒. มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ของคุณวุฒิของประเทศไทย

๓. มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ

๔. ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละคุณวุฒิ

๕. จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรและระยะเวลาในการศึกษา

๖. การกำหนดชื่อคุณวุฒิ

๗. การเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์

มคอ.๒ รายละเอียดของหลักสูตร

รายละเอียดของหลักสูตร(Programme Specification) หมายถึงคำอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้นๆ โดยจะถ่ายทอดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิต ที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตร ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรจุเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม

ตรงกับความต้องการ หรือเอกลักษณ์ของสถาบันฯ โดยคณาจารย์ผู้สอนจะต้องร่วมมือกันวางแผน และจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร

รายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยอธิบายให้นักศึกษาทราบว่า ตนต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง เข้าใจถึงวิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลที่จะทำให้มั่นใจว่า เมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับองค์ประกอบในการเรียน เพื่อนำไปสู่คุณวุฒิตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิ รายละเอียดของหลักสูตร จะช่วยให้นักศึกษาเลือกเรียนในหลักสูตรที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ และความต้องการของตนเองได้ รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิตสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณารับ บัณฑิตเข้าทำงาน ประกอบด้วย ๘ หมวดต่อไปนี้

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

หมวดที่ ๒ ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร

หมวดที่ ๓ ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตร

หมวดที่ ๔ ผลการเรียนรู้กลยุทธ์การสอนและประเมินผล

หมวดที่ ๕ หลักเกณฑ์ในการประเมินผลนักศึกษา

หมวดที่ ๖ การพัฒนาคณาจารย์

หมวดที่ ๗ การประกันคุณภาพหลักสูตร

หมวดที่ ๘ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของหลักสูตร^{๗๖}

มคอ. ๓ รายละเอียดของรายวิชา

รายละเอียดของรายวิชา(Course Specification) หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการ บริหารจัดการของแต่ละรายวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผน ไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และ รายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะ อื่นๆ ที่นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนด รายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลใน รายวิชา ตลอดจนหนังสือหรือสื่อทางวิชาการอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังกำหนด ยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง ประกอบด้วย ๗ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

หมวดที่ ๔ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา^{๗๗}

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

^{๗๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

มคอ. ๗ รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร

การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (Program me Report) หมายถึง การรายงานผลประจำปี โดยผู้ประสานงานหลักสูตร หรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น ข้อมูลทางสถิติของนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตร สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถาบันที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร สรุปภาพรวมของรายงานผลของรายวิชาในหลักสูตร ประสิทธิภาพของการสอนในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้าน การเทียบเคียงผลการดำเนินการกับมาตรฐานอื่นๆ ที่มีสรุปผลการประเมินหลักสูตรจากความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนข้อเสนอในการวางแผนและพัฒนา รวมทั้งแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การรายงานผลดังกล่าวจะส่งไปยังหัวหน้าภาควิชา/คณะ และใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ และเป็นข้อมูลในการรับรองหลักสูตรจากผู้ประเมินภายนอกได้ด้วย ประกอบด้วย ๙ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

หมวดที่ ๒ ข้อมูลเชิงสถิติ

หมวดที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร

หมวดที่ ๔ ข้อมูลสรุปรายวิชาของหลักสูตร

หมวดที่ ๕ การบริหารหลักสูตร

หมวดที่ ๖ สรุปการประเมินหลักสูตร

หมวดที่ ๗ คุณภาพของการสอน

หมวดที่ ๘ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพหลักสูตรจากผู้ประเมินอิสระ

หมวดที่ ๙ แผนการดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตร^{๗๘}

๒.๔.๔.๒ การประเมินหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

การบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ หากไม่มีการประเมินผลแล้ว ไม่อาจทราบว่ายข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุและปัจจัยใด การหาทางแก้ไขข้อบกพร่องนั้นได้ทันทั่วทั้งในการพัฒนาหลักสูตรหรือบริหารหลักสูตรทำได้ยาก นักการพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดการตรวจสอบและประเมินหลักสูตรตลอดเวลา เช่นว่า การปฏิบัติจริงนั้นได้ผลใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น การประเมินหลักสูตร จึงเปรียบเสมือนกับกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นภาพทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรอย่างแจ่มชัด

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ เป็นงานสำคัญที่การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จากความพยายามปฏิรูปการศึกษาไทยภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้สถาบันการศึกษาทุกแห่ง จำเป็นต้องมีระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจึงได้หันมาให้ความสนใจมากขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา อันประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานวงจรของการพัฒนา

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

หลักสูตรเกี่ยวข้องกับการวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยทางวิชาการ และทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนี้^{๗๙}

ความสำคัญของการประเมินหลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผลให้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ภายใต้อ.พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ (มาตรา๔๗)

สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจต่อสาธารณะว่า ผลผลิตทางการศึกษาจะได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้นั้น ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน อันเป็นการตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด และระบบการประกันคุณภาพภายนอก อันเป็นการตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระบบการประกันคุณภาพภายในของทุกสถาบันการศึกษา มีการกำหนดให้การประเมินหลักสูตรเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นตัวชี้วัดหรือเกณฑ์คุณภาพสำคัญตัวหนึ่งสำหรับการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินงานดังกล่าวถือเป็นร่องรอยของความตระหนัก (Awareness) ถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรความพยายาม (Attempt) ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและผลความสำเร็จ (Achievement) ของการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตรงตามหลักสูตรและความต้องการของสังคม พร้อมทั้งเป็นการรองรับการตรวจประเมินภายนอกจาก สมศ.

วงจรของการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) เป็นมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบสำหรับใช้ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมาย

วงจรของหลักสูตรเริ่มต้นจากความต้องการหลักสูตรที่สามารถตอบสนองต่อบริบท (Context) หรือสภาวะแวดล้อมสภาพแวดล้อมที่สำคัญของหลักสูตรประกอบด้วยความต้องการทางวิชาการ/วิชาชีพ เช่น ความต้องการสืบทอดองค์ความรู้ สร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ เพื่อพัฒนา ศาสตร์สาขานั้นเป็นต้น และความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในเชิงการผลิต การแก้ปัญหาหรือการสร้างความสุข ความสะดวกแก่มนุษย์ให้สังคมเป็นต้น หลักสูตรทางการศึกษา ส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนา วิชาการ/วิชาชีพ และขณะเดียวกันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม หลักสูตรที่ดีจึงควรมีจุดมุ่งหมายที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาการทางการศึกษาของศาสตร์สาขานั้นที่เหมาะสม ทั้งด้านแนวคิดทางปรัชญาจิตวิทยาและสังคมวิทยาที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม หลังจากกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้แล้ว ทำให้มองเห็นทิศทางของหลักสูตรได้ชัดเจนอันจะช่วยในการวางแผนหลักสูตร (Curriculum planning) เกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาการ

^{๗๙}ศิริชัย กาญจนวาส, การประเมินหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑-๑๐.

บริหารหลักสูตร แผนการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เมื่อได้ตัวหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารประกอบหลักสูตรคู่มือนักเรียน/นักศึกษาคู่มือครูเป็นต้น ลำดับขั้นตอนไปจึงเป็นการนำหลักสูตรไปใช้จริง (Curriculum implementation) ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดชุดวิชา / อาจารย์ผู้สอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสัมพันธ์กับความถนัด / ความสนใจของผู้เรียน การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ในการใช้หลักสูตรมีความจำเป็นต้องทำการประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluation) โดยการติดตามความก้าวหน้าของการใช้หลักสูตร ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความสำเร็จของการใช้หลักสูตรสำหรับเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการปรับปรุงหลักสูตร

แผนภาพที่ ๒.๑ วงจรของการพัฒนาหลักสูตร

ลักษณะของอาการที่บ่งชี้ถึงความต้องการพัฒนาบุคลากรและปรับปรุงหลักสูตร สามารถสังเกตได้จากอาการที่ปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน ดังเช่น สถาบันการศึกษาขาดปรัชญาของการจัดการศึกษา หรือมีแต่ไม่ชัดเจนมีความขัดแย้งระหว่างปรัชญากับแนวทางปฏิบัติ ในการจัดการศึกษาขาดอุปกรณ์ / สื่อการเรียนรู้ผู้สอนขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม เอกสาร / ตำราล้าสมัย เวลาไม่เพียงพอในการสอนให้ครบ สาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียนการวัดและประเมินขาดมาตรฐาน ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้ ผู้ปกครองไม่สนใจการเรียนรู้ของบุตรหลาน ปัญหาการออกกลางคันผู้เรียนมีปัญหาด้านคุณธรรม อัตราการสำเร็จการศึกษาต่ำลง บัณฑิตมีปัญหาในการศึกษาต่อและการทำงานบัณฑิตขาดองค์ความรู้ / ทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมยุคใหม่เป็นต้น

แนวคิดพื้นฐานของการประเมินหลักสูตร

ความหมายและองค์ประกอบ

การประเมิน (Evaluation) หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแล้ว ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยของตัวหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการหลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตรและเพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตรว่า บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ในการประเมินหลักสูตร จึงควรมีการกำหนดมาตรฐานของหลักสูตร (Standard) ไว้ล่วงหน้าโดย “มาตรฐาน” เป็นคุณลักษณะเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวหลักสูตร การใช้หลักสูตรและผลผลิตของหลักสูตร ซึ่งเป็นลักษณะของความสำเร็จที่คาดหวังไว้ (Expected) สำหรับใช้เป็นระดับคุณภาพในการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actual) เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น มาตรฐานของหลักสูตรอาจกำหนดขึ้นจากความคิดเห็นร่วมกันของคณาจารย์ในสาขาวิชาหรืออาจกำหนดขึ้นตามมาตรฐานของสถาบัน หรือหน่วยงานตรวจประเมินภายนอก

การที่จะได้ข้อมูลแสดงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actual) จำเป็นต้องมีเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวหลักสูตร การใช้หลักสูตรและผลผลิตของหลักสูตร เช่น แบบวิเคราะห์หลักสูตร แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตร แบบติดตามบัณฑิตที่จบหลักสูตร แบบสำรวจผู้ใช้บัณฑิตเป็นต้นจากข้อมูลที่เกิดขึ้นมาได้ เมื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับมาตรฐานทำให้สามารถตัดสินคุณภาพของหลักสูตรรวมทั้งจุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรสำหรับใช้พิจารณาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวคิดการประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรนั้น ผู้ประเมินสามารถออกแบบการประเมินโดยพิจารณาแนวคิดของการประเมินหลักๆ ๔ แนวทาง เพื่อเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากแต่ละแนวทางมาประสานเข้าด้วยกัน เป็นแนวคิดหลักของการประเมินหลักสูตรดังนี้

๑. การประเมินความก้าวหน้าหรือการประเมินสรุปรวม (Formative V.S. Summative Evaluation) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินในขณะดำเนินการใช้หลักสูตรหรือเป็นการประเมินระหว่างทาง เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับปรับปรุงกระบวนการบริหารและการใช้หลักสูตร ส่วนการประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลสรุปรวมของหลักสูตรหรือการประเมิน เมื่อครบวงจรของหลักสูตรเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับตัดสินผลสำเร็จของหลักสูตร

๒. การประเมินอย่างไม่เป็นทางการหรือการประเมินอย่างเป็นทางการ (Informal V.S. Formal Evaluation) การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Evaluation) เป็นการประเมินที่ไม่มีแบบแผนที่เคร่งครัด การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามความสะดวกอย่างง่าย ๆ เช่น การพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ สอบถามอย่างไม่มีการสร้าง ไม่มีรูปแบบการวิเคราะห์ที่ชัดเจน ข้อสรุปมักเกิดขึ้นตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัว ส่วนการประเมินอย่างเป็นทางการ (Formal

Evaluation) เป็นการประเมินที่มีระเบียบแบบแผน มีวัตถุประสงค์การสร้างเครื่องมือ การรวบรวม ข้อมูลการวิเคราะห์ ข้อมูลการสรุปผลตามเกณฑ์หรือมาตรฐานและการรายงานด้วยลายลักษณ์อักษร

๓. การประเมินผลทั้งหมด หรือการประเมินตามจุดมุ่งหมาย (Goal-Free V.S. Goal-Based Evaluation) การประเมินผลทั้งหมด (Goal-Free Evaluation) เป็นการประเมินที่ครอบคลุม ผลที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด (total effects) ซึ่งประกอบด้วยผลทางตรงและผลทางอ้อมหรือผลกระทบ โดยไม่ได้ยึดติดกับจุดมุ่งหมายเดิมของหลักสูตร ส่วนการประเมินผลตามจุดมุ่งหมาย (Goal-Based Evaluation) เป็นการประเมินผลตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าผลผลิตที่ได้บรรลุผล สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

๔. การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอกหรือการประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (External V.S. Internal Evaluator) การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก (External Evaluator) เป็นการ ประเมินโดยใช้ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลภายนอก ซึ่งไม่ได้อยู่ภายในสังกัดของหน่วยงานหรือสถาบันนั้น ส่วนใหญ่เป็นนักประเมินที่เชี่ยวชาญจากภายนอกที่เป็นกลาง ส่วนการประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal Evaluator) เป็นการประเมินโดยใช้ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลภายใน สังกัดของหน่วยงาน หรือสถาบันนั้น ซึ่งเป็นผู้ประเมินที่อยู่ใกล้ชิดและเห็นกระบวนการใช้หลักสูตรมาโดยตลอดจาก แนวคิดของการประเมินทั้ง ๔ แนวทาง

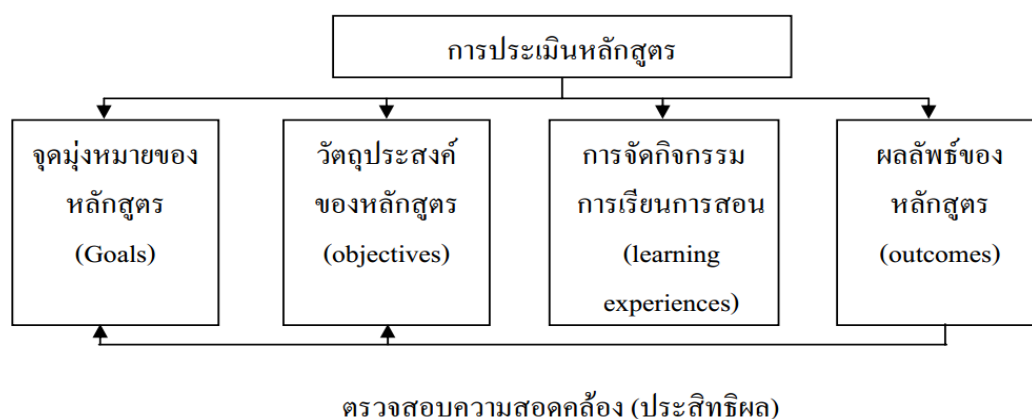
ผู้ประเมินสามารถเลือกข้อใดข้อหนึ่งของแต่ละแนวทาง เพื่อรวมเป็นแนวคิดหลักของการ ประเมินหลักสูตร แนวคิดของการประเมินหลักสูตรตามแบบประเพณีนิยม จะมีลักษณะของการ ประเมินเป็นแบบสรุปรวม (Summative) อย่างเป็นทางการ (Formal) ยึดตามจุดมุ่งหมาย (Goal-Based) และประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal) อย่างไรก็ตาม แนวคิดของการประเมิน หลักสูตรที่เป็นทางเลือกซึ่งแตกต่างจากแบบประเพณีนิยมดังกล่าว อันเกิดจากส่วนผสม ของ ๔ แนวทางนั้นยังมีอีกถึง ๑๕ แนวทางเลือกที่ผู้ประเมินสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม กับสถานการณ์ของการประเมินหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

รูปแบบของการประเมินที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตรสามารถจัด จำแนกได้เป็น ๓ กลุ่มดังนี้

๑. รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Based Models) รูปแบบการ ประเมินแนวนี้นั้นเน้นการตัดสินคุณค่าตามจุดมุ่งหมาย เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน แผนงานโครงการ หรือหลักสูตรการประเมินจึงมีลักษณะของการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่ คาดหวังไว้ ดังนั้น จุดมุ่งหมายเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์จึงถูกใช้เป็นเกณฑ์สำหรับตัดสิน ความสำเร็จของการดำเนินงาน ผู้นำความคิดการประเมินแนวนี้นั้น คนสำคัญได้แก่ Tyler ได้เสนอ แนวทางการประเมินโดยมีขั้นตอนดังนี้ ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Goals) กำหนดวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม (Behavioral objectives) ให้ชัดเจนกำหนดสถานการณ์ / เนื้อหา / เทคนิควิธีการวัด สร้างเครื่องมือวัด เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถ้าผลที่ เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ถือว่า เกิดสัมฤทธิ์ผล แต่ถ้าไม่บรรลุผลตามที่กำหนดไว้จะต้อง ตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ได้เสนอแนวคิดใหม่ว่าการประเมินหลักสูตรควรประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การประเมินความเป็นไปได้ของแผนการ เรียนรู้ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตรตลอดจนการติดตามประเมินหลักสูตรเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง^{๘๐} ดังแผนภาพที่ ๒.๒

แผนภาพที่ ๒.๒ การประยุกต์โมเดลการประเมินของ Tyler สำหรับใช้ประเมินหลักสูตร

๒. รูปแบบการประเมินที่ยึดเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นหลัก (Criterion - Based Models) รูปแบบการประเมินแนวนี้นั้นเน้นการตัดสินคุณค่าตามเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นหลักที่มาของเกณฑ์หรือมาตรฐานอาจกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญหน่วยงาน หรือองค์กรวิชาชีพอื่นเป็นที่ยอมรับ ผู้นำแนวความคิดการประเมินแนวนี้นั้นคนสำคัญได้แก่ Stake^{๘๑}

Stake ได้เสนอแนวทางการประเมินเป็น ๒ ส่วนได้แก่

ส่วนแรกการบรรยายหลักสูตร (Description Matrix) ซึ่งประกอบด้วย

๑) การวิเคราะห์หลักสูตรและ

๒) การบรรยายการใช้หลักสูตรด้านปัจจัย (Antecedents) การปฏิบัติ (Transactions) และผลลัพธ์ (Outcomes)

ส่วนที่สองการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร (Judgment Matrix) ซึ่งประกอบด้วย

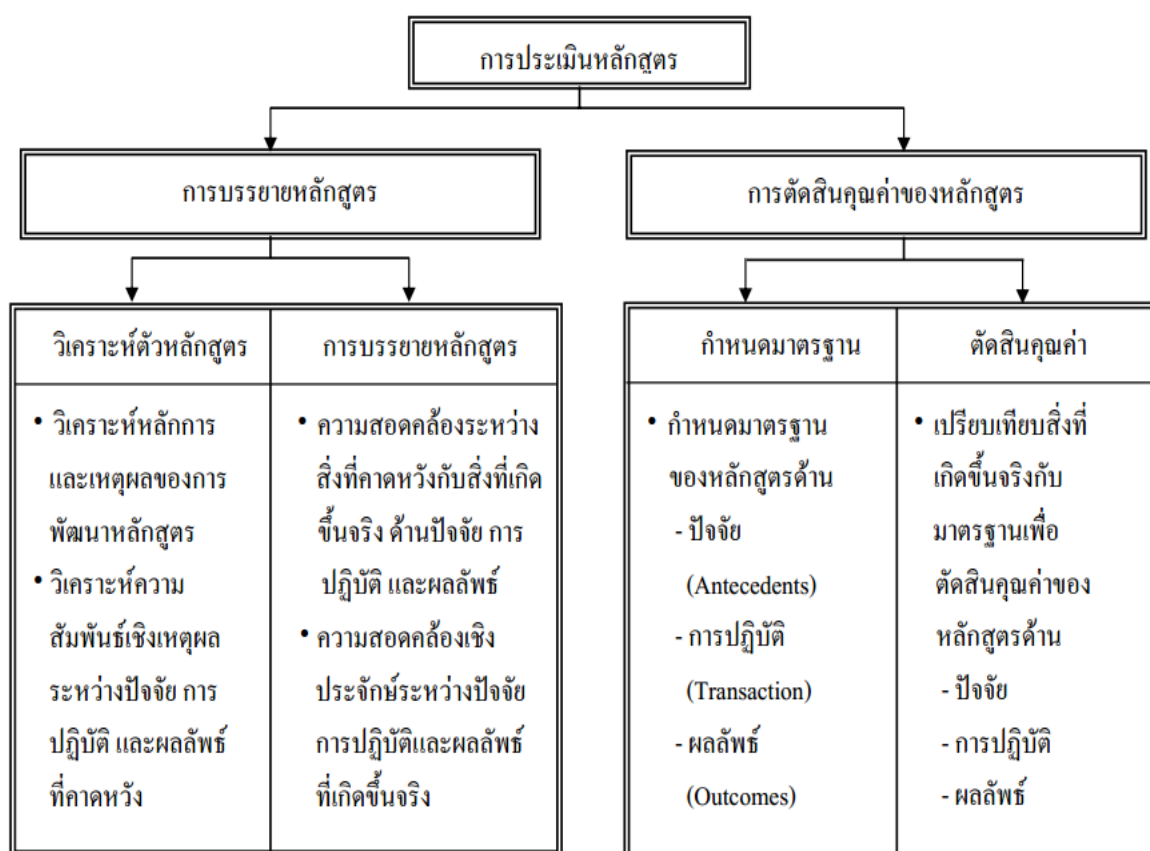
๑) การกำหนดมาตรฐานของหลักสูตรและ

๒) การตัดสินคุณค่าของหลักสูตรด้านปัจจัยการปฏิบัติและผลลัพธ์

^{๘๐} Tyler, R.W, **Educational Evaluation : new Roles**, (New Means. Chicago : University of Chicago Press, 1986), pp. 15-16.

^{๘๑} Stake, R.E, The Countenance of Education Teacher College Record 1997, 68,523-40.

ผังแผนภาพที่ ๒.๓

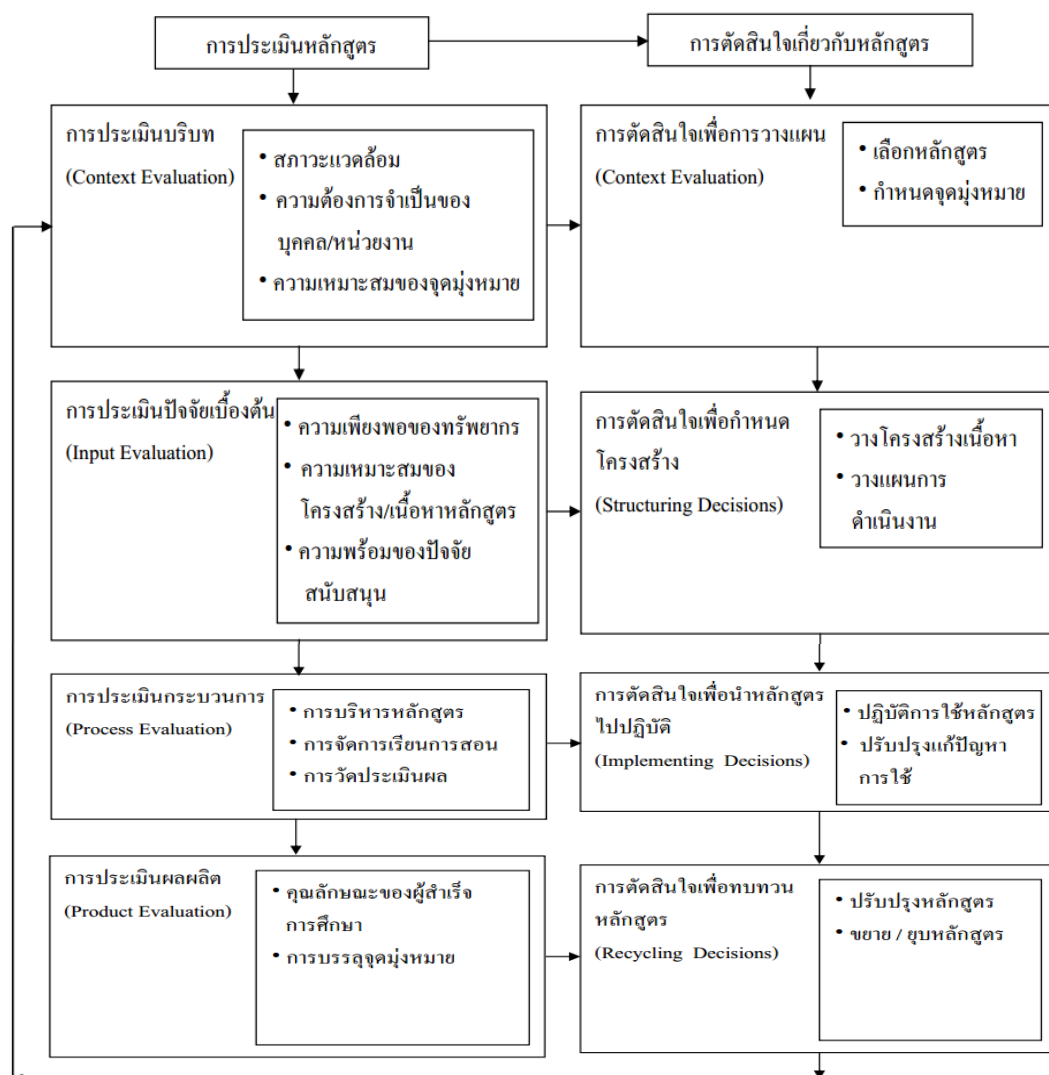

แผนภาพที่ ๒.๓ การประยุกต์โมเดลการประเมินของ Stake สำหรับใช้ประเมินหลักสูตร

๓. รูปแบบการประเมินที่ยึดความต้องการตัดสินใจเป็นหลัก (Decision-Based Model) รูปแบบการประเมินแนวนี้นี้ ต้องการเสนอสารสนเทศเพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นความต้องการให้สารสนเทศของผู้บริหารเป็นหลักในการประเมิน ผู้นำแนวคิดการประเมินแนวนี้นี้คนสำคัญได้แก่

Stuffle beam และคณะได้เสนอโมเดล CIPP สำหรับการประเมินบริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ของหลักสูตรเพื่อช่วยผู้บริหารหลักสูตรในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนหลักสูตร (Planning Decision) การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร (Structuring decisions) การนำหลักสูตรไปใช้จริง (Implementing Decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวนหลักสูตร (Recycling Decisions)^{๘๒} ดังภาพที่ ๒.๔

^{๘๒}Stuffle beam, D.L ed.al, Educational Evaluation and Decision Making. (Itasca, Ill.; Peacock, 1971), pp. 25.

แผนภาพที่ ๒.๔ การประยุกต์โมเดลการประเมินของStuffle beam และคณะสำหรับใช้ประเมินหลักสูตร

กระบวนการทัศน์ใหม่ของการประเมินหลักสูตร

องค์ความรู้ของศาสตร์แต่ละสาขา ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของโลก ประกอบด้วยความคาดหวังในมาตรฐานการศึกษา จากสังคมเพิ่มสูงขึ้นทุกขณะ รวมทั้งบทบาทของการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของส่วนต่างๆ กำลังทวีความเข้มข้น ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินหลักสูตร ต้องเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการติดตามคุณค่าของหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย ๑ ครั้งทุกกรอบของการใช้หลักสูตร เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรให้หลักสูตรมีความทันสมัยทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของโลก สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกันการประเมินหลักสูตรจะต้องให้สารสนเทศที่สามารถรองรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรทั้งจากผู้ประเมินภายในและภายนอก

การประเมินหลักสูตรในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ จึงควรให้รูปแบบผสมผสาน เมื่อทำการประเมินแล้วสามารถให้สารสนเทศที่ตอบคำถามถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การบรรลุมาตรฐานของหลักสูตรและตอบสนองความต้องการตัดสินใจของฝ่ายต่างๆ ทั้งระดับผู้บริหารหลักสูตร ผู้ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานจากภายในและภายนอก องค์กรวิชาชีพและสังคมการประเมินหลักสูตรจึงควรออกแบบการประเมินให้ตอบคำถามสำคัญๆ ตามประเด็นหลัก

การออกแบบการประเมินหลักสูตร

เมื่อมีการกำหนดประเด็นที่พึงประสงค์และคำถามสำคัญในการประเมินหลักสูตรแล้วการออกแบบการประเมินหลักสูตร เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานที่จะใช้ตอบให้ตรงประเด็นของคำถามสำคัญดังกล่าวจึงต้องเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานสำหรับการประเมินหลักสูตรการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี สำหรับการประเมินหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงตัวชี้วัด (indicator) และเกณฑ์ (criteria) หรือมาตรฐาน (standard) ที่จะใช้สำหรับการตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตร

ตัวชี้วัด (indicator) สำหรับการประเมินหลักสูตรหมายถึงค่าหรือลักษณะที่สังเกตได้ซึ่งบ่งบอกสภาพหรือสะท้อนคุณลักษณะหรือคุณภาพของตัวหลักสูตรตัวปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการใช้หลักสูตรและผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตร)

เกณฑ์ (criteria) สำหรับการประเมินหลักสูตรหมายถึงคุณลักษณะหรือข้อกำหนดที่ถือเป็นคุณภาพความสำเร็จหรือความเหมาะสมของตัวหลักสูตรตัวปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการใช้หลักสูตรและผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร (ผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตร)

มาตรฐาน (standard) หมายถึงคุณลักษณะหรือข้อกำหนดที่ถือเป็นคุณภาพความสำเร็จหรือความเหมาะสมอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปซึ่งมักกำหนดโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางวิชาชีพ

ในการออกแบบประเมินหลักสูตรควรกำหนดรายละเอียดของหัวข้อต่อไปนี้อย่างชัดเจนของการประเมินประเด็นของการประเมินตัวชี้วัดเครื่องมือการวิเคราะห์และเกณฑ์การประเมิน

แนวทางการดำเนินงานประเมินหลักสูตร

ผู้ประเมินหลักสูตรควรพิจารณาขอบเขตการประเมินในทางปฏิบัติโดยพิจารณาวงรอบการประเมินในประเด็นต่อไปนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

สำหรับสถาบันการศึกษาที่ผู้บริหารต้องการสารสนเทศจากการประเมินเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างรอบด้านและมีความพร้อมทางทรัพยากร การประเมินทั้งบุคลากรทางการประเมิน งบประมาณและเวลาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างรอบด้าน ทั้งการประเมินตัวหลักสูตร ตัวปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตรและผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร จะทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินหลักสูตรที่ครบถ้วน อันจะนำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างครบวงจร

ในกรณีผู้บริหารมีความต้องการสารสนเทศเฉพาะส่วน หรือมีความต้องการปรับปรุงหลักสูตรเฉพาะด้าน ผู้ประเมินสามารถเลือกประเมินหลักสูตรเฉพาะส่วน ที่สามารถสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้บริหารนั้นได้ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรเพียงบางประเด็น เช่น ออกแบบการประเมินเฉพาะตัวหลักสูตร ตัวปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

กระบวนการใช้หลักสูตร หรือผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้สารสนเทศที่สนองตรงประเด็นต่อการใช้ปรับปรุงหลักสูตร

สำหรับกรณีนี้ที่สถาบันการศึกษามีข้อจำกัดทางทรัพยากรบางประการ เช่น ขาดแคลนกำลังคนทางการประเมิน หรือมีกำลังคนแต่ขาดงบประมาณสนับสนุน หรือเวลาไม่เพียงพอเป็นต้น ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่พิจารณาร่วมกันแล้วว่า น่าจะเป็นปัญหามากที่สุด เช่น ออกแบบการประเมินเฉพาะตัวหลักสูตร หรือประเมินเฉพาะผลผลิตของหลักสูตรเป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้สารสนเทศตรงประเด็นที่ต้องการใช้ปรับปรุงหลักสูตรเฉพาะหน้า

การกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินหลักสูตร

ผู้บริหารสถาบันการศึกษาสามารถเลือกกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินหลักสูตรได้ ๓ รูปแบบตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบันได้แก่

๑) กำหนดให้การประเมินหลักสูตรเป็นงานส่วนหนึ่งของระบบประกันคุณภาพภายในสถาบันการศึกษา

๒) แต่งตั้งกรรมการเฉพาะกิจสำหรับการประเมินหลักสูตรและ

๓) จัดทำที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญอิสระจากหน่วยงานภายนอกทำการประเมินหลักสูตร

การวางแผนการดำเนินงานประเมินหลักสูตร

เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรและผู้รับผิดชอบการประเมินหลักสูตรแล้ว ผู้ประเมินจะต้องวางแผนการประเมินโดยระบุรายละเอียดของขั้นตอนการประเมิน กิจกรรม และระยะเวลาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวงจรของการใช้หลักสูตร การสร้างเครื่องมือและความพร้อมของแหล่งข้อมูล เพื่อให้การประเมินหลักสูตรเสร็จตามกำหนดและสามารถใช้สารสนเทศปรับปรุงหลักสูตรได้ทันเวลาก่อนเริ่มวงจรใหม่ของกระบวนการใช้

จากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวสรุปว่า วิชารัฐศาสตร์ต้องบริหารจัดการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฯ การจัดการเรียนการสอน นำไปสู่การผลิตบัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้นๆ โดยจะถ่ายทอดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตร และมีการประเมินหลักสูตรเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
๑	ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖, หน้า ๙๔๑-๙๔๒)	วิชาที่ว่าด้วยการเมืองและการปกครองประเทศ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๒	จรรยา สุภาพ (๒๕๑๔, หน้า ๓)	รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ ซึ่งจัดเป็น สาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎี การจตุตถการการเมืองการปกครอง รัฐบาลและ วิธีการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ
๓	Easton, David(อีสตัน เดวิด) (1993, pp. 23)	รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเลือกสรรสิ่งที่ดี ให้คนในสังคมได้อยู่กันได้อย่างมีคุณภาพ
๔	ฤทธิชัย แกมมา (๒๕๕๔, หน้า ๑๒-๑๓)	ศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐอันเป็นสาขาหนึ่งของวิชา สังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับรัฐว่า ด้วยทฤษฎีแห่งรัฐ
๕	สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (๒๕๔๘, หน้า ๒๙๐)	การศึกษาวิชาเกี่ยวกับรัฐ และวิธีการอัน เหมาะสมที่สุดในอันที่จะปฏิบัติตามวิชาเกี่ยวกับ รัฐ
๖	ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๒๖, หน้า ๑-๖)	ขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์รวมถึงส่วนประกอบ ทุกส่วนในความสัมพันธ์ภายในและภายนอกของ รัฐ
๗	ธีรภูมิ โสภิชฎิกุล (๒๕๕๐, หน้า ๙-๑๐)	วิชารัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองได้รับ การยกฐานะขึ้นเป็นศาสตร์หนึ่งนั้นได้มีการ กำหนดขอบข่ายได้ ๖ แขนง ได้แก่ ๑. ทฤษฎีการเมือง ๒. กฎหมายมหาชน ๓. การปกครอง ๔. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ๕. การบริหารรัฐกิจหรือรัฐประศาสนศาสตร์ ๖. การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ

๒.๔.๔.๓ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HEd) เป็นกรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การแบ่งสายวิชา มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ การเปิด

โอกาสในการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้^{๘๓}

หลักการสำคัญของ TQF

๑. เป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

๒. มุ่งเน้นที่ Learning Outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต

๓. มุ่งประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน

๔. เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง/มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี

๕. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันใด ๆ ของประเทศไทย เป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้ในสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตรตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย โดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง

๖. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ TQF นอกจากจะให้เป็นไปตามหลักการสำคัญของ TQF ตามที่เสนอข้างต้นแล้ว มีวัตถุประสงค์อื่นที่สำคัญอีก ดังนี้

๑. เพื่อเป็นการประกันคุณภาพขั้นต่ำของบัณฑิตในแต่ละสาขา/สาขาวิชา หรือแต่ละคุณวุฒิ

๒. เพื่อให้แต่ละสาขา/สาขาวิชามีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเองโดยบัณฑิตในสาขาสาขาวิชาเดียวกันของแต่ละสถาบันฯ มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาของสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ

๓. เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ระเบียบ (deregulations) ในการดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการจัดการศึกษา

โครงสร้างและองค์ประกอบของ TQF

๑. ระดับคุณวุฒิ (Levels of Qualifications)

๒. มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ของคุณวุฒิของประเทศไทย

^{๘๓} สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๗

๓. มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ
 ๔. ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละคุณวุฒิ
 ๕. จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรและระยะเวลาในการศึกษา
 ๖. การกำหนดชื่อคุณวุฒิ
 ๗. การเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์
- มคอ.๒ รายละเอียดของหลักสูตร

รายละเอียดของหลักสูตร(Program me Specification) หมายถึงคำอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้นๆ โดยจะถ่ายทอดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตร ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรจุเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม ตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของสถาบันฯ โดยคณาจารย์ผู้สอนจะต้องร่วมมือกันวางแผนและจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร

รายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยอธิบายให้นักศึกษาทราบว่าตนต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง เข้าใจถึงวิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลที่จะทำให้มั่นใจว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับองค์ประกอบในการเรียนเพื่อนำไปสู่คุณวุฒิตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิ รายละเอียดของหลักสูตร จะช่วยให้นักศึกษาเลือกเรียนในหลักสูตรที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของตนเองได้ รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิตสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณารับบัณฑิตเข้าทำงาน ประกอบด้วย ๘ หมวดต่อไปนี้

- หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป
 - หมวดที่ ๒ ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร
 - หมวดที่ ๓ ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตร
 - หมวดที่ ๔ ผลการเรียนรู้กลยุทธ์การสอนและประเมินผล
 - หมวดที่ ๕ หลักเกณฑ์ในการประเมินผลนักศึกษา
 - หมวดที่ ๖ การพัฒนาคณาจารย์
 - หมวดที่ ๗ การประกันคุณภาพหลักสูตร
 - หมวดที่ ๘ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของหลักสูตร^{๘๔}
- มคอ. ๓ รายละเอียดของรายวิชา

รายละเอียดของรายวิชา(Course Specification) หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละรายวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่างๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่นๆ ที่นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนด

^{๘๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

รายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ตลอดจนหนังสือหรือสื่อทางวิชาการอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง ประกอบด้วย ๗ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

หมวดที่ ๔ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา^{๘๕}

มคอ. ๗ รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร

การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (Program me Report) หมายถึง การรายงานผลประจำปี โดยผู้ประสานงานหลักสูตร หรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น ข้อมูลทางสถิติของนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตร สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถาบันที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร สรุปภาพรวมของรายงานผลของรายวิชาในหลักสูตร ประสิทธิภาพของการสอนในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านการเทียบเคียงผลการดำเนินการกับมาตรฐานอื่นๆที่มี สรุปผลการประเมินหลักสูตรจากความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนข้อเสนอในการวางแผนและพัฒนา รวมทั้งแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การรายงานผลดังกล่าวจะส่งไปยังหัวหน้าภาควิชา/คณะ และใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ และเป็นข้อมูลในการรับรองหลักสูตรจากผู้ประเมินภายนอกได้ด้วย ประกอบด้วย ๙ หมวด ดังนี้

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

หมวดที่ ๒ ข้อมูลเชิงสถิติ

หมวดที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร

หมวดที่ ๔ ข้อมูลสรุปรายวิชาของหลักสูตร

หมวดที่ ๕ การบริหารหลักสูตร

หมวดที่ ๖ สรุปการประเมินหลักสูตร

หมวดที่ ๗ คุณภาพของการสอน

หมวดที่ ๘ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพหลักสูตรจากผู้ประเมินอิสระ

หมวดที่ ๙ แผนการดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตร^{๘๖}

^{๘๕} เรืองเดียวกัน, หน้า ๑๗.

^{๘๖} อ้างแล้ว, หน้า ๒๕.

๒.๕ หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหารหลักสูตร

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักธรรมสำหรับการบริหารหลักสูตร การบริหารจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ดังนั้นมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมในการบริหารที่นักบริหารพึงมี คือ หลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการ^{๘๗} ของกษัตริย์วชิ หรือ วชิออภิธานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวชิทั้งหลาย ผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววชิยังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแหย่ให้แตกสามัคคี^{๘๘} สำหรับหลักธรรมข้อนี้สังคมไทยขาดข้อใดไปบ้าง เห็นได้ว่า แทบจะทุกข้อเลยก็ว่าได้ การประชุมกันตามข้อ ๑ และข้อ ๒ ก็ไม่เป็นไปตามนั้น ดูแต่สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนอำนาจของประชาชน บรรดาผู้แทนทั้งหลาย เข้าประชุมก็ไม่พร้อมเพรียง ไม่สม่ำเสมอ เวลาประชุมก็ทะเลาะเบาะแว้งกันส่งผลมาสู่ประชาชนที่ถือข้างผู้แทนตน ก็ทะเลาะเบาะแว้งกันไปด้วย ธรรมข้อที่ ๓ ก็เสื่อมด้วยเช่นกัน การบัญญัติและแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญก็ไร้หลักการ มีแต่จะทำตามความต้องการเพื่อสนองประโยชน์ของฝ่ายตน การบังคับใช้กฎหมายก็ไม่เป็นธรรม เรียกกันว่า ๒ มาตราฐานซึ่งเป็นเช่นนี้มาเนิ่นนานแล้ว สะสมจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ ยิ่งเหยียดจนเกินจะเยียวยา ธรรมข้อที่ ๔ ก็เช่นกัน ผู้เป็นใหญ่ ผู้ใหญ่ของบ้านเมืองทุกระดับ ถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม ย่ำยี อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน โดยที่ท่านทั้งหลายเหล่านั้นไม่สามารถจะตอบโต้ได้ ดูเหมือนว่าคุณธรรมเรื่องการอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้ใหญ่ ให้เกียรติผู้อาวุโส ได้ถูกคนบางกลุ่มละทิ้งไปแล้ว^{๘๙} ดังพระพุทธองค์ทรงตรัสว่า

ดูก่อนพราหมณ์ สมัยหนึ่ง เราอยู่ ณ สารัณทเจดีย์ ใกล้พระนครไพสาลี ได้แสดงอภิธานิยธรรม ๗ ประการนี้ แก่เจ้าวชิ วัสสการพราหมณ์กราบทูลว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญชาววชิ ประกอบด้วยอภิธานิยธรรมแต่ละอย่าง ก็พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลย จะกล่าวไปถึงชาววชิผู้ประกอบด้วยอภิธานิยธรรม ๗ ประการเล่า อนึ่ง พระเจ้าอชาตศัตรูไม่พึงทำการต่อยุทธด้วยได้เว้นเสียจากการเกลี้ยกล่อม เว้นเสียจากการยุยงให้แตกกันข้าพระองค์ผู้มีกิจมาก มีกรณีมากขอกราบลาไป ณ บัดนี้^{๙๐} ต่อมาพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสแก่เจ้าลิจฉวีหลายพระองค์ซึ่งพากันเข้าไปเฝ้าถึงที่ประทับ ณ สารัณทเจดีย์ ใกล้พระนครไพสาลี ทรงถวายบังคมแล้วประทับนั่งลงที่ส่วนข้างหนึ่งว่า “ดูก่อนเจ้าลิจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอภิธานิยธรรม ๗ ประการ ที่ตั้งอยู่และ

^{๘๗} อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๑๐/๑๘

^{๘๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๑-๒๑๒

^{๘๙} โกศล อนุสิม, อภิธานิยธรรม, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/koso/20100428/112561/อภิธานิยธรรม-\(โปรดอ่านอีกครั้งหนึ่ง\).html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/koso/20100428/112561/อภิธานิยธรรม-(โปรดอ่านอีกครั้งหนึ่ง).html) [๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗].

^{๙๐} อง.สศตค. (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘-๒๒.

ปรากฏอยู่ในชาวราชสีห์เพียงใด ชาวราชสีห์พึงหวังความเจริญได้แน่นอน ไม่พึงหวังความเสื่อมเลยเพียงนี้^{๙๑}

จะเห็นได้ว่า อปริหานิยธรรม ๗ประการ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ อันประกอบด้วย

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิจ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการ พบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่งความเจริญ ไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาลูกไปติดยาเสพติด ก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำการที่ควรทำเพื่อให้เกิดความยุติธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกัน ไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่กำลังไปด้วยความเต็มใจ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคม ตามความพอใจของตนหรือของกลุ่ม โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่างเช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำสังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟัง พ่อ แม่ ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหน อยากลูกตนเองให้ชั่ว

๕. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใดๆ ผู้หญิงถูกกดขี่ข่มขืนมากมาย ความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

๖. สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกัน เช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

๗. ให้การอารักขา คัมภีร์ อันทบธรรมแก่พระอรหันต์ คือ การคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอด พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การทำบุญด้วยปัจจัย ๔ เป็นต้น^{๙๒}

^{๙๑} ๐.สตตก. (ไทย) ๒๓/๑๙/๑๗-๑๘.

^{๙๒} ชญาณิศ เขียวสด, อปริหานิยธรรม : หลักธรรมกับความสำนึกและความมั่นคงขององค์กร, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : file:///C:/Users/user/Downloads/pdf-94ff1abc051d9d058556c58d78143a86.pdf [๑๙ ธ.ค.๕๗].

จะเห็นได้ว่า การเข้าร่วมประชุมที่มีคนหลากหลายอาชีพมาประชุมร่วมกัน แม้จะมีหัวข้อหลักในการประชุม แต่หากควบคุมการประชุมไม่ดี โอกาสที่จะออกนอกประเด็นเป็นไปได้สูง บางครั้งอาจออกนอกเรื่องจนกู่ไม่กลับ เพราะต่างคนต่างมีผลประโยชน์ที่แฝงอยู่ในการประชุมนั้น บางครั้งประธานพูดอยู่คนเดียว หรือพูดเพียงคนสองคนปล่อยให้คนอื่น ๆ นั่งฟัง การประชุมต้องเสนอความเห็นจนนำไปสู่การปฏิบัติได้ หากประชุมเสร็จแล้วต่างคนต่างไป ไม่นำผลของการประชุมไปใช้จะประชุมกันไปทำไม การหมั่นประชุมกันเนื่องนิยัตินั้น เป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของการอยู่ร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาที่มีผลกระทบกับคนหมู่มาก ดังนั้น การประชุมกันเนื่องนิยัตินี้เป็นธรรมข้อหนึ่งในอภิธานิธรรม จึงเป็นธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ครั้งหนึ่งวัสสการพราหมณ์ อำมาตย์ผู้ใหญ่ในนครรัฐเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เพื่อต้องการที่จะทราบเหตุแห่งเสื่อม เพราะพระเจ้าอชาตศัตรูต้องการจะปราบแคว้นวัชชี แต่ยกกองทัพไปรบเมื่อใด ก็ต้องพ่ายแพ้กลับมาทุกที ไม่สามารถเอาชนะกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีได้เลย จะมีวิธีการอย่างไร ทำให้แคว้นวัชชีพินาศถึงความวอดวาย อภิธานิธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลาย ผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแยกให้แตกสามัคคี การประชุมเพื่อปรึกษาหารือในกิจการบางอย่าง แม้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีตามหลักอภิธานิธรรมคือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง หากหมั่นประชุมกันเนื่องนิยัตินี้ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ย่อมมีแต่ความเจริญ แต่มีข้อแม้ว่าในการประชมนั้นต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างด้วย หากต่างฝ่ายต่างมุ่งประชุมเพื่อมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ตนและหวังถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การประชมนั้นก็วนวายเพราะหาบทสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมไม่ได้^{๙๓}

ตารางที่ ๒.๑๑ หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหาร

ลำดับ	นักวิชาการ	หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหาร
๑	พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๔๖, หน้า ๒๑๑-๒๑๒)	อภิธานิธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม
๒	โกศล อนุสิม ,[ออนไลน์]	สำหรับหลักอภิธานิธรรมทั้ง ๗ ประการ สังคมไทยขาดข้อใดไปบ้าง เห็นได้ว่าแทบจะทุกข้อ

^{๙๓} พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน, อภิธานิธรรม: ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://cybervanaram.net/index.php/2009-12-17-14-44-23-14/830-2012-09-18-14-13-15> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗]

ตารางที่ ๒.๑๑ หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการ	หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหาร
๓	ชญานิศ เขียวสด, [ออนไลน์]	อธิปไตยธรรม๗ประการ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครุฑเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ
๔	พระมหาบุญไทย บุญญมโน[ออนไลน์]	การประชุมต้องเสนอความเห็นจนนำไปสู่การปฏิบัติได้ หากประชุมเสร็จแล้วต่างคนต่างไปไม่นำผลของการประชุมไปใช้จะประชุมกันไปทำไมกัน การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์นั้นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของการอยู่ร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาที่มีผลกระทบกับคนหมู่มาก

๒.๖ บริบทมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๖.๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา^{๙๔}

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ อันเป็นปีที่มีการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดหนองคาย เป็นต้นมา สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณณกเถร) เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก เจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส ได้ปรารภว่า "ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น จังหวัดนครราชสีมา มีความเหมาะสมต่อการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์มากที่สุด เพราะเป็นเมืองเอก

เป็นศูนย์กลางทางการศึกษามาแต่เดิม จากคำปรารภและแนวความคิดของเจ้าประคุณสมเด็จฯ ดังกล่าวข้างต้น พระเถรานุเถระในจังหวัดนครราชสีมา และในกรุงเทพมหานคร ผู้มีภูมิลำนายอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ได้ตั้งคณะกรรมการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา โดยมีพระศรีกิตติโสภณ (เกียรติ สุกิตติ) เป็นประธาน ได้ประชุมปรึกษาหารือและเตรียมงานด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นมา และที่ประชุมมีมติให้คณะสงฆ์ภาค ๑๑ เป็นผู้ดำเนินงาน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๙ พระเถระผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมทั้งพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมาและคณะสงฆ์ภาค ๑๑ มีพระพรหมคุณาภรณ์ (พุ่ม กิตติสารเถร) เจ้าคณะภาค ๑๑ เจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราชวรวิหาร พระเทพสิมาภรณ์ (โอกาส นิรุติเมธี) เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น ได้ประชุมและมีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้ง วิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมาขึ้น เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร

และเพื่อให้จัดการศึกษา มีความสมบูรณ์แห่งวิทยฐานะตามกฎหมาย พระพรหมคุณาภรณ์ (พุ่ม กิตติสารเถร) ประธานสภาวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา และเจ้าคณะภาค ๑๑ จึงได้ทำหนังสือลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๒๙ ไปยังสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอให้อนุมัติรับวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา เป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และทาง

^{๙๔} ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : [http://www.mcu.ac.th/site/history.php\[๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖\]](http://www.mcu.ac.th/site/history.php[๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖])

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำเรื่องนี้เข้าสู่การประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๕/๒๕๒๙ และมีมติเป็นเอกฉันท์ อนุมัติให้วิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา เป็นวิทยาเขตนครราชสีมา ตั้งแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นต้นไป และมีมติอนุมัติให้จัดตั้งวิทยาเขตนครราชสีมา

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ เป็นต้นไป โดยมี พระพรหมคุณาภรณ์ (พุ่ม กิตติสารเถร) เป็นประธานสภาวิทยาเขตนครราชสีมา พระเทพสีมาภรณ์ (ปัจจุบันเป็น พระธรรมวรนายก) (โอภาส นิรุตติเมธี) เป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๔๐ และดำรงตำแหน่งประธานสภาวิทยาเขตนครราชสีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน และ พระราชวิมลโมลี (ดำรง ทิภูธมโม) เป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๕๓ ปัจจุบันมี พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตติเมธี) เป็นประธานสภาวิทยาเขตนครราชสีมา พระสุธีวรญาณ, รศ.ดร. (ณรงค์ จิตตโสภโณ) เป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ได้เปิดดำเนินการศึกษาเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๐ พร้อมกับทำพิธีเปิดป้ายมหาวิทยาลัย โดยเปิดสอนในคณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรก และต่อมา วิทยาเขตนครราชสีมา ได้ดำเนินการขอเปิดการศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ เมื่อปี ๒๕๓๓ คณะครุศาสตร์ เมื่อปี ๒๕๓๔ และคณะสังคมศาสตร์ เมื่อปี ๒๕๓๗ รวมเป็น ๔ คณะนับเป็นวิทยาเขตฯ แห่งแรกของประเทศไทยที่เปิดสอนครบทั้ง ๔ คณะที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยแม่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.ว.ค.) ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะสงฆ์ และปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เปิดสอนระดับปริญญาโท (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๖.๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์^{๙๕}

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

แนวคิดที่จะตั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้เริ่มมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ โดยพระราชสิทธิโกศล (เทพ นนโท) เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ และเจ้าอาวาสวัดกลางสุรินทร์ในขณะนั้น และพระศรีธีรพงศ์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ ฝ่ายจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ปัจจุบันคือ พระธรรมโมลี, ดร. (ทองอยู่ ญาณวิสุทธิโส) มีแนวคิดที่จะขยายการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ให้ครบวงจรขึ้น ทั้งนี้ได้รับความเห็นชอบและความสนับสนุนจาก นายเสนอ มูลศาสตร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ในขณะนั้น

พระราชสิทธิโกศล (เทพ นนโท) เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์และเจ้าอาวาสวัดกลางสุรินทร์ ในขณะนั้น จึงมีหนังสือนิมนต์เจ้าคณะพระสังฆาธิการของจังหวัดสุรินทร์ มาร่วมประชุมปรึกษาหารือที่อุโบสถวัดกลางสุรินทร์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๙ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ขึ้น ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ แต่ทางคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ ไม่สามารถดำเนินการได้ทันที เนื่องจากขาดบุคลากรผู้จะดำเนินการ

^{๙๕} ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://lib.mcu.ac.th/site/college/28_his.html [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์พร้อมทั้งข้าราชการ คณาจารย์ พ่อค้า และประชาชน ได้พร้อมใจกันประชุมอีกครั้งหนึ่งที่วัดกลางสุรินทร์ โดยมีพระราชสิทธิโกศล (เทพ นนโท) เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และนายเถลิง เจริญศรี ผู้ว่าราชการ จังหวัดสุรินทร์ เป็นประธานฝ่ายฆราวาส ที่ประชุมได้มีมติให้ดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ขึ้น โดยใช้อาคารสถานที่ของวัดศาลาลอย อำเภอเมืองสุรินทร์ เป็นสำนักงานและอาคารเรียนชั่วคราว ที่ประชุมได้มอบหมายให้ พระศรีธีรพงศ์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ฝ่ายจัดการศึกษา และพระมหาประจักษ์ จกคุณโม พุทธศาสตรบัณฑิต พระจริยนิเทศก์ประจำจังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้แทนคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้ดำเนินการขออนุมัติ จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๒/๒๕๓๑ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๑ มีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้ง วิทยาเขตสุรินทร์ ขึ้นใน “คณะสังคมศาสตร์” โดยมีชื่อเต็มว่า “มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตสุรินทร์”

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตสุรินทร์ ได้ทำการ ปฐมนิเทศเปิดการศึกษารุ่นแรก เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๑ มีพระภิกษุสามเณรสมัครเป็น นิสิตรุ่นแรกจำนวน ๔๙ รูป และได้ประกอบพิธีเปิดป้าย ณ อาคารเรียนโรงเรียนปริยัติธรรม วัดศาลาลอย อำเภอเมืองสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๑ โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสโณ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และนายพิศาล มุลศาสตราทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานฝ่ายฆราวาส โดยมีเจ้าคณะจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง ๑๗ จังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง ๑๗ จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระสังฆาธิการ ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนร่วมในพิธีเป็นจำนวนมาก

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับ พระราชบัญญัติรับรองสถานภาพความเป็นนิติบุคคลของมหาวิทยาลัย และมีพระราชบัญญัติ ของมหาวิทยาลัย เรียกชื่อว่า พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๐ และประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๔ ตอนที่ ๕๑ก ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตสุรินทร์ จึงได้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์”

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้ย้ายมาดำเนินการยังสถานที่ตั้งถาวรบนเนื้อที่ ๑๐๐ ไร่ ณ บ้านโคกกระเพา หมู่ที่ ๘ (ห้วยเสนง) ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้ขยายการจัดการศึกษาไปที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจัดตั้งเป็นห้องเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ห้องเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ เปิดสอนสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

๒.๖.๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี^{๙๖}

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

ในปี พ.ศ.๒๕๒๒ พระเถระสองรูปคือ พระราชรัตนโบล (อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี) และพระกิตติญาณโสภณ (ปัจจุบัน เป็นพระเทพกิตติคุณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี) มีแนวความคิดที่จะสร้างสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณรขึ้น ด้วยมองเห็นว่าพระสงฆ์ที่อยู่ในชนบทนั้นขาดโอกาสทางการศึกษา ครั้นจะเดินทางเข้าไปศึกษาในกรุงเทพมหานคร ก็เกิดความลำบากต้องทิ้งศรัทธาญาติโยมไป ทำให้วัดขาดพระเถระอยู่อาศัย

พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ โดย ฯพณฯ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี (ในสมัยนั้น) เป็นประธาน และนายบุญช่วย ศรีสารคาม ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี (ในสมัยนั้น) เป็นรองประธาน โดยวางแผนแปลนไว้ขนาดกว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๖๐ เมตร สูง ๕ ชั้น จากนั้นได้เริ่มหาปัจจัยมาก่อสร้างตามกำลัง โดยขอความร่วมมือจากพระสังฆาธิการและศรัทธาประชาชน ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง และได้ลงมือก่อสร้างเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๕ – ๒๕๒๗ การก่อสร้างดำเนินการได้ ๓ ชั้นก็หมดงบประมาณ

พ.ศ. ๒๕๒๙ การประชุมพระสังฆาธิการ มีมติให้เสนอเรื่องขอเปิดการเรียนการสอนเป็นสาขาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งก็ได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย ให้จัดตั้งเป็น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ที่วัดมหาวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี จัดตั้งขึ้นตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตามหนังสือที่ ๓๙๕/๒๕๒๙ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๙ เรื่อง อนุมัติให้จัดตั้งวิทยาเขตอุบลราชธานี และประกาศมหาวิทยาลัย ที่ ๗๙/๒๕๒๙ เรื่อง จัดตั้งวิทยาเขตอุบลราชธานี ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๙ โดยสภามหาวิทยาลัยได้มีมติให้จัดตั้งวิทยาเขตอุบลราชธานี ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๒๙ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๙ วิทยาเขตอุบลราชธานี ในระยะเริ่มแรก จึงได้ดำเนินการบริหารจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีการสอน วิชาเอกการสอนสังคมศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๓๐

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้เปิดรับสมัครพระภิกษุ สามเณรเข้าศึกษาจำนวน ๕๐ รูป เปิดสอนสาขาวิชาบริหารการศึกษา และสาขาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับอนุมัติ เปิดเรียนในสาขาวิชาศาสนาคณะพุทธศาสตร์

^{๙๖} วิทยาเขตอุบลราชธานี,ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,[ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.mbu-ubon.in.th> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]

๒.๖.๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{๙๗}

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ พระราชสารเวที (ปัจจุบันที่พระธรรมวิสุทธิธารจารย์) เจ้าอาวาสวัดธาตุ (พระอารามหลวง) และรองเจ้าคณะภาค ๙ ในสมัยนั้น มีความดำริให้จัดตั้งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อเป็นสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรในจังหวัดขอนแก่น ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙ และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยความสนับสนุนของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) นายกสภา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและพระเถรานุเถระทุกระดับในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เมื่อทุกอย่างมีความพร้อมจึงเสนอเรื่องขออนุมัติการจัดตั้งไปยังมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติให้จัดตั้งวิทยาเขตขอนแก่น เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๘ ตามหนังสือที่ ๗๑๔/๒๕๒๘ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๘ ซึ่งลงนามโดย พระมหานคร เขมปาลี (ปัจจุบันที่พระราชรัตนโมลี) เลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ตำแหน่งในขณะนั้น) โดยใช้ชื่อเป็นทางการว่า "มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตขอนแก่น"

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีคำสั่งที่ ๘ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๒๙ แต่งตั้งให้พระราชสารเวที เป็นผู้รักษาการตำแหน่งรองอธิการบดี และแต่งตั้งให้ พระมหาโสวิทย์ โกวิท เป็นผู้รักษาการตำแหน่งคณบดีคณะพุทธศาสตร์ และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้เปิดภาคการศึกษาครั้งแรกวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ในคณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาเอกศาสนา มีนิสิตจำนวน ๒๑ รูป และได้กำหนดเปิดป้ายมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๐ โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เป็นประธาน

ต่อมาเนื่องจากมีพระภิกษุ สามเณร คฤหัสถ์ ในท้องถิ่นและประเทศใกล้เคียง สนใจสมัครเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก อาคารเรียนที่มีอยู่เดิมที่วัดธาตุฯ ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน พระครูสิริสารธรรม เจ้าคณะตำบลโคกสี จึงให้ใช้ที่ดินโคกสร้างหล่ม วัดป่าศรีเจริญธรรม เป็นที่ตั้งวิทยาเขตแห่งใหม่ ประกอบด้วย อาคารเรียน อาคารหอสมุดสารสนเทศ อาคารสถานีวิทยุกระเจายเสีย และอาคารหอประชุม และเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเปิดป้ายมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี และทรงเปิดป้ายอาคารหอสมุดสารสนเทศ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถร) เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ วิทยาเขตขอนแก่นได้ขยายที่ทำการจาก วัดธาตุ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มาตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๓๐ หมู่ที่ ๑ ถนนขอนแก่น-น้ำพอง ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

^{๙๗} วิทยาเขตขอนแก่น, ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

<http://www.mcukk.com/history.php> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]

๒.๖.๕ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย^{๙๘}

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๑ คณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดประชุมพระเถระระดับเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๑๕ จังหวัด ในสมัยนั้นขึ้นที่วัดกลาง จังหวัดสุรินทร์ พระราชปริชาญาณมุนี เจ้าอาวาสวัดศรีสะเกษ เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย (ปัจจุบัน พระธรรมปริยัตมุนี เจ้าอาวาสวัดพนมวรมหาวิหาร อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม) ได้เสนอที่ประชุมว่า เห็นควรมีวิทยาลัยสงฆ์ประจำภาค ที่ประชุมเห็นชอบและรับหลักการ แต่จะตั้งขึ้น ณ จังหวัดใดให้นำเข้าพิจารณาในการประชุมครั้งต่อไปที่จังหวัดหนองคาย พ.ศ. ๒๕๑๓ ศูนย์ประสานงานพระพุทธศาสนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศ.ป.ศ.) ที่จัดตั้งก่อนหน้านี้แล้ว ได้จัดประชุมสังฆนิบาต พระเถระระดับ ขึ้นที่วัดศรีสะเกษ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย ได้มอบหมายให้พระมหาประทัย วชิรปัญญา (ปัจจุบันพระสุนทรธรรมธาดา รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย) เสนอต่อที่ประชุม และที่ประชุมมีมติให้ให้จัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ว.ส.อ.) ขึ้นที่วัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พ.ศ. ๒๕๑๔ ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานวางศิลาฤกษ์อาคารวิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีคณะเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้การอุปถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ฯพณฯ เอนทรี พิษยนทรโยธิน เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศลาวสมัยนั้น เป็นประธานมูลนิธิ และได้จัดตั้งมูลนิธิขึ้นเพื่อการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยได้มอบหมายให้อาจารย์เกษม บุญศรี อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ร่างตราสารมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๒๑ คณะผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ว.ส.อ.) เสนอเรื่องการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไปยังมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ในสมัยนั้น เพื่อขอขึ้นเป็นวิทยาเขต สภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ อนุมัติให้เป็นวิทยาเขตแห่งแรก ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้ดำเนินการเปิดสอนคณะครุศาสตร์วิชาเอกการบริหารการศึกษาครั้งแรก และได้ขยายสาขาวิชาเพิ่มขึ้นตามลำดับ ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ ณ วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ ๑๐๒๐๐ ได้ขยายวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ออกไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวม ๑๔ แห่ง วิทยาเขตหนองคาย จึงเป็นวิทยาเขตที่จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรก เริ่มตั้งแต่มี พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นมา ปัจจุบันวิทยาเขตหนองคาย ได้ปฏิบัติภารกิจในฐานะสถาบันอุดมศึกษา โดยได้จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้น ดังนี้

๑. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์
๒. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์
๓. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และ
๔. สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์

^{๙๘} ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.gsmcunk.org/news/4995.html> [๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖]

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบนั้นได้มีผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมากซึ่งแต่ละท่านก็ได้ศึกษาในประเด็นที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

ดาราตาว ธรรมม ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ^{๙๙} ผลการวิจัยพบว่า

๑) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐมีองค์ประกอบ ๑๑ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ๕ ปัจจัย ปัจจัยกระบวนการ ๔ ปัจจัย และปัจจัยผลลัพธ์ ๑ ปัจจัย

๒) ตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อใช้ในการอธิบายขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ และเป็นองค์ประกอบภายในระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน ๕๕ ตัวบ่งชี้

๓) ผลการตรวจสอบระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านระบบคุณภาพและผู้บริหารระดับสูงของบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการนำระบบไปทดลองใช้ พบว่า ระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้ทำการพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บัณฑิตวิทยาลัยทั่วไป

พระราชปริยัติ(สฤณี ประธาตุ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๑๐๐} ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ แต่มีจุดเด่นคือวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ มุ่งให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมการให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนา และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ คือ ด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการ ที่ตั้งกระจายกำลังคนไปตามวิทยาเขตทั่วประเทศ ทำให้แต่ละวิทยาเขตต้องเร่งสร้างบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งต้องเสริมสร้างระบบการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของมหาวิทยาลัยให้รวดเร็วและทั่วถึง สำหรับด้านหลักสูตรและการวัดผลประเมินผลของมหาวิทยาลัยที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้พบว่าการจำกัดให้จัดหลักสูตรเฉพาะทาง จึงไม่สามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไปจึงมีจุดอ่อนอยู่ตรงที่การจัดการเรียนการสอนยังอยู่ในระดับปริญญาตรีแทนการพัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ในด้านพระพุทธศาสนาและการวัดประเมินผลที่กระจายไปตามวิทยาเขต ไม่มีการจัดระบบมาตรฐานของมหาวิทยาลัยได้ สำหรับการบริหารงานวิชาการที่ได้รับผล

^{๙๙}ดาราตาว ธรรมม, “การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗)

^{๑๐๐}พระราชปริยัติ (สฤณี ประธาตุ), “การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙)

จากมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานบุคลากร ทำให้มีจุดอ่อนที่จะต้องพัฒนาอย่างรีบด่วนคือ การเพิ่มพูนองค์ความรู้ในระดับปริญญาที่สูงขึ้น และตำแหน่งทางวิชาการ เนื่องจากมาตราในหมวด ๒ ของพระราชบัญญัติได้ลือเนื้อความของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานการอุดมศึกษา

เพชริน สงค์ประเสริฐ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

๑) รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และครูฝ่ายวิชาการ มี ๔ องค์ประกอบหลัก ดังต่อไปนี้

๑.๑ ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้นำด้านการจัดองค์ประกอบเพื่อการเรียนการสอน การวางแผนองค์ประกอบเพื่อการสอน การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารการเรียนการสอน การจัดโครงการพัฒนาบุคคล การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

๑.๒ การพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วยความรู้และค้นหาปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ การนำไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์

๑.๓ การกิจและขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

๑.๔ กระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วยการวางแผนงานวิชาการ การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผลงานวิชาการ การปรับปรุงงานวิชาการ

๒) รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

๒.๑ ด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน

๒.๒ ด้านการพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา

๒.๓ ด้านการกิจและขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา

๒.๔ ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นนี้ ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

๓) การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลให้ผู้บริหาร / หัวหน้างานวิชาการมีพฤติกรรมและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางวิชาการ และบริบทของสถานศึกษา บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนการทำงานเป็นทีม สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔) การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลังจากการทดลอง ยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม ๔ องค์ประกอบ ที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเป็นไปได้และเหมาะสมอยู่ในระดับมาก^{๑๐๑}

เตือนใจ รักษาพงศ์ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม^{๑๐๒} ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก คือ

๑. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศการสอน

๒. กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วยการระบุนความรู้ การพัฒนาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้และการเรียนรู้

๓. ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้างและการวัดผล

ปฏิภาณ มหรรณานิบัติ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของวิทยาเขต ๑๐ แห่ง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๑๐๓} ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการบริหารงานวิชาการของวิทยาเขต ๑๐ แห่ง พบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการของทุกภารกิจอยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก โดยภารกิจงานด้านหลักสูตรมีรายละเอียดของภารกิจ ๔ ประการ ด้านการเรียนการสอนมี ๔ ประการ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษามี ๔ ประการ และด้านการประชุมอบรมสัมมนาวิชาการมี ๓ ประการ ส่วนด้านหน้าที่การบริหารงานวิชาการ โดยด้านหน้าที่การวางแผนมีรายละเอียดของหน้าที่ ๔ ประการ ด้านหน้าที่การจัดหน่วยงานและจัดบุคลากรมี ๕ ประการ ด้านหน้าที่การนำมี ๕ ประการ และด้านหน้าที่ควบคุมมี ๔ ประการ

๒) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของวิทยาเขต ๑๐ แห่ง พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๔ ส่วนสำคัญ คือ ส่วนที่ ๑ แนวคิดพื้นฐานประกอบด้วยความนำ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ องค์การบริหารประกอบด้วยคณะผู้บริหาร ๓ ระดับ ผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการ หน้าที่การบริหาร ภารกิจ

^{๑๐๑} เพชริน สงค์ประเสริฐ, “พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๐)

^{๑๐๒} เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑)

^{๑๐๓} ปฏิภาณ มหรรณานิบัติ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของวิทยาเขต ๑๐ แห่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๔)

การบริการ และรายละเอียดของภารกิจการบริหารงานวิชาการ ส่วนที่ ๓ เจาะลึกปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ และส่วนที่ ๔ ปัญหาอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓) ผลการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของวิทยาเขต ๑๐ แห่ง รูปแบบเป็นการวางกรอบไว้กว้าง ๆ เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

พิสิฐ เทพไกรวัล ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก^{๑๐๔} ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย๖ขั้นตอน ได้แก่

- ๑) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย
- ๒) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย
- ๓) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน
- ๔) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย
- ๕) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ
- ๖) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่

- ๑) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินการกิจของเครือข่าย
- ๒) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา
- ๓) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย
- ๔) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ของเครือข่าย
- ๕) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ
- ๖) การปฏิบัติงานของเครือข่าย

และการสะท้อนผลผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่าย ความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า กลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่สมัครใจรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มผู้นำชุมชน สถาบันทางศาสนา สถาบันอุดมศึกษา กลุ่มศิษย์เก่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงพยาบาลชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทเพื่อทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปแล้วสรุปรวมจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานแต่ละด้านเพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำงาน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน มีโครงการเกิดขึ้นหลายโครงการในโรงเรียนทั้ง ๒ แห่ง การดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นในหนึ่งปีการศึกษาผลการประเมินโครงการพบว่า ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการ

^{๑๐๔}พิสิฐ เทพไกรวัล, “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔)

บริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป และส่งผลกระทบต่อนักเรียนตามข้อบ่งชี้ที่คาดหวังสูงกว่าปีที่ผ่านมา

นอกจากนี้ยังพบว่า Keamey ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนางานวิจัยและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนางานวิจัยและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์มี ๓ ด้าน ที่เป็นปัจจัยหลัก คือ

๑. ด้านบุคลิกลักษณะ ประกอบด้วยความสนใจการงาน ความคิดสร้างสรรค์ความเป็นอิสระทางวิชาการ

๒. ด้านความรู้ ประกอบด้วยพื้นฐานความรู้ โอกาสในการศึกษา การตระหนักในการให้คำปรึกษา และให้ความร่วมมือที่เหมาะสม

๓. ด้านทักษะ ประกอบด้วยความพร้อมด้านสุขภาพจิต ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการจัดการ และทักษะด้านการอ่าน (Articulation)^{๑๐๕}

ซึ่งปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนางานด้านวิชาการและวิจัยสำหรับคณาจารย์ คือ

๑. กฎระเบียบ นโยบายของสถาบัน

๒. การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม การให้งบประมาณสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร

๓. การจัดสรรงบประมาณให้

๔. การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน

Gullatt และ Lofton ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สัมฤทธิ์ผลทางด้านวิชาการ^{๑๐๖} ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการบริหาร การบริหารงานและการจัดเวลาในการทำงาน รวมทั้งการจัดการจะเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการทำนายความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา คือ การส่งเสริมความสามารถและการพัฒนาการสอนของอาจารย์ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การตัดสินใจแก้ปัญหา และการส่งเสริมบุคลากรอาจารย์ในการทำงานเป็นทีม จะช่วยลดภาระความคับข้องใจและความกดดันจากภายนอกที่สำคัญ คือ การบริหารงานเป็นทีมร่วมกัน ทั้งการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ ชี้ให้เห็นว่างานวิจัยของมหาวิทยาลัยมีส่วนในการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยได้ การพัฒนาระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยของรัฐ ชี้ให้เห็นว่า ระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บัณฑิตวิทยาลัยทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหาร

^{๑๐๕} Kearney, R.T., A model for nurse faculty research productivity , [CD-ROM]. Abstract from : Database : Abstracts interactional Issue : 48 08a. publication Number : AAI 8724920, 2010.

^{๑๐๖} Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., The principals role in promoting academic gain. [CD-ROM]. Abstract from : Database : ERIC, ERIC#ED : 403227, 2000.

วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยที่สนับสนุนประกอบด้วยปัจจัยหลายตัวและคล้ายกับการบริหารงานสาขานั้น จะสำเร็จได้ต้องอาศัยทีมงานที่ดี เมื่อวิเคราะห์งานวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมก็ระบุว่า การทำงานวิชาการเป็นทีมมีความเหมาะสมมาก และในงานวิจัยอื่น ๆ นั้น มีลักษณะแนะนำผู้บริหารให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการบริหารวิชาการต้องปรับปรุงวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชานั้น ๆ ด้วย

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๑	ดาราดาว ธรรมธรรม(๒๕๔๗)	การพัฒนาระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ๑) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีองค์ประกอบ ๑๑ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ๕ ปัจจัย ปัจจัยกระบวนการ ๔ ปัจจัย และปัจจัยผลลัพธ์ ๑ ปัจจัย ๒) ตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารงานวิชาการเพื่อใช้ในการอธิบายขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ และเป็นองค์ประกอบภายในระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน ๕๕ ตัวบ่งชี้ ๓) ผลการตรวจสอบระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านระบบคุณภาพและผู้บริหารระดับสูงของบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการนำระบบไปทดลองใช้ พบว่าระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้ทำการพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บัณฑิตวิทยาลัยทั่วไป

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ(ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๒	พระราชปรีดี (สฤณี ประธาตุ) (๒๕๔๙)	การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า สภาพการดำเนินงาน วิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงสร้างการบริหารงานวิชาการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ แต่มีจุดเด่นคือวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมีความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือมุ่งให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม การให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนา และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ คือ ด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการ ด้านหลักสูตรและ การวัดผลประเมินผลด้านพระพุทธศาสนา
๓	เพชริน สงค์ประเสริฐ (๒๕๕๐)	การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงาน เป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการ บริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน การพัฒนา ทีมงานวิชาการในสถานศึกษา ภารกิจและขอบข่ายงาน วิชาการในสถานศึกษา กระบวนการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา สำหรับ รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึด หลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ด้านภาวะผู้นำทางการ เรียนการสอนด้านการพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา ด้านภารกิจ
๔	เตือนใจ รักษาพงศ์ (๒๕๕๑)	การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหาร งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก คือ ๑. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒. กระบวนการจัดการความรู้ ๓. ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ(ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๕	ปฎิภาณ มหรรธนาธิปัตติ (๒๕๕๔)	การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของวิทยาเขต ๑๐ แห่ง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการ พบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการของทุกภารกิจอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก โดยภารกิจงานด้านหลักสูตรมีรายละเอียดของภารกิจ ๔ ประการ ด้านการเรียนการสอนมี ๔ ประการ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษามี ๔ ประการ และด้านการประชุมอบรมสัมมนาวิชาการมี ๓ ประการ ส่วนด้านหน้าที่การบริหารงานวิชาการ โดยด้านหน้าที่การวางแผนมีรายละเอียดของหน้าที่ ๔ ประการ ด้านหน้าที่การจัดหน่วยงานและจัดบุคลากรมี ๕ ประการ ด้านหน้าที่การนำมี ๕ ประการ และด้านหน้าที่ควบคุมมี ๔ ประการ ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ
๖	พิสิฐ เทพไกรวัล(๒๕๕๔)	รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ๒) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ๓) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ๔) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย ๕) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ ๖) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ ๑) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานภารกิจของเครือข่าย ๒) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา ๓) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ๔) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ของเครือข่าย ๕) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ ๖) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผลผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่าย ความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ตารางที่ ๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ(ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๗	Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., (2000)	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สัมฤทธิ์ผลทางด้านวิชาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีในการบริหาร การบริหารงานและการจัดเวลาในการทำงาน รวมทั้งการจัดองค์การ จะเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการทำนายความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา คือ การส่งเสริมความสามารถและการพัฒนาการสอนของอาจารย์ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การตัดสินใจ แก้ปัญหา และการส่งเสริมบุคลากรอาจารย์ในการทำงานเป็นทีม จะช่วยลดภาระความคับข้องใจและความกดดันจากภายนอกที่สำคัญ คือ การบริหารงานเป็นทีมร่วมกัน ทั้งการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชน

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารนั้นได้มีผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมากซึ่งแต่ละท่านก็ได้ศึกษาในประเด็นที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

อนันต์ เตียวต้อย ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล^{๑๐๗} ผลการวิจัยพบว่า

๑. องค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี ๗ องค์ประกอบ คือ

- ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสียและพนักงาน
- ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร
- ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ
- ๔) ธรรมชาติของผู้บริหาร
- ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่เทียบเคียง
- ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ
- ๗) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

๒. รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ องค์ประกอบและกระบวนการ ประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ

^{๑๐๗}อนันต์ เตียวต้อย, “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑)

- ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสียและพนักงาน
- ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร
- ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ
- ๔) ธรรมชาติของผู้บริหาร
- ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่แข่ง
- ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ
- ๗) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง

และมี ๘ กระบวนการ คือ

- ๑) การริเริ่มจากผู้บริหารระดับสูง
- ๒) การจัดโครงสร้างองค์การและทีมงาน
- ๓) การจัดระบบเครื่องมือคุณภาพ
- ๔) การประกาศใช้และให้ความรู้แก่บุคลากร
- ๕) การกำกับติดตามและประเมินผล
- ๖) การทบทวนการดำเนินงาน
- ๗) การให้รางวัลผู้ประสบผลสำเร็จในการบริหารคุณภาพ และ
- ๘) การเทียบเคียงกับหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ได้รับการยืนยัน

จากผู้เชี่ยวชาญให้สามารถนำไปใช้ได้

นันทิยา น้อยจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา^{๑๐๘} ผลการวิจัยพบว่า

๑. วัฒนธรรมองค์กรสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ๑๒ องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางขององค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผล วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการและการบริหารจัดการองค์กร

๒. ประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง

๓. ผลการทดสอบพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา

พิชญาภา ยืนยาว ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา^{๑๐๙} ผลการวิจัยพบว่า

^{๑๐๘} นันทิยา น้อยจันทร์, “วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐)

^{๑๐๙} พิชญาภา ยืนยาว, “รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๒)

๑. ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษานั้นประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) การจัดองค์การ ๒) การติดต่อสื่อสาร ๓) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ๔) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ๕) การบริหารความเปลี่ยนแปลง ๖) จรรยาบรรณในวิชาชีพ ๗) การบริการที่ดี

๒. รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ การบริหารความเปลี่ยนแปลง จรรยาบรรณในวิชาชีพ และการบริการที่ดี กับกลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการองค์การและการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

พรพรรณ อินทรประเสริฐ ได้วิจัยเรื่อง องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทศวรรษหน้า^{๑๑๐} ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานวิชาการ ๒) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานบุคลากร ๓) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานงบประมาณ ๔) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานกำกับติดตาม ๕) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการองค์การ ตามลำดับ ผลการตรวจสอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแต่ละองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้

อภิญา กังสนารักษ์ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา^{๑๑๑} ผลการวิจัยพบว่า

๑. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า รูปแบบที่ได้พัฒนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการแบ่งปันอิทธิพล การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และด้านการแบ่งปันอำนาจ

๒. องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา มี ๓ องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบด้านการแบ่งปันข้อมูล และองค์ประกอบด้านการแบ่งปันอำนาจ

๓. ข้อค้นพบในการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะ ประกอบด้วยองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) ด้านการแบ่งผู้มีอิทธิพลผู้บริหารระดับคณะต้องเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในความสำเร็จของงาน ได้รับการยอมรับนับถือมีแรงจูงใจในการท างาน มีความรับผิดชอบ มีความก้าวหน้า มีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ มีความมั่นคงในการท างาน มีความพึงพอใจกับสภาพการทำงานเพื่อนร่วมงานและนโยบายการบริหาร

^{๑๑๐}พรพรรณ อินทรประเสริฐ, “องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐)

^{๑๑๑}อภิญา กังสนารักษ์, “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔)

๒) ด้านการรักษาข้อมูล การประมวลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ตลอดจนมีลักษณะและประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารระดับคณะให้กับบุคลากรในคณะ

๓) ด้านการแบ่งปันอำนาจผู้บริหารระดับคณะควรมีพฤติกรรมแบ่งมั่งคน และมีภูมิหลัง ด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์สอน ประสบการณ์บริการ และตำแหน่งวิชาการ

สามารถ บุญรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน^{๑๑๒} พบว่า ผู้นำสตรีจะมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้บริหารเป็นปกติ หลักเมตตา จะมีความปรารถนาดีต่อลูกน้องและประชาชนทั่วไปโดยการจัดการความรู้และการสร้างเครือข่ายสตรีในพื้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีทุกระดับและสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรีทั้ง ๔ ด้านหลักทวน ส่วนใหญ่จะมีนโยบาย แผนงาน และโครงการเพื่อการพัฒนาบทบาทสตรี การจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การส่งเสริมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อสังคม การจัดสวัสดิการแก่เด็ก ผู้ด้อยโอกาส คนชราและผู้พิการ เป็นต้น หลักศีลจะมีเป็นยึดถือกฎหมาย ระเบียบ กติกา ข้อบังคับและคำสั่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของบทบาทสตรีที่ดีต่อสังคม และหลักภาวนา จะมีความสุขรอบคอบ การไตร่ตรอง ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้บริหารที่จะต้องพัฒนาตนพัฒนาคน และพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ ในทางรูปธรรมมากที่สุดพร้อมทั้งการให้การศึกษาแก่สตรีทั้งทางตรงและทางอ้อมและการเรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริงเพื่อการปรับใช้อย่างเหมาะสม

อภิษฎา ศรีเครือดัง ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ^{๑๑๓} พบว่า ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. องค์ประกอบด้วยจักขุมา ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีความสามารถในการวางแผน คิดต่าง ๆ พัฒนา มีสติปัญญา ไหวพริบปฏิภาณดี ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และมีนโยบายใหม่

๒. องค์ประกอบด้านวิริโร ประกอบด้วย ต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในการทำงาน มีความเชี่ยวชาญในการบริหาร คำนึงถึงความสามารถและปัจเจกบุคคล มุ่งเกณฑ์ มุ่งงาน มีความยืดหยุ่นสูง จัดให้มีการประชุมเสมอๆ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ทักษะในการสื่อสารที่ดี และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และ

๓. องค์ประกอบด้านนิสสัยสัมปโน ประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มีทักษะในการติดต่อ ประสานงาน การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความครองใจคน ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ประสานงานให้องค์กรเกิดความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีเมตตา มีกรุณา ยุติธรรม และซื่อสัตย์สุจริต

^{๑๑๒}สามารถ บุญรัตน์, “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๑๓}อภิษฎา ศรีเครือดัง, “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ศิริรัตน์ คลังเย็น ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๑๔} พบว่า การบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร ช่วยให้การบริหารงานได้อย่างเหมาะสม มีทิศทางในการปฏิบัติงาน มีระบบการประเมินผล เป็นระยะ ๆ ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานเมื่อเทียบกับแผนหรือเป้าหมาย สามารถรายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหารและทำให้แก้ปัญหาได้ทันที่ หากผลการปฏิบัติงานไม่เป็นที่น่าพอใจผู้บริหารควรมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันที ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทุกกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่วางไว้ การตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ และการปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่

นภตล ดีไทยสงค์ ได้วิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๑๑๕} พบว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีประเด็นความเสี่ยงอยู่ ๖ ด้าน ได้แก่

๑. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานขององค์กรและศักยภาพของบุคลากร

๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานเกี่ยวข้องโดยอิงข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาในระดับสถาบัน ๙ องค์กรประกอบซึ่งแต่ละองค์กรประกอบมีค่าในระดับพอใจและต้องปรับปรุง

๓. ความเสี่ยงด้านการเงิน เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานมาจากการใช้จ่ายขององค์กรที่ไม่เป็นไปตามแผนและศักยภาพที่มีความไม่รู้เพียงพอหรือการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรไม่ตรงสายงาน

๔. ความเสี่ยงด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวข้องกับการตีความในลักษณะที่มองต่างมุมในการนำไปปฏิบัติ และการปรับปรุงระเบียบไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๕. ความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐเกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล

๖. ความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการประชุม สัมมนาที่มีความพร้อมน้อย

พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม พบว่า สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน^{๑๑๖} พระสังฆาธิการได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อการบูรณาการที่เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึง กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสำนักเรียน เพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคล ผู้เป็นศาสนทายาทในอนาคต ส่วนปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาเพื่อการ บูรณาการที่ไม่เหมาะสมสาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่ชัดเจน

^{๑๑๔}ศิริรัตน์ คลังเย็น, “การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๑๕}นภตล ดีไทยสงค์, “การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๑๖}พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

กระบวนการภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารเงิน การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารชี้ให้เห็นว่างานวิจัยของมหาวิทยาลัยมีส่วนในการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยได้ การพัฒนาระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยของรัฐ ชี้ให้เห็นว่า ระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บัณฑิตวิทยาลัยทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยที่สนับสนุนประกอบด้วยปัจจัยหลายตัวและคล้ายกับการบริหารงานสาขานั้น จะสำเร็จได้ต้องอาศัยทีมงานที่ดี เมื่อวิเคราะห์งานวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมก็ระบุว่า การทำงานวิชาการเป็นทีมมีความเหมาะสมมาก และในงานวิจัยอื่นๆ นั้น มีลักษณะแนะนำผู้บริหารให้มีความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการบริหารวิชาการต้องปรับปรุงวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชานั้น ๆ ด้วย

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๑	อนันต์ เตียวต้อย (๒๕๕๑)	รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ๑. องค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมี ๗ องค์ประกอบ คือ ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสีย และพนักงาน ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ ๔) ธรรมชาติของผู้บริหาร ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่เทียบเคียง ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ ๗) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ๒. รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ ได้แก่ องค์ประกอบ ๗ องค์ประกอบ ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสียและพนักงาน ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ ๔) ธรรมชาติของผู้บริหาร ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่เทียบเคียง ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ ๗) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และมี ๘ กระบวนการ คือ ๑) การริเริ่มจากผู้บริหาร

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
		ระดับสูง ๒) การจัดโครงสร้างองค์การและทีมงาน ๓) การจัดระบบเครื่องมือคุณภาพ ๔) การประกาศใช้และให้ความรู้แก่บุคลากร ๕) การกำกับติดตามและประเมินผล ๖) การทบทวนการดำเนินงาน ๗) การให้รางวัลผู้ประสบผลสำเร็จในการบริหารคุณภาพ และ ๘) การเทียบเคียงกับหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ
๒	นันทิยา น้อยจันทร์ (๒๕๕๐)	วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา พบว่า ๑. วัฒนธรรมองค์กรสถาบัน อุดมศึกษา ประกอบด้วย ๑๒ องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางขององค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผลวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการ และการบริหารจัดการองค์กร ๒. ประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง ๓. ผลการทดสอบพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา
๓	พิชญภา ยืนยาว(๒๕๕๒)	รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ๑. ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษานั้นประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) การจัดองค์การ ๒) การติดต่อสื่อสาร ๓) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ๔) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ๕) การบริหารความเปลี่ยนแปลง ๖) จรรยาบรรณในวิชาชีพ ๗) การบริการที่ดี ๒. รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ การบริหารความเปลี่ยนแปลง จรรยาบรรณในวิชาชีพ และการบริการที่ดี กับกลุ่มตัวแปรตาม

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
		ได้แก่ การจัดการองค์การและการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
๔	พรพรรณ อินทรประเสริฐ (๒๕๕๐)	องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน ทศวรรษหน้า พบว่า องค์ประกอบการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านโครงสร้างและ กระบวนการบริหารงานวิชาการ ๒) ด้านโครงสร้าง และกระบวนการบริหารงานบุคลากร ๓) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารงาน งบประมาณ ๔) ด้านโครงสร้างและกระบวนการ บริหารงานกำกับติดตาม ๕) ด้านโครงสร้างและ กระบวนการบริหารจัดการองค์การ ตามลำดับ ผลการตรวจสอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ โดยแต่ละองค์ประกอบการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้องเหมาะสมและ เป็นไปได้
๕	อภิญญา กังสนารักษ์ (๒๕๕๔)	การศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน องค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของ สถาบันอุดมศึกษา พบว่า ๑. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มี ประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า รูปแบบที่ได้พัฒนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ ซึ่งได้จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่ม ตัวอย่าง โดยรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบด้าน การแบ่งปันอิทธิพล การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และ ด้านการแบ่งปันอำนาจ ๒. องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน องค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของ สถาบันอุดมศึกษา มี ๓ องค์ประกอบ เรียงลำดับ ตามน้ำหนักองค์ประกอบด้านการแบ่งปันข้อมูล และ องค์ประกอบด้านการแบ่งปันอำนาจ ๓. ข้อค้นพบในการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารแบบมี ส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะ

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
		ประกอบด้วยองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ด้านการแบ่งผู้มีอิทธิพลผู้บริหารระดับคณะต้องเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในความสำเร็จของงาน ได้รับการยอมรับนับถือมีแรงจูงใจในการทงงาน มีความรับผิดชอบ มีความก้าวหน้า มีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ มีความมั่นคงในการทงงาน มีความพึงพอใจกับสภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงานและนโยบายการบริหาร ๒) ด้านการรักษาข้อมูล การประมวลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ตลอดจนมีลักษณะและประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารระดับคณะให้กับบุคลากรในคณะ ๓) ด้านการแบ่งปันอำนาจผู้บริหารระดับคณะควรมีพฤติกรรแบ่งมุงคน และมีภูมิหลัง ด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์สอน ประสบการณ์บริการ
๖	สามารถ บุญรัตน์ (๒๕๕๖)	การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบนพบว่า ผู้นำสตรีจะมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้นำสตรีเป็นปกติ หลักเมตตา จะมีความปรารถนาดีต่อลูกน้องและประชาชนทั่วไปโดยการจัดการความรู้และการสร้างเครือข่ายสตรีในพื้นที่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีทุกระดับและสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบทบาทสตรีทั้ง ๔ ด้านหลักทงาน ส่วนใหญ่จะมีนโยบาย แผนงาน และโครงการเพื่อการพัฒนาบทบาทสตรี
๗	อภิษฎา ศรีเครือดัง, (๒๕๕๖)	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐพบว่า ๑. องค์ประกอบด้วยจักขุมา ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีความสามารถในการวางแผน คิดต่าง ๆ ๒. องค์ประกอบด้านวิรุโร ประกอบด้วย ต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในการทำงาน มีความเชี่ยวชาญในการบริหาร และ ๓.องค์ประกอบด้านนิสสยสัมปันโน ประกอบด้วย การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มีทักษะในการติดต่อประสานงาน

ตารางที่ ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๗	ศิริรัตน์ คลั่งเย็น, (๒๕๕๖)	การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า การบริหารงานที่ มุ่งผลสัมฤทธิ์มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของ องค์กร ช่วยให้การบริหารงานได้อย่างเหมาะสม มีทิศทาง ในการปฏิบัติงาน มีระบบการประเมินผล เป็นระยะ ๆ ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานเมื่อเทียบกับแผนหรือเป้าหมาย สามารถรายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหารและทำให้ แก้ปัญหาได้ทันท่วงที
๘	พระมหาอำนาจ ปวทุมโน , (๒๕๕๖)	การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม พบว่า ส่วนปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาเพื่อการ บูรณา การที่ไม่เหมาะสมสาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่ชัดเจน กระบวนการภายในสำนักเรียนไม่ ชัดเจน เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารเงิน การ บริหารวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ
๙	นภดล ดีไทยสงค์, (๒๕๕๖)	การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยพบว่าความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เกี่ยวข้องกับ ๑. นโยบายและแผนกลยุทธ์ ๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานเกี่ยวข้องโดยอิงข้อมูล จากผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาใน ๓. ความเสี่ยงด้านการเงิน ๔. ความเสี่ยงด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ๕. ความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐเกี่ยวข้องกับรูปแบบการ บริหารงานของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบาย รัฐบาล และ ๖. ความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๒.๗.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการบริหาร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการบริหาร พบว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

“การพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ คือ ๑) ความสามารถขององค์การ ๒) การจัดการความขัดแย้ง ๓) การบริหารการเปลี่ยนแปลง ๔) การมอบหมายกลยุทธ์ให้ผู้รับผิดชอบ ๕) การจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี ๖) วัฒนธรรมองค์การ ๗) กำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น และ ๘) การจูงใจ นอกจากนี้ รูปแบบที่มีประสิทธิภาพของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วยพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และถูกต้องครอบคลุม สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการ และแนวคิดตามกรอบการวิจัย^{๑๑๗}

“วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ๑๒ องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางองค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผล วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการ และการบริหารจัดการองค์กร ส่วนประสิทธิผลการบริหารอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏกับกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิมในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง และผลการทดสอบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารอุดมศึกษา^{๑๑๘}

“ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวน ๘ องค์ประกอบ ๗๓ ตัวบ่งชี้ คือ ๑) ด้านการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ๒) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของผู้เรียน ๓) ด้านความภักดีต่อองค์กร ๔) ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ๕) ด้านการวิจัยและการจัดการศึกษา ๖) ด้านวุฒิภาวะความมั่นคงทางอารมณ์ ๗) ด้านการหลีกเลี่ยงอบายมุข ๘) ด้านบุคลิกภาพและการศึกษา โดยองค์ประกอบความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเมือง นอกเมือง ในด้านการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการและการหลีกเลี่ยงอบายมุขมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และเมื่อพิจารณาในแต่ละภูมิภาคพบว่า ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของผู้เรียน การวิจัยและการจัดการศึกษา และการหลีกเลี่ยงอบายมุขมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับตัว

^{๑๑๗} ทวีวรรณ อินดา, “การพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”, *ดัชนีพนธ์ปรัชญาดุสิต* (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๒).

^{๑๑๘} นนทยา น้อยจันทร์, “วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา”, *ดัชนีพนธ์ปรัชญาดุสิต* (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

บ่งชี้ประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน ๘ องค์ประกอบ ๖๗ ตัวบ่งชี้ คือ ๑) ด้านการตัดสินใจในการบริหารจัดการ มี ๒๒ ตัวบ่งชี้ ๒) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของผู้เรียนมี ๑๑ ตัวบ่งชี้ ๓) ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร มี ๙ ตัวบ่งชี้ ๔) ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มี ๘ ตัวบ่งชี้ ๕) ด้านการวิจัยและการจัดการศึกษา มี ๔ ตัวบ่งชี้ ๖) ด้านคุณภาวะ ความมั่นคงทางอารมณ์ มี ๔ ตัวบ่งชี้ ๗) ด้านการหลีกเลี่ยงอบายมุข มี ๔ ตัวบ่งชี้ และ ๘) ด้านบุคลิกภาพและการศึกษา มี ๓ ตัวบ่งชี้^{๑๑๙}

“การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR ครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มีการเรียนรู้ เป็นการเก็บข้อมูลร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในแง่ของการสร้างองค์ความรู้โดยให้คนที่อยู่กับปัญหาเป็นศูนย์กลางจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาหรือแก้ปัญหของคนที่อยู่กับปัญหาในบริบทที่ตรงสภาพจริงพบว่า ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้แทนที่เข้าร่วมกระบวนการ PAR มีเจตคติต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหลังวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR มากกว่าก่อนวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ การยอมรับดังกล่าวจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ยั่งยืน ซึ่งโรงเรียนอื่น ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนกลุ่มผู้แทนก็สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ยังผลให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาคืบต่อไป^{๑๒๐}

สรุปได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานนั้น จะต้องมีการกำหนดทิศทางองค์กร การมีส่วนร่วมในองค์กร การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน กำหนดวัตถุประสงค์ และการจูงใจการบริหารงานหรือการทำงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการบริหารเพื่อให้ความสัมพันธ์กันระหว่างการบริหารและการปฏิบัติงาน

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร

	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
๑	ทวีวรรณ อินดา (๒๕๕๒)	องค์ประกอบการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันศึกษา ของรัฐ ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ คือ ๑) ความสามารถขององค์กร ๒) การจัดการความขัดแย้ง ๓) การบริหารการเปลี่ยนแปลง ๔) การมอบหมายกลยุทธ์ให้ผู้รับผิดชอบ

^{๑๑๙} อรรถพรณ ตูจันดา, “ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓).

^{๑๒๐} อ่องจิต เมธยะประภาส, “การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐).

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร (ต่อ)

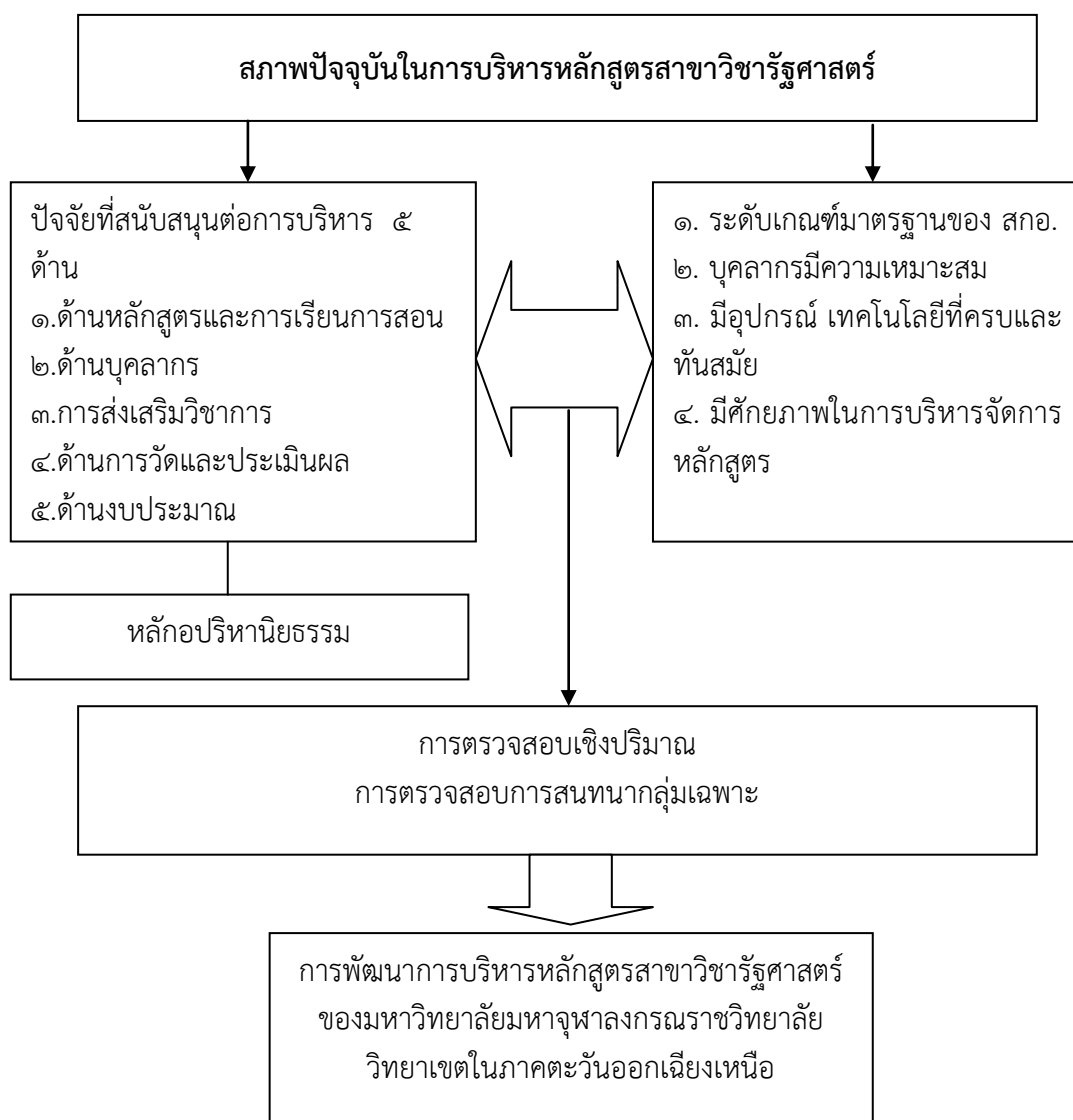
	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
		๕) การจัดทำแผนปฏิบัติรายปี ๖) วัฒนธรรมองค์การ ๗) กำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้น ๘) การจูงใจ นอกจากนี้ รูปแบบที่มีประสิทธิภาพของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วยพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และถูกต้องครอบคลุม สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการ และแนวคิดตามกรอบการวิจัย
๒	นันทิยา น้อยจันทร์ (๒๕๕๐)	วัฒนธรรมองค์การสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ๑๒ องค์ประกอบ คือ ๑. การกำหนดทิศทางองค์กร ๒. การมีส่วนร่วมในองค์กร ๓. การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ๔. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๕. การทำงานเป็นทีม ๖. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ๗. มาตรฐานการดำเนินงาน ๘. การมอบหมายงาน ๙. การติดตามและประเมินผล วิสัยทัศน์ ๑๐. การบริหารจัดการ ๑๑. การสนับสนุนทางการจัดการ ๑๒. การบริหารจัดการองค์กร
๓	อรพรรณ ตูจันดา (๒๕๕๓).	องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวน ๘ องค์ประกอบ ๗๓ ตัวบ่งชี้ คือ ๑) ด้านการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ๒) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของผู้เรียน ๓) ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร ๔) ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ๕) ด้านการวิจัยและการจัดการศึกษา ๖) ด้านวุฒิภาวะความมั่นคงทางอารมณ์ ๗) ด้านการหลีกเลี่ยงอบายมุข ๘) ด้านบุคลิกภาพและการศึกษา

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร (ต่อ)

	นักวิชาการหรือนักวิจัย	ผลการวิจัย
		สำหรับตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน ๘ องค์ประกอบ ๖๗ ตัวบ่งชี้ คือ ๑) ด้านการตัดสินใจในการบริหารจัดการ มี ๒๒ ตัวบ่งชี้ ๒) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของผู้เรียนมี ๑๑ ตัวบ่งชี้ ๓) ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร มี ๙ ตัวบ่งชี้ ๔) ด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มี ๘ ตัวบ่งชี้ ๕) ด้านการวิจัยและการจัดการศึกษา มี ๔ ตัวบ่งชี้ ๖) ด้านคุณภาวะ ความมั่นคงทางอารมณ์ มี ๔ ตัวบ่งชี้ ๗) ด้านการหลีกเลี่ยงอบายมุข มี ๔ ตัวบ่งชี้ ๘) ด้านบุคลิกภาพและการศึกษา มี ๓ ตัวบ่งชี้
๔	องจิต เมธยะประภาส (๒๕๕๐).	การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR ครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มีการเรียนรู้ เป็นการเก็บข้อมูลร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในแง่ของการสร้างองค์ความรู้ โดยให้คนที่อยู่กับปัญหาเป็นศูนย์กลางจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของคนที่อยู่กับปัญหาในบริบทที่ตรงสภาพจริง พบว่า ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้แทนที่เข้าร่วมกระบวนการ PAR มีเจตคติต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหลังวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR มากกว่าก่อนวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ การยอมรับดังกล่าวจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ยั่งยืน ซึ่งโรงเรียนอื่น ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนกลุ่มผู้แทนก็สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ยังผลให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาต่อไป

๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ ๒.๕ : กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ในประเด็นสภาพการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการตรวจสอบการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ ทั้งสิ้น ๒๐ รูปหรือคน และการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทำการตรวจสอบและให้คำแนะนำแก่ผลงานวิจัย และรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ ๑) วิทยาเขตนครราชสีมา ๒) วิทยาเขตสุรินทร์ ๓) วิทยาเขตอุบลราชธานี ๔) วิทยาเขตขอนแก่น และ ๕) วิทยาเขตหนองคาย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหาร ๓ กลุ่ม จากวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ ๑) วิทยาเขตนครราชสีมา ๒) วิทยาเขตสุรินทร์ ๓) วิทยาเขตอุบลราชธานี ๔) วิทยาเขตขอนแก่น และ ๕) วิทยาเขตหนองคายได้แก่

๑. กลุ่มรองอธิการบดีวิทยาเขต ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๕ รูป
๒. กลุ่มผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน และ
๓. กลุ่มหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ ๕ รูปหรือคน รวมทั้งสิ้น ๒๐ รูปหรือคน

๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ ๑) วิทยาเขตนครราชสีมา ๒) วิทยาเขตสุรินทร์ ๓) วิทยาเขตอุบลราชธานี ๔) วิทยาเขตขอนแก่น และ ๕) วิทยาเขตหนองคายจำนวน ๘๘๙ รูป/คน ได้กลุ่มตัว จำนวน ๒๗๘ รูปหรือคน เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน ใช้การเปิดตารางของ Krejcie & Morgan ดังแสดงในภาคผนวก ก ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งสัดส่วน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๒๗๘ รูป/คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน ๑๐ รูป/คนและ อาจารย์จำนวน ๒๕ รูป/คนและนิสิต จำนวน ๒๔๓ รูป/คน ดังปรากฏตามตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

วิทยาเขต	ผู้บริหาร	อาจารย์	นิสิต	รวม
นครราชสีมา	๒	๕	๔๙	๕๖
อุบลราชธานี	๒	๕	๔๙	๕๖
หนองคาย	๒	๕	๔๙	๕๖
สุรินทร์	๒	๕	๔๘	๕๕
ขอนแก่น	๒	๕	๔๘	๕๕
รวม	๑๐	๒๕	๒๔๓	๒๗๘

๓.๒.๓ การสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยผู้วิจัยจะกำหนดวันจัดสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อตรวจสอบและขอคำแนะนำจากผลการวิจัยทั้งหมดเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นซึ่งประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่

๑. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยาลัฒมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. พระปัญญาวัฒน์ สิริภทโท,ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รักษาการรองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตนครราชสีมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๓. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธและสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุยะพรหมรองอธิการบดี ฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โกนิฐ์ ศรีทอง รักษาการรองคณบดีสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

๘. อาจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

๙. อาจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย

๑๐. อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้ดำเนินรายการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบการเปิดกว้างในการตอบประเด็น และการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการตรวจสอบการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน ๕ ประเด็นได้แก่

๑. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภินิหารธรรมควรเป็นอย่างไร

๒. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักอภินิหารธรรมควรเป็นอย่างไร

๓. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอภินิหารธรรมควรเป็นอย่างไร

๔. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอภินิหารธรรมควรเป็นอย่างไร

๕. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการงบประมาณตามหลักอภินิหารธรรมควรเป็นอย่างไร

๓.๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามเชิงการสำรวจความคิดเห็น โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๔ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่มีครอบคลุมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุม ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน ๙ ข้อ
๒. ด้านการบริหารบุคลากรสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน ๙ ข้อ
๓. ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการสาขาวิชารัฐศาสตร์จำนวน ๕ ข้อ
๔. ด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน ๘ ข้อ
๕. ด้านงบประมาณจำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีครอบคลุม ๕ ด้านที่มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

๑. การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักการบริหารนิยธรรมควรเป็นอย่างไร จำนวน ๙ ข้อ
๒. การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านบุคลากรตามหลักการบริหารนิยธรรมควรเป็นอย่างไร จำนวน ๙ ข้อ
๓. การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักการบริหารนิยธรรมควรเป็นอย่างไร จำนวน ๕ ข้อ
๔. การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักการบริหารนิยธรรมควรเป็นอย่างไรจำนวน ๗ ข้อ
๕. การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านการงบประมาณตามหลักการบริหารนิยธรรมควรเป็นอย่างไร จำนวน ๘ ข้อ

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การหาคุณภาพและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

๑. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน คือ ๑) รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี ๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐวิภาณ์ มหรรธนาธิปัตติ ๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์ ๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ ตันยะ และ ๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชา เดชสุภา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

- +๑ หมายความว่า มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับการพัฒนาการบริหาร
- ๐ หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับการพัฒนาการบริหาร
- ๑ หมายความว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาการบริหาร
- ๒. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเชิญผู้บริหาร

ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผลการตรวจสอบพบว่า จากข้อคำถามจำนวน ๘๒ ประเด็น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐.๘๐ – ๑.๐๐ จำนวน ๗๙ ประเด็น

๓. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน ที่วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ และวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, Alpha Coefficiency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๖๕๒ จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

๔. การปรับปรุงแก้ไขนำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัย ต่อไป

๓.๓.๓ การตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน โดยผ่านการร่วมกันหาข้อสรุปและคำแนะนำในประเด็นที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้ง ๓ ประเด็น ได้แก่

๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓) นำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับรองผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้บริหารด้วยตนเองพร้อมกับบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้บริหาร ให้ตอบคำถามแต่ละประเด็น และบันทึกภาพนิ่ง

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมการวิจัยเชิงปริมาณโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ แบบบันทึกข้อความเพื่อส่งแบบสอบถามไปยังมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ผู้ศึกษาวิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เสนอต่อรองอธิการบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ จากวิทยาเขตต่าง ๆ ประกอบด้วยจำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ ๑) วิทยาเขตนครราชสีมา ๒) วิทยาเขตสุรินทร์ ๓) วิทยาเขตอุบลราชธานี ๔) วิทยาเขตขอนแก่น และ ๕) วิทยาเขตหนองคายเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลทำการการศึกษาวิจัย

๓. ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกจ่ายแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งหมด ๒๗๘ ฉบับ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การใช้เทคนิคการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) การจัดเรียงข้อมูล การจำแนกสภาพปัจจุบันรวมทั้งสภาพปัญหาที่ได้สัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มเพื่อให้เห็นอย่างชัดเจน และการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยทำการศึกษา เพื่อศึกษาการพัฒนากาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอยู่แล้วให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นต่อไป

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

๑. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยลักษณะคำถามในตอนต้นที่ ๒ เป็นการวิเคราะห์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับของ ลิกเอิร์ท (Likert) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจากความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

๕ คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบันมากที่สุด

๔ คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบันมาก

๓ คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบันปานกลาง

๒ คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบันน้อย

๑ คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบันน้อยที่สุด

๓. การตรวจสอบระดับข้อมูลการพัฒนากาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในลักษณะคำถามในตอนต้นที่ ๓ เป็นการวิเคราะห์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับของลิกเอิร์ท (Likert) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจากความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

๕ คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

๔ คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

๓ คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

๒ คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

๑ คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลคะแนนโดยการนำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนากาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีดังนี้

๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

๔. ข้อเสนอแนะจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษา สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน ๒๐ รูป/คน การสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๗๘ รูป/คน มีเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

๔.๒ สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๓ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๔ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๕ ผลการวิจัยการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทยที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสถาปนาขึ้นเพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ทั่วไปโดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษา ค้นคว้า วิจัย แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนา และประยุกต์เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ในสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยและพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและความเป็นสากลได้ ขยายการศึกษาไปยังท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป เข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นภาคหนึ่งที่ผู้บริหาร

ของมหาวิทยาลัยได้ขยายการศึกษาลงมาที่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่นและวิทยาเขตหนองคาย มีนโยบาย ๓ ประการ คือ

๑. ผลิตบัณฑิตทุกระดับให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์
๒. ปรับปรุงแนวทางการใช้ทรัพยากรและระบบควบคุมคุณภาพเพื่อผลิตบัณฑิตทุกระดับให้มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ
๓. ขยายการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับสาขาวิชารัฐศาสตร์ เป็นสาขาหนึ่งของคณะสังคมศาสตร์ ที่มีการจัดการเรียนสอนในแต่ละวิทยาเขตโดยมีการบริหารจัดการลักษณะเดียวกันคือ

- ๑) การบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน
- ๒) การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชารัฐศาสตร์
- ๓) การส่งเสริมงานวิชาการ
- ๔) การวัดและประเมินผล และ
- ๕) การบริหารงบประมาณ

ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

๔.๑.๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ๕ วิทยาเขต ๕ จังหวัด ได้แก่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่น และวิทยาเขตหนองคาย จำนวน ๒๐ รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารที่เป็นบรรพชิตตั้งแต่ระดับรองอธิการบดีวิทยาเขต ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ประธานหลักสูตร และกลุ่มผู้บริหารที่เป็นคฤหัสถ์มีตั้งแต่ระดับรองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ประธานหลักสูตร จะมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง ๔ – ๒๐ ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี-ปริญญาเอก และทุกรูป/คนจะนับถือพระพุทธศาสนาทั้งหมด รวมทั้งผู้บริหารจะมีส่วนที่เกี่ยวกับการทำงานกับการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๓ ข้อมูลทั่วไปของการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพของผู้วิจัย แม้ว่าจะมีอุปสรรคและปัญหาอยู่บ้าง เพราะผู้บริหารบางรูป ท่านเป็นพระเถระชั้นผู้ใหญ่และปกครองคณะสงฆ์ในระดับ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด อำนาจหน้าที่ของท่านจึงบริหารจัดการทั้งในมหาวิทยาลัยและกิจการงานคณะสงฆ์ด้วย การนัดพบเพื่อการสัมภาษณ์อาจจะไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ แต่ผู้วิจัยก็สามารถจะดำเนินการให้เป็นไปด้วยดี เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี บางรูป/คนมีความคุ้นเคยกัน ให้สัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง จึงทำให้การเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นไปด้วยดี แต่ถึงอย่างไรก็ตาม จำนวนของผู้บริหาร ๒๐ รูปหรือคน ทำให้ต้องเดินทางไปสัมภาษณ์อาจจะล่าช้าในการบริหารข้อมูล ที่ไม่สามารถจะกำหนดเวลาให้เสร็จสมบูรณ์ ส่วนการวิจัยเชิง

ปริมาณ ทางผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตหรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่น และวิทยาเขตหนองคาย ที่ได้กำหนดไว้ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปด้วยความล่าช้า เพราะผู้วิจัยได้นำไปส่งด้วยตนเอง ซึ่งทางวิทยาเขตได้ให้ความรับผิดชอบเป็นอย่างดี

๔.๑.๔ ผลการสังเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารแบบเจาะลึกจำนวน ๒๐ รูป/คน เกี่ยวกับประเด็นการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของผู้บริหารในจำนวน ๕ วิทยาเขต ประกอบด้วยรองอธิการบดี วิทยาเขต ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ประธานหลักสูตร และกลุ่มคณาจารย์มีตั้งแต่ระดับรองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ประธานหลักสูตร ผลการสัมภาษณ์พบสภาพทั่วไปของการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า เนื้อหาและโครงสร้างของหลักสูตรนำมาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง จะไม่ค่อยสอดคล้องกับท้องถิ่น ขาดการบูรณาการหลักสูตร และขาดการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๒) ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา รัฐศาสตร์ พบว่า บุคลากรมีการประชุม คณะกรรมการประจำหลักสูตรน้อยครั้ง และบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรไม่ชัดเจน ผลงานทางวิชาการของบุคลากรมีน้อย และไม่มีเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัย ควรมีการจัดหาบุคลากรที่มีคุณวุฒิจบตรงสายกับสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจในสายวิชาการ สามารถเป็นที่ปรึกษางานวิจัยได้เป็นอย่างดี

๓) ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมทางวิชาการ พบว่า วิทยาเขตจัดให้มีการอบรมสัมมนาทางวิชาการอยู่บ้าง แต่บุคลากรยังขาดประสบการณ์ ขาดแรงกระตุ้น ขาดความสนใจ ส่วนการศึกษาดูงานในเชิงวิชาการนั้นมีน้อย ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีความสามารถเขียนผลงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพให้ได้ พร้อมส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยการเข้าพบปะผู้รู้ทางด้านสาขาวิชา รัฐศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ

๔) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ยึดถือปฏิบัติจากส่วนกลาง มีระดับช่วงของการให้เกรดค่อนข้างสูงในแต่ละระดับ เมื่อนำมาใช้วัดและประเมินผลในแต่ละวิทยาเขต มักจะเกิดปัญหาและอุปสรรคต่อระดับความรู้ของนิสิตที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน พร้อมทั้งสาขาวิชาไม่มีคณะกรรมการกลั่นกรองเกรด จึงทำให้เป้าหมายการให้เกรดไม่สอดคล้องกัน ควรหาตัวชี้วัดจากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสัมมนาฝึกอบรมต่าง ๆ ทั้งฝ่ายนิสิตนักศึกษา คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ รวมไปถึงผู้บังคับบัญชา โดยกำหนดหัวข้อการวัดและประเมินผลขึ้นมาเองว่าเราจะประเมินตนเองด้านใดบ้าง

๕) ด้านงบประมาณในด้านสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ถ้าคิดตามจำนวนหัวของนิสิตจะมีงบประมาณเพียงพอต่อการบริหารจัดการ แต่โดยสภาพความเป็นจริงในด้านการบริหารงบประมาณ

ส่วนหนึ่งจะต้องเฉลี่ยไปบริหารจัดการหลักสูตรในสาขาวิชาอื่นๆ ด้วย เนื่องจากนิสิตในสาขานั้นๆ มีจำนวนน้อย งบประมาณในการบริหารจัดการจึงไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้ทางสาขาวิชารัฐศาสตร์ไม่สามารถจัดหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถจากภายนอกมาเสริมได้ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและโปร่งใส สาขาวิชาที่มีนิสิตน้อย ไม่เพียงพอต่อการเปิดการเรียนการสอน จำเป็นจะต้องหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุน เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านงบประมาณในสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารแบบเจาะลึกจำนวน ๒๐ รูป/คน เกี่ยวกับประเด็นการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของผู้บริหารในจำนวน ๕ วิทยาเขต ประกอบด้วยรองอธิการบดีวิทยาเขต ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ ประธานหลักสูตร และกลุ่มคณาจารย์ที่มีตั้งแต่ระดับรองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ ประธานหลักสูตร ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ โดยเฉพาะการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ สรุปผลสัมภาษณ์โดยหาค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยสอดคล้องกับค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยสูง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการกำหนดเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อกำหนดให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องเพื่อให้มีประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ต่อไป

๔.๒ สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๒.๑ สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

๑) เนื้อหาและโครงสร้างได้นำมาจากส่วนกลางจึงไม่ค่อยสอดคล้องกับท้องถิ่น^๑ เนื่องด้วยการจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของส่วนกลาง มีผู้เชี่ยวชาญอยู่จำนวนมากจึงมีความหลากหลายในการจัดการบริหารหลักสูตรต่างๆ ส่วนใหญ่จะจัดการหลักสูตรตามสภาพมาตรฐานสากลทั่วไป ตามสภาพพื้นที่ของส่วนกลาง แต่เนื่องด้วยส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันในเรื่องของภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี การเป็นอยู่มีความแตกต่างกัน จึงส่งผลให้การจัดการในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ จากส่วนกลางไม่มีความสอดคล้องกันในด้านภูมิศาสตร์กายภาพมากเท่าที่ควร

^๑สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี(ทองอยู่ ญาณวิสุโท),ดร.,รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

๒) ไม่มีความพร้อมด้านการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง^๒ เนื่องจากสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นสาขาที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและแพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาค ตามที่เห็นและได้มีการเปิดสอนตามสถาบันต่างๆ ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตรเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน แต่ด้วยความที่บุคลากรด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของมหาวิทยาลัย เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรสาขาวิชาที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนี้ค่อนข้างเยอะมากตามภูมิภาคต่างๆ จึงส่งผลให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ไปประจำในส่วนที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ทำให้ขาดบุคลากรด้านการประเมินหลักสูตรทางด้านรัฐศาสตร์

๓) ไม่สามารถจะบูรณาการหลักสูตรกับท้องถิ่น^๓ เนื่องจากทรัพยากรของมหาวิทยาลัยมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้บุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการหลักสูตร ไม่กล้าที่จะเข้าร่วมตอบปัญหา ข้อซักถามกับท้องถิ่น จึงส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่ค่อยจะต่อเนื่องหรือดีขึ้น

๔) การปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังมีน้อยเกินไป^๔ เนื่องจากหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ว่าด้วยการเมืองการปกครองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการบริหารจัดการภาครัฐต่างๆ ซึ่งทำให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัจจุบัน แต่เนื่องจากหลักสูตรที่ได้เขียนไว้นั้นยังขาดผู้มีความเชี่ยวชาญด้านสาขาเฉพาะทาง เข้าไปปรับปรุงเนื้อหาอย่างจริงจัง จึงส่งผลกระทบต่อ การปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาอย่างต่อเนื่องและทำให้เนื้อหาไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน

๕) ความไม่พร้อมของอาจารย์ประจำหลักสูตร^๕ เนื่องด้วยระบบการศึกษาไทยยังไม่มี การวางมาตรการที่รัดกุมในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงสาขาวิชาอย่างชัดเจนโดยใช้การอนุมัติมากกว่าปฏิโลมจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ค่อยจะตรงสาขาวิชาเท่าที่ควร เช่น สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ สามารถสอนวิชาสาขารัฐศาสตร์ได้จึงส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนไม่ค่อยมีความชำนาญในสาขาวิชารัฐศาสตร์ อาจทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไม่ค่อยกระจ่างชัดเท่าที่ควร

^๒ สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจारी), รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^๓ สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิษฐ์ สุวีโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกัญญา อรุโณ),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น, วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^๕ สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

๖) การพัฒนาสื่อการสอนในรายวิชายังไม่เพียงพอต่อความต้องการ^๖ เพราะการถ่ายทอดสาขาวิชาความรู้ด้านรัฐศาสตร์นอกจากจะมีความรู้เป็นทุนพื้นฐานแล้ว ยังต้องมีเทคนิคในการถ่ายทอดให้แก่นักศึกษาอีกด้วย แต่เนื่องด้วยสภาพปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา อาจารย์ผู้สอนที่อยู่ในสายการสอนมายาวนานส่วนใหญ่จะใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดแบบเดิมๆ ไม่ได้มีการปรับตัวเข้าสู่สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเท่าที่ควร จึงส่งผลให้ความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาสื่อการสอนมากนัก

๗) การปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม^๗ สาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นอีกสาขาหนึ่ง ที่ได้มีความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้มีความสอดคล้องกับสามประเด็นหลักที่ได้กล่าวมา แต่ที่ผ่านมาการปรับปรุงหลักสูตร ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเท่าที่ควร เนื่องด้วยขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่ตรงสาขาวิชาไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรดังกล่าว

๘) การกำหนดการวางแผนในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรยังไม่เต็มศักยภาพ^๘ การวางแผนการทำงานเป็นสิ่งที่ทุกๆ คนต้องยึดเป็นหลักแนวทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามแผนนั้นๆ แต่ในทางกลับกันไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องด้วยนโยบายการวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหารไม่มีความชัดเจน ส่งผลกระทบต่อผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

๙) ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน^๙ ปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน ในด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จนทำให้องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ แทบตามไม่ทัน โดยเฉพาะวงการทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมาก ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตน แต่เนื่องด้วยบุคลากรยังขาดประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่างๆ เหล่านี้จึงส่งผลให้การพัฒนาด้านการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันเท่าที่ควร

๑๐) ระบบการประชาสัมพันธ์และวิธีการเรียนและวิธีการสอน^{๑๐} ยังจะต้องฝึกอบรมให้มากขึ้น เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นอีกเครื่องมือหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าถึงข้อมูลได้อย่างถูกต้องชัดเจน ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้ส่งสารหรือประชาสัมพันธ์จึงต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานในข้อมูลนั้นๆ

^๖ สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนตสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^๗ สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กम्मสุโข,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^๘ สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^๙ สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน,หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

เนื่องด้วยบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์ ยังขาดความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง จึงส่งผลให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ด้านวิธีการเรียนการสอน

๑๑) การฝึกอบรมต่อระบบการรวบรวมข้อมูลยังไม่เพียงพอ^{๑๑} การรวบรวมข้อมูลต่างๆ เป็นหัวใจหลักที่สำคัญอย่างมากที่อยู่ในระบบขององค์กร หากองค์กรใดขาดระบบการรวบรวมข้อมูลที่ดีจะส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการพัฒนาองค์กรต่อไป องค์กรที่ขาดการรวบรวมข้อมูล อาจสืบเนื่องมาจากปัญหาด้านบุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญในสายอาชีพของตน หรือไม่ก็องค์กรยังไม่มีฐานข้อมูลในการจัดเก็บที่เพียงพอในด้านเทคโนโลยีต่างๆ

๑๒) การจัดกิจกรรมไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนรอบๆ^{๑๒} การจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร นอกจากจะสร้างความรักความสามัคคีภายในแล้ว ยังต้องสร้างความผูกพันที่บุคลากรมีต่อองค์กรอีกด้วย แต่เนื่องด้วยผู้บริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ มีความเคยชินอยู่แต่ในส่วนกลางมากกว่า จึงทำให้ไม่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนมากเท่าที่ควร จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่มีความสอดคล้องกับชุมชนโดยรอบมากนัก

๔.๒.๒ สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร

๑) การสร้างเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัยยังมีข้อจำกัด^{๑๓} เนื่องด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ยังเข้าไม่ถึงศิษย์เก่ามากเท่าที่ควร เพราะการสร้างเครือข่ายนั้นจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอาศัยศิษย์ที่จบการศึกษาออกไปแล้ว เพราะบุคคลเหล่านี้จะอยู่ในสังคมที่กว้างกว่าบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กร ดังนั้น องค์กรต้องอาศัยบุคคลเหล่านี้เป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างเครือข่าย

๒) ระบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ยังต้องส่งเสริมอีกมาก เช่น ผลงานทางวิชาการ เอกสารประกอบการสอน ตำรางานวิจัย เป็นต้น^{๑๔} องค์กรยังไม่มีระเบียบที่เข้มงวดชัดเจนเท่าที่ควรในเรื่องนโยบายด้านการผลิตตำราเรียน หรือผลงานวิจัยด้านต่างๆ จึงส่งผลให้บุคลากรไม่ค่อยที่จะสนใจในการผลิตงานวิจัยมากนัก และเป็นปัญหาตามมาคือบุคลากรไม่ค่อยมีทักษะในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ส่งผลกระทบในการพัฒนาการด้านการเรียนการสอนอย่างมาก

๓) การจัดการประชุมในสาขาวิชารัฐศาสตร์มีน้อยมาก^{๑๕} ผู้บริหารสายการบังคับบัญชา ยังไม่มีความรู้ความสามารถในด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์มากเท่าที่ควร อาจจะเป็นเพราะจบไม่ตรงสายสาขาวิชาที่ตนเป็นผู้บริหาร จึงส่งผลให้การจัดการประชุมแต่ละครั้งค่อนข้างน้อย อาจจะมีรวมไปถึง

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาอุทธรพิชาญ โยธาสโน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายนันทวรรณ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.สงศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

สถานที่ประชุมยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยและหรือบุคลากรสายสาขาวิชารัฐศาสตร์ยังขาดการให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

๔) การจำแนกหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการไม่ชัดเจนมากนัก^{๑๖} เนื่องด้วยสภาพปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติงานของบุคลากรก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างตามสายงานที่มีความชำนาญแต่ละบุคคล จึงส่งผลให้การจัดบุคคลให้ตรงกับสายงานที่เหมาะสมไม่ค่อยตรงตามสายงานที่ปฏิบัติ เนื่องจากยังมีการยึดติดในตำแหน่งเดิมๆ อยู่ ส่งผลให้การจำแนกหน้าที่และบทบาทการทำงานไม่ค่อยจะทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๕) การแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีน้อย^{๑๗} การทำงานไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนจะหนักหรือเบา จะยากหรือง่าย หรือจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ สิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนให้งานเหล่านี้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก็คือแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ฉะนั้น ผู้บริหารควรตระหนักให้ตัวองค์กรได้สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรมากขึ้นแค่ไหนไหน มีผลตอบแทนที่ให้ความคุ้มค่าอย่างไร ปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรมานานแล้วได้รับการประเมินผลให้รับตำแหน่งที่มีความก้าวหน้าใหม่เป็นต้น

๖) ความคล่องตัวในการทำงานอย่างเนื่องยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มที่^{๑๘} บางครั้งการทำงานของบุคลากรต้องแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อให้การทำงานของบุคลากรมีความคล่องตัวมากขึ้น แต่ในทางกลับกันหากองค์กรยังมีการแบ่งงานไม่ชัดเจน อาจส่งผลให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง อาจจะทำให้บุคลากรไม่มีอิสระในทางความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงาน และอาจจะทำให้การพัฒนาองค์กรมีความล่าช้าลงได้

๗) ความรู้ความสามารถในการบริหารระบบสารสนเทศ^{๑๙} เนื่องด้วยบุคลากรที่รับการสรรหาเข้ามาใหม่ ยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ยังขาดความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เนื่องด้วยสาขาวิชาที่เรียนมาอาจจะยังไม่ตรงกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้านเทคโนโลยี ปัจจุบัน ดังนั้น บุคลากรจะต้องมีการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรต่างๆ ที่ทางองค์กรได้จัดขึ้น หรือสามารถเรียนรู้ในหลักสูตรภายนอกด้วยตนเอง

๘) ไม่มีคู่มือภาระงานที่ชัดเจน^{๒๐} บุคลากรยังขาดประสบการณ์ในการจัดทำคู่มือเนื่องด้วยขาดการเอาใจใส่ เพราะบางครั้งยังมีแนวความคิดการทำงานหลัก หรืองานเร่งด่วนเป็นงานที่สำคัญกว่าจึงลืมนำไปวางงานด้านจัดทำคู่มือเกี่ยวกับภาระงานก็มีความสำคัญมากเหมือนกัน

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณธนา (จินดา สบปัญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ (สมชาย กนตสีโล), ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

หรือบางครั้งบุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการจัดทำคู่มือภาระงาน รวมไปถึงการขาดทักษะในการปฏิบัติงานจึงทำให้คู่มือภาระงานไม่ชัดเจน

๙) ระบบการประเมินบุคลากรสายวิชาการ^{๒๑} บุคลากรสายวิชาการจะมีการพัฒนามากหรือน้อย ส่วนหนึ่งก็มาจากการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรแล้วแต่ความสะดวกของแต่ละบุคคล แต่จะให้บุคลากรสายวิชาการเป็นบุคคลที่มีวินัยในการพัฒนาตนเองให้เพิ่มมากขึ้น องค์กรควรจัดให้มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้บุคลากรสายวิชาการมีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ในการพัฒนาตนเอง ในด้านการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้แก่บัณฑิตนักศึกษา แต่ในทางกลับกันหากองค์กรยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการประเมินผลในด้านสายวิชาการอาจส่งผลให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

๑๐) วุฒิการศึกษาตามสาขาวิชาตามที่ สกอ. กำหนดยังต้องเพิ่มเติม^{๒๒} ปัจจุบันสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้มีบทบาทในวงการศึกษไทยในระดับอุดมศึกษามาก จะเห็นได้ว่าทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนได้มีการเปิดหลักสูตรดังกล่าวค่อนข้างมาก ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอกจึงทำให้บุคลากรสายสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีผู้จบการศึกษาในแต่ละปีค่อนข้างมาก จึงทำให้มีอาจารย์สาขาดังกล่าวเข้าไปมีบทบาทในสาขาวิชารัฐศาสตร์มาก เพราะเป็นสาขาวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้การศึกษาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนตามที่ สกอ. กำหนด

๑๑) ผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำยังไม่มีการผลิตและเผยแพร่ต่อสาธารณะ^{๒๓} การเผยแพร่สื่อต่างๆ ที่เป็นผลงานทางวิชาการนั้น จะต้องได้รับการยอมรับจากสังคมวิชาการก่อนจึงจะสามารถเผยแพร่ได้ เนื่องด้วยอาจารย์ประจำหลักสูตรยังไม่มีการพัฒนาด้านการผลิตผลงานวิจัยมากนัก สาเหตุอาจมาจากการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางตามที่ต้องการจึงทำให้บุคลากรไม่มีแรงจูงใจที่จะผลิตผลงานทางวิชาการออกสู่สาธารณะได้

๔.๒.๓ สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการ

๑) ขาดเครือข่ายทางวิชาการและการเข้าร่วม^{๒๔} การจัดกิจกรรมภายในองค์กรในทางวิชาการยังมีไม่มากเท่าที่ควร เช่น การสัมมนาทางวิชาการ หรือขาดการประสานงานกับวิทยากรในการติดต่อเรียนเชิญมาบรรยายในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายให้สังคมวิชาการได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเล็งเห็นความสำคัญในจุดนี้ให้มาก เพราะจะเป็นหนทางในการพัฒนาองค์กรไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ สุวิโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืด ส่วโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

๒) การผลิตผลงานมีน้อย^{๒๕} เนื่องด้วยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่มีความชำนาญเฉพาะทางค่อนข้างน้อยบวกกับการไม่ได้รับการสนับสนุนมากอย่างเพียงพอ จึงส่งผลให้เกิดการผลิตผลงานทางวิชาการมีน้อยเป็นตามลำดับ

๓) การศึกษาดูงานในเชิงวิชาการมีน้อย^{๒๖} องค์กรส่วนกลางต้องมีแผนการที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาดูงานด้านหลักสูตรว่า ในแต่ละปีนั้นจะต้องกำหนดให้องค์กรแต่ละองค์กรที่อยู่ประจำส่วนภูมิภาคได้เข้าร่วมการศึกษาดูงานทางวิชาการมากน้อยเท่าไร ก็ครั้งต่อปี จึงจะสมดุลกับการเปลี่ยนแปลงสังคมในยุคปัจจุบัน ส่วนกลางต้องจัดทำนโยบายที่ชัดเจนจับต้องได้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนยึดหลักในการปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

๔) วิทยาเขตมีการสัมมนาวิชาการบ่อยแต่ยังขาดประสบการณ์ ขาดแรงกระตุ้นขาดความสนใจ^{๒๗} เนื่องด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ยังขาดการสนับสนุนจากส่วนกลางจึงทำให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่มีความตื่นตัวและบุคลากรส่วนภูมิภาคก็ไม่มีแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่วนกลางได้จัดทำขึ้น เพราะอย่างน้อยก็ต้องได้รับการดูแลและการให้การสนับสนุนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

๕) ความไม่พร้อมต่อเป้าหมายการบริการวิชาการ^{๒๘} การผลิตผลงานทางวิชาการไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางมากนัก ส่งผลให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไม่อยากจะผลิตผลงานทางวิชาการอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพียงทำงานไปในแต่ละวัน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะขาดการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน

๖) การประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญในด้านการผลิตสื่อเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๒๙} เนื่องจากสภาพปัจจุบันหลักสูตรทางพระพุทธศาสนายังไม่มีตลาดรองรับในการรับบุคคลที่จบสาขาพระพุทธศาสนาเข้าทำงาน จึงส่งผลให้บุคคลทั่วไป ไม่สนใจในสิ่งที่เข้ารับการศึกษาศาสดาดังกล่าว จะมีก็แต่พระภิกษุสามเณรจำนวนหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้น ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านพระพุทธศาสนาโดยตรงค่อนข้างมีน้อย จึงทำให้การผลิตสื่อต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาแทบจะไม่มีเลย

๗) การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสร้างผลทางวิชาการไม่ค่อยจริงจังและไม่ต่อเนื่อง^{๓๐} การบริหารจัดการในส่วนกลางและวิทยาเขต ยังขาดผู้บริหารที่เข้ามาดูแลความ

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจาริ), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกัญญา อรุโณ), รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.สังศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

รับผิดชอบ ในด้านการจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมผลงานทางวิชาการอย่างตรงไปตรงมา แบบจริงจังจึงทำให้บุคลากรที่มีความสนใจในการผลิตผลงานทางวิชาการไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ผลตามมาทำให้งานวิจัยและงานทางวิชาการต่างๆ ไม่ค่อยจะมีสิ่งแปลกใหม่

๘) คุณภาพทางผลงานทางวิชาการระดับนานาชาติยังจะต้องส่งเสริม^{๓๑} เพราะการผลิตผลงานทางวิชาการในระดับนานาชาตินั้น ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนเฉพาะส่วนกลางเท่านั้น เพราะส่วนกลางมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในภาษาต่างประเทศมีเพียงพอ แต่ในส่วนภูมิภาคยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศอยู่ จึงไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ส่งผลให้การผลิตผลงานทางด้านวิชาการระดับนานาชาติแทบจะไม่มีเลย

๙) ความเอาใจใส่ของผู้บริหารแบบมีอาชีพมีน้อย^{๓๒} การปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กรส่วนหนึ่ง มีความรู้จกมักคุ้นกับผู้บริหารแบบเป็นกันเองอยู่แล้ว แต่ยังมีส่วนใหญ่ที่ยังไม่รู้จกมักคุ้น การทำงานบางครั้งจึงมีการติดขัดในด้านความคิดที่ไม่ตรงกัน จะแตกต่างกับบุคลากรที่มีความสนิทกันกับผู้บริหารจึงทำให้การปฏิบัติงานขาดความเอาใจใส่แบบต่อเนื่อง อาจส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ตามต้องการ

๔.๒.๔ สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล

๑) เป้าหมายการให้เกรดไม่สอดคล้องกัน^{๓๓} การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะยึดนิสิตนักศึกษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ บางครั้งอาจทำให้หลักสูตรในการเรียนไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา จึงทำให้ผลผลิตบัณฑิตที่ออกมาไม่มีความสมดุลกันกับความรู้และเกรดที่ได้รับ

๒) การประชุมกลั่นกรองเกรดให้เหมาะสมยังมีข้อจำกัด^{๓๔} เนื่องด้วยผู้บริหารและบุคลากรต่างมีภาระความรับผิดชอบในตำแหน่งหน้าที่ไม่เหมือนกัน การทำงานก็มีความแตกต่างกัน ในเชิงความคิดจึงส่งผลให้การประชุมหารือในเรื่องการกลั่นกรองเกรดให้กับนิสิตนักศึกษาค่อนข้างจะมีความละเอียดอ่อนในด้านความคิด จึงทำให้การประชุมแต่ละครั้งไม่สามารถหาข้อยุติได้

๓) วิธีการวัดตามหลักเกณฑ์มาจากส่วนกลาง เมื่อนำมาใช้วัดและประเมินผลในวิทยาเขต จึงเกิดอุปสรรคต่อระดับของนิสิตที่แตกต่างกัน^{๓๕} เพราะความแตกต่างของนิสิตส่วนกลางกับส่วน

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี(ทองอยู่ ญาณวิสุทฺโธ),ดร.,รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืด สั่วโร),ดร.,รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

ภูมิภาคจะได้รับความสะดวกในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่เหมือนกัน มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันจึงเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนานิสิตนักศึกษาส่วนภูมิภาคให้มีความเท่าเทียมกับส่วนกลาง

๔) การจัดทำเกณฑ์ตัวชี้วัดยังไม่ครอบคลุมกลยุทธ์ และขาดการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน^{๓๖} เนื่องด้วยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านกลยุทธ์มีไม่เพียงพอต่อความต้องการขององค์กรจึงมีปัญหาในด้านการวัดผล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์งานต่างๆ มีปัญหา

๕) ไม่มีการติดตามประเมินผลและรายงานการดำเนินงานตามแผน^{๓๗} ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการจัดการด้านติดตามประเมินผล ยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดช่องว่างการประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายการติดตามประเมินผลอย่างเห็นได้ชัด

๖) คณาจารย์ขาดความรู้ในเรื่องของการวัดและประเมินผล^{๓๘} เนื่องด้วยคณาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง จึงทำให้ขาดบุคลากรด้านการวัดและประเมินผลอย่างมาก ทำให้การปฏิบัติงานของคณาจารย์ในด้านการวัดและประเมินผลไม่ค่อยมีความชำนาญเท่าที่ควรจึงเป็นปัญหาในการประเมินแต่ละครั้ง

๗) การแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเกรดของคณาจารย์ในแต่ละสาขาวิชายังไม่พร้อมมากนัก^{๓๙} เพราะการให้เกรดของคณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์และกฎข้อบังคับว่า การศึกษาของมหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกันในการให้เกรดแก่นิสิตนักศึกษาทำให้ได้รับการร้องเรียนจากนิสิตนักศึกษาอยู่บ่อยครั้ง

๘) การควบคุมการสอบวัดและประเมินผลยังมีอุปสรรค^{๔๐} เนื่องด้วยนักศึกษาในแต่ละปีมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่บุคลากรทางการศึกษายังมีอัตราเท่าเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากเท่าที่ควร การจัดการสอบแต่ละครั้งจึงมีปัญหาด้านการคุมสอบเนื่องจากเจ้าหน้าที่บุคลากรในการควบคุมสอบมีไม่เพียงพอต่ออัตราการจัดการสอบ ส่งผลให้การจัดการสอบแต่ละครั้ง ยังมีการหละหลวมและการประเมินผลต่างๆ เจ้าหน้าที่ยังไม่มี ความเชี่ยวชาญมากพอ จึงทำให้ไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ตาม ที่ส่วนกลางกำหนด

๔.๒.๕ สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณ

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืด ส่วโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

๑) คณะสังคมศาสตร์มีงบประมาณมาก แต่ต้องจัดการงบประมาณหนึ่งไปบริหารหลักสูตรอื่น เพื่อบริหารจัดการให้การศึกษาไปได้^{๔๑} เนื่องด้วยคณะสังคมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่มีการบริหารจัดการค่อนข้างเปิดกว้าง จึงมีภาระความรับผิดชอบค่อนข้างมาก การจัดการด้านงบประมาณ จึงมีการแบ่งสรรปันส่วนให้กับหน่วยงานที่อยู่ในสังกัด ส่งผลให้การงบประมาณในการใช้จ่ายมีไม่เพียงพอสำหรับการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้อย่างเต็มที่

๒) ไม่สามารถจัดหาบุคคลจากภายนอกที่เหมาะสมกับการจ้าง^{๔๒} จากหลายปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ จึงมีอัตราการจ้างงานในเรื่องรายได้ค่อนข้างสูงสำหรับบุคลากรในสายงานต่างๆ มีการแข่งขันกันสูงในการจ้างบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในสายงานต่างๆ เข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรของตนเอง องค์กรไหนที่ให้ผลตอบแทนที่สูงก็จะได้เปรียบในการจ้างบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปปฏิบัติงานตามที่องค์กรของตนปรารถนา แต่องค์กรไหนให้ผลตอบแทนค่อนข้างน้อยอาจจะไม่ได้บุคลากรตามคุณสมบัติที่ต้องการได้

๓) การบริหารแบบองค์รวมทำให้งบประมาณมากบางสาขาวิชาและน้อยบางสาขาวิชา^{๔๓} เนื่องด้วยการบริหารจัดการแบบองค์รวมทำให้เหมือนบริษัทจึงมีการแข่งขันกันสูงภายในองค์กร สาขาวิชาใดที่มีความโดดเด่นในการจัดการบริหารสาขานั้นก็จะได้เปรียบในการประเมินเรื่องงบประมาณเพิ่มเติม จึงส่งผลให้บางสาขาวิชาที่ไม่มีความโดดเด่นไม่ได้รับงบประมาณที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ

๔) การวิเคราะห์เป็นเอกสารยังไม่ชัดเจน^{๔๔} การบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณส่วนมากจะมีตัวเลขที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน ทำให้มีปัญหาในการตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยเฉพาะการวิเคราะห์เอกสารงานต่างๆ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาด้านบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ตรวจสอบ ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในการตรวจสอบเอกสารอย่างชัดเจน

๕) เครื่องมือสนับสนุนการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยยังไม่ชัดเจน^{๔๕} อย่างที่เข้าใจกันว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดของบุคคล เป็นเรื่องตามมาอันดับต้นๆ จึงทำให้บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการสนับสนุนในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศนำมาเป็นต้นทุนในการวิเคราะห์งานไม่ค่อยจะมีความชัดเจนมากนัก

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กम्मสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระราชสิมาภรณ์(วันชัย กนต์จารี), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู), ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณเณส(จินดา สุปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระมหาอุทธรพิชาญ โยธาสโน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

๖) ระบบการระดมทุน^{๔๖} การประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรที่มีหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวข้อง ถือว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากการติดต่อประสานงานในการระดมทุน ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องอาศัยหน่วยงานหลักเหล่านี้ แต่องค์กรขาดบุคลากรที่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน อย่างจริงจังส่งผลให้การประสานงานในเรื่องการระดมทุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

๗) ยังขาดการปรับปรุงแผนกลยุทธ์ทางการเงินที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา^{๔๗} การบริหารจัดการด้านการเงินยังไม่มี ความคล่องตัวสูง เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในการจัดระบบ จึงส่งผลให้การพัฒนาแผนกลยุทธ์ต่างๆ ไม่มีความสมดุลกับการเงินมากเท่าที่ควรจะเป็น

๘) ระบบการควบคุมภายในหน่วยงานบัญชีและการเงินไม่สามารถจะปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด^{๔๘} การทำงานภายในองค์กรตามหลักนิรนัยแล้ว บุคลากรจะมีตำแหน่งเรียกแทนตัวเองโดยเฉพาะ ซึ่งส่งผลให้ง่ายต่อการปฏิบัติงาน แต่ในความเป็นจริงแล้วการมอบหมายงาน ยังใช้หลักพุดินัย คือการทำงานยังไม่มี ความชัดเจน ยังมีการแบ่งงานที่มีความสลับซับซ้อนอยู่ยังจัดคนไม่ตรงกับสายงาน ทำให้ฝ่ายการบัญชีขาดการควบคุมดูแลอย่างต่อเนื่อง

๙) ผู้บริหารขาดความรู้ด้านการเงินบัญชี^{๔๙} การบริหารหลักสูตรด้านการบัญชีจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องได้บุคลากรที่มีความชำนาญการในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัว ยิ่งเป็นระดับผู้บริหารแล้วยิ่งสำคัญมากในการที่จะมีความรู้ความสามารถด้านบัญชี แต่ปัจจุบันผู้บริหารขาดความรู้ด้านการบัญชี เนื่องด้วยผู้บริหารส่วนใหญ่จบสาขาวิชาการด้านบริหาร การศึกษาและการบริหารการจัดการมากกว่าจึงไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินการบัญชีเท่าที่ควร ส่งผลให้การบริหารหลักสูตรด้านการงบประมาณขาดความต่อเนื่อง

๑๐) การบริหารเงินนอกงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับจำนวนนิสิต^{๕๐} เนื่องด้วยการบริหารการเงินนอกงบประมาณไม่มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการนั้นๆ ต่อจำนวนนิสิตอย่างจริงจัง จึงทำให้ผู้บริหารตลอดจนบุคลากรมีการเบิกจ่ายในการใช้ในการจัดกิจกรรมตามโครงการที่ตนเองได้เสนอขึ้นมา ผ่านที่ประชุมจึงง่ายต่อการเบิกจ่ายส่งผลให้การเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆ บางโครงการก็สิ้นเปลืองต้องงบประมาณ ทำให้ไม่สอดคล้องกับบริบทของนิสิตที่เป็นอยู่ในสถานะปัจจุบัน

^{๔๖} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโณ),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

๑๑) การกำหนดนโยบายทางการเงินยังไม่สามารถทำให้เห็นภาพชัดในทางปฏิบัติ^{๕๑} การกำหนดนโยบายทางการเงินจะต้องระดมความคิดจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญอย่างมาก เพราะความเสี่ยงค่อนข้างสูง หากตัดสินใจพลาด ฉะนั้น จึงเกิดช่องว่างระหว่างบุคลากรทางการเงินกับการปฏิบัติงานด้านการกำหนดนโยบายอย่างต่อเนื่อง

๑๒) การไม่สามารถประมาณการรายได้และการประมาณการรายจ่าย^{๕๒} ผู้นำองค์กรยังขาดทักษะในการบริหารหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านการวิเคราะห์งบประมาณจึงส่งผลไปยังบุคลากรที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ในการปฏิบัติงานที่ไม่มีความละเอียดรอบคอบอาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการประมาณรายรับและรายจ่ายต่างๆ ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรโดยรวม

กล่าวโดยสรุปว่า สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีปัญหาที่ทำให้การบริหารหลักสูตรยังคงไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ซึ่งเป็นผลให้การประเมิผลหลักสูตร โดยเฉพาะสาขาวิชารัฐศาสตร์ไม่เป็นไปตามสิ่งที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่พร้อมในการบริหารและองค์ความรู้ในระดับความเป็นสากล นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่สำคัญก็คือ การขาดการบูรณาการองค์ความรู้สาขาวิชารัฐศาสตร์กับองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น เพราะการนำหลักสูตรต้นแบบมาจากส่วนกลาง ทำให้เกิดรอยแยกระหว่างความสอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งยังคงต้องหาคำตอบกันต่อไปว่า จะสามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ในความเหมาะสมและตอบสนองต่อการบริหารหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ในระดับท้องถิ่นได้หรือไม่ รวมทั้งการมีอาจารย์ประจำหลักสูตรที่ยังคงไม่เพียงพอต่อสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่มีคุณวุฒิตรงสาย ซึ่งทำให้มุมมองไม่เป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน แต่กระนั้นก็พอจะสามารถทำความเข้าใจในระดับการพัฒนาและการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจได้ อาจจะต้องมีการกระตุ้นในการประชุมกันบ่อย ๆ มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจและมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ยังคงดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จตามที่วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ตั้งไว้

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืดสวโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ ฐวีโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

ตารางที่ ๔.๑ แสดงสภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพปัญหาการปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
๑. สภาพปัญหาปัจจุบัน การบริหารหลักสูตรด้าน หลักสูตรและการเรียน การสอน	๑) เนื้อหาและโครงสร้างมาจากส่วนกลางจึงไม่ค่อยสอดคล้องกับท้องถิ่น ๒) ไม่มีความพร้อมด้านการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ๓) ไม่สามารถจะบูรณาการหลักสูตรกับท้องถิ่น ๔) การปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมน้อย เกินไป ๕) ความไม่พร้อมของอาจารย์ประจำหลักสูตร ๖) การพัฒนาสื่อการสอนในรายวิชายังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ๗) การปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ๘) การกำหนดการวางแผนในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรยังไม่เต็ม คักยภาพ ๙) ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน ๑๐) ระบบการประชาสัมพันธ์และวิธีการเรียนและวิธีการสอน ๑๑) การฝึกอบรมต่อระบบการรวบรวมข้อมูลยังไม่เพียงพอ ๑๒) การจัดกิจกรรมไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รอบๆ
๒. สภาพปัญหาปัจจุบัน การบริหารหลักสูตรด้าน บุคลากร	๑) การสร้างเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัยยังข้อจำกัด ๒) ระบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ยังต้องส่งเสริมอีกมาก ๓) การจัดการประชุมในสาขาวิชารัฐศาสตร์มีน้อยมาก ๔) การจำแนกหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการไม่ชัดเจนมากนัก ๕) การแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีน้อย ๖) ความคล่องตัวในการทำงานอย่างเนื่องยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มที่ ๗) ความรู้ความสามารถในการบริหารระบบสารสนเทศ ๘) ไม่มีคู่มือภาระงานที่ชัดเจน ๙) ระบบการประเมินบุคลากรสายวิชาการ ๑๐) วุฒิการศึกษาตามสาขาวิชาตามที่ สกอ. กำหนดยังต้องเพิ่มเติม ๑๑) ผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำยังไม่มีการผลิตและเผยแพร่ต่อ สาธารณะ

ตารางที่ ๔.๑ แสดงสภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

สภาพปัญหาการปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
๓. สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการ	๑) ขาดเครือข่ายทางวิชาการและการเข้าร่วม ๒) การผลิตผลงานมีน้อย ๓) การศึกษาดูงานในเชิงวิชาการมีน้อย ๔) วิทยาเขตมีการสัมมนาวิชาการบ่อยแต่ยังขาดประสบการณ์ ขาดแรงกระตุ้น ขาดความสนใจ ๕) ความไม่พร้อมต่อเป้าหมายการบริการวิชาการการผลิตผลงานทางวิชาการไม่ได้รับ ๖) การประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญในด้านการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ๗) การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสร้างผลทางวิชาการไม่ค่อยจริงจังและไม่ต่อเนื่อง ๘) คุณภาพทางผลงานทางวิชาการระดับนานาชาติจะต้องส่งเสริม ๙) ความเอาใจใส่ของผู้บริหารแบบมืออาชีพมีน้อย
๔. สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผล	๑) เป้าหมายการให้เกรดไม่สอดคล้องกัน ๒) การประชุมกลั่นกรองเกรดให้เหมาะสมยังมีข้อจำกัด ๓) วิธีการวัดตามหลักเกณฑ์มาจากส่วนกลางเมื่อนำมาใช้วัดและประเมินผลในวิทยาเขตจึงเกิดอุปสรรคต่อระดับของนิสิตที่แตกต่างกัน ๔) การจัดทำเกณฑ์ตัวชี้วัดยังไม่ครอบคลุมกลยุทธ์ และขาดการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ๕) ไม่มีการติดตามประเมินผลและรายงานการดำเนินการตามแผน ๖) คณาจารย์ขาดความรู้ในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล ๗) การแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเกรดของคณาจารย์ในแต่ละสาขาวิชายังไม่พร้อมมากนัก ๘) การควบคุมการสอบวัดและประเมินผลยังอุปสรรค
๕. สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณ	๑) คณะสังคมศาสตร์มีงบประมาณมากแต่ต้องจัดการงบประมาณหนึ่งไปบริหารหลักสูตรอื่นเพื่อบริหารจัดการให้การจัดการศึกษาไปได้ ๒) ไม่สามารถจัดหาบุคคลจากภายนอกที่เหมาะสมกับการจ้าง ๓) การบริหารแบบองค์รวมทำให้งบประมาณมากบางสาขาวิชาและน้อยบางสาขาวิชา ๔) เครื่องมือสนับสนุนการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยยังไม่ชัดเจน

ตารางที่ ๔.๒ ตารางสรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นสภาพปัญหาปัจจุบัน การบริหาร
หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็นปัญหา	ปริมาณ	
	ความถี่	รูป/คนที่
สภาพปัญหาปัจจุบันการบริหาร หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.

**๔.๓ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแบ่งออกเป็น ๔ ประการ ดังนี้

๑. สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. ระดับความพึงพอใจในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔. ข้อเสนอแนะของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

**๔.๓.๑ การศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** โดยการวิเคราะห์
สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ คุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุด
ประสบการณ์ปฏิบัติงาน สถานภาพปัจจุบันโดยแจกแจงตามความถี่และค่าร้อยละดังตารางที่ ๔.๓
ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพและข้อมูลพื้นฐาน
(n = ๒๗๘)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
๒๑-๓๐ ปี	๔๙	๑๗.๖๓
๓๑-๔๐ ปี	๖๒	๒๒.๓๐
๔๑-๕๐ ปี	๗๐	๒๕.๑๘
๕๑ ปีขึ้นไป	๙๗	๓๔.๘๙
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐
คุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	๑๘	๖.๔๗
ปริญญาโท	๑๙๗	๗๐.๘๗
ปริญญาเอก	๖๓	๒๒.๖๖
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐
ประสบการณ์ปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่า ๕ ปี	๒๑	๗.๕๕
๖-๑๐ ปี	๓๙	๑๔.๐๓
๑๑-๑๕ ปี	๕๑	๑๘.๓๕
๑๖-๒๐ ปี	๙๙	๓๕.๖๑
๒๑ ปีขึ้นไป	๖๘	๒๔.๔๖
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐
สถานภาพปัจจุบัน		
รองอธิการบดี	๒	๐.๗๒
ผู้อำนวยการสำนัก	๒	๐.๗๒
รองผู้อำนวยการสำนัก	๒	๐.๗๒

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพและข้อมูลพื้นฐาน
(n = ๒๗๘)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หัวหน้าสาขาวิชา	๔	๑.๔๔
อาจารย์	๒๕	๘.๙๙
นิสิต	๒๔๙	๘๙.๕๖
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘๙ มีคุณวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาโท จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๘๙ มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ๑๖-๒๐ ปี จำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖๑ และมีสถานภาพเป็นนิสิต จำนวน ๒๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๕๖

๔.๓.๒ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมและรายด้านดังตารางที่ ๔.๔ ดังนี้

(n = ๒๗๘)			
สภาพปัจจุบัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	๓.๗๙	๐.๘๐	มาก
ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๖๒	๐.๘๓	มาก
ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๔.๒๗	๐.๙๕	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๖๐	๐.๘๓	มาก
ด้านงบประมาณ	๓.๔๖	๐.๘๖	ปานกลาง
รวม	๓.๗๙	๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ น้อยที่สุดคือ ด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตร
สาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนดังตารางที่ ๔.๕ ดังนี้
(n = ๒๗๘)

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยและแจ้งให้ สกอ.ทราบภายใน ๓๐ วัน	๓.๒๗	๐.๗๕	ปานกลาง
๒.	หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มีวิชาบังคับมากกว่า ๒๐ หน่วยกิต	๓.๔๕	๐.๗๙	ปานกลาง
๓.	หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มีวิชาแกนพระพุทธศาสนาประยุกต์มากกว่า ๒๐ หน่วยกิต	๓.๒๔	๐.๘๔	ปานกลาง
๔.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของสถาบัน	๔.๒๒	๐.๖๗	มาก
๕.	หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF)	๔.๓๕	๐.๗๒	มาก
๖.	สาขาวิชาจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและมีการบรรจุเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนด โดยคณาจารย์ผู้สอนร่วมวางแผนและจัดทำรายละเอียด	๔.๒๘	๐.๙๗	ปานกลาง
๗.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ความต้องการและเหมาะสมต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	๓.๓๘	๐.๙๗	ปานกลาง
๘.	สาขาวิชาจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์	๔.๕๓	๐.๗๐	มากที่สุด
๙.	การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มีการนำผลงานวิจัยของคณาจารย์ บุคลากรมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน	๓.๔๓	๐.๘๑	ปานกลาง
รวม		๓.๗๙	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชาจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ รองลงมาคือ หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ น้อยที่สุดคือมีรายวิชาจริยธรรมนักปกครองตามแนวพุทธศาสตร์มากกว่า ๒๐ หน่วยกิตค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๔

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตร
สาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์ดังตาราง
ที่ ๔.๖ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	มหาวิทยาลัยถือนโยบายที่ส่งเสริมอาจารย์ให้มีคุณวุฒิ สูงขึ้น มีความเชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ ตามแขนงวิชาที่ เป็นความต้องการของมหาวิทยาลัย	๓.๑๗	๐.๗๙	มาก
๒.	มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการ บริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ สาขาวิชารัฐศาสตร์	๔.๓๘	๐.๙๖	มาก
๓.	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการ กำหนดเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ร่วมกับ บุคลากรนิสิต และผู้ใช้บัณฑิต	๓.๐๕	๐.๘๙	มาก
๔.	มหาวิทยาลัยกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนต้องเขียนตำราใน สาขาวิชารัฐศาสตร์รายวิชาใดวิชาหนึ่งที่สอนภายใน กำหนด ๕ ปี	๓.๓๗	๐.๘๑	มาก
๕.	มหาวิทยาลัยมีมาตรการช่วยอำนวยความสะดวกแก่ อาจารย์ที่มีความสามารถพิเศษเข้าสอนในสาขาวิชา รัฐศาสตร์	๓.๔๕	๐.๗๗	มาก
๖.	สาขาวิชามีการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)	๔.๔๐	๐.๘๐	มาก
๗.	หัวหน้าสาขาวิชาแจ้งเกณฑ์และวิธีการประเมินตนเอง หลังสิ้นสุดการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรับทราบ เพื่อ ปรับปรุงการบริหารในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๔.๒๘	๐.๙๓	มาก
๘.	มีการบริหารให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มงบประมาณ และนิสิตสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร	๓.๔๒	๐.๗๐	มาก
๙.	อาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มีคุณวุฒิปริญญาเอก หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอก	๓.๐๙	๐.๗๙	มาก
รวม		๓.๖๒	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชามีการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ น้อยที่สุดคือ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ร่วมกับบุคลากรนิสิต และผู้ใช้บัณฑิตค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๕

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ดังตารางที่ ๔.๗ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	สาขาวิชาส่งเสริมให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชา รัฐศาสตร์และความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	๔.๓๙	๐.๘๗	มาก
๒.	หัวหน้าสาขาวิชาส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนานตนเองเข้าสู่ ตำแหน่งทางวิชาการ	๔.๕๓	๐.๗๔	มาก
๓.	สาขาวิชาสนับสนุนให้มีการปฏิบัติการตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่ เหมาะสมกับสาขาวิชารัฐศาสตร์	๔.๔๔	๐.๗๙	มาก
๔.	สาขาวิชาเริ่มและสร้างสรรค์ปรับปรุงงานวิชาการใน สาขาวิชารัฐศาสตร์	๔.๖๓	๐.๙๐	มาก
๕.	สาขาวิชาส่งเสริมให้มีการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้และเพื่อพัฒนาคณาจารย์ บุคลากรใน สาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๓๕	๑.๔๖	ปานกลาง
รวม		๔.๒๗	๐.๙๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชาเริ่มและสร้างสรรค์ปรับปรุงงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ รองลงมาคือ หัวหน้าสาขาวิชาส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนานตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชา

ส่งเสริมให้มีการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาคณาจารย์ บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๕

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการวัดและประเมินผลดังตารางที่ ๔.๘ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านการวัดและประเมินผล		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	จัดเอกสารสำหรับวัดและประเมินผลเฉพาะสาขาวิชา รัฐศาสตร์	๓.๒๗	๐.๘๔	ปานกลาง
๒.	ศึกษาระเบียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และ เผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ	๔.๒๙	๐.๗๗	มาก
๓.	สาขาวิชามีคณะกรรมการประเมินผลเกรดและประเมินผล ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในแต่ละปีการศึกษา	๓.๙๖	๐.๘๑	มาก
๔.	อาจารย์ผู้สอน มีกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ เหมาะสมกับการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่สาขาวิชา รัฐศาสตร์กำหนด	๓.๗๐	๐.๘๐	มาก
๕.	หัวหน้าสาขาวิชาและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาเก็บรักษา เอกสารและหลักฐานการประเมินผลการเรียน เอกสาร อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓.๓๖	๐.๙๐	ปานกลาง
๖.	สาขาวิชาเปิดโอกาสให้อาจารย์และนิสิตเสนอแนะ วิธีดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ	๓.๗๒	๐.๘๓	มาก
๗.	สาขาวิชามีการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานแสดงผล การดำเนินงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยกำหนดเวลาไว้นานอน	๓.๓๒	๐.๘๕	ปานกลาง
๘.	สาขาวิชามีการเสนอโครงการและจัดทำรายงาน อย่าง น้อยภาคการศึกษาละ ๑ ครั้ง	๓.๑๘	๐.๘๐	มาก
รวม		๓.๖๐	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือศึกษาระเบียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ รองลงมาคือ สาขาวิชามีคณะกรรมการประเมินผลเกรดและประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของ

อาจารย์ในแต่ละปีการศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชามีการเสนอโครงการ และจัดทำรายงาน อย่างน้อยภาคการศึกษาละ ๑ ครั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๘

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านงบประมาณ ดังตารางที่ ๔.๙ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านงบประมาณ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๙๓	๐.๖๕	มาก
๒.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับงบประมาณตามแผนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๒๗	๑.๐๒	ปานกลาง
๓.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้จัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ	๓.๘๘	๐.๙๙	ปานกลาง
๔.	สาขาวิชารัฐศาสตร์สามารถเบิก/จ่าย ครุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๒๙	๐.๕๙	ปานกลาง
๕.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจ้างอาจารย์พิเศษให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๓๓	๐.๘๖	ปานกลาง
๖.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๒๐	๐.๘๖	ปานกลาง
๗.	สาขาวิชารัฐศาสตร์มีภาระหนี้สะสมทุกปีการศึกษา	๓.๓๕	๑.๐๒	มาก
รวม		๓.๔๖	๐.๘๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชารัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ รองลงมาคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้จัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐

๔.๓.๓ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมและรายด้าน ดังตารางที่ ๔.๑๐ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	๓.๔๗	๐.๘๗	ปานกลาง
ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๔๐	๐.๘๒	ปานกลาง
ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๔๓	๐.๘๕	ปานกลาง
ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๓๙	๐.๘๐	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	๓.๑๐	๑.๐๙	ปานกลาง
รวม	๓.๓๖	๐.๘๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๖ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๗ รองลงมาคือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ น้อยที่สุดคือ ด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตร
สาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
ดังตารางที่ ๔.๑๑ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยและแจ้งให้ สกอ.ทราบภายใน ๓๐ วัน	๓.๓๖	๐.๙๒	มาก
๒.	หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มีวิชาบังคับมากกว่า ๒๐ หน่วยกิต	๓.๓๕	๐.๘๒	ปานกลาง
๓.	หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มีวิชาแกนพระพุทธศาสนาประยุกต์มากกว่า ๒๐ หน่วยกิต	๓.๔๕	๐.๗๖	ปานกลาง
๔.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของสถาบัน	๓.๘๔	๑.๑๐	ปานกลาง
๕.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับและสอดคล้องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF)	๓.๕๗	๐.๙๗	ปานกลาง
๖.	สาขาวิชามีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและมีการบรรจุเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนด โดยคณาจารย์ผู้สอนร่วมวางแผนและจัดทำรายละเอียด	๓.๖๑	๐.๗๗	ปานกลาง
๗.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ความต้องการและเหมาะสมต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	๓.๒๗	๐.๘๒	ปานกลาง
๘.	สาขาวิชาจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์	๓.๕๗	๐.๙๘	ปานกลาง
๙.	การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มีการนำผลงานวิจัยของคณาจารย์ บุคลากรมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน	๓.๒๒	๐.๖๕	ปานกลาง
รวม		๓.๔๗	๐.๘๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของสถาบัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ รองลงมาคือ สาขาวิชามีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและมีการบรรจุเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนด โดยคณาจารย์ผู้สอนร่วมวางแผนและจัดทำรายละเอียด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๑ น้อยที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มีการนำผลงานวิจัยของคณาจารย์ บุคลากรมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๒

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตร
สาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขา
วิชารัฐศาสตร์ดังตารางที่ ๔.๑๒ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

	ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	มหาวิทยาลัยถือนโยบายที่ส่งเสริมอาจารย์ให้มีคุณวุฒิสูงขึ้น มีความเชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ ตามแขนงวิชาที่เป็นความต้องการของมหาวิทยาลัย	๓.๑๘	๐.๘๙	ปานกลาง
๒.	มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๕๘	๐.๗๓	มาก
๓.	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ร่วมกับบุคลากรนิสิตและผู้ใช้บัณฑิต	๓.๔๖	๐.๘๘	ปานกลาง
๔.	มหาวิทยาลัยกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนต้องเขียนตำราในสาขาวิชารัฐศาสตร์รายวิชาใดวิชาหนึ่งที่สอนภายในกำหนด ๕ ปี	๓.๒๑	๐.๖๗	ปานกลาง
๕.	มหาวิทยาลัยมีมาตรการช่วยอำนวยความสะดวกแก่อาจารย์ที่มีความสามารถพิเศษเข้าสอนในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๓๓	๐.๗๖	ปานกลาง
๖.	สาขาวิชามีการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)	๓.๕๗	๐.๗๙	ปานกลาง
๗.	หัวหน้าสาขาวิชาแจ้งเกณฑ์และวิธีการประเมินตนเองหลังสิ้นสุดการเรียนแต่ละภาคการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรับทราบ เพื่อปรับปรุงการบริหารในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๖๕	๐.๘๘	ปานกลาง
๘.	มีการบริหารให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มงบประมาณและนิสิตสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร	๓.๓๓	๐.๙๒	ปานกลาง
๙.	อาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอก	๓.๒๖	๐.๘๘	ปานกลาง
	รวม	๓.๔๐	๐.๘๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขารัฐศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือหัวหน้าสาขาวิชาแจ้งเกณฑ์และวิธีการประเมินตนเอง หลังสิ้นสุดการเรียนรู้แต่ละภาคการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรับทราบ เพื่อปรับปรุงการบริหารในสาขารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕ รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้หัวหน้าสาขารัฐศาสตร์มีการบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘ น้อยที่สุดคือ มหาวิทยาลัยถือนโยบายที่ส่งเสริมอาจารย์ให้มีคุณวุฒิสูงขึ้น มีความเชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ ตามแขนงวิชาที่เป็นความต้องการของมหาวิทยาลัยค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขารัฐศาสตร์ดังตารางที่ ๔.๑๓ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขารัฐศาสตร์		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	สาขาวิชาส่งเสริมให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชารัฐศาสตร์และความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓.๖๑	๐.๙๗	ปานกลาง
๒.	หัวหน้าสาขาวิชาส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ	๓.๕๓	๐.๙๕	ปานกลาง
๓.	สาขาวิชาสนับสนุนให้มีการปฏิบัติการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่เหมาะสมกับสาขารัฐศาสตร์	๓.๕๕	๐.๖๘	ปานกลาง
๔.	สาขาวิชาเริ่มและสร้างสรรค์ปรับปรุงงานวิชาการในสาขารัฐศาสตร์	๓.๕๘	๐.๘๘	ปานกลาง
๕.	สาขาวิชาส่งเสริมให้มีการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้และเพื่อพัฒนาอาจารย์ บุคลากรในสาขารัฐศาสตร์	๒.๙๐	๐.๗๖	ปานกลาง
รวม		๓.๔๓	๐.๘๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขารัฐศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชาส่งเสริมให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชารัฐศาสตร์และความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๑ รองลงมาคือสาขาวิชาเริ่มและสร้างสรรค์ปรับปรุงงานวิชาการในสาขารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๘

น้อยที่สุดคือ สาขาวิชาส่งเสริมให้มีการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้และเพื่อพัฒนา
คณาจารย์ บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๙๐

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตร
สาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการวัดและประเมินผล ดังตาราง
ที่ ๔.๑๔ ดังนี้

(n = ๒๗๘)

ด้านการวัดและประเมินผล		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	จัดเอกสารสำหรับวัดและประเมินผลเฉพาะสาขาวิชา รัฐศาสตร์	๓.๑๕	๐.๗๘	ปานกลาง
๒.	ศึกษาระเบียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และ เผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ	๓.๖๙	๐.๘๒	ปานกลาง
๓.	สาขาวิชามีคณะกรรมการประเมินผลเกรดและ ประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในแต่ละปี การศึกษา	๓.๕๒	๐.๙๒	ปานกลาง
๔.	อาจารย์ผู้สอน มีกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ เหมาะสมกับการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่ สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนด	๓.๕๗	๐.๖๕	ปานกลาง
๕.	หัวหน้าสาขาวิชาและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาเก็บรักษา เอกสารและหลักฐานการประเมินผลการเรียน เอกสาร อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓.๕๙	๐.๖๘	ปานกลาง
๖.	สาขาวิชาเปิดโอกาสให้อาจารย์และนิสิตเสนอแนะ วิธีดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ	๓.๖๔	๐.๙๑	ปานกลาง
๗.	สาขาวิชามีการประชุมสัมพันธภายในหน่วยงานแสดงผล การดำเนินงานสาขาวิชารัฐศาสตร์โดยกำหนดเวลาไว้ แน่นอน	๒.๙๑	๐.๗๙	ปานกลาง
๘.	สาขาวิชามีการเสนอโครงการและจัดทำรายงาน อย่าง น้อยภาคการศึกษาละ ๑ ครั้ง	๓.๐๖	๐.๘๒	ปานกลาง
รวม		๓.๓๙	๐.๘๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึง
ประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการ
วัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือศึกษาระเบียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙

รองลงมาคือ สาขาวิชาเปิดโอกาสให้อาจารย์และนิสิตเสนอแนะวิธีดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๔ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชามีการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานแสดงผลการดำเนินงานสาขาวิชารัฐศาสตร์โดยกำหนดเวลาไว้นาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๙๑

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านงบประมาณ ดังตารางที่ ๔.๑๕ ดังนี้
(n = ๒๗๘)

ด้านงบประมาณ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๕๕	๑.๒๕	ปานกลาง
๒.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับงบประมาณตามแผนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์	๒.๘๒	๑.๒๒	ปานกลาง
๓.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้จัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ	๓.๕๙	๑.๐๖	ปานกลาง
๔.	สาขาวิชารัฐศาสตร์สามารถเบิก/จ่าย ครุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๐๓	๑.๐๓	ปานกลาง
๕.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจ้างอาจารย์พิเศษให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๓.๐๕	๑.๑๒	ปานกลาง
๖.	สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์	๒.๘๔	๑.๐๕	ปานกลาง
๗.	สาขาวิชารัฐศาสตร์มีภาระหนี้สะสมทุกปีการศึกษา	๒.๘๑	๐.๙๐	ปานกลาง
รวม		๓.๑๐	๑.๐๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้จัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ รองลงมาคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๕ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์มีภาระหนี้สะสมทุกปีการศึกษาค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๘๑

๔.๔ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักการบริหารนิยธรรมาประกอบเพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหาร เพราะเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่มุ่งไปสู่ประสิทธิผลและมีเป้าหมายของการบริหารหลักสูตรที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น ๒๐ รูป/คนทำให้มองเห็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชารัฐศาสตร์

การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้ข้อคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ หากแต่ได้ตั้งประเด็นการสัมภาษณ์เน้นไปที่หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมต่อการนำมาบูรณาการกับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ และหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมต่อการบูรณาการกับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ได้แก่ หลักการบริหารนิยธรรมา ๗ ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่ถูกนำมาใช้ในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มากที่สุด เนื่องจากหลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ใช้เป็นแบบแผนในการบริหารหลักสูตร การวางแผนงาน การจัดระบบงาน การวิเคราะห์ และการพัฒนาสาขาวิชารัฐศาสตร์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้ และคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งในองค์กร รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญสำหรับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์นั้นคือ ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ที่เหมาะสมกับหลักการบริหารนิยธรรมา ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ๕) ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรี ๖) เคารพสักการะสิ่งที่ควรบูชาและ ๗) ให้ความอารักขา ค้ำครองผู้มีศีลอันเป็นหลักธรรมที่หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ ควรนำมาปรับใช้ในการบริหารความแตกต่างภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์เพื่อให้เห็นความแตกต่างของข้อจำกัดภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ลดลง บุคลากรภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์สามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ แบ่งงานกันปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มอบหมายให้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนดไว้ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงาน และทำให้เกิดความเข้าใจงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมาเข้ากับการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ผู้วิจัยจะได้พัฒนาการบริหารโดยอาศัยหลักการบริหารนิยธรรมา ดังต่อไปนี้

๔.๔.๑ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของสถาบันสำหรับสาขาวิชารัฐศาสตร์^{๕๓} ผู้บริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ควรมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของหลักสูตร^{๕๔} และความต้องการของสังคมเป็นการบริหารหลักสูตรเชิงบูรณาการระหว่างรายวิชาใน

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนตสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

สาขา หน่วยการเรียนรู้ มคอ.ประเภทต่าง ๆ^{๕๕} โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนควรมีทักษะในการสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของสถาบันให้ได้ และการพัฒนาหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้(TQF) และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของชุมชนและท้องถิ่น สังคมระดับชาติและความสนใจของผู้เรียน^{๕๖}

สาขาวิชารัฐศาสตร์มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและมีการบรรจุเนื้อหาเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่กำหนด โดยคณาจารย์ผู้สอนร่วมกันวางแผนและจัดทำรายละเอียด อาศัยการวางแผนการสอนที่ปรากฏใน มคอ.๓ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ใน มคอ.๓ ผู้บริหารสาขาวิชาต้องส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนเขียน มคอ.๓ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์^{๕๗} เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนิสิตเป็นศูนย์กลางโดยสอบถามความต้องการการเรียนรู้ของนิสิตนำความต้องการเหล่านั้น มาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การทำโครงการ การคิดเชิงวิเคราะห์ การวิเคราะห์เอกสาร การสื่อความหมาย การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ และที่สำคัญการบริการวิชาการ แก่สังคมซึ่งเป็นการตอบแทนสังคม^{๕๘}

การนำหลักการบริหารนิยธรรมมาบูรณาการกับการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการมีส่วนร่วมในการรวบรวม ข้อมูลประสบการณ์จากคณาจารย์ที่มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของหลักสูตร^{๕๙} และนำ ข้อมูลจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา(มคอ.) มาประชุม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ได้ หลักสูตรและการเรียนการสอนที่สะท้อนเอกลักษณ์ของสถาบัน^{๖๐} จะทำให้เกิดการบริหารหลักสูตร ขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้นการนำหลักการบริหารนิยธรรมมาประกอบผู้เชี่ยวชาญให้ ข้อเสนอต่อไปนี้

ลักษณะการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์^{๖๑} คือการประชุมบ่อยๆ การอยู่รวมกัน การทำงานร่วมกันของคณาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ จะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับใน

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายนันทวรรณ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๕๘} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อิดส่วโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ สุวิโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระมหาพุทธพิชาญ โยธสาสน์, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จารี),รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

เหตุผลที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ในเรื่องที่จะประชุม^{๖๒} หรือมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในด้านเนื้อหาของหลักสูตรการเรียนการสอน^{๖๓} เปิดโอกาสให้ตนเองได้แสดงความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ทำให้เกิดความคุ้นเคย สร้างความเชื่อถือซึ่งกันและกันด้านการถ่ายทอดข้อมูล^{๖๔} ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ นำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตรทุกๆ ๕ ปี ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ)^{๖๕} เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม เกิดผลสรุปของหลักสูตรและการเรียนการสอนว่าเป็นอย่างไร และเพื่อปรับให้มีความโดดเด่นในเชิงความเป็นเอกลักษณ์ตามแนวพระพุทธศาสนาแบบสากลพร้อมกับตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยต่อไป^{๖๖}

นอกจากนี้ การปฏิบัติงานในสาขาวิชารัฐศาสตร์ให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนดไว้^{๖๗} ลดความขัดแย้งระหว่างปฏิบัติงาน สร้างความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติงานประสานกันอย่างเป็นระบบ^{๖๘} สามารถทำให้คณาจารย์เกิดยอมรับกันได้นั้นหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องหมั่นประชุมอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้งหรืออย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง^{๖๙}

โดยมีการจัดประชุมแบบเป็นทางการก่อนทำการสอนในภาคบ่าย ให้คณาจารย์มีการประชุมพูดคุยเรื่องภารกิจของสาขาวิชา ก่อนทำการสอนในทุก ๆ วัน^{๗๐} หรือจัดหาวันเวลาที่ว่างรับประทานอาหารร่วมกันพูดคุยแบบไม่เป็นทางการแต่ประเด็นเนื้อหาของการพูดคุยให้อยู่ในเรื่องภารกิจของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่คณาจารย์ปฏิบัติงานอยู่ จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้ตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ^{๗๑}

ลักษณะความพร้อมเพรียงกันประชุมเล็กประชุมพร้อมเพรียงกันเป็นการรับรู้ในการแสดงความคิดเห็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรด้วยกัน^{๗๒} แสวงหาความร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณเณส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายบัวลี ภูมิแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๕} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กम्मสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๖} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๖๗} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณเณส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๖๙} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๗๑} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโร),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน^{๗๓} จะเป็นกิจกรรมหรือโครงการสัมมนา หลักสูตร ส่งเสริมให้มีความพร้อมโดยการสร้างนิสัยให้เป็นบุคคลตรงต่อเวลา รักษาระเบียบวินัยและความรักความสามัคคีในหมู่คณะแสดงถึงความเสียสละต่อส่วนรวม และเลิกพร้อมกันแสดงถึงการให้ความสำคัญต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนร่วมกัน^{๗๔}

ลักษณะการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่โดยเฉพาะหัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์จะต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรยอมรับและปฏิบัติตามมติที่ประชุม^{๗๕} บริหารหลักสูตร สาขาวิชา รัฐศาสตร์ตามแผนงานที่ประชุมได้ลงมติไว้ และไม่เพิกถอน ไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสาขาวิชาตามความพอใจของตนหรือกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและไม่ออกกฎเกณฑ์ใหม่ซึ่งที่ประชุมไม่ได้รับรองไว้^{๗๖}

ลักษณะการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตรต้องแสดงถึงภาวะผู้นำอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการอย่างให้เกียรติ^{๗๗} คณะกรรมการประจำหลักสูตรต้องตั้งใจและให้ความเคารพต่อความคิดเห็นของผู้นำ ยอมรับการตัดสินใจในข้อสรุปที่มีเหตุผลนับถือผู้ใหญ่และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่^{๗๘} เคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ในทางวิชาการการบริหารหรือวางแผนงานบริหารจัดการภายในสาขาวิชา รัฐศาสตร์^{๗๙}

ลักษณะการให้ความสำคัญแก่สตรี คือการไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ไม่ละเมิดสิทธิสตรีสมควรจะให้บุคลากรที่เป็นสตรีมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการหลักสูตร^{๘๐} หรือควรมีรายวิชาที่เกี่ยวกับผู้นำที่เป็นสตรีโดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเติมเต็มหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น^{๘๑} เพราะการให้เกียรติสตรีผู้อ่อนแอกว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ ยิ่งเป็นผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์มากควรให้เกียรติ ฟังคำชี้แนะ เปิดโอกาสให้อาจารย์ใหม่ที่เป็นสตรีได้เรียนรู้งานในสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ไม่แสดงตนเป็นผู้มีความรู้มากกว่า ข่มเหงรังแกผู้อ่อนประสบการณ์ ให้เกียรติทุกคนเสมอกันด้วยไมตรีจิต^{๘๒} ความจริงใจเป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความเคารพการตัดสินใจแล้วนำมา

^{๗๓} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๗๔} สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี(ทองอยู่ ญาณวิสุทฺธ),ดร.,รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณเณส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๗๗} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.สังศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุทฺธ,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๘๐} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๘๑} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๘๒} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณเณส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

พิจารณาด้วยหลักการและเหตุผล ส่งเสริมนโยบายในหลักการเรียนการสอนอย่างถูกต้องมีความรักใคร่ สนับสนุนให้เกียรติการทำงานภายในองค์กร ให้ความช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทนด้านการเรียนการสอนรักษามาตรฐานเดิมและพัฒนาความสัมพันธ์ด้านเพื่อนร่วมงานให้เพิ่มมากขึ้น^{๘๓}

ลักษณะการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เนื้อหาของวิชาต้องแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองการปกครองของผู้นำในท้องถิ่นที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน^{๘๔} เช่น ท้าวสุรนารีหรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น^{๘๕} เป็นต้น เป็นการเคารพสักการะสิ่งที่ควรบูชาการให้ความเคารพในผลงานวิชาการของอาจารย์ บุคลากรในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เชิดชูให้นิสิต คณาจารย์อื่น ๆ รวมถึงประชาชนได้รับรู้ ได้เรียนรู้ นำองค์ความรู้ทางวิชาการของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มาบริการแก่สังคม ให้สังคมได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรอบ และหลักการ กฎเกณฑ์ ใช้เป็นเครื่องนำทาง ชี้ทางสว่างแก่สังคม^{๘๖}

ลักษณะการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีคือให้ความอาทรกษา ค้ำครองบูชาบุญบุคคลผู้ทรงภูมิรู้ของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ หลักสูตรและการเรียนการสอนต้องชี้ไปที่คุณความดีเป็นสำคัญและสามารถแสดงถึงคุณความดีต่อสังคม^{๘๗} เนื้อหาของวิชาสมควรจะยกย่องคุณความดีให้ปรากฏ เช่น บุคคลในประวัติศาสตร์ ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ บุคลากรทุกระดับต้องให้การดูแลรักษาและร่วมสืบทอดองค์ความรู้จากท่านผู้ทรงภูมิความรู้เหล่านั้น และสามารถที่จะสนับสนุนให้ท่านเหล่านั้น ได้ค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่มาถ่ายทอดแก่นิสิตผู้รับบริการทางวิชาการ^{๘๘} ได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมตลอดไป

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภิธานิธรรม พบว่าการประชุมบ่อยสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลงเกิดผลสรุปการเรียนการสอนว่าเป็นอย่างไร ต้องประชุมคณาจารย์อย่างน้อย ๑ เดือนต่อครั้ง เพื่อปรับให้มีความโดดเด่นในเชิงความเป็นเอกลักษณ์ตามแนวพระพุทธศาสนาแบบสากล การยอมรับในการแสดงความคิดเห็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรด้วยกันแสดงถึงความเสียสละต่อส่วนรวม และเลิกพร้อมกันแสดงถึงการให้ความสำคัญต่อหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกัน มติของคณะกรรมการถือว่าเป็นข้อตกลงจะต้องถือปฏิบัติร่วมกันและต้องแสดงถึงความเข้าใจในข้อกำหนดนั้น ๆ ให้ถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งไม่กำหนดกฎกติกาที่นอกเหนือจากภายหลัง การประชุมเสร็จแล้วประธานหลักสูตรต้องแสดงถึงภาวะผู้นำอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการอย่างให้เกียรติ คณะกรรมการต้องตั้งใจและให้ความเคารพต่อความคิดเห็นของผู้นำ ยอมรับการตัดสินใจในข้อสรุปที่มีเหตุผลส่วนการให้

^{๘๓} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๘๔} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

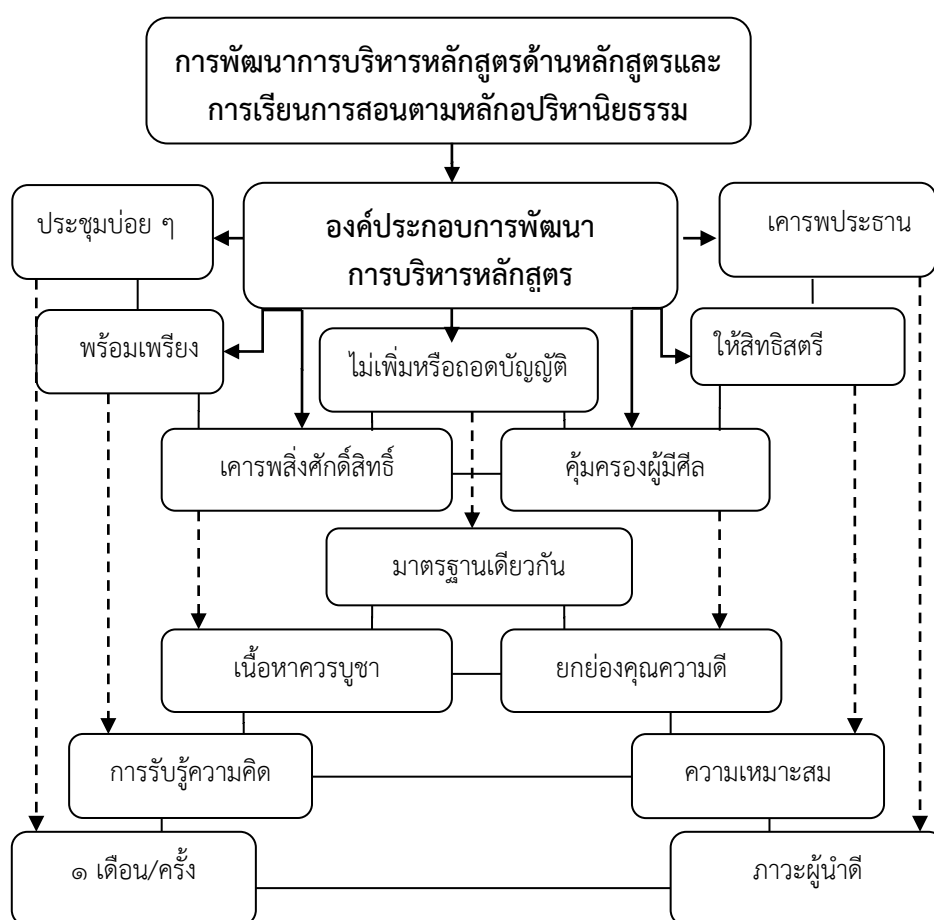
^{๘๕} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจारी), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๘๖} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาวรรณานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๘๘} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อิดส์โร), ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ความสำคัญแก่สตรีเห็นว่า สมควรจะเปิดโอกาสให้สตรีมีสิทธิในการเป็นคณะกรรมการหลักสูตรหรือสิทธิด้านอื่นๆ เพื่อเติมเต็มหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ควรมีวิชาที่เกี่ยวกับผู้นำสตรี โดยเฉพาะสำหรับการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เนื้อหาของรายวิชาจะต้องแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองการปกครองของผู้นำในท้องถิ่นที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ทำวสุรนาหรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเป็นต้น และการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดี หลักสูตรและการเรียนการสอนต้องชี้ไปที่คุณความดีเป็นสำคัญ และสามารถแสดงถึงคุณความดีต่อสังคมและเนื้อหาของวิชาสมควรจะยกย่องคุณความดีให้ปรากฏ เช่น บุคคลในประวัติศาสตร์เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาทั้งหมดทำให้เกิดการสังเคราะห์ที่การพัฒนาเห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ : แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภิปธานิธรรม

ตารางที่ ๔.๑๖ สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตร
ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภินิหารธรรม

ประเด็นปัญหา	ปริมาณ	
	ความถี่	รูป/คนที่
การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้าน หลักสูตรและการเรียนการสอนตาม หลักอภินิหารธรรม	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.

๔.๔.๒ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักอภินิหารธรรม

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักอภินิหารธรรมในสาขาวิชา
รัฐศาสตร์จะต้องกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ให้ตรงกับรายวิชาที่จัดสอนในหลักสูตร^{๘๙} เพราะการ
ดำเนินการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาตินั้นความสำคัญอยู่ที่ผู้สอน
ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชา รู้เหตุผลที่มาของความรู้ในรายวิชานั้น ๆ^{๙๐} และมองเห็นความสัมพันธ์
ขององค์ความรู้ในรายวิชาที่สัมพันธ์กับมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม^{๙๑} ที่ผู้สอนต้องรู้และนำไปปรับใช้
กับการเรียนการสอนอันจะสอดคล้องกับตัวผู้เรียน^{๙๒} อีกทั้งมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้หัวหน้า
สาขาวิชารัฐศาสตร์มีการบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์^{๙๓} ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มเพื่อน
ร่วมงานที่เข้ามาสนับสนุนทรัพยากรของสาขาวิชารัฐศาสตร์ จะช่วยให้ผู้บริหารลดภาระงาน
ลดงบประมาณแต่เพิ่มผลผลิตของสาขาวิชาได้^{๙๔} โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรกับ
หน่วยงานที่สัมพันธ์กับรายวิชาในสาขาวิชารัฐศาสตร์จะช่วยให้หน่วยงานเหล่านั้นเข้ามาช่วยส่งเสริม
การเรียนรู้แก่นิสิต^{๙๕}

การบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำเป็นต้องบริหารบุคลากรในสาขาวิชาให้มีผลงานไว้
รองรับการประกันคุณภาพการศึกษาอันเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าสาขาสามารถบริหารหลักสูตรได้อย่างมี

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ดร.,รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น วิทยาเขต
ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริยกิจ(อิตสวโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา,
๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ สุวีโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๙๔} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น,
๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๙๕} สัมภาษณ์ พระมหาอุททพิชาญ โยธสาสน์, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์,
๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

ประสิทธิภาพ^{๙๖} ซึ่งทำให้มีคุณภาพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียน และสังคม^{๙๗} ผู้สอนจะสามารถเก็บรายละเอียดตามภารกิจการสอนได้ครบถ้วน^{๙๘} เมื่อผู้บริหารต้องการข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ผู้สอนจะสามารถโต้ตอบ ถกเถียง อภิปรายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้ตามสภาพความเป็นจริง^{๙๙}

การนำหลักอภิธานิยธรรมมาบูรณาการกับการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรงบประมาณ ผู้บริหารต้องนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนาตนเอง^{๑๐๐} เปิดรับระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรร่วมกันในลักษณะองค์กรช้อนรูปเน้นผลงานควบคู่กับเน้นความสัมพันธ์ความเป็นเพื่อน^{๑๐๑} เพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่ส่งผลต่อระบบการบริหารหลักสูตรที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอนาคตในลักษณะที่ต้องการมากยิ่งขึ้นด้วยการนำหลักอภิธานิยธรรม ดังนี้

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมบ่อย ๆ โดยเฉพาะหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ควรมีแผนกำหนดวันทีในการประชุมโดยใช้ระบบทีมเข้ามาช่วยในการออกแบบการประชุม^{๑๐๒} ระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใส่ใจคอ การเชื่อฟังด้วยความเคารพนับถือเพิ่มขึ้นยอมรับฟังความคิดเห็น โดยความเคารพซึ่งกันและกัน^{๑๐๓} สร้างความสมัครสมานสามัคคีในหมู่คณะให้มีความแน่นแฟ้นในระบบทีมงาน เพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้โดยปราศจากเงื่อนไข^{๑๐๔} และมีความรักในการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ใช้ระยะเวลาในการประชุมเดือนละ ๑ ครั้งเป็นอย่างน้อย^{๑๐๕} หากมีสถานการณ์ฉุกเฉินควรมีการเรียกประชุมแต่ละครั้งคราวไป เพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการใด ๆ^{๑๐๖}

^{๙๖} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี,

๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายนันทวรรณ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๙๙} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา,

๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโท, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น,

๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน

๒๕๕๗.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี,

๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณโณภาส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี,

๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืดสวโร), ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา,

๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมพร้อมเพรียงกัน เลิกพร้อมเพรียงกัน หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ควรจัดทำแผนงานประจำปีสาขาวิชา^{๑๐๗} และจัดประชุมคณาจารย์อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง พร้อมกับแจ้งให้คณาจารย์ทั้งอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษได้ทราบหัวข้อการประชุมเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา^{๑๐๘} และสาระการประชุมมาก่อนเพื่อแสดงถึงคุณภาพของบุคลากร เข้าสู่ที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน และเลิกอย่างพร้อมเพรียงกัน^{๑๐๙} นำผลการเข้าร่วมประชุมมาเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งการพิจารณาในการบริหารจัดการสาขาวิชา รัฐศาสตร์ด้วยความยุติธรรม^{๑๑๐} ให้เกิดการขับเคลื่อนงานของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ไปด้วยพลังสามัคคี ยอมรับภารกิจไปพร้อม ๆ กัน ด้วยความเต็มใจมีจิตสำนึกในคุณภาพการรับรู้ข้อมูลอย่างเต็มที่และรับรู้ข้อมูลโดยตลอด^{๑๑๑}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่เพราะการประชุมควรมีการตกลงกติการ่วมกันระหว่างบุคลากรหรือคณะกรรมการต่าง ๆ^{๑๑๒} เพื่อการรักษามาตรฐานร่วมกันถึงแนวทางสำหรับการดำเนินงานของสาขาวิชาที่ได้ตกลงไว้แล้ว^{๑๑๓} มติของคณะกรรมการถือว่าเป็นข้อตกลงจะต้องถือปฏิบัติร่วมกันและต้องแสดงถึงความเข้าใจในข้อกำหนดนั้น ๆ ให้ถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งไม่กำหนดกติกาที่นอกเหนือจากภายหลังที่ประชุมเสร็จแล้ว จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในหมู่คณะ เพราะยอมรับความคิดเห็นส่วนบุคคลเคารพการตัดสินใจเสียงส่วนมาก^{๑๑๔} นำมาปรับใช้ร่วมกัน คงไว้ซึ่งมาตรฐานดั้งเดิม สร้างความเป็นคนน่าเชื่อถือต่อเพื่อนร่วมงาน พัฒนานตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความรอบคอบ ส่งเสริมให้ตนเองและเพื่อร่วมงานเป็นคนมีกฎระเบียบวินัย^{๑๑๕}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตร ประธานต้องเปิดใจรับความคิดเห็นต่อกัน^{๑๑๖} การแสดงความคิดเห็นด้วยหลักเมตตากรุณา การใช้สุตมะยะปัญญาร่วมกัน

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณโณภส(จินดา สบปัญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จารี), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนต์สีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืดส่วโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ นายณนทวรรช แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุคนยา อรุณ),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี(ทองอยู่ ญาณวิสุโท),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

บุคลากรต้องมีเป้าหมายเชิงอุดมการณ์และเป้าหมายเป็นสิ่งเดียวกัน^{๑๑๗} บุคลากรต้องเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีอาการสำรวมไม่พูดแทรกในขณะที่ประธานหรือผู้ร่วมประชุมพูด ขออนุญาตทุกครั้งก่อนที่จะพูด มีความเคารพ รับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจของประธานหลักสูตร^{๑๑๘} ไม่นำเรื่องที่ตนเองทราบมาเกี่ยวกับประธานในทางที่ไม่ดีไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง เคารพในภูมิความรู้ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เมื่อผู้มีความรู้ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์ของบุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องให้ความเคารพ^{๑๑๙} ต่อประธานหลักสูตรของสาขาวิชารัฐศาสตร์ในวิทยาเขตหรือวิทยาลัยสงฆ์นั้น ๆ

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่สตรี การให้เกียรติสตรีเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ คณะกรรมการหลักสูตรควรรับฟังความคิดเห็นของสตรีอันเป็นส่วนน้อยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๑๒๐} พูดคุยทักทายด้วยอาการยิ้มแย้มแจ่มใส ผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์มากควรให้เกียรติสตรี^{๑๒๑} ส่งเสริมเมื่อรู้ว่าสตรีมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมให้เกียรติทุกคนเสมอกันด้วยไมตรีจิต ความจริงใจ เป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้^{๑๒๒} เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของสตรีเพื่อเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำสตรีต่อไป^{๑๒๓}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะการให้ความเคารพในผลงานวิชาการทางทางนาคความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยเฉพาะการพัฒนาผลงานวิชาการแนวประวัติศาสตร์ที่สำคัญเชื่อมโยงไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ในจังหวัดของอาจารย์ประจำหลักสูตร^{๑๒๔} อาจจะมีการเชิดชูในนิตินิต คณะอาจารย์อื่น ๆ รวมถึงประชาชนได้รับรู้ ได้เรียนรู้^{๑๒๕}

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จარი), รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี(ทองอยู่ ญาณวิสุทโธ),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อิดส่วโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จარი), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนต์สีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

พร้อมทั้งการนำองค์ความรู้ทางวิชาการของสาขาวิชารัฐศาสตร์มาบริหารวิชาการแก่สังคม^{๑๒๖} ให้สังคมได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรอบ ถือว่าเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรมประเพณีการมีค่านิยม ทศนคติ^{๑๒๗} รวมทั้งการขึ้นถึงดินแดนของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และการให้ความเคารพต่อพระพุทธศาสนา^{๑๒๘} สร้างความเชื่อมั่นต่อเพื่อนร่วมงานเมื่อพบเห็นบ่งบอกเป็นบุคคลที่มีจิตใจในด้านศีลธรรมเมตตาโอปอ้อมอารี^{๑๒๙} ส่งเสริมให้ตนเองมีความสงบใจเย็นเพิ่มมากขึ้น พัฒนาบุคคลให้เป็นผู้นำทางด้านการเผยแผ่สร้างความศรัทธาต่อสังคมและตนเองโดยอาการสำรวม

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีโดยเฉพาะประธานหลักสูตรต้องเป็นตัวอย่างในการให้ความสำคัญและยกย่อง^{๑๓๐} เปิดเผยข้อมูลประวัติของผู้กระทำความดีผ่านสื่อสารต่าง ๆ ให้สังคมได้รับรู้ ให้การส่งเสริมและสนับสนุนรางวัลต่าง ๆ แก่ทีมงานผู้กระทำความดีอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน^{๑๓๑} เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความดีได้แสดงความคิดเห็นต่อสังคมเพื่อคนทั่วไปจะได้รับรู้ และการกำหนดแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานที่มีความดีเป็นมาตรฐาน^{๑๓๒}

ลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับอาจารย์หรือบุคคลผู้สร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของสาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยการยกย่องปูนียบุคคลผู้ทรงภูมิรู้ของสาขาวิชารัฐศาสตร์ในระดับท้องถิ่นและบุคลากรทุกระดับต้องให้การดูแลรักษา^{๑๓๓} และร่วมสืบทอดองค์ความรู้จากท่านผู้ทรงภูมิเหล่านั้นและสามารถที่จะสนับสนุนให้ท่านเหล่านั้นได้ค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่มาถ่ายทอดแก่นิสิต ผู้รับบริการทางวิชาการให้องค์ความรู้เหล่านั้นได้เกิดประโยชน์ต่อสังคมตลอดไป^{๑๓๔}

กล่าวได้ว่า การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักการบริหารนิยธรรมโดยคณะกรรมการหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร ควรมีแผนกำหนดวันที่ในการประชุมโดยใช้ระบบทีมเข้ามาช่วยในการออกแบบการประชุมโดยมีกรอบระยะเวลาในการประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง หากมีสถานการณ์ฉุกเฉินควรมีการเรียกประชุมแต่ละครั้ง เพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการใด ๆ

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปียสีโล),ดร.,ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ พระครูปัญญธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณเณส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ สุวีโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

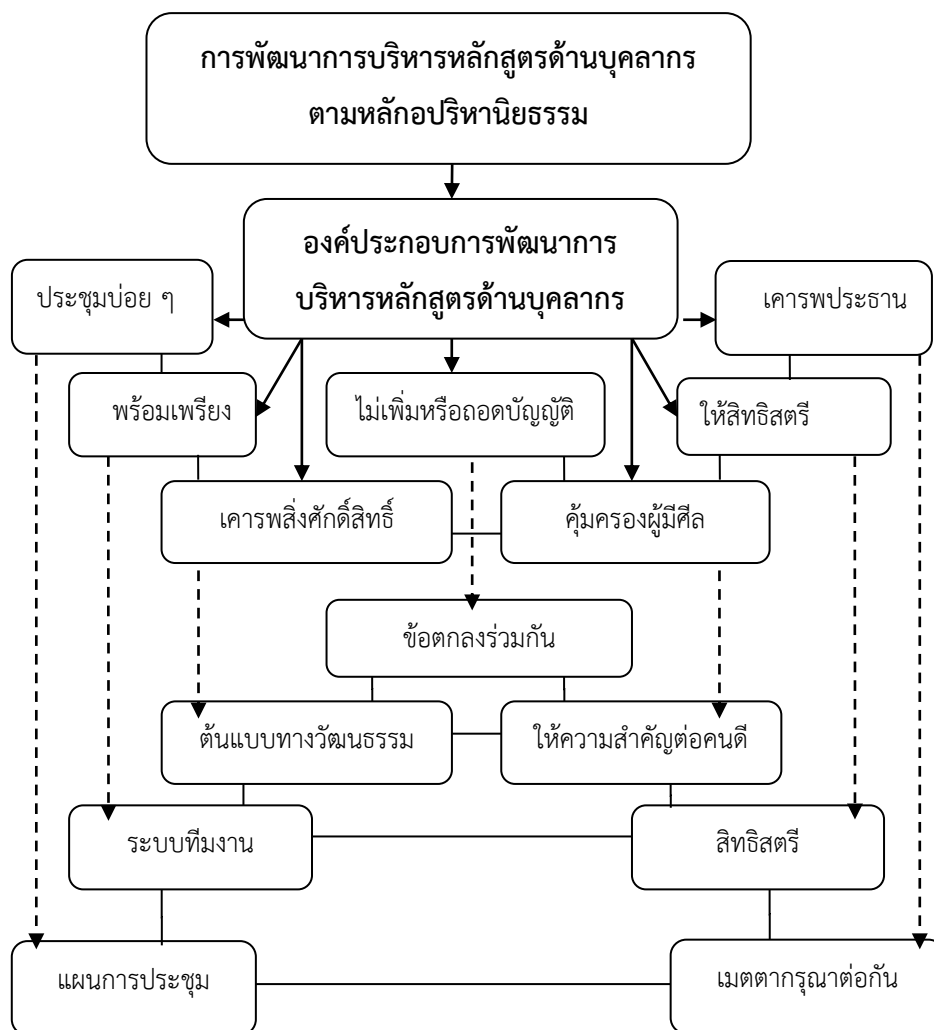
^{๑๓๑} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุทโธ,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจารี), รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.
มิถุนายน ๒๕๕๗.

ส่วนการประชุมพร้อมเพรียงกัน เลิกพร้อมเพรียงกัน ฝ่ายบุคลากรควรจะมีจิตสำนึกในคุณภาพการรับรู้ข้อมูลอย่างเต็มที่และรับรู้ข้อมูลโดยตลอดควรมีการทำความเข้าใจเนื้อหาและสาระการประชุมมาก่อน เพื่อแสดงถึงคุณภาพของบุคลากรการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ให้มีการประชุมควรมีการตกลงกติการ่วมกันระหว่างบุคลากรหรือคณะกรรมการหลักสูตรการรักษามาตรฐานร่วมกันถึงแนวทางสำหรับการดำเนินงานของสาขาวิชาที่ได้ตกลงไว้แล้วการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตรต้องเปิดใจรับความคิดเห็นต่อกัน มีการแสดงความคิดเห็นด้วยหลักเมตตาการุณาการสุตะมะยะปัญญาร่วมกัน และอาจารย์ประจำหลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายเชิงอุดมการณ์และเป้าหมายเป็นสิ่งที่เดียวกันการให้ความสำคัญแก่สิทธิของสตรีคณะกรรมการหลักสูตรควรรับฟังความคิดเห็นของสตรีอันเป็นส่วนน้อยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพแก่สตรี เพื่อเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำสตรีต่อไปการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ควรสร้างคุณลักษณะการเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรมประเพณีโดยเฉพาะการพัฒนาผลทางวิชาการทำให้เกิดมีค่านิยม ทศนคติที่ดี รวมทั้งการขึ้นถึงดินแดนของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และการให้ความเคารพต่อทางพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีสอดคล้องกับการบริหารที่ทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานและมีความดีเป็นมาตรฐานเดียวกันของบุคลากรประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ในวิทยาเขตที่สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาการบริหารหลักสูตร ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักแก้ปัญหา

ตารางที่ ๔.๑๗ สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักแก้ปัญหา

ประเด็นปัญหา	ปริมาณ	
	ความถี่	รูป/คนที่
การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักแก้ปัญหา	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.

๔.๔.๓ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลัก อธิปไตย

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอธิปไตยซึ่งเป็นการส่งเสริมให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาวิทยาศาสตร์และความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง^{๑๓๕} หัวหน้าสาขาจำเป็นต้องบริหารสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั้งเชิงรับและเชิงรุก มีการประสานส่วนงานให้เกิดการจัดสรรงบประมาณในการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการ^{๑๓๖} เช่น หนังสือเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์ เครื่องมืออุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับการสืบค้น เก็บข้อมูล เป็นต้น^{๑๓๗} เพื่อให้อาจารย์ได้แสวงหาความรู้ใหม่ในการปรับปรุงความรู้ของตนเองที่เป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ^{๑๓๘} ที่จำเป็นต่อการบูรณาการกับสาขาวิชาวิทยาศาสตร์^{๑๓๙} นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้อาจารย์ได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่เหมาะสมกับสาขาวิชาวิทยาศาสตร์^{๑๔๐} เมื่อผู้บริหารให้การสนับสนุนส่งเสริมให้อาจารย์ได้รับตำแหน่งทางวิชาการมาก ๆ มีผลต่อคะแนนการประกันคุณภาพการศึกษาอีกด้วย^{๑๔๑} อีกทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำหลักสูตรยังมีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของอาจารย์เหล่านั้นก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิตมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น^{๑๔๒} และเสริมให้อาจารย์สร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการซึ่งจะส่งผลต่อคุณค่าและมูลค่าทางวิชาการของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่สถาบันตั้งอยู่จากฐานหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเป็นการพัฒนางานวิชาการที่ยั่งยืน^{๑๔๓}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมบ่อย ๆ เพราะการบริหารหลักสูตรของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ต้องมีการกำหนดการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันบ่อย ๆ^{๑๔๔} ในด้านทางวิชาการจะทำให้มี

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี,ดร.,รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุทโธ,ผศ.ดร.,หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์,ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์,ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาสกุล, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ชำนาญขึ้นจะเป็นการอบรมทำกิจกรรมโครงการร่วมกัน^{๑๔๕} รวมทั้งการจัดสัมมนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่องจะทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็ง อุปสรรคและโอกาสในการพัฒนาและการส่งเสริมภาควิชาการ ให้การบริหารหลักสูตรของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น^{๑๔๖} ไม่ว่าจะเป็นผลงานในด้านการพัฒนางานวิจัย ตำรา และเอกสารประกอบการสอน จะทำให้เนื้อหาสาระของวิชาการที่เตรียมมา มีข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นสามารถลดความสงสัยและความไม่กระจ่างทางด้านวิชาการให้ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น^{๑๔๗} สามารถพัฒนาไปในทางที่กำหนดไว้ได้เร็วขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพทางด้านวิชาการยิ่งขึ้น^{๑๔๘}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมพร้อมเพรียงกัน และเลิกพร้อมเพรียงกัน หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จัดทำแผนการประชุมทางวิชาการเป็นปฏิทินประจำปีไว้เพื่อต้องการให้คณะกรรมการทราบถึงวันเวลาการประชุมและเลิกประชุม^{๑๔๙} มีขั้นตอนมีวิธีการ มีเป้าหมายมีเงื่อนไข ถึงการสร้างและการส่งเสริมวิชาการ^{๑๕๐} รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการบริหารหลักสูตรสู่ยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม^{๑๕๑} จะได้มีข้อมูล เนื้อหาสาระไม่มีการตกหล่นงานส่งเสริมทางด้านวิชาการที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันสามารถเสร็จทันกำหนดเวลา^{๑๕๒} ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมจะเป็นข้อมูลที่หลากหลายแนวความคิดและเปิดกว้างเป็นที่น่าสนใจต่อบุคคลทั่วไปในการสืบค้นหาข้อมูลอันอาจจะได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดทำมากขึ้นเรื่อย ๆ จากข้อมูลเดิม^{๑๕๓}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ โดยเฉพาะหัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับงานส่งเสริมทางด้านวิชาการ^{๑๕๔} เช่นการผลิตงานวิจัย บทความทางวิชาการ ตำรา เอกสารประกอบการสอน การกำหนดเงื่อนไขใน

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายณนทวรรช แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กम्मสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ สุวิโร), ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อิตส์วโร), ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ พระครูปัญญธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล), ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กम्मสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจารี), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

การพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้เป็นไปตามกรอบแห่งระยะเวลาและคุณภาพผลงานวิชาการ^{๑๕๕} มีเป้าหมายตามข้อกำหนด คณะกรรมการบริหารไม่เปลี่ยนกรอบเป้าหมายอื่น ยอมรับและปฏิบัติตามมติที่ประชุม^{๑๕๖} การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ตามแผนงานที่ประชุมได้ลงมติไว้ และไม่เพิกถอน ออกระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ซึ่งที่ประชุมไม่ได้รับรองไว้ให้เกิดรักษาผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพไว้ให้คนได้ศึกษาตลอดไป^{๑๕๗} เกิดความศรัทธาต่อสังคมในด้านเนื้อหาสาระที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น หลักธรรมของพระพุทธเจ้า เพื่อเป็นที่รับทราบต่อกลุ่มสังคมโดยส่วนรวม^{๑๕๘}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตรโดยเฉพาะความเคารพในการบริหารเพื่อการวางแผนงาน การบริหารจัดการภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ของประธานหลักสูตรเกี่ยวกับทางด้านวิชาการต้องให้ความเคารพและรับฟังและมีความชัดเจน^{๑๕๙} ประธานหลักสูตรจะต้องเป็นแบบอย่างทางด้านวิชาการของผู้ภาวะผู้นำ^{๑๖๐} จะต้องผลิตผลงานออกมาสู่สังคมให้มากที่สุดเพื่อการยอมรับของนักวิชาการจากหน่วยงานภายนอก^{๑๖๑} รวมทั้งคณะกรรมการหลักสูตรจะต้องมีผลงานอย่างน้อย ๒ เล่มต่อปี สำหรับผลงานวิชาการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิชาการที่สามารถตีพิมพ์อย่างมีคุณภาพหรืองานวิจัย เอกสารประกอบการสอบ หนังสือ ตำราหรือผลงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกิดคุณค่าทางสังคม เป็นต้น^{๑๖๒}

ลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในภูมิความรู้ที่มีความเห็นแตกต่างกัน^{๑๖๓} เมื่อผู้มีความรู้ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสาขาวิชารัฐศาสตร์บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องให้ความเคารพไม่

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรรณัญญ),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นายบัวลิ มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ พระมหาบุษยทนต์พิชาญ โยธสาสน์, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายนนทวรรณ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโธ),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

วิพากษ์วิจารณ์งานด้านวิชาการต่อที่ประชุมจนเกิดข้อขัดข้องใจ^{๑๖๕} ให้สนับสนุนอย่างเต็มกำลังความสามารถส่งเสริมทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรด้วยความสัตย์จริงลดภาวะความตึงเครียดที่จะเกิดขึ้นกับการควบคุมสภาวะปัจจุบันมีการติดตาม ตรวจสอบ ให้ความเคารพในผลงานอย่างต่อเนื่อง^{๑๖๕}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่สตรีซึ่งคณะกรรมการจะต้องมีผลงานที่บ่งชี้ถึงคุณภาพทางวิชาการ เช่น หนังสือ เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำหรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวกับสตรีเป็นต้น^{๑๖๖} มีวิชาที่เกี่ยวข้องด้วยวิชาภาวะผู้นำสตรีต้องส่งเสริมและการให้ทุนสนับสนุนผลงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น^{๑๖๗}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้เกียรติสตรีผู้อ่อนแอกว่า เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ^{๑๖๘} ผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์มากควรให้เกียรติ ให้คำชี้แนะเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้งานในสาขาวิชารัฐศาสตร์ไม่แสดงตนเป็นผู้มีความรู้มากกว่า^{๑๖๙} ไม่ข่มเหงรังแกผู้อ่อนประสบการณ์ ให้เกียรติทุกคนเสมอกันด้วยไมตรีจิต ความจริงใจ^{๑๗๐} ทำให้เป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตรวจสอบความถูกต้องให้ชัดเจนด้วยหลักการและเหตุผล มีการควบคุมการทำงานโดยอาศัยหลักคุณธรรม สุจริตธรรมเป็นที่ตั้ง^{๑๗๑} รับฟังถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกันทำให้สามารถพัฒนาหลักความเชื่อโดยปราศจากอคติข้อขัดแย้งใด ๆ^{๑๗๒}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะการให้ความเคารพและส่งเสริมงานวิจัยโดยเฉพาะสถาบันทางการเมืองกับสถานที่สำคัญที่มีประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมายาวนาน^{๑๗๓} เป็นที่น่ายึดถือเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนแก่นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป^{๑๗๔} นอกจากนี้การ พัฒนาวิชาการโดยอาศัยหลักกฎหมายเป็นตัวควบคุมการเผยแพร่และ

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี(ทองอยู่ ญาณวิสุโท),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณ(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนตสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฏฐ สุวีโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจारी), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

อาศัยจารีตประเพณีการนับถือ ปฏิบัติกันมาด้วยความเคารพใช้กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นที่ตั้งในการปฏิบัติตลละกฎหมาย^{๑๗๕} พร้อมทั้งการรักษาสภาพแวดล้อมโดยอาศัยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดูแลแบ่งอำนาจในการทำงานอย่างชัดเจน^{๑๗๖} ถือได้ว่าเป็นผู้นำที่ส่งเสริมวิชาการรัฐศาสตร์เชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น คณาจารย์นิสิตรวมถึงประชาชนได้รับรู้ ได้เรียนรู้ นำองค์ความรู้ทางวิชาการมาบริหารแกสังคม ให้สังคมได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรอบ^{๑๗๗}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดี เพราะเมื่อมีบุคลากรผู้สร้างผลงานทางวิชาการบุคลากรนั้นจะต้องได้รับความชื่นชมยินดี^{๑๗๘} การยกย่องจากผู้บังคับบัญชามีบุคลากรในองค์กรรับรู้รับทราบร่วมกัน^{๑๗๙} ซึ่งเป็นการให้กำลังใจและเห็นความสำคัญต่อบุคลากรผู้ผลิตผลงานเพื่อรับใช้สังคม^{๑๘๐} มอบเกียรติประวัติต่อหน้าสาธารณชนและสังคมให้รับรู้ประกาศยกย่องให้สังคมรับรู้ถึงประวัติผู้กระทำความดีด้านใดสาขาใดบันทึกไว้ในประวัติเล่าเรื่องราวการกระทำคุณงามความดี^{๑๘๑} ถือว่าเป็นบุคลากรผู้ทรงความรู้ของสาขาวิชารัฐศาสตร์ บุคลากรทุกระดับต้องให้การดูแลรักษา และร่วมสืบทอดองค์ความรู้จากท่านผู้ทรงภูมิเหล่านั้น^{๑๘๒} และสามารถที่จะสนับสนุนให้ท่านเหล่านั้นได้ค้นหาองค์ความรู้ใหม่มาถ่ายทอดแก่นิสิต ผู้รับบริการทางวิชาการให้องค์ความรู้เหล่านั้นเกิดประโยชน์ต่อสังคมตลอดไป^{๑๘๓}

กล่าวโดยสรุปว่าการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอุปนิทานิธรรมจะเห็นได้ว่า การประชุมบ่อย ๆ ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็ง อุปสรรคและโอกาสในการพัฒนา และการส่งเสริมภาควิชาให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นสามารถจะส่งเสริมการพัฒนาผลงานวิจัยตำราและเอกสารประกอบการสอนรวมทั้งการจัดสัมมนาทางวิชาการ ส่วนการประชุมพร้อมเพรียงกันเล็กพร้อมเพรียงกันจะต้องให้คณะกรรมการทราบถึงขั้นตอน วิธีการ เป้าหมาย เงื่อนไขถึงการสร้าง

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปียสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณโณภาส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐิ วุฒิปญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

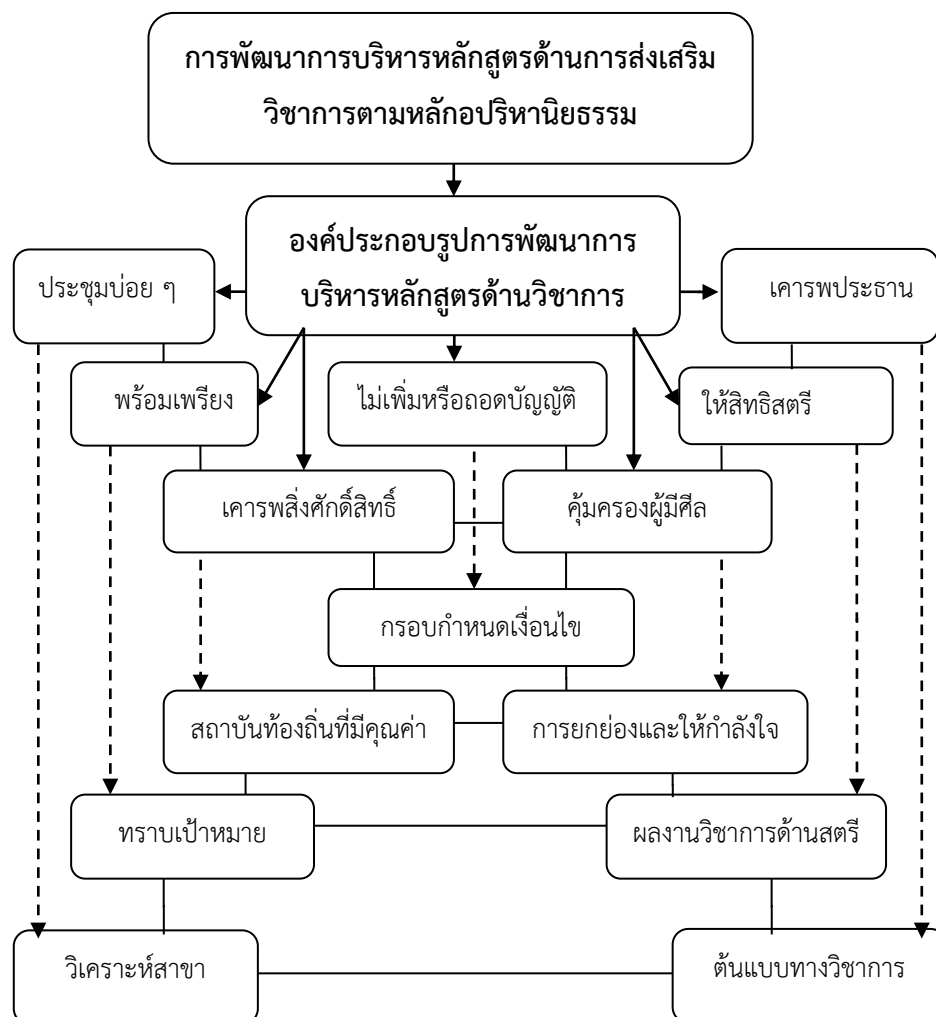
^{๑๘๐} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโณ),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จารี), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

และการส่งเสริมวิชาการรวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพรียงในการบริหารหลักสูตรสู่ยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในส่วนการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขในการพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้เป็นไปตามกรอบแห่งระยะเวลาและคุณภาพผลงานวิชาการมีการวางเป้าหมายตามข้อกำหนดของคณะกรรมการบริหารจะต้องไม่เปลี่ยนกรอบเป้าหมายอื่นสำหรับการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตรต้องเป็นแบบอย่างด้านวิชาการของภาวะผู้นำจะต้องผลิตผลงานออกมาสู่สังคมให้มากที่สุด เพื่อการยอมรับของนักวิชาการจากหน่วยงานภายนอก กำหนดให้คณะกรรมการต้องมีผลงานอย่างน้อย ๒ เล่ม สำหรับผลงานวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งสามารถตีพิมพ์อย่างมีคุณภาพส่วนการให้ความสำคัญแก่สตรีนอกจากต้องมีวิชาที่เกี่ยวข้องด้วยวิชาภาวะผู้นำสตรีและด้านคณะกรรมการจะต้องมีผลงานที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของรายวิชา เช่น หนังสือ เอกสารประกอบการสอน ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำหรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวกับสตรี เป็นต้นการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ส่งเสริมงานวิจัยโดยเฉพาะสถาบันทางการเมืองกับสถานที่สำคัญและการเป็นผู้นำส่งเสริมวิชาการรัฐศาสตร์เชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นและการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีเมื่อมีการสร้างผลงานทางวิชาการบุคคลนั้นจะต้องได้รับความชื่นชมยินดี การยกย่องจากผู้บังคับบัญชามีคณในองค์กรรับรู้รับทราบร่วมกัน ซึ่งเป็นการให้กำลังใจและเห็นความสำคัญต่อบุคคลผู้ผลิตผลงานเพื่อรับใช้สังคมซึ่งที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นภาพของการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ในส่วนวิทยาเขตต่าง ๆ สามารถที่จะสังเคราะห์การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักการบริหารานิยมธรรมตามแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลัก
อภินายธรรม

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการ
บริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอภินายธรรม

ประเด็นปัญหา	ปริมาณ	
	ความถี่	รูป/คนที่
การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลัก อภินายธรรม	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.

๔.๔.๔ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลัก อภินิหารธรรม

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นการปฏิบัติไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ^{๑๘๔} กติกาของระบบการวัดและประเมินผล ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ^{๑๘๕} จะช่วยให้คณาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประเมินผลการศึกษาได้ถูกต้องตามระเบียบที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิไว้^{๑๘๖} เพราะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสาขาวิชานั้นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์คือ คณะกรรมการประเมินผลเกรดและประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในแต่ละปีการศึกษา^{๑๘๗}

อาจารย์ผู้สอนมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่เหมาะสมกับการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนดทั้งนี้เพราะภารกิจหลักของอาจารย์ผู้สอนนั้น มิใช่ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว^{๑๘๘} ซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่และภารกิจหลัก ๓ประการคือ การสอน การวิจัยและพัฒนา และการบริการวิชาการแก่สังคม^{๑๘๙} เมื่อหัวหน้าสาขาวิชาและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาใดก็ต้องเก็บรักษาเอกสารและหลักฐานการประเมินผลการเรียน เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับสาขาวิชาโดยเอกสารหลักฐานเหล่านั้น^{๑๙๐} ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่สามารถเชื่อมโยงตัวบ่งชี้ในการดำเนินงานบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ และหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องจัดเก็บเอกสารไว้อย่างเป็นระบบ^{๑๙๑} นอกจากนี้สาขาวิชาต้องเปิดโอกาสให้อาจารย์และนิสิตเสนอแนะวิธีดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการโดยจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ^{๑๙๒} การรับฟังข้อเสนอแนะองค์ความรู้ที่สะท้อนการปฏิบัติงานตามพันธกิจของสาขาวิชา

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย อรุณ),ดร.,ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุทธ,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ พระครูปัญญธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณโณภาส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ พระมหายุทธพิชาญ โยธสาสน์, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

รัฐศาสตร์ที่เกิดจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต^{๑๙๓} การรายงานการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต การรายงานการสำรวจความพึงพอใจของศิษย์เก่า^{๑๙๔} ซึ่งนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ และการปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการทางวิชาการของผู้รับบริการได้^{๑๙๕}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมบ่อย ๆ ของผู้บริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องจัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดเงื่อนไขในการวัดและประเมินผล^{๑๙๖} การกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับท้องถิ่นมากกว่าให้สอดคล้องกับส่วนกลางเพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่มีคุณภาพ^{๑๙๗} โดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้งในผลงานที่ไม่ได้ตามวัตถุประสงค์^{๑๙๘} เพิ่มและลดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้โดยการรับรู้พร้อมกันงานที่ออกมาจะได้มีความถูกต้องชัดเจนมากขึ้น^{๑๙๙} หากมีการกลั่นกรองอย่างรอบคอบเพื่อสร้างองค์ความรู้แก่คณาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียนรู้ทำความเข้าใจงานวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๐๐}

ลักษณะที่พึงประสงค์การประชุมพร้อมเพรียงกัน และเลิกพร้อมเพรียงกันของสาขาวิชารัฐศาสตร์จะต้องจัดประชุมให้ได้ รวมทั้งการร่วมกันเลิกประชุมให้พร้อมกันเพราะการประชุม บางครั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรอาจจะติดภารกิจซึ่งทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการวัดและประเมินเพราะไม่รับรู้ถึงข้อตกลงในที่ประชุมเมื่อเป็นดังนั้นจะทำให้เกิดปัญหาตามมาควรมีการกำหนดไว้ให้เป็นปฏิทินปฏิบัติการประชุมแต่ระบุถึงความจำเป็นในการรับรู้โดยตลอดเรื่องในทุกภาคการศึกษาของบุคลากรที่มีส่วนรับผิดชอบ^{๒๐๑} เกี่ยวกับระเบียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) เพื่อกำหนดมาตรฐานการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนให้

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล), ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนตสีโล), ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๙๘} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู), ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

เป็นไปในทิศทางเดียวกัน^{๒๐๒} เมื่อเลิกการประชุม จะช่วยให้คณาจารย์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์และส่วนอื่น ๆ เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้การประเมินผลการศึกษาที่จัดขึ้นและคณาจารย์สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามระเบียบ^{๒๐๓} ของการเผยแพร่เอกสาร เรื่องระเบียบ ของ และการวัดประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ^{๒๐๔} ส่งผลให้ผู้รวบรวมข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาได้เหมาะสมตามสภาพจริงจะทำให้เกิดประสิทธิผลในภาคปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลสามารถจัดส่งเอกสารงานต่าง ๆ ได้ตามเวลาที่ต้องการ^{๒๐๕}

ลักษณะการไม่ถอนข้อตกลงเดิมและไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ ในส่วนหัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์และอาจารย์ผู้สอนรายวิชาเก็บรักษาเอกสารและหลักฐานการวัดและประเมินผลการเรียน เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการดำเนินการตัวชี้วัดและการประเมินผล^{๒๐๖} ในการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เกิดการปฏิบัติตามมาตรฐานการวัดและประเมินผล และจะไม่กำหนดกฎเกณฑ์เพิ่มเติมหากไม่มีข้อตกลงจากที่ประชุมคณะกรรมการยึดหลักเหตุผลร่วมกันแล้วคงไว้อย่างเดิม^{๒๐๗} เปิดโอกาสให้บุคคลแสดงความคิดเห็นโดยอาศัยข้อความเป็นพื้นฐานต้องหาเหตุผลและหลักการมาหักล้างหากมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น เพื่อรักษาข้อมูลที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง^{๒๐๘} เพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นจึงมีข้อสรุปร่วมกันเพื่อรองรับงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับสาขาวิชาโดยเอกสารหลักฐานเหล่านั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่สามารถเชื่อมโยงตัวบ่งชี้ในการดำเนินงานบริหาร สาขาวิชา รัฐศาสตร์^{๒๐๙} เช่น เอกสารเกี่ยวกับอาจารย์ประจำหลักสูตร รายงานการประชุมอาจารย์

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโณ),ดร., รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐ สุวีโร),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจारी), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กम्मสุโท,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ นายณนทวรรณ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ประจำหลักสูตร เอกสารเกี่ยวกับรายวิชา มคอ. ๒,๓,๕,๗^{๒๑๐} รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจของศิษย์เก่า เอกสารการเตรียมความพร้อมทางการเรียนแก่นิสิตเพื่อให้ความพร้อมในการเรียนรู้ เป็นต้น^{๒๑๑} รวมถึงเอกสารการเผยแพร่ผลงานวิชาการของนักศึกษา ซึ่งหัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ต้องจัดเก็บเอกสารไว้อย่างเป็นระบบ^{๒๑๒}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตรโดยเฉพาะคณาจารย์เจ้าหน้าที่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์^{๒๑๓} เมื่อได้รับการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร หากผิดพลาดประการใดก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน^{๒๑๔} ทั้งจากคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก^{๒๑๕} ต้องเคารพและให้การยอมรับผลการประเมินตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มีข้อตกบกพร่องจากการปฏิบัติงานควรให้คำอธิบายโดยยึดหลักความถูกต้องให้การสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ ลดอคติต่องานที่มีความเห็นส่วนบุคคลรับทราบถึงปัญหาแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขด้วยความเคารพ^{๒๑๖}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่สตรีเพราะคุณลักษณะของสตรีจะเป็นผู้ที่มีละเอียดรอบคอบอย่างมาก^{๒๑๗} จึงควรมอบหมายให้ทำหน้าที่เก็บข้อมูลรายงานการประชุมแต่ละครั้งเพื่อรองรับการปรับหลักสูตรในปีถัดไปวางตัวเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดหากเกิดข้อขัดแย้งขึ้นในการวัดและประเมินผล^{๒๑๘}

สามารถแสดงวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม^{๒๑๙} สามารถยกตัวอย่างอุปมาอุปมัยได้เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานสร้างความรักความสามัคคีภายในหน่วยงานของตน^{๒๒๐}

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ นายบัวลี ภูมิแสน, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณภาส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.สังศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๑๓} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณภาส(จินดา สปปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๑๔} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อืดส่วโร),ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๑๕} สัมภาษณ์ นายณนทรรษ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๑๖} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ นายบัวลี ภูมิแสน, หัวหน้าสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกัญญา อรุณ),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตตมโ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะการให้ความเคารพต่อสถานที่สำคัญให้มองถึงแนวคิดหลักว่าด้วยอุปารหาบุคคลคือ บุคลากรที่มีคุณค่าต่อสังคม^{๒๒๑} เพราะการวัดผลและประเมินผลจะมาในรูปของการศึกษาคูณ การทำกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่น การศึกษารูปเคารพของบุคลากรสำคัญ เช่น คุณหญิงโมหรือท้าวสุรนารี^{๒๒๒} ของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการหลักสูตรและนิสิตปีละครั้งหรืออาจจะขยายขอบเขตถึงการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น^{๒๒๓} เคารพการตัดสินใจร่วมกันยึดหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นที่ตั้ง มีความรักใคร่พึงพอใจต่อการวัดและประเมินผลในเรื่องที่ทำความเพียรพยายามในการนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดคุณภาพ และการสร้างคุณค่าโดยความตั้งใจและเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง^{๒๒๔}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีการวัดและประเมินผลต้องให้ความสำคัญกับคนดีมากกว่า^{๒๒๕} ตัวอย่างเช่น คนที่เรียนไม่เก่งแต่มีความขยันซื่อสัตย์อดทนพากเพียร มาศึกษาโดยไม่ขาดเรียนจะต้องให้คะแนนในระดับที่น่าพอใจเพื่อมุ่งเน้นสาระสำคัญของการวัดคุณค่าของคนดีรักษาผลงานเดิมเสริมสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคม^{๒๒๖} ลดความขัดแย้งที่มีต่อกัน สมานสามัคคีในหมู่คณะเชิดชูยกย่องสมาชิกในกลุ่ม อ่างผลงานให้เห็นเด่นชัดภายในกลุ่มสังคม^{๒๒๗}

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลัก อปรีหานิยธรรม ทำให้เห็นว่า การประชุมบ่อย ๆ เป็นการกำหนดการประชุมเพื่อกำหนดเงื่อนไขในการวัดและประเมินผล และการกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับท้องถิ่นมากกว่าให้สอดคล้องกับส่วนกลางแต่อย่างน้อยต้องได้เกณฑ์ที่มีคุณภาพที่ตรงกับ สกอ. การประชุมพร้อมเพรียงกันและการเลิกพร้อมเพรียงกันเป็นการกำหนดตัวชี้วัดจะต้องให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน เพื่อกำหนดมาตรฐานการประเมินผลการเรียนการสอนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ ซึ่งเป็นการดำเนินการตัวชี้วัดและการประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เกิดการปฏิบัติตามมาตรฐานการวัดและประเมินผล และจะไม่กำหนดเกณฑ์หากไม่มีข้อตกลงจากที่ประชุมคณะกรรมการ การให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตรหรือหัวหน้าสาขาวิชา

^{๒๒๐} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข, ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๒๑} สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฏฐ์ สุวีโร), ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๒๒} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จารี), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๒๓} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

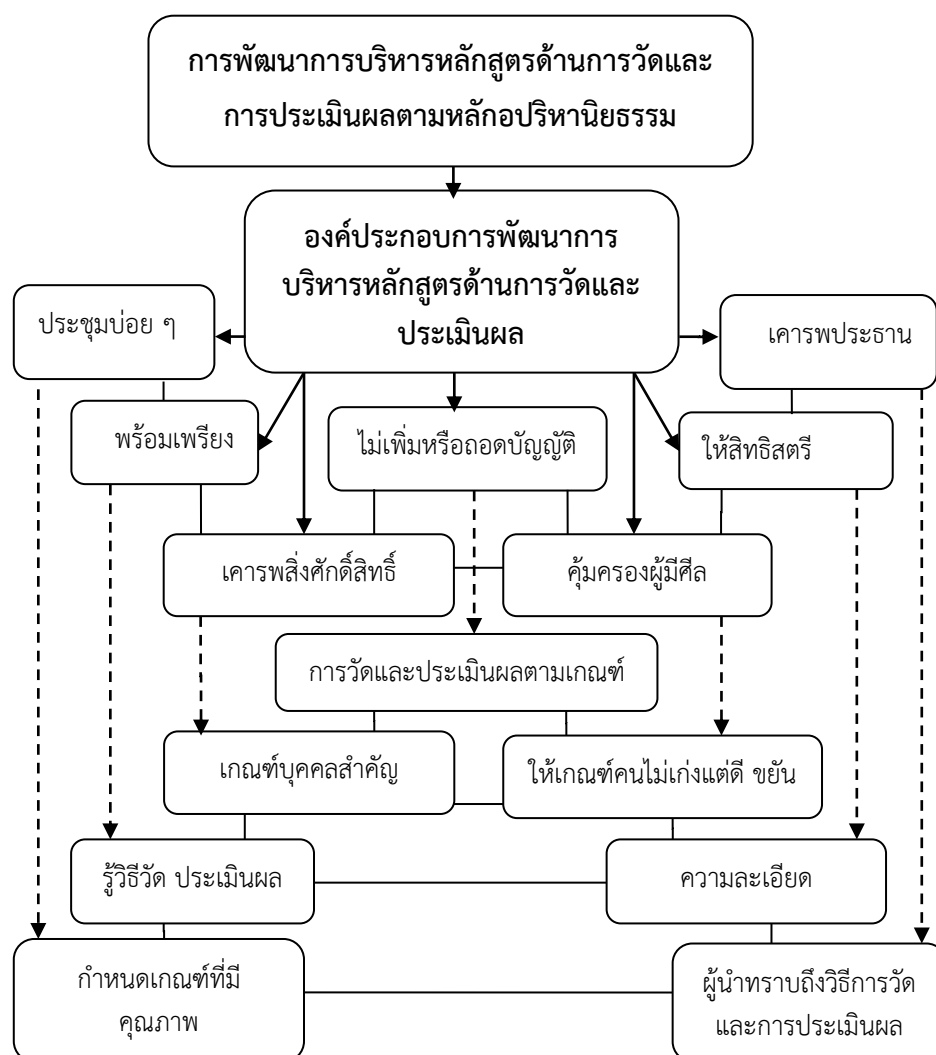
^{๒๒๔} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๒๕} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๒๖} สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณาภส(จินดา สุปญโญ), ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนต์สีโล), ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

รัฐศาสตร์ด้วยการประเมินตนเองของประธาน ประธานจะต้องรู้ถึงการวัดคุณภาพของคณะกรรมการ การวัดและประเมินผลหลักสูตร การวัดและประเมินผลนิสิต และการวัดและประเมินผลถึงความเสี่ยงหลักสูตร (สกอ) ส่วนการให้ความสำคัญแก่สตรี ทำให้เกิดคุณลักษณะของสตรี จะเป็นผู้ที่มีละเอียดรอบร้อมอย่างมาก จึงเห็นว่าควรทำหน้าที่เก็บข้อมูลรายงานการประชุมแต่ละครั้ง เพื่อรองรับการปรับหลักสูตรในปีถัดไป สำหรับการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การให้ความเคารพต่อสถานที่สำคัญ ให้มองถึงแนวคิดหลักว่าด้วยอุปารหาบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย เพราะการวัดผลและประเมินผล จะมาในรูปของการศึกษาดูงานของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการหลักสูตรและนิสิตปีละครั้ง และการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดี มองไปที่การวัดและประเมินผล ต้องให้ความสำคัญกับคนดีมากกว่า ตัวอย่างคนที่เรียนไม่เก่ง แต่มีความขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน พากเพียร มาศึกษาโดยไม่ขาดเรียน จะต้องให้คะแนนในระดับที่น่าพอใจ และเพื่อบ่งเน้นสาระสำคัญของการวัดคุณค่าของคนดี ซึ่งที่กล่าวมาทำให้เห็นภาพของการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในส่วนวิทยาเขตต่าง ๆ สามารถที่จะสังเคราะห์การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลักอุปหานิยธรรมตามแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๔ : แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลักอปริหานิยธรรม

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลักอปริหานิยธรรม

ประเด็นปัญหา	ปริมาณ	
	ความถี่	รูป/คนที่
การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผล และการประเมินผลตามหลักอปริหานิยธรรม	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.

๔.๔.๕ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักการบริหารนิยธรรม

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักการบริหารนิยธรรม ซึ่งทางสาขาวิชา รัฐศาสตร์ควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน^{๒๒๘} ควรมีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงในการใช้ งบประมาณการจัดทำฐานข้อมูลครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน^{๒๒๙} การจัดทำแผน ประกอบการจัดหาครุภัณฑ์ที่ทันสมัยควบคู่กับจัดทำคำอธิบายเหตุผลของครุภัณฑ์^{๒๓๐} การจัดทำ ฐานข้อมูลทางการเงิน^{๒๓๑} การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน^{๒๓๒} เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของ ผู้บริหารในการสนับสนุนงบประมาณแก่สาขาวิชา รัฐศาสตร์

การบริหารสาขาวิชา รัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตโดยจัด กิจกรรมระดมทุนร่วมกับเครือข่าย สมาคมศิษย์เก่าการขอรับการจัดสรรงบประมาณ^{๒๓๓} การเข้าร่วม ประชุมวางแผนยุทธศาสตร์ของสถาบัน ร่วมจัดทำแผนงานประจำปี^{๒๓๔} เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละปี การศึกษาทางสถาบันต้องจัดสรรงบประมาณไปยังส่วนงานใดบ้างทั้งทางสถาบันยังมีนโยบายแผนงาน ประจำปีที่สาขาวิชา รัฐศาสตร์จะสามารถเขียนโครงการขอรับการจัดสรรงบประมาณตามที่ควรแก่การ รับจัดสรร^{๒๓๕} ประเด็นเหล่านี้เป็นวิธีการเบื้องต้นที่สาขาวิชา รัฐศาสตร์ควรดำเนินการเชิงตั้งรับ งบประมาณ^{๒๓๖} ส่วนการดำเนินการขอรับการจัดสรรงบประมาณเชิงรุก สามารถดำเนินการได้ตามที่ กฎหมายกำหนดหรือตามพรบ.มจร.กำหนดจัดกิจกรรมระดมทุนร่วมกับเครือข่าย สมาคมศิษย์เก่า ระดมทุนเข้าสนับสนุนการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์^{๒๓๗} ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงบประมาณ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของมหาวิทยาลัยและการระดมทุนเพื่อการแสวงหารายได้ที่ นอกเหนือจากการอุดหนุนงบประมาณจากส่วนกลางโดยอาศัยหลักการบริหารนิยธรรม ดังนี้

^{๒๒๘} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโณ),ดร.,รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๒๙} สัมภาษณ์ พระครูปัญญธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๓๐} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๓๑} สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน,หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๓๒} สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข,ผศ.ดร., หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๓๓} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อิตสวโร),ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๓๔} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๓๖} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์,ดร., รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๓๗} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกันยา อรุโณ),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมบ่อย ๆ ทางด้านผู้บริหารสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มีการจัดประชุมจัดทำแผนกลยุทธ์ จัดแผนปฏิบัติการประจำปี^{๒๓๘} จัดแผนงบประมาณแผนงานโครงการรอบปีการศึกษา จัดแผนความเสี่ยงทางการเงิน จัดทำฐานข้อมูลผู้สนับสนุนทางการเงิน การจัดกิจกรรมระดมทุนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง^{๒๓๙} เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละปีการศึกษาจะต้องจัดสรรงบประมาณไปบริหารจัดการยังส่วนงานใดบ้าง^{๒๔๐} งบประมาณด้านกิจกรรมจะต้องมองถึงความคุ้มค่าของการได้มาถึงคุณภาพของบุคลากรและความเข้มแข็งของสาขาวิชา รัฐศาสตร์จะต้องมีการกำหนดรายจ่ายที่มีความชัดเจนและโปร่งใส^{๒๔๑} ถูกต้องในการทำงานร่วมกันสามารถตรวจสอบได้ร่วมกันในสมาชิกในกลุ่มมีความเชื่อถือซึ่งกันและกันเกิดความรับผิดชอบร่วมกันมองเห็นคุณค่าที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้เป็นวิธีการเบื้องต้นที่สาขาวิชา รัฐศาสตร์ควรดำเนินการเชิงตั้งรับงบประมาณ^{๒๔๒}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการประชุมพร้อมเพรียงกัน และการเลิกพร้อมเพรียงกันหัวหน้าสาขาวิชาควรจัดประชุมคณะกรรมการหลักสูตร คณาจารย์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่จัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงินพร้อมเพรียงกัน^{๒๔๓} การทำให้ทุกคนพร้อมเพรียงซึ่งเป็นการมอบหมายภารกิจที่มีงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรว่ามีงบประมาณมากน้อยเพียงใด^{๒๔๔} การเลิกพร้อมเพรียงกันเลิกก็ต้องอาศัยความร่วมมือโดยมุ่งเป้าหมายของคุณภาพที่ดีที่สุดของสาขาวิชา รัฐศาสตร์^{๒๔๕} เพื่อการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน ใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการสนับสนุนงบประมาณแก่สาขาวิชา รัฐศาสตร์^{๒๔๖}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ ทางสาขาวิชา รัฐศาสตร์ได้ประชุมจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน^{๒๔๗} แผนปฏิบัติการการเงินประจำปีแผนความเสี่ยงทางการเงินโดยร่วมกันแล้วจะต้องยึดถือและปฏิบัติการดำเนินไปตามที่ได้วางแผนไว้ร่วมกัน

^{๒๓๘} สัมภาษณ์ พระมหายุทธพิชัย โยธสาสน์, หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๓๙} สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.สังศักดิ์ บุญจำรูญ, หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔๐} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๔๑} สัมภาษณ์ นายนนทวรรณ แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔๒} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔๓} สัมภาษณ์ พระครูปัญญารธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๔๔} สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔๕} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนตจारी), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๔๗} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

เพื่อให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ^{๒๔๘} และตรงตามวัตถุประสงค์ที่สาขาวิชาได้กำหนดไว้ ไม่มีการปรับเปลี่ยนแผนบ่อย ๆ เพราะจะทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง^{๒๔๙}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการอนุมัติกิจกรรมใด ๆ ที่มีผลในด้านงบประมาณต้องให้เกิดการรับรู้รับทราบร่วมกันจะช่วยลดความขัดแย้ง^{๒๕๐} เปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมสามารถบริหารจัดการได้ และเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล^{๒๕๑} หรือผลที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยปราศจากอคติใด ๆ มีแต่ความรักความสามัคคีในการทำงานร่วมกันอย่างสันติสุขโดยไม่มีผลประโยชน์ซ่อนเร้น มีแต่ความบริสุทธิ์ใจร่วมกัน^{๒๕๒}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตร เมื่อผู้มีความรู้ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการด้านงบประมาณ มีการนำหลักการวางแผนมาเป็นเป้าหมายโดยอาศัยงบประมาณ^{๒๕๓} วัตถุประสงค์เป็นการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรมีการจัดการโดยถูกต้องและมีผู้ควบคุมที่ได้รับมอบหมาย^{๒๕๔} ซึ่งมีการประสานงานด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่อง บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องให้ความเคารพการตัดสินใจต้องงบประมาณจะช่วยบอกทิศทางการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด^{๒๕๕}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่สตรีไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ด้วยระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณจะต้องให้สตรีเป็นผู้ดูแล^{๒๕๖} เพราะผู้หญิงจะเก่งและมีความรับผิดชอบงบประมาณได้ดีกว่าผู้ชายให้ความสำคัญด้านการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักความรับผิดชอบร่วมกัน

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ นายบัวลี ภูมิแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๔๙} สัมภาษณ์ นายณนทวรรช แสงทองกุล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๕๐} สัมภาษณ์ พระมหาอุทตพิชาญ โยธสาธโน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๕๑} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๕๒} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนตสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๕๓} สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๕๔} สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๕๕} สัมภาษณ์ นายบัวลี ภูมิแสน, หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๕๖} สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริรักษ์(อิตสวโร),ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

โดยอาศัยสตรีเป็นผู้ดำเนินการและให้ความสำคัญด้านการเคารพสิทธิ งานงบประมาณเพื่อเป็นการยอมรับของกลุ่ม^{๒๕๗}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีเมื่อมีบุคคลที่ทำความดีมีศีล มีธรรมจะต้องให้คุณค่าในเชิงสวัสดิการโดยเฉพาะคณะกรรมการหรือนิสิต^{๒๖๒} ควรจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน และบรรจุไว้ในแผนงบประมาณประจำปี นอกจากนี้หลักการปกครองคนที่ระบุว่า ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ชื่นคนที่ควรชม^{๒๖๓} จะต้องนำมาสอดแทรกในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมโดยอาศัยหลักความเข้าใจพึงพอใจเพื่อเป็นที่รับทราบของกลุ่มบุคคล สังคม และเป็นการยอมรับแก่บุคคลทั่วไป^{๒๖๔}

ลักษณะที่พึงประสงค์ในการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีเมื่อมีบุคคลที่ทำความดีมีศีล มีธรรมจะต้องให้คุณค่าในเชิงสวัสดิการโดยเฉพาะคณะกรรมการหรือนิสิต^{๒๖๒} ควรจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน และบรรจุไว้ในแผนงบประมาณประจำปี นอกจากนี้หลักการปกครองคนที่ระบุว่า ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ชื่นคนที่ควรชม^{๒๖๓} จะต้องนำมาสอดแทรกในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมโดยอาศัยหลักความเข้าใจพึงพอใจเพื่อเป็นที่รับทราบของกลุ่มบุคคล สังคม และเป็นการยอมรับแก่บุคคลทั่วไป^{๒๖๔}

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักอภิธานิธรรมจะเห็นได้ว่า การประชุมบ่อย ๆ ควรที่จะเป็นการวางแผนในการบริหารหลักสูตรร่วมกันจะต้องมีการกำหนดรายจ่ายที่มีความชัดเจนและโปร่งใส จัดสรรงบประมาณด้านกิจกรรมจะต้องมองถึงความคุ้มค่าของการได้มาถึงคุณภาพของบุคลากรและความเข้มแข็งของสาขาวิชารัฐศาสตร์ สำหรับการประชุมพร้อมเพรียงกัน และเลิกพร้อมเพรียงกัน ควรมีการทำให้ทุกคนพร้อมเพรียงซึ่งเป็นการมอบหมายภารกิจ ที่มีงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรว่ามีงบประมาณมากน้อยเพียงใด และการเลิกพร้อมเพรียงกันเลิกก็ต้องอาศัยความร่วมมือโดยมุ่งเป้าหมายของคุณภาพที่ดีที่สุดของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ส่วนการไม่ถอนข้อตกลงเดิม และไม่เพิ่มข้อตกลงใหม่ ควรมีการอนุมัติกิจกรรมที่มีผลในด้านงบประมาณจะช่วยให้เกิดรับรู้รับทราบร่วมกันควบคุมการใช้งบประมาณบานปลายจะก่อปัญหา

^{๒๕๗} สัมภาษณ์ พระครูปัญญธรรมานุกิจ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๕๘} สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๒๕๙} สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล, หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๖๐} สัมภาษณ์ พระราชรัตนลงกรณ์(พิสิฐ สุวิโร),ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

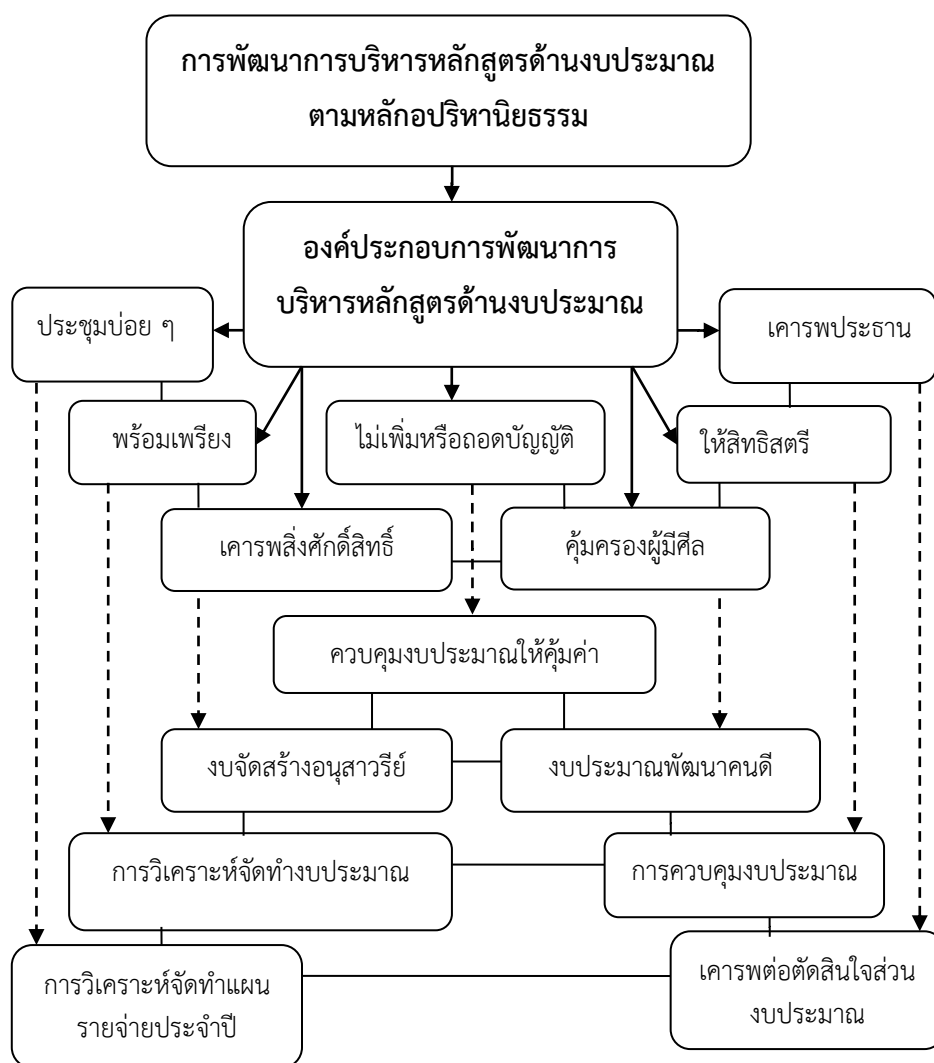
^{๒๖๑} สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

^{๒๖๒} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จารี), รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๖๓} สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต(สุกัญญา อรุณ),ดร., รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๒๖๔} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนต์สีโล),ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

มากกว่าคุณภาพของการศึกษาในภาพรวม อีกทั้งการให้ความเคารพต่อประธานหลักสูตร อยู่ที่ว่า การตัดสินใจต้องงบประมาณของภาวะผู้นำจะช่วยบอกทิศทางสำหรับดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ผู้ตามจะต้องเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อสาขาวิชามากกว่าประโยชน์ของตน ส่วนการให้ความสำคัญแก่สตรี ต้องสร้างระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณจะต้องให้สตรีเป็นผู้ดูแล เพราะผู้หญิงจะเก่งและมีความรับผิดชอบงบประมาณได้ดีกว่าผู้ชาย สำหรับการให้ความเคารพสักการะแก่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะสาขาวิชารัฐศาสตร์บางแห่งอาจจะต้องหางบประมาณเพื่อจัดสร้างอนุสาวรีย์ สำหรับผู้นำคนสำคัญที่สร้างประโยชน์ให้กับบ้านเมืองพร้อมระบุถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนาที่เป็นคนสำคัญที่สร้างบ้านสร้างเมืองให้เจริญ และการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดี เมื่อมีบุคคลที่ทำความดี มีศีล มีธรรมจะต้องให้คุณค่าในเชิงสวัสดิการโดยเฉพาะคณะกรรมการหรือனிสีตนนอกจากนี้หลักการปกครองคนที่ระบุว่า ยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ช่มคนที่ควรชม จะต้องนำมาสอดแทรกในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

แผนภาพที่ ๔.๕ แสดงการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักอภิธานิธรรม

ตารางที่ ๔.๒๐ สรุปความถี่ ร้อยละ และจำนวนผู้ตอบประเด็นการพัฒนากาการบริหารหลักสูตร
ด้านงบประมาณตามหลักการบริหารนิยธรรม

ประเด็นปัญหา	ปริมาณ	
	ความถี่	รูป/คนที่
การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรด้าน งบประมาณตามหลัก การบริหารนิยธรรม	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.

๔.๕ ผลการวิจัยการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการสนทนากลุ่มเรื่อง การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เริ่มเวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมี ดร.พิเชฐ หังโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินรายการ และนายวินัย ภูมิสุข ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการร่วม ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย พระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๒ รูป และผู้บริหารระดับผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ และอาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ รวมทั้งหมด ๑๐ รูป/คน ประกอบด้วย

๑. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ,ดร.ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. พระปัญญาวัฒน์สิริภทโท,ผศ.,ดร. รักษาการรองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต นครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๓. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธและสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โภนิฐ์ ศรีทอง รักษาการรองคณะบดีสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

๘. อาจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

๙. อาจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

๑๐. อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้ดำเนินรายการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทำให้เห็นจุดบกพร่องของงานวิจัย ซึ่งหลายท่านก็ได้ให้คำแนะนำปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก แต่กระนั้นการสนทนากลุ่มนับว่าได้ตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ในการทำวิจัยซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้พบข้อมูลหรือประเด็นที่ยังต้องแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากการศึกษาในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยควรเปลี่ยนแปลง ๒ ประเด็น คือ

๑) เปลี่ยนข้อความของหัวข้อการวิจัยจาก “การพัฒนาแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ให้เป็น “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” (Administrative Development Model in the field of Political Science of Mahachulalongkornrajavidyalaya University) เพื่อที่จะได้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งทางคณะผู้ทรงคุณวุฒิมีมติเห็นชอบให้ปรับแก้ไขโดยเนื้อหาภายในไม่ต้องเปลี่ยนแปลงมากนัก ก็จะได้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒) เปลี่ยนข้อความในวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ ให้มีความชัดเจนเพื่อตอบคำถามการวิจัยให้เหมาะสมและสอดคล้องมากยิ่งขึ้นโดยปรับจาก วัตถุประสงค์ ข้อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็น “เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วัตถุประสงค์ ข้อ ๒) เพื่อพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็น “เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วัตถุประสงค์ ข้อ ๓) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็น “เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” นอกจากนี้ให้เพิ่มรายละเอียดในปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิด ประกอบไปด้วย ๑) หลักสูตรการเรียนการสอน ๒) ทีมงาน (Staff) ๓) เทคโนโลยีสารสนเทศและห้องสมุด ๔) ความต้องการของชุมชน เข้าไป

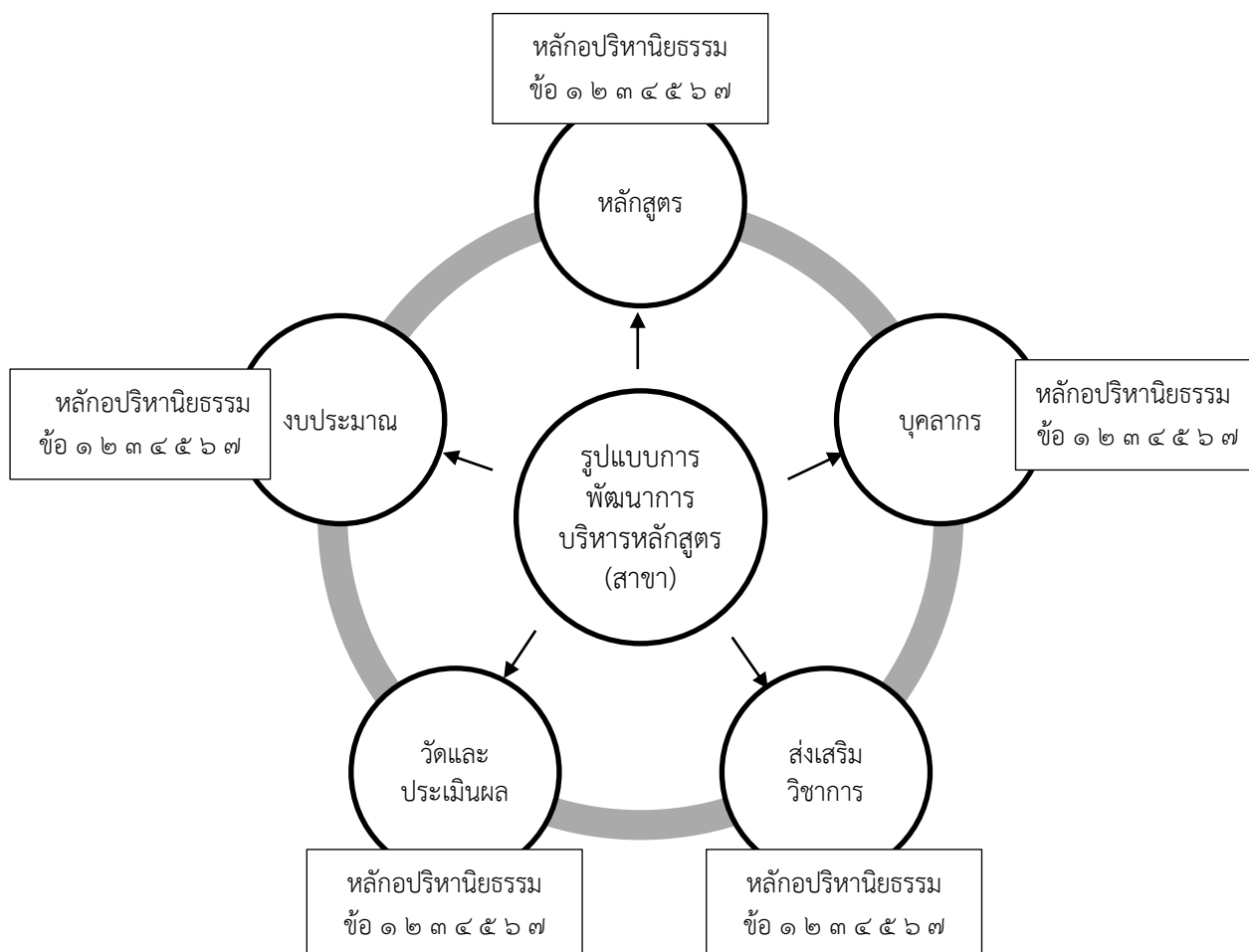
เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะการบริหารหลักสูตร บุคลากร สมควรจะต้องให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องมีเทคโนโลยี/เครื่องมือเครื่องมือนวัตกรรมมากขึ้น มีห้องสมุดสำหรับการค้นคว้า และผลิตผลงานทางวิชาการ และต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนส่วนการพัฒนาที่กำหนดขึ้นมานั้น ให้มีความเข้มแข็งในเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ในระดับวิทยาเขตได้

นอกจากนี้หากผู้วิจัยใช้คำว่า “ประสิทธิภาพ” ต้องแยกวิจัยเป็นแต่ละแห่งๆ ควรใช้คำว่า “ประสิทธิผล” น่าจะเหมาะสมกว่า สามารถที่จะหาคำตอบได้ว่า การบริหารการจัดการสาขาวิชา รัฐศาสตร์เป็นอย่างไร การเรียนการสอนเป็นอย่างไร องค์ประกอบหรือปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการบริหารคืออะไร และเสนอการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ควรเป็นอย่างไร ให้เน้นไปที่การประเมินผลการเรียนการสอน และให้เขียนงานวิจัยในเชิงคุณภาพให้ดีขึ้นด้วยการสัมภาษณ์ แล้วตามด้วยงานวิจัยเชิงปริมาณเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนประเด็นเรื่องการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้เน้นไปที่การบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ใน ๕ ประเด็น ได้แก่ ๑) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ๒) ด้านการบริหารบุคคล ๓) ด้านการส่งเสริมวิชาการ ๔) ด้านการวัดและประเมินผลและ ๕) ด้านการบริหารงบประมาณ รวมทั้งด้านหลักธรรมที่นำมาประกอบด้วยการพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นได้แก่หลักอปริหานิยธรรมบูรณาการกับตัวหลักสูตรอย่างไรให้ศึกษามากกว่าที่อยู่และสมควรจะเจาะจงประเด็นให้มีความชัดเจน^{๒๖๕} ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ปรับแก้ไขไปตามผู้ทรงคุณวุฒิและประเด็นอื่นในการนำเสนอให้มีความเหมาะสม

คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากโดยเฉพาะกรอบการสร้างโมเดลที่สามารถตอบโจทย์การวิจัยโดยท่านแนะนำว่าหลักอปริหานิยธรรมควรแยกเป็นประเด็น ทำเป็นตารางแจกแจงความถี่ ต้องการให้แยกเป็นประเด็นย่อยแต่ละคน เน้นย้ำประเด็นที่สำคัญ การบูรณาการหลักอปริหานิยธรรมกับตัวหลักสูตรให้มันชัดเจน ให้ปรับให้ได้ และคำว่า ผู้เชี่ยวชาญ ควรแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ผู้บริหาร กับ อาจารย์ประจำหลักสูตร หรือผู้สอนนำหลักธรรมมาบูรณาการใน ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านการส่งเสริมวิชาการ ๔) ด้านการวัดและประเมินผล และ ๕) ด้านงบประมาณ ต้องแสดงให้เห็นตัวคุณลักษณะที่เด่นชัด เช่น นำหลักธรรมอปริหานิยธรรมมาบูรณาการกับหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างไรให้แสดงในประเด็นตัวคุณลักษณะของหลักอปริหานิยธรรมในแต่ละข้อให้ชัดเจน, การบริหารหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ได้เขียนหลักสูตรว่าเป็นไปตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) หรือไม่ ยกตัวอย่าง เรื่องการประชุมเบื้องต้น ก็เป็นไปตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) เป็นต้น ในเรื่ององค์ความรู้ของงานวิจัยต้องระวังการตีความหลักอปริหานิยธรรมให้ชัดเจน เพราะเป็นหลักธรรมของพระ ควรจำกัดข้อความให้ได้ชัดเจน ให้ดูหนังสือของพระพรหมคุณาภรณ์ให้ไปดูปราชญ์ที่เขาตีความไว้เอาตัวประเด็นเป็นที่ตั้ง เอาบทสัมภาษณ์มาเป็นแบบ รวมทั้งสนับสนุนกรอบความคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

^{๒๖๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, อาจารย์ประจำ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ใช้เป็นแนวทางเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ๓ ข้อให้ได้ สำหรับกรอบแนวคิดงานวิจัยก็จะชัดเจน^{๒๖๖} ส่วนองค์ความรู้ใหม่น่าจะเป็นลักษณะดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๖ แสดงแนวทางการกำหนดกรอบองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสม

การสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตรใน ๕ วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำคำสัมภาษณ์เชิงลึกเหล่านั้นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แล้ว จึงนำเข้าสู่กระบวนการการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันนี้ ถือว่าผู้วิจัยได้ทำครบกระบวนการการวิจัย ดังนั้น จึงต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในเนื้อหาการวิจัย เพื่อที่จะได้งานวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ฉะนั้น ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนข้อความในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ว่า เพื่อการตรวจสอบประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็น เพื่อนำเสนอการ

^{๒๖๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โคนิษฐ์ ศรีทอง, รก.รองคณบดีสังคมศาสตร์ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

พัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแทน โดยตัดคำว่าตรวจสอบประสิทธิภาพออก เพราะเราไม่รู้ว่าตรวจสอบอะไร ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดองไธสง ที่ระบุว่าสมควรจะปรับตัวประสงค์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น^{๒๖๗} นอกจากนี้ประเด็นเรื่องหลักพุทธธรรมที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ต้องตีความให้ตรงกับความหมายหลักธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดิมนักดี ทองอินทร์ ได้ยกตัวอย่างการตีความหลักอภิธานิยธรรม ดังต่อไปนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิิตย์ เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับแผนการประชุม
 ๒. การรับรู้ร่วมกันเป็นคุณลักษณะของความสามัคคี
 ๓. การพร้อมเพียงกันประชุม เป็นคุณลักษณะของความสามัคคี
 ๔. เคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นคุณลักษณะของ ระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ ที่ทำร่วมกัน
 ๕. การไม่ถอนบัญญัติไม่เพิ่มบัญญัติ เป็นคุณลักษณะของกฎเกณฑ์ เช่นกฎเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.)
 ๖. การให้เกียรติสตรี คัมครองสตรี เป็นคุณลักษณะของสิทธิสตรี คัมครอง หมายถึง คัมครองผู้มีตำแหน่งหน้าที่ การแต่งตั้งสตรีเป็นเรื่องสิทธิสตรีมีความเท่าเทียมกัน การแต่งตั้งสตรีเป็นเลขา ก็คือเป็นเรื่องสิทธิสตรี มีสิทธิในการเรียนการสอน
 ๗. การสร้างอนุสาวรีย์ ก็เป็นเรื่องของระเบียบวินัย ให้นั้นระเบียบวินัย
- ดังนั้นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารควรใส่เพิ่มเติม โดยเฉพาะหลักอภิธานิยธรรม ในรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องมีน้อย^{๒๖๘}

กล่าวโดยสรุปว่า การสนทนากลุ่มได้มีการพูดคุยกันในหลายประเด็น แต่ผู้ทรงวุฒิส่วนใหญ่มีการเสนอประเด็นที่แตกต่างกัน แต่ให้ยึดตามแนวคิดและการปรับเปลี่ยนกรอบการนำเสนอ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตอบโจทย์การวิจัย เช่น การปรับเปลี่ยนชื่อเรื่องการวิจัยให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูล การปรับตัวประสงค์เพื่อตอบคำถามการวิจัย การเน้นย้ำถึงหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในลักษณะการตีความให้สอดคล้องกับความหมายเดิมมากกว่าการตีความในความหมายใหม่ การเพิ่มเนื้อหาในบทที่ ๒ การปรับเนื้อหาการวิเคราะห์ให้มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ สกอ.

^{๒๖๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ,ดร.ผอ.,หลักสูตร พธ.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๒๖๘} สนทนากลุ่มเฉพาะสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดิมนักดี ทองอินทร์, รก.หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สรุปสาระสำคัญการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงผสมผสานการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ทำให้ได้การบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังนี้

๑. การบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนรากฐานของ
การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลประสบการณ์ คณะอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของ
หลักสูตร และนำข้อมูลจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา(มคอ.) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์
ให้ได้หลักสูตรที่สะท้อนเอกลักษณ์สถาบัน ซึ่งโดยสภาพการบริหารหลักสูตรในด้านนี้จะพบว่า
ยังคงมีปัญหาย่อย ได้แก่

- ๑) เนื้อหาและโครงสร้างมาจากส่วนกลางจึงไม่ค่อยสอดคล้องกับท้องถิ่น
- ๒) ขาดการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
- ๓) ขาดการบูรณาการหลักสูตรกับท้องถิ่น
- ๔) ขาดการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- ๕) อาจารย์ประจำหลักสูตรมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงสายสาขาวิชารัฐศาสตร์ เนื่องด้วยผู้มีส่วนรับผิดชอบระบบการศึกษาไม่ได้วางแผนไว้
- ๖) ขาดการพัฒนาสื่อการสอนในรายวิชา
- ๗) การปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
- ๘) ขาดการวางแผน การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร
- ๙) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน
- ๑๐) ขาดการประชาสัมพันธ์วิธีการเรียนและวิธีการสอน
- ๑๑) ขาดระบบการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เป็นหัวใจหลักที่สำคัญ และ
- ๑๒) การจัดกิจกรรมไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

สำหรับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลัก
อธิปไตยธรรม พบว่า การประชุมเป็นประจำสม่ำเสมอ สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์หลักสูตร
ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลง เกิดผลสรุปการเรียนการสอนว่าเป็นอย่างไร
อย่างน้อย ๑ เดือนต่อครั้ง การรับรู้ในการแสดงความคิดเห็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรด้วยกันจะ
แสดงถึงการเสียสละต่อส่วนรวม การรับรู้ระบบการเรียนการสอนร่วมกัน มติของคณะกรรมการถือว่า
เป็นข้อตกลงจะต้องถือปฏิบัติร่วมกัน ไม่กำหนดกฎกติกาที่นอกเหนือจากภายหลังที่ประชุมเสร็จแล้ว
ประธานหลักสูตรต้องแสดงถึงภาวะผู้นำ จะต้องรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการอย่างให้เกียรติ
การให้ความสำคัญแก่สิทธิสตรี เช่น ให้สตรีมีสิทธิในการเป็นคณะกรรมการหลักสูตร ควรมีวิชาที่
เกี่ยวกับผู้นำสตรีเฉพาะ ให้สตรีสามารถเป็นเลขาธิการหลักสูตรได้ นอกจากนี้เนื้อหาของวิชาต้องแสดงถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองการปกครองของผู้นำในท้องถิ่นที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น

ทำสุนทรียหรือบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเป็นต้น และการให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดี เช่น บุคคลในประวัติศาสตร์เป็นต้น

๒. การบริหารหลักสูตรด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากร งบประมาณ ผู้บริหารต้องนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนาตนเอง เปิดรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ในลักษณะองค์กรช้อนรูป เน้นผลงานควบคู่กับเน้นความสัมพันธ์ความเป็นเพื่อน เพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการบริหารหลักสูตรยังคงมีสภาพปัญหาเช่น

- ๑) ไม่ค่อยมีเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัย
- ๒) ขาดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้
- ๓) การประชุมในสาขาวิชารัฐศาสตร์น้อยมาก
- ๔) ขาดการจำแนกหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการ
- ๕) ขาดการแรงจูงใจการปฏิบัติงาน
- ๖) ขาดความคล่องตัวในการทำอย่างเนื่อง
- ๗) ขาดทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารระบบสารสนเทศ
- ๘) ไม่มีคู่มือภาระงานที่ชัดเจน
- ๙) ขาดการประเมินบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรสายปฏิบัติการ
- ๑๐) วุฒิการศึกษาไม่ตรงตามสาขาวิชาตามที่ สกอ. กำหนด และ
- ๑๑) ขาดผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำยังไม่มีการผลิตผลงานทางวิชาการและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

สำหรับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักอปริหานิยธรรม พบว่า ควรมีแผนกำหนดวันที่ในการประชุม โดยใช้ระบบทีมเข้ามาช่วยในการออกแบบการประชุม โดยมีกรอบระยะเวลาในการประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการ บุคลากรควรจะมีจิตสำนึกในคุณภาพการรับรู้ข้อมูลอย่างเต็มที่และรับรู้ข้อมูลโดยตลอด สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาและสาระการประชุมมาก่อน ควรมีการตกลงกฎกติการ่วมกันระหว่างบุคลากรหรือคณะกรรมการหลักสูตรการรักษามาตรฐานร่วมกันถึงแนวทางสำหรับการดำเนินงานของสาขาวิชาที่ได้ตกลงไว้แล้ว ประธานหลักสูตรต้องเปิดใจรับความคิดเห็นต่อกัน มีการแสดงความคิดเห็นด้วยหลักเมตตากรุณา สุตมยปัญญาร่วมกัน และอาจารย์ประจำหลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายเชิงอุดมการณ์และเป้าหมายเป็นสิ่งเดียวกัน ควรรับฟังความคิดเห็นของสตรีอื่นเป็นคนส่วนน้อยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของสตรี ควรสร้างคุณลักษณะการเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม ประเพณี โดยเฉพาะการพัฒนาผลงานทางวิชาการทำให้เกิดมีค่านิยม ทศนคติที่ดี รวมทั้งการขึ้นำถึงดินแดนของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และการให้ความเคารพต่อพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญแก่ผู้กระทำความดีสอดคล้องกับการบริหารที่งานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานและมีความดีเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๓. การจัดส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ผู้บริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของสถาบัน และนำแผนกลยุทธ์ของสาขาวิชารัฐศาสตร์เข้าไปบรรจุไว้ในแผนงานของสถาบัน เพื่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการสาขาวิชารัฐศาสตร์และหางบประมาณไม่เพียงพอ ผู้บริหารต้องแสวงหาการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ให้เกิดการส่งเสริมงานวิชาการสาขาวิชารัฐศาสตร์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการยังพบปัญหา เช่น

- ๑) ขาดเครือข่ายทางวิชาการและการเข้าร่วม
- ๒) การผลิตผลงานมีน้อย
- ๓) การศึกษาดูงานในเชิงวิชาการมีน้อย
- ๔) วิทยาเขตมีการสัมมนาวิชาการบ่อยแต่ยังขาดประสบการณ์ ขาดแรงกระตุ้น ขาดความสนใจ
- ๕) ขาดเป้าหมายการบริการวิชาการการผลิตผลงานทางวิชาการ
- ๖) ขาดผู้เชี่ยวชาญในด้านการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนา
- ๗) ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสร้างผลทางวิชาการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- ๘) ขาดการผลิตผลงานทางวิชาการระดับนานาชาติ
- ๙) ขาดความเอาใจใส่ของผู้บริหารแบบมืออาชีพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีอยู่

สำหรับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักการบริหารนิยธรรมพบว่า การประชุมบ่อย ๆ ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็ง อุปสรรคและโอกาสในการพัฒนา และการส่งเสริมภาควิชาให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น สามารถจะส่งเสริมการพัฒนาผลงานวิจัย ตำราและเอกสารประกอบการสอนรวมทั้งการจัดสัมมนาทางวิชาการ คณะกรรมการจะสามารถทราบถึงขั้นตอนวิธีการ เป้าหมาย เงื่อนไขถึงการสร้างและการส่งเสริมวิชาการรวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพียงในการบริหารหลักสูตรสู่ยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการกำหนดเงื่อนไขในการพัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้เป็นไปตามกรอบแห่งระยะเวลาและคุณภาพ ผลงานวิชาการมีการวางแผนเป้าหมายตามข้อกำหนดของคณะกรรมการบริหาร จะต้องไม่เปลี่ยนกรอบเป้าหมายอื่น การเป็นแบบอย่างด้านวิชาการของภาวะผู้นำที่สามารถตีพิมพ์ผลงานอย่างมีคุณภาพ มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องด้วยวิชาภาวะผู้นำสตรีและมีผลงานที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของรายวิชา การส่งเสริมงานวิจัยโดยเฉพาะสถาบันทางการเมืองกับสถานที่สำคัญ การเป็นผู้นำส่งเสริมวิชาการรัฐศาสตร์เชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นและการชื่นชมยกย่องยินดีของบุคลากรจากผู้บังคับบัญชา มีคนในองค์กรรับรู้รับทราบร่วมกัน ซึ่งเป็นการให้กำลังใจและเห็นความสำคัญต่อบุคคลผู้ผลิตผลงานเพื่อรับใช้สังคม

๔. การบริหารหลักสูตรการวัดและประเมินผล ผู้บริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์จัดให้มีการอบรมสร้างองค์ความรู้แก่คณาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เรียนรู้งานวัดผลที่มีใช้เพียงการสอบกลางภาคการศึกษาหรือปลายภาคการศึกษา แต่ให้เรียนรู้ทำความเข้าใจงานวัดผลการเรียนรู้การวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานวัดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนงานประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องมีการแบ่งงานกันเองในสาขา

ให้ชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สำหรับการพัฒนางานวัดผล ประเมินผล สาขาวิชารัฐศาสตร์ต่อไป ซึ่งที่ผ่านมายังพบปัญหาในการบริหารหลักสูตรด้านการวัด และประเมินผล เช่น

- ๑) เป้าหมายการให้เกรดไม่สอดคล้องกัน
- ๒) ขาดการประชุมกลั่นกรองเกรดให้เหมาะสม
- ๓) วิธีการวัดตามหลักเกณฑ์มาจากส่วนกลาง
- ๔) ขาดการจัดทำเกณฑ์ตัวชี้วัดให้ครอบคลุมกลยุทธ์ และขาดการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน
- ๕) ไม่มีการติดตามประเมินผลและรายงานการดำเนินการตามแผนของผู้ที่มีความรับผิดชอบ
- ๖) คณาจารย์ขาดความรู้ในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล
- ๗) ไม่มีการประชุมกลั่นกรองเกรดของคณาจารย์ในแต่ละสาขาวิชา
- ๘) การควบคุมการสอบวัดและประเมินผลยังหละหลวม

สำหรับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและการประเมินผลตามหลัก อปรีหานิยธรรม พบว่า จะต้องมีการประชุมบ่อย ๆ เพื่อกำหนดเงื่อนไขในการวัดและประเมินผล และการกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับท้องถิ่นมากกว่าให้สอดคล้องกับส่วนกลาง แต่อย่างน้อยต้อง ได้เกณฑ์ที่มีคุณภาพที่ตรงกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ความพร้อมเพรียงที่จะ กำหนดตัวชี้วัดจะต้องให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน ในการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เกิด การปฏิบัติตามมาตรฐานการวัดและประเมินผล รวมทั้งข้อตกลงจากที่ประชุมคณะกรรมการ การประเมินหลักสูตร การประเมินสาขา การประเมินตนเอง การวัดและประเมินผลถึงความเสี่ยงหลักสูตร การจัดเก็บข้อมูลรายงานการประชุมแต่ละครั้ง เพื่อรองรับการปรับหลักสูตรในปีถัดไป การให้ความ เคารพต่อสถานที่สำคัญให้มองถึงแนวคิดหลักว่าด้วยอุปการหาบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมไทย และการ วัดและประเมินผลต้องให้ความสำคัญกับคนดีมากกว่า

๕. การบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณ ผู้บริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการจัดทำแผน กลยุทธ์ระดับสาขา แผนงบประมาณ แผนงานโครงการรอบปีการศึกษา แผนความเสี่ยงทางการเงิน ฐานข้อมูลผู้สนับสนุนทางการเงิน กิจกรรมระดมทุน เพื่อให้เกิดการบริหารงบประมาณที่ได้จาก งบประมาณภายในสถาบัน และงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกสถาบัน ซึ่งพบว่าปัญหาการบริหารหลักสูตร เช่น

- ๑) คณะสังคมศาสตร์มีงบประมาณมากแต่ต้องจัดการงบประมาณหนึ่งไปบริหารหลักสูตรอื่น
- ๒) ไม่สามารถจัดหาบุคคลจากภายนอกที่เหมาะสมกับการจ้าง
- ๓) การบริหารแบบองค์รวมทำให้งบประมาณมากบางสาขาวิชาและน้อยบางสาขาวิชา
- ๔) ขาดการวิเคราะห์เป็นเอกสารให้ชัดเจน การบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณ ส่วนมากจะมี
- ๕) เครื่องมือสนับสนุนการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยยังไม่ชัดเจน
- ๖) ขาดระบบการระดมทุน ๗)ขาดแผนกลยุทธ์ทางการเงินที่สอดคล้องกับแผนพัฒนา
- ๘) ขาดระบบการควบคุมภายในหน่วยงานบัญชีและการเงิน

๙) ผู้บริหารขาดความรู้ด้านการเงินบัญชี

๑๐) การบริหารเงินนอกงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับจำนวนนิสิต

๑๑) ขาดการกำหนดนโยบายทางการเงิน

๑๒) การไม่สามารถประมาณการรายได้และการประมาณการรายจ่าย

สำหรับการพัฒนารูปการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณตามหลักอำนวยการนิยธรรมพบว่า การประชุมบ่อย ๆ เพื่อการวางแผนในการบริหารหลักสูตรร่วมกัน ควรมอบหมายภารกิจ ที่มีงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรว่า มีงบประมาณมากน้อยเพียงใด ควรมีการอนุมัติกิจกรรมที่มีผล ในด้านงบประมาณจะช่วยให้เกิดรับรู้ รับทราบร่วมกัน ควบคุมการใช้งบประมาณบานปลายจะก่อ ปัญหามากกว่าคุณภาพของการศึกษาในภาพรวม ความเคารพต่อการตัดสินใจต้องงบประมาณของ ภาวะผู้นำจะช่วยบอกทิศทางสำหรับดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด การสร้างระบบการ ตรวจสอบการใช้งบประมาณจะต้องให้สตรีเป็นผู้ดูแล เพราะผู้หญิงจะเก่งและมีความรับผิดชอบ งบประมาณได้ดีกว่าผู้ชาย จัดสร้างอนุสาวรีย์สำหรับผู้นำคนสำคัญที่สร้างประโยชน์ให้กับบ้านเมือง พร้อมระบุถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ และเมื่อมีบุคคลที่ทำความดี มีศีล มีธรรมจะต้องให้คุณค่าในเชิง สวัสดิการ โดยเฉพาะคณะกรรมการหรือนิสิต นอกจากนี้หลักการปกครองคนที่ระบุว่า ยกย่องบุคคล ที่ควรยกย่อง ชื่นคนที่ควรชมจะต้องนำมาสอดแทรกในกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

๑) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลัก อำนวยการนิยธรรมพบว่า เมืองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ การประชุม ๑ เดือน/ครั้ง การรับรู้ ความคิดร่วมกันทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน การให้สตรีมีสิทธิ์เป็นเลขาธิการวิชา รัฐศาสตร์ ประธานมีภาวะผู้นำดี เนื้อหาวิชาการมุ่งให้คุณค่าต่อการบูชา และมีการยกย่องคุณความดี ต่อบุคลากร

๒) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรพบว่า เมืองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ กำหนดแผนการประชุมระบบทีมงาน บุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม มีข้อตกลง ร่วมกันให้ความสำคัญต่อคนดีรับฟังความคิดเห็น ประธานและบุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน

๓) การพัฒนารูปการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอำนวยการนิยธรรม พบว่า เมืองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ประชุมเพื่อวิเคราะห์สาขา ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมาย เดียวกัน มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันท้องถิ่นกรอบกำหนดเงื่อนไข ระยะเวลาการผลิตผลงานวิชาการด้าน สตรี การสร้างต้นแบบทางวิชาการ และการยกย่องและให้กำลังใจผู้มีผลงานทางวิชาการ

๔) การพัฒนาการบริหารหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลัก อำนวยการนิยธรรมพบว่า เมืองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ กำหนดเกณฑ์ที่มีคุณภาพ บุคลากรรู้วิธีวัด ประเมินผล เกณฑ์การประเมินตามบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น การวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) การมอบหน้าที่ให้กับสตรีรับผิดชอบ ผู้นำทราบถึง วิธีการวัดและการประเมินผล และการให้เกณฑ์คนไม่เก่งแต่ดี ชยัน

๕) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการงบประมาณพบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ การวิเคราะห์จัดทำแผนรายจ่ายประจำปี การวิเคราะห์จัดทำงบประมาณร่วมกัน การจัดหางบประมาณจัดสร้างอนุสาวรีย์ การควบคุมงบประมาณให้คุ้มค่า การวิเคราะห์งบประมาณในการพัฒนาผู้ที่มีความดี มอบหมายให้สตรีควบคุมด้านงบประมาณและบุคลากรเคารพต่อตัดสินใจ ส่วนงบประมาณ

สรุปสาระสำคัญของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ ๕๑ ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘๙ คุณวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาโท จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๘๗ มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน ๑๖-๒๐ ปี จำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖๑ และสถานภาพ นิสิต จำนวน ๒๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๔๑

สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗

ระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชาจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓

ระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชา รัฐศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชามีการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐

ระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชาริเริ่มและสร้างสรรค์ปรับปรุงงานวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓

ระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือศึกษาเปรียบเทียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙

ระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓

ระดับความพึงพอใจในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์ของสถาบัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ การในการจัดการเรียนการสอนค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๒

ระดับความพึงพอใจในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชา รัฐศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือหัวหน้าสาขาวิชาแจ้งเกณฑ์และวิธีการประเมินตนเอง หลังสิ้นสุดการเรียน แต่ละภาคการศึกษาซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนรับทราบเพื่อปรับปรุงการบริหาร ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕

ระดับความพึงพอใจในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการจัดสิ่งส่งเสริมงานวิชาการในสาขาวิชา รัฐศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชาส่งเสริมให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชา รัฐศาสตร์และ ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๑

ระดับความพึงพอใจในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ศึกษาระเบียบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙

ระดับความพึงพอใจในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสาขาวิชา รัฐศาสตร์ได้จัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนงานของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙

สำหรับข้อเสนอแนะของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อเสนอด้านหลักการบริหารนิยธรรม ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกัน
เนื่องนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้
๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ๕) ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ๖) เคารพสักการะสิ่ง
ที่ควรบูชา ๗) ให้ความอารักขา ค้ำครอง เป็นหลักธรรมที่หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์นำมาปรับใช้ในการ
การบริหารความแตกต่างภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ เพื่อให้ความแตกต่าง และข้อจำกัดภายใน
สาขาวิชารัฐศาสตร์ลดลง บุคลากรภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์สามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ
มีส่วนร่วมในการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ แบ่งงานกันปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มอบหมายให้
รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่สาขาวิชารัฐศาสตร์
กำหนดไว้ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงาน เกิดความเข้าใจงานไปยั้งทิศทาง
เดียวกัน ซึ่งการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเข้ากับการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ ปฏิบัติตาม
ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกได้แนวบูรณาการดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ การปฏิบัติงานในสาขาวิชารัฐศาสตร์ให้สำเร็จบรรลุตาม
เป้าหมายที่สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนดไว้ ลดความขัดแย้งระหว่างปฏิบัติ สร้างความรู้ ความเข้าใจ
ปฏิบัติงานประสานกันอย่างเป็นระบบ สามารถทำให้เกิดขึ้นได้นั้น หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ตั้งมั่น
ประชุมอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยมีการประชุมแบบเป็นทางการก่อนทำการสอนในภาคบ่าย
คณาจารย์มีการประชุมพูดคุยเรื่องภารกิจของสาขาก่อนทำการสอนในทุก ๆ วัน หรืออาจรับประทานอาหาร
อาหารร่วมกัน พูดคุยแบบไม่เป็นทางการ แต่ประเด็นยังอยู่ที่ภารกิจของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่
คณาจารย์ต้องปฏิบัติ จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์
ได้ตามบทบาทหน้าที่

๒) พร้อมเพรียงกันประชุมหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ควรจัดทำแผนงานประจำสาขาวิชา
และจัดประชุมคณาจารย์อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง พร้อมกับแจ้งให้คณาจารย์ทั้งอาจารย์ประจำและ
อาจารย์พิเศษได้ทราบหัวข้อการประชุม เข้าสู่ที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน และเลิกอย่างพร้อม
เพรียงกัน นำผลการเข้าร่วมประชุม การทำกิจกรรมร่วมกัน ไปพิจารณาในการบริหารจัดการ
สาขาวิชารัฐศาสตร์ด้วยความยุติธรรม ให้เกิดการขับเคลื่อนงานของสาขาวิชารัฐศาสตร์ไปด้วยพลัง
สามัคคี ยอมรับภารกิจไปพร้อม ๆ กัน ด้วยความเต็มใจ

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้อง
สร้างวัฒนธรรมองค์กร ยอมรับและปฏิบัติตามมติที่ประชุม บริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ตาม
แผนงานที่ประชุมได้ลงมติไว้ และไม่เพิกถอน ออกระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ซึ่งที่ประชุมมิได้รับรองไว้

๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ การเคารพและรับฟังคำสั่งสอน
ของผู้ใหญ่ในทางวิชาการ การบริหารหรือวางแผนงานบริหารจัดการภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ คลา
กต้องเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในภูมิความรู้ที่มีความเห็นแตกต่างกัน เมื่อผู้มีความรู้ให้
ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสาขาวิชารัฐศาสตร์ บุคลากรในสาขาวิชา
รัฐศาสตร์ต้องให้ความเคารพ

๕) ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี การให้เกียรติสตรีผู้อ่อนแอกว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ ผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์มากควรให้เกียรติ ให้คำชี้แนะ เปิดโอกาสให้อาจารย์ใหม่ได้เรียนรู้งานในสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ไม่แสดงตนเป็นผู้มีความรู้มากกว่า ข่มเหงรังแกผู้อ่อนประสบการณ์ ให้เกียรติทุกคนเสมอ กันด้วยไมตรีจิต ความจริงใจ เป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๖) เคารพสักการะสิ่งที่ควรบูชา การให้ความเคารพในผลงานวิชาการของอาจารย์ บุคลากรในสาขาวิชา รัฐศาสตร์ เชิดชูในนิสิต คณาจารย์อื่น ๆ รวมถึงประชาชนได้รับรู้ ได้เรียนรู้ นำองค์ความรู้ทางวิชาการของสาขาวิชา รัฐศาสตร์มาบริหารวิชาการแก่สังคม ให้สังคมได้นำองค์ ความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรอบ และหลักการ กฎเกณฑ์ ใช้ เป็นเครื่องนำทาง ชี้ทางสว่างแก่สังคม

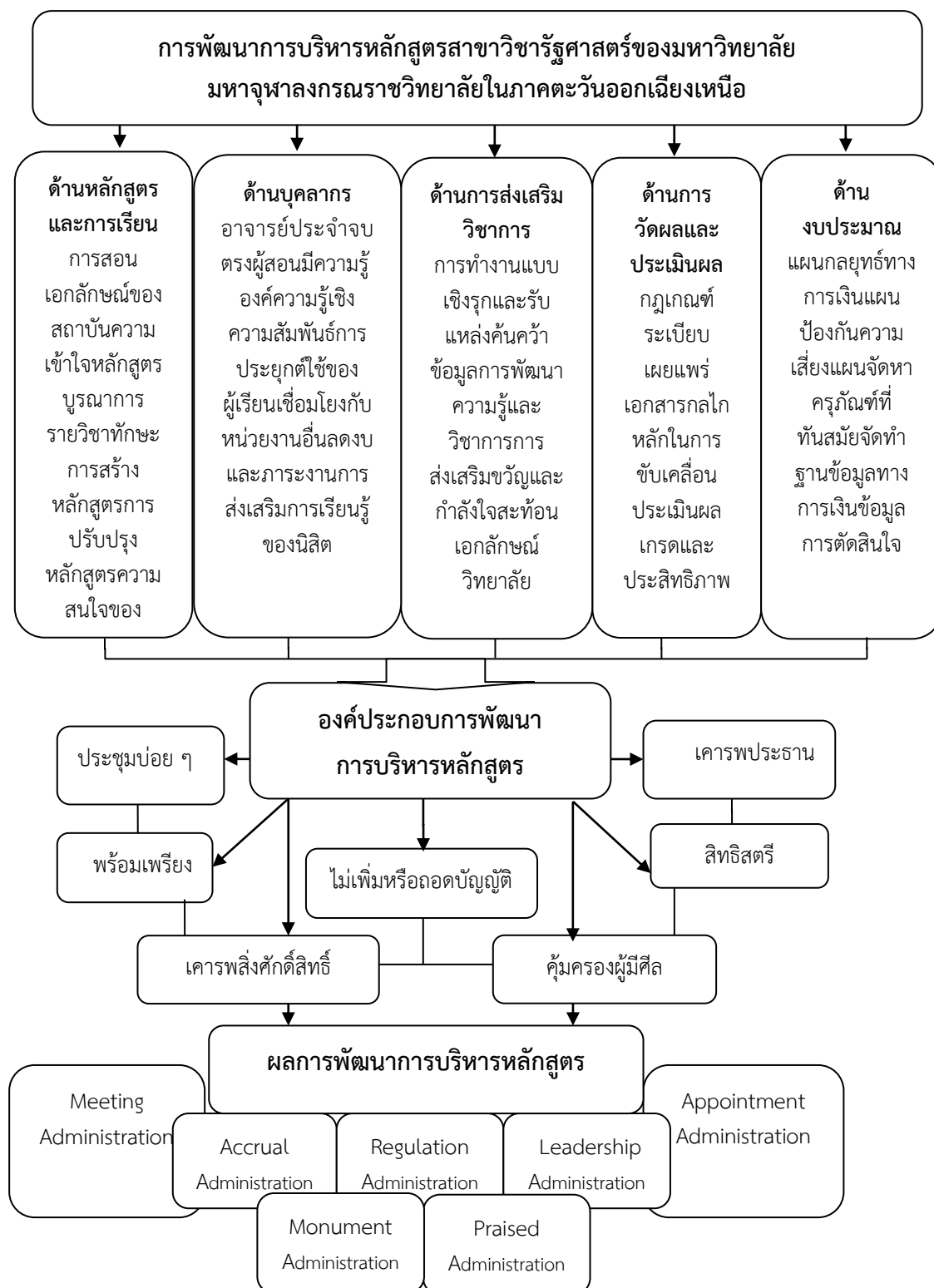
๗) ให้ความอารักขา ค้ำครอง ผู้สร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ปุชนิยบุคคลผู้ทรงภูมิรู้ของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ บุคลากรทุกระดับต้องให้การดูแลรักษา และร่วมสืบ ทอดองค์ความรู้จากท่านผู้ทรงภูมิเหล่านั้น และสามารถที่จะสนับสนุนให้ท่านเหล่านั้นได้ค้นหาค้นคว้า ความรู้ใหม่มาถ่ายทอดแก่นิสิต ผู้รับบริการทางวิชาการ ให้องค์ความรู้เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ต่อ สังคมตลอดไป

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” จากผู้เชี่ยวชาญ ๒๐ รูปหรือ คน และผลจากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้เห็นภาพของข้อจำกัดหลายประการที่ยังคงต้องปรับปรุง แก้ไขทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพในระบบการบริหารหลักสูตร สาขาวิชา รัฐศาสตร์ที่จำเป็นจะต้องมี การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพบว่า การพัฒนาระบบการบริหารที่ประกอบด้วย หลักการบริหารนิยธรรม ๕ ด้าน ได้แก่

- ๑) การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลัก อการบริหารนิยธรรม
- ๒) การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากรตามหลักการบริหารนิยธรรม
- ๓) การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักการบริหารนิยธรรม
- ๔) การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผลตามหลักการบริหารนิยธรรม
- ๕) การพัฒนากาการบริหารหลักสูตรด้านการงบประมาณตามหลักการบริหารนิยธรรม

ทำให้พบข้อมูลที่หลากหลายอย่างมาก จนนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยค้นพบดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๗ : แสดง Administration Model(MARLAMP) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากแผนภาพทำให้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีระบบความสัมพันธ์ดังนี้

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ การสร้างและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของสถาบัน ความเข้าใจหลักสูตร บูรณาการรายวิชา ทักษะการสร้างหลักสูตรการปรับปรุง

ด้านบุคลากร อาจารย์ประจำต้องมีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชารัฐศาสตร์ ผู้สอนมีความรู้ องค์ความรู้เชิงความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้ของผู้เรียนเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ลดบและภาระงานการส่งเสริมการเรียนรู้ของนิสิต

ด้านการส่งเสริมวิชาการ จะต้องมีการทำงานแบบเชิงรุกและรับ แห่ล่งค้นคว้าข้อมูล การพัฒนาความรู้และวิชาการ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ สะท้อนเอกลักษณ์

ด้านการวัดผลและประเมินผล ต้องให้ความสำคัญไปที่กฎเกณฑ์ ระเบียบ เผยแพร่เอกสาร กลไกหลักในการขับเคลื่อน ประเมินผลเกรดและประสิทธิภาพ

และด้านงบประมาณ ด้วยการกำหนดแผนกลยุทธ์ทางการเงิน แผนป้องกันความเสี่ยง แผนจัดหาครุภัณฑ์ที่ทันสมัย จัดทำฐานข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลการตัดสินใจ

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดจะเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์ตามหลักการบริหารนิยธรรมแต่ละด้าน ซึ่งจะเห็นระบบความสัมพันธ์ว่า หากการบริหาร หลักสูตร จะมีการประชุมกันอย่างน้อยก็ต้องมีการกำหนดวัน เช่น การกำหนดปฏิทินการประชุม ร่วมกัน ในองค์ประชุมเหล่านั้น จะต้องมีความพร้อมเพรียงเกิดขึ้น การใช้ระบบการประชุมที่มี กฎระเบียบ กติการ่วมกันและเท่าเทียม รวมทั้งการส่งเสริมสิทธิสตรีให้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเมตตาต่อกัน การแสดงถึงความมีเอกลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนาด้วยการเคารพบูชา และสักการะสถานที่สำคัญ ๆ และการให้ความสำคัญต่อผู้ที่ยึดกฎหมายและมีความเสมอภาคกัน อีกทั้งรวมถึงการให้คุ้มครองแก่ผู้ทรงศีลที่ได้ช่วยทำหน้าที่ในการสั่งสอนประชาชนต่อไปซึ่งผู้วิจัยได้ ให้ความหมายของ Administration Model (MAELAMP) ดังต่อไปนี้

Meeting Administration หมายถึง การบริหารแผนการประชุมประจำเดือนโดยเน้นไป ที่ความมีเอกลักษณ์ของสถาบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) ระดับความเข้าใจ ในโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา ทักษะการพัฒนาและการปรับปรุงหลักสูตร การเตรียมความพร้อมใน การจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชารัฐศาสตร์ การกำหนดเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ แผนการพัฒนางานองค์ความรู้เฉพาะสาขาวิชา การสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการมาตรฐานการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รวมทั้งแผนกลยุทธ์การจัดงบประมาณ ทั้งหมด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีการจัดการประชุมร่วมกันบ่อย ๆ เดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อให้สามารถทำการ วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงในการจัดทำหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ให้มีความ ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา พร้อมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในการเติมเต็ม ที่ ผนวกความสอดคล้องของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น อันเป็นการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้ในระดับ ท้องถิ่นและองค์ความรู้ในระดับสากลต่อไป

Accrual Administration หมายถึง การบริหารการสื่อสารในระดับหลักสูตรสาขาวิชา ให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน ในการเข้าร่วมประชุม และการเลิกประชุมในแต่ละครั้งควรมีการกำหนด

เงื่อนไขต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน เช่น การรับรู้ด้านหลักสูตร การรับรู้ระบบการสร้างหลักสูตร การรับรู้เอกลักษณ์ของหลักสูตร การกำหนดองค์ความรู้ของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่สามารถสร้างเครือข่ายตามหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะการทำงานแบบเชิงรุกและรับไปพร้อม ๆ กันของบุคลากร เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นวิชาการมากยิ่งขึ้น ซึ่งฝ่ายประธานหลักสูตรอาจจะต้องมีแผนการส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร รวมทั้งค่าตอบแทนในด้านเงินเดือนหรือสวัสดิการอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนและการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการหลักสูตรที่มุ่งไปที่เป้าหมายด้วยกัน หากอาจารย์ประจำหลักสูตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ครบองค์ประชุม ก็ต้องยกเลิกเพราะไม่ทำให้การสื่อสารได้ตรงกัน และทำให้เกิดการเสียเวลา จึงควรมีการกำหนดปฏิทินการประชุมประจำเดือน ที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดที่สุด

Regulation Administration หมายถึง การบริหารการกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีคุณภาพของหลักสูตรที่สามารถมีเอกลักษณ์ของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) และความเข้าใจและความสามารถในการยึดถือปฏิบัติร่วมกันตามเกณฑ์ที่ตกลงไว้ ที่เชื่อมโยงกับระเบียบวินัย กติกา เกณฑ์กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ตามมาตรฐานทางการศึกษาและตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของส่วนกลางตรงกับความต้องการของชุมชน รวมทั้งการประยุกต์ใช้ของผู้เรียนเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ลดบและภาระงานการส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างแหล่งการค้นคว้าข้อมูลของนิสิต และการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์ประจำหลักสูตรให้ได้มาตรฐานหรือมีคุณภาพ ซึ่งอาจจะต้องจัดเตรียมแผนกลยุทธ์การใช้งบประมาณที่สามารถลดต้นทุนและป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ และสามารถส่งเสริมให้หลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ก้าวไปสู่คุณภาพแห่งการจัดการศึกษาภายใต้สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาในระดับสากลที่ตรงกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ตั้งไว้

Leadership Administration หมายถึง การบริหารการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีเมตตา กรุณาต่อกันซึ่งเป็นสัญลักษณ์เดียวกันของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) รวมทั้งบุคลากรที่เป็นอาจารย์ประจำหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จะต้องให้ความสำคัญผู้นำและด้านผู้นำจะต้องพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นวิชาการ ในระดับมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับเพื่อการเป็นต้นแบบทางวิชาการให้กับบุคลากรได้พัฒนาตนเอง การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาวิชาการ ระบบการพัฒนาการวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และมีกลยุทธ์การใช้งบประมาณ ซึ่งเป็นส่วนของภาวะผู้นำจะต้องทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ซึ่งจะต้องมีแผนการพัฒนาภาวะผู้นำจะสำเร็จได้ก็ด้วยอาศัยการให้ความตระหนักและการให้ความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์โดยรวม

Appointment Administration หมายถึง การบริหารการแต่งตั้งสตรีให้มีส่วนร่วมในสาขาวิชารัฐศาสตร์ให้เป็นเอกลักษณ์อย่างของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) เพราะสตรีจะมีคุณลักษณะที่พิเศษหลายด้าน เช่น ด้านหลักสูตรจะต้องทำให้เกิดการบูรณาการรายวิชา ทักษะการสร้างหลักสูตร การปรับปรุงอาจารย์ประจำที่เป็นสตรีอยู่บ้าง แต่จะต้องมีองค์ความรู้เชิงความสัมพันธ์กับภาระงานที่รับผิดชอบ การประยุกต์ใช้ของผู้เรียนเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นลดบและภาระงานต่างๆ ได้มาก อีกทั้งในหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ยังมีอาจารย์

ประจำที่เป็นสตรีน้อยมาก จึงทำให้มุมมองหลายเรื่องประสบปัญหาอยู่บ้าง อย่างเช่น การเสริมสร้างคุณภาพงานวิชาการแนวสตรีนิยม สืบสาวเกี่ยวกับการปกครองโดยสตรี องค์ความรู้เกี่ยวกับนักการเมืองสตรี เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะมีอาจารย์ผู้ชายสามารถกระทำได้ แต่ด้วยข้อจำกัดในความลึกซึ่งจะไม่สามารถตอบโจทย์ได้มากนัก จึงต้องมีการจัดแผนสำหรับการแต่งตั้งอาจารย์ที่เป็นสุภาพสตรีให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นเลขา เพราะสตรีจะมีความละเอียด รอบคอบ รวมทั้งการวัดและประเมินผลฝ่ายสตรีจะทำได้ดีกว่าผู้ชาย จึงเป็นไปได้ว่าหากสามารถจะมีอาจารย์ที่เป็นสตรีในสาขาวิชาจะช่วยให้ความสมบูรณ์ในการบริหารหลักสูตรมีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจจะให้อาจารย์ประจำหลักสูตรที่เป็นสุภาพสตรี มีการทำงานในระบบการวัดและประเมินผลรวมทั้งฝ่ายการงานแผนด้านงบประมาณจะช่วยให้ลดความเสี่ยงลงได้

Monument Administration หมายถึง การบริหารแผนการจัดสร้างอนุสาวรีย์ของนักปกครองในอดีต รวมทั้งนักการเมืองที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับสังคมได้ เช่น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.๕) และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี หรือคุณหญิงโม เป็นต้น เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) หรือบุคคลที่สำคัญของประเทศไทยที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนปัจจุบัน เพราะสามารถใช้เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีการประพฤติดี ปฏิบัติชอบประกอบบุญกุศลต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดรายละเอียดในรายวิชาการ เพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะสามารถจะเชื่อมโยงไปสู่หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความเชื่อถือในลักษณะเดียวกัน และการส่งเสริมให้คณะกรรมการหลักสูตรต้องผลิตผลงานที่ตรงกับการจัดสร้างอนุสาวรีย์ในระดับท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยการระดมงบประมาณจากหลายแหล่งหรือจากหน่วยงานอื่นๆ อย่างเช่น คณะศิษย์ของสาขาวิชารัฐศาสตร์หรือสาขาอื่น ๆ จากการระดมทุนจากผู้ที่มีความเชื่ออยู่ในบุคคลเหล่านั้น จากการของบสนับสนุนจากภาคเอกชน เป็นต้น แต่จะต้องทำให้เกิดองค์ความรู้ในท้องถิ่น ที่ชักนำให้นิสิตนักศึกษาสามารถจะหาคำตอบจากสิ่งเหล่านั้นได้ ซึ่งหากทำให้บุคลากร นิสิต ภาคเอกชน และชุมชนมีส่วนร่วมได้ก็จะเป็นการวัดและประเมินผลทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

Praised Administration หมายถึง การบริหารการยกย่องคนดีและการชมคนไม่ดี อันเป็นการพัฒนาในระดับการสร้างสัญลักษณ์ที่มีคุณค่าของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพราะการยกย่องคนดีทำได้ด้วยการร่วมแรง ร่วมใจในการเห็นคุณค่าของความดี โดยใส่ความตระหนักในหลักสูตร รายวิชาการที่ส่งเสริมบุคลากร นิสิต และชุมชนให้เกิดคุณความดี รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดี ประธานหลักสูตรซึ่งอาจจะผนวกไปด้วยกับการวัดและประเมินผลทางการศึกษา หากมีใครทำดีแม้เพียงเล็กน้อย อย่าถือว่าไม่สำคัญ แต่หากมีการส่งเสริมที่ละเล็กละน้อย ก็จะเห็นความดีและคนดีเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน พยายามให้คนดีมีโอกาสนิยมน้อยอย่างมีศักดิ์ศรี ให้ความดีอยู่คู่กับหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์โดยเฉพาะการยกเอาบุคลากรมาระลึกถึง จะช่วยให้เห็นภาพของความเสียสละมากเพียงใด จึงต้องส่งเสริมคนดีมีศีลธรรมประจำใจ ให้เข้ามาช่วยงานในหลักสูตรให้มาก พร้อมทั้งหากมีคนไม่ดี ทุกคนจะต้องพร้อมใจกันปฏิเสธและไม่ให้ความสำคัญแก่บุคลากร โดยเฉพาะจำพวกลูกทอนหลานเธอที่ยังคงใช้อำนาจมืดในการทำสิ่งที่ไม่ดีอยู่มาก ดังนั้น จะต้องข่มด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อป้องกันความชั่วเหล่านั้น จึงต้องเตรียมการจัดแผนกลยุทธ์ในการลงทุนด้านงบประมาณที่มุ่งเน้นให้เกิดโครงการที่สามารถส่งเสริมการทำความดีต่าง ๆ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหาร ทั้งสิ้น ๒๐ รูป/คน และการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๕ วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี วิทยาเขตขอนแก่น และวิทยาเขตหนองคาย โดยผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random Sampling) ด้วยการแจกแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิธีการทางสถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งทำให้ทราบผลจากการศึกษาต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีปัญหามากที่ทำให้การบริหารหลักสูตร ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ซึ่งเป็นผลให้การประเมิผลหลักสูตรเฉพาะสาขาวิชารัฐศาสตร์ ไม่เป็นไปตามสิ่งที่มุ่งหวัง ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่พร้อมในการบริหารและองค์ความรู้ในระดับความเป็นสากล นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่สำคัญคือ การขาดการบูรณาการองค์ความรู้สาขาวิชารัฐศาสตร์กับองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น เพราะการนำหลักสูตรต้นแบบมาจากส่วนกลางทำให้เกิดรอยแยกระหว่างความสอดคล้องกับท้องถิ่นซึ่งยังคงต้องหาคำตอบกันต่อไปว่า จะสามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ในความเหมาะสมและ

ตอบสนองต่อการบริหารหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์ในระดับท้องถิ่นได้หรือไม่ รวมทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรที่ยังคงไม่เพียงพอต่อสาขาวิชา และสำเร็จการศึกษาไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เปิดสอน ซึ่งทำให้มุมมองการบริหารไม่เป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน แต่กระนั้นก็พอจะสามารถทำความเข้าใจในระดับการพัฒนาและการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจได้อาจจะต้องมีการกระตุ้นในการประชุมกันบ่อยมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอาจารย์ประจำหลักสูตร เพื่อทำความเข้าใจและมุ่งไปสู่เป้าหมายเพื่อความสำเร็จตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่ตั้งไว้ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดสิ่งส่งเสริมหลักสูตรวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ น้อยที่สุดคือ ด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖

๕.๑.๒ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่

๑) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน การสร้างเอกลักษณ์ของสถาบัน ความเข้าใจหลักสูตรบูรณาการรายวิชา ทักษะ การสร้างหลักสูตร การปรับปรุง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สาขาวิชาจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ รองลงมา คือ หลักสูตรมีความเหมาะสมกับและสอดคล้องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ น้อยที่สุด คือ มีรายวิชาจริยธรรมนักปกครองตามแนวพุทธศาสตร์มากกว่า ๒๐ หน่วยกิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๔

๒) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อด้านบุคลากร อาจารย์ประจำจบตรง ผู้สอนมีความรู้องค์ความรู้เชิงความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้ของผู้เรียน เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ลดงบประมาณการส่งเสริมการเรียนรู้ของนิสิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สาขาวิชามีการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับหน่วยหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ น้อยที่สุดคือ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ร่วมกับบุคลากรนิสิต และผู้ใช้บัณฑิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๐๕

๓) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการส่งเสริมวิชาการ การทำงานแบบเชิงรุกและรับ แหล่งค้นคว้าข้อมูล การพัฒนาความรู้และวิชาการ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจสะท้อนเอกลักษณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สาขาวิชาริเริ่มและสร้างสรรค์ปรับปรุงหลักสูตรวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

๔.๖๓ รองลงมา คือ หัวหน้าสาขาวิชาส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชาส่งเสริมให้มีการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้และเพื่อพัฒนาคุณภาพ บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๕

๔) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการวัดผลและประเมินผล ต้องมีกฎเกณฑ์ ระเบียบเผยแพร่เอกสาร กลไกหลักในการขับเคลื่อนประเมินผลเกรดและประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ศึกษาระเบียบรูปแบบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๙ รองลงมาคือ สาขาวิชามีคณะกรรมการประเมินผลเกรดและประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในแต่ละปีการศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชามีการเสนอโครงการและจัดทำรายหลักสูตรอย่างน้อยภาคการศึกษาละ ๑ ครั้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๘

๕) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อด้านงบประมาณ แผนกลยุทธ์ทางการเงิน แผนป้องกันความเสี่ยงแผนจัดหาครุภัณฑ์ที่ทันสมัย จัดทำฐานข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ รองลงมาคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้จัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนหลักสูตรของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ น้อยที่สุดคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชา รัฐศาสตร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐

สำหรับข้อเสนอแนะการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ๕) ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรี ๖) เคารพสักการะสิ่งที่ควรบูชา ๗) ให้ความอารักขา ค้ำครอง เป็นหลักธรรมที่หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์นำมาปรับใช้ในการบริหารความแตกต่างภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ เพื่อให้ความแตกต่างและข้อจำกัดภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ลดลง บุคลากรภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์สามารถปฏิบัติหลักสูตรได้เต็มความสามารถ มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์แบ่งหลักสูตรกันปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มอบหมายให้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัดเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนดไว้ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติหลักสูตร เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในการทำหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเข้ากับการบริหารสาขาวิชารัฐศาสตร์ปฏิบัติตามข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกได้แนวบูรณาการดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ในการปฏิบัติหลักสูตรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่สาขาวิชารัฐศาสตร์กำหนดไว้ ลดความขัดแย้งระหว่างปฏิบัติ สร้างความรู้

ความเข้าใจ ปฏิบัติหลักสูตรประสานกันอย่างเป็นระบบ สามารถทำให้เกิดขึ้นได้นั้น หัวหน้าสาขาวิชา รัฐศาสตร์ต้องมานั่งประชุมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยมีการประชุมแบบเป็นทางการ ก่อนทำการสอนในภาคบ่าย คณาจารย์มีการประชุมพูดคุยเรื่องภารกิจของสาขาก่อนทำการสอนในทุก ๆ วัน หรืออาจรับประทานอาหารร่วมกัน พูดคุยแบบไม่เป็นทางการ แต่ให้อยู่ในเรื่องหลักสูตรของ สาขาวิชารัฐศาสตร์ที่คณาจารย์ปฏิบัติอยู่ จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติหลักสูตร ภายในสาขาวิชารัฐศาสตร์ได้ตามบทบาทหน้าที่

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม สำหรับหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ควรจัดทำแผนหลักสูตร ประจำสาขาวิชา และจัดประชุมคณาจารย์อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง พร้อมกับแจ้งให้คณาจารย์ทั้ง อาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษได้ทราบหัวข้อการประชุม เข้าสู่ที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน และเลิกอย่างพร้อมเพรียงกัน นำผลการเข้าร่วมประชุม การทำกิจกรรมร่วมกัน ไปพิจารณาในการ บริหารจัดการสาขาวิชารัฐศาสตร์ด้วยความยุติธรรม ให้เกิดการขับเคลื่อนหลักสูตรของสาขาวิชา รัฐศาสตร์ไปด้วยพลังสามัคคี ยอมรับภารกิจไปพร้อม ๆ กัน ด้วยความเต็มใจ

๓) การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กร ยอมรับและปฏิบัติตามมติที่ประชุม บริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ตามแผนหลักสูตรที่ประชุมได้ลงมติไว้ และไม่เพิกถอนระเบียบกฎเกณฑ์ที่ที่ประชุมมีมติเห็นชอบและ ไม่ออกระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ซึ่งที่ประชุมไม่ได้รับรองไว้

๔) การให้เคารพนับถือผู้ใหญ่และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เป็นการแสดงความเคารพ และรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ในทางวิชาการ การบริหารหรือวางแผนหลักสูตรบริหารจัดการภายใน สาขาวิชารัฐศาสตร์ บุคลากรต้องเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในภูมิความรู้ที่มีความเห็น แตกต่างกัน เมื่อผู้มีความรู้ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสาขาวิชา รัฐศาสตร์ บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ต้องให้ความเคารพ

๕) การไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี คือ การให้เกียรติสตรีผู้อ่อนแอกว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ ผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์มากกว่าควรให้เกียรติ รับคำชี้แนะ เปิดโอกาสให้อาจารย์ใหม่ได้เรียนรู้หลักสูตร ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ไม่แสดงตนเป็นผู้มีความรู้มากกว่า ข่มเหงรังแกผู้อ่อนประสบการณ์ ให้เกียรติ ทุกคนเสมอกันด้วยไมตรีจิต ความจริงใจ ให้เป็นสังคมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๖) เคารพสักการะสิ่งที่ควรบูชา การให้ความเคารพในผลหลักสูตรวิชาการของอาจารย์ บุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ เชิดชูนิสิต คณาจารย์อื่น ๆ รวมถึงให้ประชาชนได้รับรู้ ได้เรียนรู้ นำองค์ความรู้ทางวิชาการของสาขาวิชารัฐศาสตร์มาบริการวิชาการแก่สังคม ให้สังคมได้นำองค์ ความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรอบ และให้หลักการ กฎเกณฑ์ ให้ เป็นเครื่องนำทาง ชี้ทางสว่างแก่สังคม

๗) การให้ความอาทรกษา ค้ำครอง ผู้สร้างสรรคผลหลักสูตรทางวิชาการ ปูชนียบุคคลผู้ทรง ภูมิความรู้ของสาขาวิชารัฐศาสตร์ บุคลากรทุกระดับต้องให้การดูแลรักษา และร่วมสืบทอดองค์ ความรู้จากท่านผู้ทรงภูมิความรู้เหล่านั้น สนับสนุนให้ท่านเหล่านั้น ในการค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่มา ถ่ายทอดแก่นิสิต ผู้รับบริการทางวิชาการ เพื่อจะได้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมตลอดไป

๕.๑.๓ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

ด้านการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภิปรายนิยธรรม พบว่า มีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การประชุม ๑ เดือน/ครั้ง ๒) การรับรู้ความคิดร่วมกัน ๓) ทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน ๔) การแต่งตั้งสตรีให้มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ๕) ประธานมีภาวะผู้นำดี ๖) เนื้อหาวิชาการมุ่งให้คุณค่าต่อการบูชา และ ๗) มีการยกย่องคุณความดีต่อบุคลากร

ด้านการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร พบว่ามีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) กำหนดแผนการประชุม ๒) บริหารหลักสูตรต้องทำเป็นทีม ๓) บุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม ๔) มีข้อตกลงร่วมกัน ๕) ให้ความสำคัญต่อคนดี ๖) รับฟังความคิดเห็นประธานและ ๗) บุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน

ด้านการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอภิปรายนิยธรรม พบว่ามีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) ประชุมเพื่อวิเคราะห์สาขาวิชา ๒) ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมายเดียวกัน ๓) มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันท้องถิ่น ๔) กรอบกำหนดเงื่อนไข ๕) ระยะเวลาการผลิตผลหลักสูตรวิชาการด้านสตรี ๖) การสร้างต้นแบบทางวิชาการ และ ๗) การยกย่องและให้กำลังใจผู้ที่มีผลหลักสูตรทางวิชาการ

ด้านการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล ตามหลักอภิปรายนิยธรรม พบว่ามีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) กำหนดเกณฑ์ที่มีคุณภาพ ๒) บุคลากรรู้วิธีวัดและประเมินผล ๓) เกณฑ์การประเมินตามบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น ๔) รูปแบบการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ของ สกอ. ๕) การมอบหน้าที่ให้กับสตรีมีส่วนรับผิดชอบ ๖) ผู้นำทราบถึงวิธีการวัดและการประเมินผล และ ๗) การให้เกณฑ์คนไม่เก่งแต่ดี ชยัน และ

ด้านการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณพบว่ามีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) จัดทำแผนรายจ่ายประจำปี ๒) การจัดหางบประมาณร่วมกัน ๓) การจัดหางบประมาณจัดสร้างอนุสาวรีย์ ๔) การควบคุมงบประมาณให้คุ้มค่า ๕) การยกย่องคนดี และการชมคนไม่ดี ๖) มอบหมายให้สตรีมีสิทธิควบคุมด้านงบประมาณและ ๗) บุคลากรเคารพต่อการตัดสินใจส่วนงบประมาณ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ สภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การบริหารหลักสูตร สาขาวิชา รัฐศาสตร์ยังคงไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ซึ่งเป็นผลให้การประเมิผลหลักสูตรไม่เป็นไปตามสิ่งที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่พร้อมในการบริหารจัดการให้เกิดองค์ความรู้ในระดับความเป็นสากล เช่น การขาดการบูรณาการองค์ความรู้สาขาวิชารัฐศาสตร์กับองค์ความรู้ในระดับท้องถิ่น เพราะการนำหลักสูตรต้นแบบมาจากส่วนกลาง ทำให้เกิดรอยแยกระหว่างความสอดคล้องกับท้องถิ่น

ซึ่งยังคงต้องหาคำตอบกันต่อไปว่าจะสามารถทำให้เกิดองค์ประกอบที่เหมาะสมและตอบสนองต่อการบริหารหลักสูตร สาขาวิชาหรือศาสตร์ในระดับท้องถิ่นได้หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระมหาอำนาจ ปวตฺตโน**^๑ ว่า อุปสรรคในการจัดการที่ไม่เหมาะสมกับการศึกษาในปัจจุบัน สาเหตุสำคัญมาจากบุคลากรไม่สามารถจะทำความเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกระบวนการจัดการภายใน เช่น การบริหารหลักสูตรบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และระบบการจัดการและซึ่งสอดคล้องกับหลักผลงานวิจัยของ **พรพรรณ อินทรประเสริฐ**^๒ ว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย ๑) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารหลักสูตรวิชาการ ๒) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารหลักสูตรบุคลากร ๓) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารหลักสูตรงบประมาณ ๔) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารหลักสูตรกำกับติดตาม ๕) ด้านโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการองค์กรตามลำดับ ผลการตรวจสอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแต่ละองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ รวมทั้งการที่อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ยังคงไม่เพียงพอต่อสาขาวิชาหรือศาสตร์และมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาที่เปิดสอน ซึ่งทำให้มุมมองไม่เป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน แต่กระนั้นก็พอจะสามารถทำความเข้าใจในระดับการพัฒนาและการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจได้ อาจจะต้องมีการกระตุ้นในการประชุมกันบ่อยมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจและมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ยังคงดำเนินหลักสูตรเพื่อความสำเร็จตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **Gullatt และ Lofton**^๓ ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการบริหาร การบริหารหลักสูตรและการจัดเวลาในการทำหลักสูตร รวมทั้งการจัดองค์การ จะเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการทำนวยความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้กิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา คือ การส่งเสริมความสามารถและการพัฒนาการสอนของอาจารย์ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การตัดสินใจแก้ปัญหา และการส่งเสริมบุคลากรอาจารย์ในการทำหลักสูตรเป็นทีม จะช่วยลดภาระความคับข้องใจและความกดดันจากภายนอก ที่สำคัญคือการบริหารหลักสูตรเป็นทีมร่วมกัน ทั้งการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

^๑พระมหาอำนาจ ปวตฺตโน, “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๒พรพรรณ อินทรประเสริฐ, “องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐)

^๓Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., The principals role in promoting academic gain. [CD-ROM]. Abstract from : Database : ERIC, ERIC#ED : 403227, 2000.

๕.๒.๒ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า

๑) ปัจจัยที่สนับสนุนด้านการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สาขาวิชารัฐศาสตร์ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ควรมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) และควรมีรายวิชาจริยธรรมนักปกครองตามแนวพุทธศาสตร์มากกว่า ๒๐ หน่วยกิต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อภิญญา กังสนารักษ์^๔ ว่า องค์ประกอบด้านการรักษาข้อมูล การประมวลข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ตลอดจนมีลักษณะและประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารระดับคณะจะให้กับบุคลากร การศึกษาประสบการณ์การสอน ประสบการณ์การบริการ และตำแหน่งวิชาการ หลักสูตรวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อนันต์ เตียวต้อย^๕ ว่า การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการผู้มีส่วนได้เสีย และหลักสูตร ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในการนำองค์กร เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร การใช้องค์กรเป็นคู่แข่งการสร้างคุณภาพชีวิตของบุคลากร และการบริหารหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

๒) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชา รัฐศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาขาวิชารัฐศาสตร์ควรมีการกำหนดคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีการบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับหน่วยหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ และหัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของสาขาวิชารัฐศาสตร์ร่วมกับบุคลากรนิสิต และผู้ใช้บัณฑิตซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ อนันต์ เตียวต้อย^๖ ว่า กระบวนการ คือ การริเริ่มจากผู้บริหารระดับสูง การจัดโครงสร้างองค์การและทีมหลักสูตร การจัดระบบเครื่องมือคุณภาพการประกาศใช้และให้ความรู้แก่บุคลากร การกำกับติดตามและประมวลผล การทบทวนการดำเนินหลักสูตร การให้รางวัลผู้ประสบผลสำเร็จในการบริหารคุณภาพ และการเทียบเคียงกับหน่วยหลักสูตรที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญให้สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งส่งต่อคุณภาพที่มีลักษณะของการนำไปใช้ได้และมีความสอดคล้องกับผลการงานวิจัยของ อภิญญา กังสนารักษ์^๗ ว่า ๑) ด้านการแบ่งผู้มีอิทธิพลผู้บริหารระดับคณะต้องเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในความสำเร็จของหลักสูตร ได้รับการยอมรับนับถือมีแรงจูงใจ

^๔อภิญญา กังสนารักษ์, “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

^๕อนันต์ เตียวต้อย, “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑).

^๖อนันต์ เตียวต้อย, อ้างแล้ว.

^๗อภิญญา กังสนารักษ์, “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

ในการทบทวนหลักสูตร มีความรับผิดชอบ มีความก้าวหน้า มีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ มีความมั่นคงในการทดลองหลักสูตร มีความพึงพอใจกับสภาพการทำหลักสูตรเพื่อนร่วมหลักสูตร และนโยบายการบริหาร ๒) ด้านการรักษาข้อมูล การประมวลข้อมูลและ การนำเสนอข้อมูล ตลอดจนมีลักษณะและประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารระดับคณะให้กับบุคลากร ในคณะ ๓) ด้านการแบ่งปันอำนาจผู้บริหารระดับคณะควรมีพฤติกรรมแบ่งมุงคน และมีภูมิหลัง ด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์สอน ประสบการณ์บริการ และตำแหน่งวิชาการ

๓) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรด้านการจัดการส่งเสริมหลักสูตรวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาขาวิชารัฐศาสตร์ควรมีการริเริ่มและสร้างสรรค์ ปรับปรุงหลักสูตรวิชาการในสาขาวิชา ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ และการส่งเสริมให้มีการประชุม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนความรู้ และเพื่อพัฒนา คณาจารย์และบุคลากรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพชริน สงค์ประเสริฐ^๔ ว่า การทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาการ โดยยึดหลักการทำหลักสูตรเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลให้ผู้บริหาร หัวหน้าหลักสูตรวิชาการมีพฤติกรรมและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางวิชาการ และบริบทของสถานศึกษา บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนการทำหลักสูตรเป็นทีม สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เตือนใจ รักษาพงศ์^๕ ว่า การบริหารหลักสูตรวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศการสอนกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาความรู้การสร้างความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้และการเรียนรู้ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการ จัดการความรู้ ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้างและการวัดผล

๔) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ควรมีการศึกษาระเบียบ รูปแบบ การวัดและประเมินผลตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และเผยแพร่เอกสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ จัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลเกรดและประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในแต่ละปีการศึกษา และมีการเสนอโครงการและจัดทำรายหลักสูตร อย่างน้อยภาคการศึกษาละ ๑ ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ

^๔เพชริน สงค์ประเสริฐ, “พัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๐).

^๕เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

ผลงานวิจัยของ **เตือนใจ รักษาพงศ์**^{๑๐} ว่า ภารกิจและขอบข่ายหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **อภิญญา กังสนารักษ์**^{๑๑} ว่า รูปแบบที่ได้พัฒนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการแบ่งปันอิทธิพล การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และด้านการแบ่งปันอำนาจ องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบด้านการแบ่งปันข้อมูล และองค์ประกอบด้านการแบ่งปันอำนาจ ข้อค้นพบในการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะ

๕) ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการบริหารหลักสูตรด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ควรขอรับการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนหลักสูตรของสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในปีการศึกษานั้น ๆ และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับจำนวนนิสิตในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พิสิฐ เทพไกรวัล**^{๑๒} ว่า การเนินการตามกระบวนการปฏิบัติหลักสูตรของเครือข่าย ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทเพื่อทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินหลักสูตรด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป แล้วสรุปรวมจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินหลักสูตรแต่ละด้าน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำหลักสูตร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจัดทำแผนพัฒนาร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **Kearney, R.T.**^{๑๓} ว่า มีกฎระเบียบ นโยบายของสถาบันที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้วยการจัดการการสอนที่เหมาะสม การให้งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรการจัดสรรงบประมาณให้การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมหลักสูตร

^{๑๐}เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

^{๑๑}อภิญญา กังสนารักษ์, “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๒}พิสิฐ เทพไกรวัล, “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก” *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔).

^{๑๓}Kearney, R.T., A model for nurse faculty research productivity , [CD-ROM]. Abstract from : Database : Abstracts interactional Issue : 48 08a. publication Number : AA1 8724920, 2010.

๕.๒.๓ การพัฒนาการบริหารหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

๑) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักอภินิหารธรรม พบว่า การกำหนดแผนการประชุมประจำเดือนโดยเน้นไปที่ความมีเอกลักษณ์ของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.)ระดับความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา ทักษะการพัฒนาและการปรับปรุงหลักสูตร การเตรียมความพร้อมในการจัดหาอาจารย์ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษารองกับสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ การกำหนดเครือข่ายกับหน่วยหลักสูตรอื่น ๆ การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ แผนการพัฒนาคณะความรู้เฉพาะสาขาวิชา การสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการมาตรฐานการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รวมทั้งแผนกลยุทธ์การจัดงบประมาณทั้งหมด ด้วยการกำหนดแผนการประชุม ๑ เดือน/ครั้ง ที่สามารถรับรู้ความคิดร่วมกัน ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน การให้สิทธิแก่สตรีมีส่วนร่วมในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะคุณลักษณะของสตรีมีความละเอียด รอบคอบในการปฏิบัติหลักสูตรมากกว่าผู้ชาย ซึ่งเป็นข้อดีที่จะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ และความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **สามารถ บุญรัตน์**^{๑๔} ว่า การส่งเสริมให้สตรีสามารถแสดงถึงความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่ของตนและการนำข้อดีของแต่ละเพศมาปรับใช้ในการบริหารหลักสูตร จะเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จ ถ้ามีสตรีมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรจะทำให้เกิดมุมมองถึงสภาพปัญหาของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำของประธานหลักสูตร การบรรจุเนื้อหาวิชาการ ให้มุ่งคุณค่าต่อการบูชาสักการะบุคลากรสำคัญในอดีต และมีการยกย่องคุณความดีต่อบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **Gullatt และ Lofton**^{๑๕} ว่า การส่งเสริมความสามารถและการพัฒนาการสอนของอาจารย์ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การตัดสินใจ แก้ปัญหาและการส่งเสริมบุคลากรอาจารย์ในการทำหลักสูตรเป็นทีม จะช่วยลดภาระความคับข้องใจและความกดดันจากภายนอกที่สำคัญ คือ การบริหารหลักสูตรเป็นทีมร่วมกัน ทั้งการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระราชปริยัติ(สฤณี ประธาตุ)**^{๑๖} พบว่า สภาพการดำเนินหลักสูตรวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงสร้างการบริหารหลักสูตรวิชาการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ แต่มีจุดเด่นคือวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ มุ่งให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมการให้บริการ

^{๑๔}สามารถ บุญรัตน์, “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๕}Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., The principals role in promoting academic gain. [CD-ROM]. Abstract from : Database : ERIC, ERIC#ED : 403227, 2000.

^{๑๖}พระราชปริยัติ (สฤณี ประธาตุ), “การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙)

ทางวิชาการพระพุทธศาสนา และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อการบริหารหลักสูตรด้านอื่น ๆ คือ ด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการ ที่แต่งตั้งกระจายกำลังคนไปตามวิทยาเขตทั่วประเทศ ทำให้แต่ละวิทยาเขต ต้องเร่งสร้างบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งต้องเสริมสร้างระบบการประสานหลักสูตรและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของมหาวิทยาลัยให้รวดเร็วและทั่วถึง เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักหลักสูตรคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ(สกอ.)

๒) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ด้านบุคลากรตามหลักอธิปไตยธรรม ควรมีแผนการสื่อสารในระดับหลักสูตรสาขาวิชาให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน ในการเข้าร่วมประชุม และการเลิกประชุมในแต่ละครั้งควรมีการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน เช่น การรับรู้ด้านหลักสูตร การรับรู้ระบบการสร้างหลักสูตร การรับรู้เอกลักษณ์ของหลักสูตร การกำหนดองค์ความรู้ของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่สามารถสร้างเครือข่ายตามหน่วยหลักสูตรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะการทำหลักสูตรแบบเชิงรุกและรับไปพร้อม ๆ กันของบุคลากร เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นวิชาการมากยิ่งขึ้น ซึ่งฝ่ายประธานหลักสูตรอาจจะต้องมีแผนการส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ด้วยกำหนดแผนการประชุมโดยใช้ระบบทีมหลักสูตร บุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม อันมีข้อตกลงร่วมกัน ให้ความสำคัญต่อคนดีรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน ประธานหลักสูตรและบุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **อภิษฎา ศรีเครือดัง**^{๑๗} ว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์จะต้องมีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะในการทำหลักสูตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีบุคลิกภาพที่ดี มีทักษะในติดต่อประสานหลักสูตร การวางตนเองเสมอต้นเสมอปลาย สามารถครองใจผู้อื่นได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีเมตตา กรุณา ยุติธรรม และซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยไปสู่การปฏิบัติหลักสูตรตามพันธกิจของสถาบันในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระราชปริยัติ (สฤณี ประธาตุ)**^{๑๘} ว่า ภารกิจและขอบข่ายหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนกระบวนการบริหารหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนหลักสูตรวิชาการ การนำแผนไปปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผลหลักสูตรวิชาการ การปรับปรุงหลักสูตรวิชาการ รูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาการ โดยยึดหลักการทำหลักสูตรเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยภาวะผู้นำ

^{๑๗} อภิษฎา ศรีเครือดัง, “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๘} เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้างและการวัดผลนอกจากนี้ยังพบว่า Keamey^{๑๙} ได้ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรวิจัยและผลหลักสูตรทางวิชาการของคณาจารย์พบว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรวิจัยและผลหลักสูตรทางวิชาการของคณาจารย์มี ๓ ด้านที่เป็นปัจจัยหลักคือ

๑. ด้านบุคลิกลักษณะ ประกอบด้วยความสนใจการมุ่งใจความคิดสร้างสรรค์ความเป็นอิสระทางวิชาการ

๒. ด้านความรู้ ประกอบด้วยพื้นฐานความรู้ โอกาสในการศึกษา การตระหนักในการให้คำปรึกษา และให้ความร่วมมือที่เหมาะสม

๓. ด้านทักษะ ประกอบด้วยความพร้อมด้านสุขภาพจิต ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการจัดการ และทักษะด้านการอ่าน (Articulation)

๓) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอุปทานิยธรรม พบว่า แผนการกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีคุณภาพทางวิชาการของหลักสูตรที่สามารถมีเอกลักษณ์ของสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) และความเข้าใจและความสามารถในการยึดถือปฏิบัติร่วมกันตามเกณฑ์ที่ตกลงไว้ ที่เชื่อมโยงกับระเบียบวินัย กติกาเกณฑ์กำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ตามมาตรฐานทางการศึกษาและตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ให้ตรงกับความต้องการของส่วนกลางตรงกับความต้องการของสังคมและชุมชน รวมทั้งการประยุกต์ใช้ของผู้เรียน เชื่อมโยงกับหน่วยหลักสูตรอื่น ลดบและภาระหลักสูตรการส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างแหล่งการค้นคว้าข้อมูลของนิสิต สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ศิริรัตน์ คลังเย็น^{๒๐} ว่า กระบวนการบริหารการทำหลักสูตรตามกฎเกณฑ์ กติกา มีความเปิดเผยตรงไปตรงมาในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถจะทำให้ประชาชนหรือนิสิตเข้าถึงและทราบข้อมูล หรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการ หรือหลักสูตรตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ รวมทั้งผลหลักสูตรทางวิชาการของอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีมาตรฐาน หรือมีคุณภาพ ด้วยการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์สาขาวิชารัฐศาสตร์ ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมายเดียวกัน มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันการปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างกรอบกำหนดเงื่อนไข มีระยะเวลาการผลิตผลหลักสูตรวิชาการด้านสตรี การสร้างต้นแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ และการยกย่องและให้กำลังใจผู้มีผลงานหลักสูตรที่ประกอบด้วยหลักเมตตาธรรมสอดคล้องกับผลงานการวิจัย

^{๑๙}Kearney,R.T., A model for nurse faculty research productivity , [CD-ROM]. Abstract from : Database : Abstracts interactional Issue : 48 08a. publication Number : AAI 8724920, 2010.

^{๒๐}ศิริรัตน์ คลังเย็น, “ การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๖).

ของสามารถ บุญรัตน์^{๒๑} ว่า ภาวะผู้นำจะต้องมีการนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตของผู้นำสตรีเป็นปกติ หลักเมตตา จะมีความปรารถนาดีต่อลูกน้อง และประชาชนทั่วไป โดยการจัดการความรู้และการสร้างเครือข่าย และซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เตือนใจ รักษาพงศ์^{๒๒} ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้นำด้านการจัดองค์การเพื่อการเรียนการสอน การวางแผนองค์การเพื่อการสอนการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารการเรียนการสอน การจัดโครงการพัฒนาบุคคลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และการพัฒนาทีมหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย การรับรู้และค้นหาปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ และการนำไปปฏิบัติการประเมินผลสัมฤทธิ์

๔) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ด้านการงบประมาณตามหลักอปริหานิยธรรม พบว่า แผนกลยุทธ์ทางการเงิน แผนป้องกันความเสี่ยง แผนการจัดหาครุภัณฑ์ทางการศึกษาที่ทันสมัย แผนการจัดทำฐานข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลการตัดสินใจเพื่อกำหนดเกณฑ์ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ นกมล ดีไทยสงค์^{๒๓} ว่า ประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสะท้อนวัฒนธรรมองค์กร และมีผลต่อความเสี่ยงซึ่งบทบาทของภาวะผู้นำสามารถสรุปได้ ๔ ประการ ได้แก่

๑. บทบาทของผู้บริหารต่อการบริหารความเสี่ยง
๒. การบริหารความเสี่ยงแบบรวมศูนย์
๓. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของส่วนหลักสูตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๔. การบริการความพึงพอใจของเงินงบประมาณที่บุคลากรสามารถจะรู้วิธีวัดและการประเมินผล

กำหนดเกณฑ์การประเมินตามบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น รูปแบบ กฎเกณฑ์ของสำนักหลักสูตรคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ) การมอบหน้าที่ให้กับสตรีมีส่วนรับผิดชอบ ผู้นำทราบถึงวิธีการวัดและการประเมินผล และการให้เกณฑ์คนไม่เก่ง แต่ดี และมีความขยัน ที่ยังไม่สอดคล้องกับการจัดการหลักสูตรในระดับท้องถิ่นมากนัก สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พระราชปรีดี

^{๒๑} สามารถ บุญรัตน์, “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๒๒} เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *ปริญาวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

^{๒๓} นกมล ดีไทยสงค์, “การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

(สฤณี ประธาตุ)^{๒๔} ว่า การจำกัดให้จัดหลักสูตรเฉพาะทางจึงไม่สามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป จึงมีจุดอ่อนอยู่ตรงที่การจัดการเรียนการสอนยังอยู่ในระดับปริญญาตรีแทนการพัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ในด้านรัฐศาสตร์และการวัดประเมินผลที่กระจายไปตามวิทยาเขต ไม่มีการจัดระบบมาตรฐานของมหาวิทยาลัยไว้สำหรับการบริหารหลักสูตรวิชาการที่ได้รับผลจากมาตรฐานต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารหลักสูตรบุคลากร ทำให้มีจุดอ่อนที่จะต้องพัฒนาอย่างรีบด่วน คือ การเพิ่มพูนองค์ความรู้ในระดับปริญญาให้สูงขึ้น และตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เตือนใจ รักษาพงศ์^{๒๕} ว่า การทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาการ โดยยึดหลักการทำหลักสูตรเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งผลให้ผู้บริหาร / หัวหน้าหลักสูตรวิชาการ มีพฤติกรรมและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางวิชาการ และบริบทของสถานศึกษา บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนการทำหลักสูตรเป็นทีม สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.) การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา^{๒๖} รัฐศาสตร์ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักการบริหารนิยธรรม พบว่ามีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) จัดทำแผนรายจ่ายประจำปี ๒) การจัดหางบประมาณร่วมกัน ๓) การจัดหางบประมาณจัดสร้างอนุสาวรีย์ ๔) การควบคุมงบประมาณให้คุ้มค่า ๕) การยกย่องคนดี และการชมคนไม่ดี ๖) มอบหมายให้สตรีมีส่วนร่วมในการควบคุมด้านงบประมาณ และ ๗) บุคลากรเคารพต่อการตัดสินใจส่วนงบประมาณ ซึ่งต้องอาศัยคุณลักษณะภาวะผู้นำที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและการปรับปรุงหลักสูตรไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เตือนใจ รักษาพงศ์^{๒๖} ว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาทีมหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา ด้านภารกิจและขอบข่ายหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา และด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรวิชาการในสถานศึกษา และ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ Kearney^{๒๗} ว่า ซึ่งปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาการและวิจัยสำหรับคณาจารย์ คือ ๑. ภาวะเยียบ นโยบายของสถาบัน ๒. การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้วยการจัดการการสอนที่เหมาะสม การให้งบประมาณสนับสนุน การพัฒนา

^{๒๔}พระราชปรีดี (สฤณี ประธาตุ), “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขุภีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

^{๒๕}เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขุภีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

^{๒๖}เตือนใจ รักษาพงศ์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขุภีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

^{๒๗}Kearney, R. T., A model for nurse faculty research productivity , [CD-ROM]. Abstract from : Database : Abstracts interactional Issue : 48 08a. publication Number : AA1 8724920,2010.

บุคลากร ๓. การจัดสรรงบประมาณให้ และ ๔. การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมหลักสูตรซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมองถึงผลสัมฤทธิ์ของการบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพหรือผลลัพธ์ทางการบริหารที่สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ศิริรัตน์ คลังเย็น^{๒๘} ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์จะต้องมีกระบวนการการบริหาร คือ การวางแผน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน การปฏิบัติหลักสูตรที่มุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่วางไว้ การตรวจสอบการปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และการปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติหลักสูตรมากที่สุด ดังนั้น การบริหารหลักสูตรจึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาสาระ รายวิชา และอื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและท้องถิ่นให้มากที่สุด

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ทำให้ผู้วิจัยเห็นสภาพการบริหารหลักสูตรและข้อจำกัดมากที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพและคุณภาพในการเรียนการสอน การบริหารบุคลากร การส่งเสริมวิชาการ การวัดและประเมินผล และการบริหารงบประมาณ จึงทำให้ผู้วิจัยได้นำหลักการบริหารนิยธรรมมาประกอบเพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารหลักสูตรในสาขาวิชารัฐศาสตร์ที่พึงประสงค์ให้สามารถยกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการได้ ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเป็นสิ่งที่ผู้บริหารหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์จะต้องนำไปสร้างระบบการบริหารในระดับสูงซึ่งควรวางไว้เป็นแนวทาง สำหรับการจัดแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ต่อไป

๑. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้วยการวางระบบให้มีความชัดเจน เช่น การกำหนดปฏิทินการประชุมประจำเดือน การกำหนดมาตรฐานของบุคลากรในการผลิตผลหลักสูตรวิชาการ การกำหนดให้สตรีได้มีโอกาสในการเข้ามาช่วยเหลือหลักสูตร การกำหนดการวัดและประเมินที่สอดคล้องกัน การกำหนดรายละเอียดในรายวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรสำคัญในอดีตทางการเมืองการปกครอง เป็นต้น

๒. ควรมีปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร ด้วยการสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

๓. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการ ด้วยการกำหนดรายละเอียดการผลิตผลหลักสูตรทางวิชาการเพื่อบริการแก่สังคมให้มากที่สุดอย่างน้อยปีละ ๒ เล่ม เพื่อยกระดับหลักสูตรวิชาการของหลักสูตรให้เข้มแข็งต่อไป

^{๒๘}ศิริรัตน์ คลังเย็น, “การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๖).

๔. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการงบประมาณ ด้วยการพัฒนาระบบการวางแผนงบประมาณที่เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรให้มากที่สุด และกำหนดให้บุคลากรทุกคนได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงการจัดการงบประมาณประจำปี การจัดแผนบริหารความเสี่ยงทางด้านการเงิน

๕. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผล ด้วยการกำหนดให้ประธานหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์มีความรู้ในการวัดและประเมินผลอย่างแท้จริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตร ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยการกำหนดแผนการประชุม ๑ เดือน/ครั้ง ที่สามารถรับรู้ความคิดร่วมกัน ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติมีมาตรฐานเดียวกัน การแต่งตั้งให้สตรีมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ การพัฒนาภาวะผู้นำของประธานหลักสูตร การบรรจุเนื้อหาวิชาการให้มุ่งให้คุณค่าต่อการบูชาสักการะบุคลากรสำคัญในอดีต และมีการยกย่องคุณความดีต่อบุคลากร

๒. ควรมีการปรับปรุงการบริหารหลักสูตรด้านบุคลากร ด้วยกำหนดแผนการประชุมโดยใช้ระบบทีมหลักสูตร บุคลากรสามารถเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรม อันมีข้อตกลงร่วมกันให้ความสำคัญต่อคนดี รับฟังความคิดเห็นร่วมกัน ประธานและบุคลากรมีเมตตากรุณาต่อกัน

๓. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการส่งเสริมวิชาการตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยการประชุมร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ทำให้ทุกคนทราบเป้าหมายเดียวกัน มุ่งสร้างคุณค่าต่อสถาบันท้องถิ่น สร้างกรอบกำหนดเงื่อนไข มีระยะเวลาการผลิตผลหลักสูตรวิชาการด้านสตรี การสร้างต้นแบบทางวิชาการ และการยกย่องและให้กำลังใจผู้มีผลหลักสูตรทางวิชาการ

๔. ควรมีการบริหารหลักสูตรด้านการงบประมาณตามหลักอปริหานิยธรรม ด้วยกำหนดเกณฑ์ที่มีคุณภาพ บุคลากรรู้วิธีวัดและการประเมินผล กำหนดเกณฑ์การประเมินตามบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น รูปแบบ กฎเกณฑ์ของสำนักหลักสูตรคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ) ควรให้สตรีมีสิทธิในการรับผิดชอบในหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์มากขึ้น ผู้นำทราบถึงวิธีการวัดและการประเมินผล และการให้เกณฑ์คนไม่เก่ง แต่ดี และมีความขยัน

๕. ควรมีนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่ามีองค์ประกอบ ๗ ประการ ได้แก่ จัดทำแผนรายจ่ายประจำปี การจัดทำงบประมาณร่วมกัน การจัดทำงบประมาณจัดสร้างอนุสาวรีย์ การควบคุมงบประมาณให้คุ้มค่า การยกย่องคนดี และการชมคนไม่ดี มอบหมายให้สตรีมีส่วนร่วมในการควบคุมด้านงบประมาณและบุคลากรเคารพต่อตัดสินใจส่วนงบประมาณ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปที่ยังคงมีประเด็นมากมายในการศึกษาโดยเฉพาะการนำประเด็นเหล่านี้ไปศึกษาในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพล้วน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพและคุณภาพจากผลการวิจัย รวมทั้งประเด็นอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนารูปแบบการจัดวางมาตรฐานสำหรับการบริหารหลักสูตร สาขาวิชา รัฐศาสตร์ที่สามารถบูรณาการกับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

๒. การมุ่งศึกษาประเด็นเชิงบูรณาการการบริหารหลักสูตรด้วยหลักพุทธธรรมข้ออื่น ๆ เพื่อให้ เห็นความแตกต่างและเพิ่มเติมผลการวิจัยให้มีความสอดคล้องมากยิ่งขึ้นในระดับการนำไปใช้

๓. การพัฒนารูปแบบภาคเครือข่ายทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพสูงไม่ว่าจะเป็นในระดับ วิทยาเขต วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

๔. การนำระเบียบวิธีวิจัยอื่น ๆ มาศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้ให้การบริหารหลักสูตรสาขาวิชา รัฐศาสตร์และสาขาวิชาอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ได้รวมทั้งในวิทยาเขตอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

จักร พันธุ์ชูเพชร. รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : พับลิชชิ่ง. ๒๕๕๐.

ชนาธิป พรกุล.การออกแบบการสอน การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน , พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม. ๒๕๔๐.

ชัยมงคล สุพรมอินทร์. ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ๒๕๕๔.

ชูวงศ์ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ชูศักดิ์เที่ยงตรง. การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๘.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. รัฐศาสตร์แนววิพากษ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๑.

ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ.พัฒนาการทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๔๑.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. วิทยาการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๐.

พระครูโสภณปริยัติสุธี. รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

ไพบูลย์ ช่างเรียน.ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๑๗.

มานิต มานิตเจริญ. พจนานุกรมไทย. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น.๒๕๑๙.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดีสุรเตโช). พระในบ้าน. กรุงเทพมหานคร : คณากรรมการพิมพ์, ๒๕๔๑.

พระธรรมวรนายก (โอภาสนิรุตติเมธี),ธรรมปริทัศน์ “๔๖”, กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (พิมพ์ในโอกาสมงคลวาระเจริญอายุครบ๖๙ปีและในโอกาสได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่พระธรรมวรนายก).๒๕๔๖.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๖
- ฤทธิชัย แกมมณาค. เอกสารประกอบการสอนรัฐศาสตร์เบื้องต้นคณะสังคมศาสตร์. พะเยา : ม.ม.ป. ๒๕๕๔.
- ศิริ พรหมดีและจาตุรนต์ วรรณนวล. ครุรัฐศาสตร์ของแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจพรินติ้ง. ๒๕๔๒.
- วิจิตร ศรีสอาน. “การศึกษากับการพัฒนา”. พัฒนาศึกษา. หน้า ๑ - ๑๖. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๒๔.
- วิโรจน์ สารรัตน์. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์. ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.), ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๕๕๕๙), หน้า ๑๒ - ๑๔.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๕๔.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. การศึกษาทิศทางการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๗.
- สัมภาษณ์ ดาบตำรวจสมัย ดอกบัว. ประจำ สภ.โชคชัย. ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- สัมภาษณ์ นายธีระวัฒน์ ชัยยะ. เจ้าพนักงานปกครอง ปลัดอำเภอโชคชัย. ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- สัมภาษณ์ นายภาณุวิชญ์รัตนรักษ์. ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขาโชคชัย. ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์. การบริหารจัดการแนวพุทธ. ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๐.
- สุรพล สุษะพรหม. รายละเอียดของรายวิชา (มคอ. ๓๗) หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- อภินันท์ จันตะนี และสุธานันท์ โพธิ์ชาธาร. นักบริหารกับมิติด้านการวิจัย. นครราชสีมา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ๒๕๕๑.
- เอกชัย จุลจาริตต์. แก่นธรรม (อริยสัจ ๔). พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม(ต่อ)

(๒) วิทยานิพนธ์ :

- จีระศักดิ์ ลิลิตธรรม. ศึกษาความรู้ความเข้าใจของนิสิตที่มีต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ : ศึกษาเฉพาะนิสิตปริญญาตรีภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๗.
- โชติพงษ์ เอกบุศย์. ความคิดเห็นของนิสิตต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา:ศึกษาเฉพาะนิสิตปริญญาตรีภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๔.
- ดาราดาว ธรรม. การพัฒนาระบบคุณภาพการบริหารงานวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๗.
- เตือนใจ รักษาพงศ์. “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๕๑.
- ทัศนีย์ นิลสนิท. ศึกษาการประเมินผลโครงการการเรียนการสอนสู่ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๑.
- นภดล ดีไทยสงค์. “การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระราชปรีดี (สฤณี ประธาตุ). “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๙.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. “พัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๙.
- พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน. “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- มงคล รักษ์เลิศวงศ์, “ทัศนคติของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- พรพรรณ อินทรประเสริฐ. “องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า”,
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๐.
- พระราชปรีดี (สฤณี ประธาตุ). “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- ฤทธิ์ชัย บุญตัน. ศึกษาความรู้ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของ
 รัฐสภา. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์.บัณฑิต
 วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๘.**
- ศิริรัตน์ คลังเย็น. “ การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- สามารถ บุญรัตน์. “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้
 ตอนบน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- อภิญา กังสนารักษ์. “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของ
 สถาบันอุดมศึกษา”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- อนันต์ เตียวต้อย. “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”,
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๕๑.

(๓) บทสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์ พระธรรมโมลี,ดร. รองอธิการบดี มจร. วิทยาเขตสุรินทร์, วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์, รองอธิการบดี วิทยาเขตนครราชสีมา, วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์,ดร. รองอธิการบดี มจร. วิทยาเขตหนองคาย, วันที่ ๒ กันยายน
 ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร. รองอธิการบดี มจร. วิทยาเขตขอนแก่น, วันที่ ๒๐
 มิถุนายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระราชธีราจารย์,ดร. รองอธิการบดี มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี, วันที่ ๒๒ สิงหาคม
 ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ,ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, วันที่ ๒๕ มิถุนายน
 ๒๕๕๗.

บรรณานุกรม(ต่อ)

สัมภาษณ์ พระครูสังวรวิริยคุณ,ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา, วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูปัญญธรรมานุกิจ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย, วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น, วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ,ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณโณภาส ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมมสุโข,ผศ.ดร. หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายธนพรราช แสงทองกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์, วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระมหาพุทธพิชาญโยธาสโน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตสุรินทร์, วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายมนูญ พันนา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายทองคำ ดวงจันทร์ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา, วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี, วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตหนองคาย, วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗.

(๔) การสนทนากลุ่มเฉพาะ

สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ผอ.หลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม) มจร ส่วนกลาง อำเภอน้อย, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ไพศาล เครือแสง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สนทนากลุ่ม ดร.สามารถ บุญรัตน์, อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

สนทนากลุ่มเฉพาะ พระปัญญาวัฒน์สิริภท,ผศ.ดร., รก.รองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตนครราชสีมา มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา

บรรณานุกรม(ต่อ)

สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, รก.หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มจร.
ส่วนกลางอำเภอวังน้อย
สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร. ผอ.หลักสูตร พธ.ด. มจร ส่วนกลาง
อำเภอวังน้อย, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
สนทนากลุ่มเฉพาะ ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มจร ส่วนกลาง
อำเภอ วังน้อย, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โคนิษฐ์ ศรีทอง รก.รองคณะบดีสังคมศาสตร์
ฝ่ายบริหาร มจร ส่วนกลาง อำเภอวังน้อย, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

(๕) เว็บไซต์:

มคอ.๒ พธ.บ. สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์, รายละเอียดของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<http://www.google.co.th/#hl=th&gs=763> [๒ ก.ย. ๒๕๕๕]
รัฐศาสตร์, วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.th.wikipedia.org/wiki>.
[๒ ก.ย. ๒๕๕๕].

๒. ภาษาอังกฤษ :

Britannica political-science.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/467721/political-science> [๒ ก.ย. ๒๕๕๕].
Easton, David. **The Political System**. New York :Kropf, 1993.
Gullatt, D.E. and Lofton, B.D., The principals role in promoting academic gain. [CD-ROM].Abstract from : Database : ERIC, ERIC#ED : 403227
Good, Carter V. **Dictionary of Education**. 3rd edition. New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.
Kearney,R.T., **A model for nurse faculty research productivity** , [CD-ROM].
Abstract from : Database : Abstracts interactional Issue : 48 08a. publication
Number : AAI 8724920.
Keeves, P. J. **Educational Research, Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford :Pergamon Press. 1988.
Robson, William A. "Local Government," in **Encyclopaedia of Social Science**. Vol. X. New.
Scladin, Peter. "How Administrators Can Improve Teaching".Journal of Higher Education.March-April. 1993.

บรรณานุกรม(ต่อ)

Tosi, H. L., and Carroll, S. J. **Management**. 2nd ed. New York : John Wiley and Sons, 1982.

Willer, D. **Scientific Sociology : Theory and Method**. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall. 1968.

ภาคผนวก : ก

ภาคผนวก : ก

รายชื่อผู้บริหารการสัมภาษณ์เชิงลึก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้บริหารการสัมภาษณ์เชิงลึก				
ลำดับ	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วิทยาเขต	วัน เดือน ปี
๑	พระราชสีมารภรณ์ (วันชัย กนต์จารี)	รองอธิการบดีวิทยาเขต นครราชสีมา	นครราชสีมา	๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๗
๒	พระมหาสุพร รุกขิตธมโม	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ นครราชสีมา	นครราชสีมา	๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๗
๓	พระครูสังวรภริรักษ์,ดร. (อืด ส่วโร)	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ นครราชสีมา	นครราชสีมา	๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๗
๔	ดร.พรเศรษฐิ วุฒิปัญญาอิสกุล	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์	นครราชสีมา	๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๗
๕	พระธรรมโมลี,ดร. (ทองอยู่ ญาณวิสุทฺโธ)	รองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์	สุรินทร์	๑ ก.ค. ๒๕๕๗
๖	พระศรีวิสุทธิคุณ,ดร. (มานพ ปิยสีโล)	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ สุรินทร์	สุรินทร์	๑ ก.ค. ๒๕๕๗
๗	นายณนทวรราชแสงทองกุล	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ สุรินทร์	สุรินทร์	๑ ก.ค. ๒๕๕๗
๘	พระมหาพุทธพิชาญ โยธสาสน์	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์	สุรินทร์	๒๑ ส.ค. ๒๕๕๗
๙	พระราชธีรอาจารย์,ดร. (ศรีพร วรวิญญู)	รองอธิการบดีวิทยาเขต อุบลราชธานี	อุบลราชธานี	๒๒ ส.ค. ๒๕๕๗
๑๐	พระครูกิตติคุณภาส (จินดา สบปญโญ)	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ อุบลราชธานี	อุบลราชธานี	๒๒ ส.ค. ๒๕๕๗
๑๑	นายมนูญ พันนา	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ อุบลราชธานี	อุบลราชธานี	๒๒ ส.ค. ๒๕๕๗
๑๒	ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์	อุบลราชธานี	๒๐ ส.ค. ๒๕๕๗
๑๓	พระสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร. (สุกันยา อรุโณ)	รองอธิการบดีวิทยาเขต ขอนแก่น	ขอนแก่น	๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๗
๑๔	พระครูภาวนาโพธิคุณ,ดร. (สมชาย กนต์สีโล)	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ ขอนแก่น	ขอนแก่น	๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๗
๑๕	พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ ขอนแก่น	ขอนแก่น	๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๗
๑๖	พระมหาสำราญ กมมสุทฺโธ,ผศ.ดร.	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์	ขอนแก่น	๒๒ ส.ค. ๒๕๕๗

รายชื่อผู้บริหารการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)				
ลำดับ	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วิทยาเขต	วัน เดือน ปี
๑๗	พระราชรัตนาลงกรณ์,ดร. (พิสิฐ ฐวีโร)	รองอธิการบดีวิทยาเขต หนองคาย	หนองคาย	๒ ก.ย. ๒๕๕๗
๑๘	พระครูปัญญาวรรณานุกิจ	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หนองคาย	หนองคาย	๒ ก.ย. ๒๕๕๗
๑๙	นายทองคำ ดวงจันทร์เพชร	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หนองคาย	หนองคาย	๒ ก.ย. ๒๕๕๗
๒๐	นายบัวลี มณีแสน	หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์	หนองคาย	๒ ก.ย. ๒๕๕๗

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม		
ลำดับ	ชื่อ—ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.	ผอ.หลักสูตร พธ.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์)
๒	พระมหาปัญญาวรรณ สิริภทโท,ผศ.ดร.	รก.รองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต นครราชสีมา
๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุธะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
๔	อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง	รก.รองคณบดีสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
๖	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	รก.หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
๗	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	ผอ.หลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)
๘	อาจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง	อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
๙	อาจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์	อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
๑๐	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธและสาขา วิชารัฐประศาสนศาสตร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล-ฉาย	ตำแหน่ง
๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา
๒	รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	อาจารย์ประจำศูนย์บัณฑิตศึกษา
๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฎิภาณ มหรรธนาธิบติ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
๔	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์	หัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิจัย
๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชา เดชสุภา	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

ภาคผนวก : ข

ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือ
ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม(Try out)
ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย(สัมภาษณ์เชิงลึก)
การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)

ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๓๓ น

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๕๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตร
ดุขบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุขบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการ
หลักสูตรพุทธศาสตรดุขบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา
ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุขบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุขบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
โทร/โทรสาร ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๖
๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๙๓

วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

โดยทรงธรรม
เลขาธิการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์
สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ คงสัตย์

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๘๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โพร/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๕ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๒๔๓

วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฎิภาณ มหรรณานิบัติ

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๖๔๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Gen Drumer

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญาและศาสนศาสตร์

นางสาว รุจกานันท์
ร. 26
(ร. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 8

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาปริยัติศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๓๕๔ ต่อ ๒๓๓๗, ๒๓๓๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๓๙

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชา เดชสุภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๓๙

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ดันยะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารงานสาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๓๙

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์
 เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
 อพุดยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๙
 โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชา เดชสุภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ เล่ม

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐ
 ประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
 ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
 ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม(Try out)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๒๘๘๒ - ๓๓๕๔ (ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๖๔

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์พิจารณาแล้วว่าบุคคลากรในสังกัดหน่วยงานของพระคุณท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ทางวิชาการในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ส่วนวัน เวลา และสถานที่ที่จะให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสุดแต่พระคุณท่านจะกำหนด ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

Tryout

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทร. ๐๘๑-๖๖๑๐๘๖๑ e-mail: winai.mcu@gmail.com

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๒๘๘๒ - ๓๑๕๔ (ภายใน ๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๖๔

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์พิจารณาแล้วว่าบุคคลากรในสังกัดหน่วยงานของพระคุณท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ สามารถให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ทางวิชาการในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ส่วนวัน เวลา และสถานที่ที่จะให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสุดแท้แต่พระคุณท่านจะกำหนด ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทร. ๐๘๑-๖๖๑๐๘๖๑ e-mail.winai.mcu@gmail.com

ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๕๓

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อ.สุรพล สุษะพรหม
อ.สุรพล สุษะพรหม
๒๕ ม.ค. ๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕/๒/๐๕๓

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความอนุเคราะห์
เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย

(นางนันทิยา นามศิริ)
๒๓ มกราคม ๕๕

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

เก็บข้อมูลแล้ว

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๕๓

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๕๓

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการศึกษาวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของพระคุณท่าน จึงขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๕๓

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของพระคุณท่าน จึงขอความอนุเคราะห์เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๕๓

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการศึกษาวิจัย

นมัสการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

ด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานของพระคุณท่าน จึงขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งต่อไปจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย(สัมภาษณ์เชิงลึก)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตขอพระราชทานให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระธรรมโมลี, ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่
ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร. 8. ภูมิสุข

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

อนันต์ ไร่ทอง
ดร. 8. ภูมิสุข

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระราชาสีมารณ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่
ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

๖๐๐ อธิกรณ์ นร.จ.พ.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๔๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๐๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระราชาธิบดีราชจารย์, ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอุบลราชธานี

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรด
พิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนึ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๕๖๐๑๕๐๔๖๘๘

๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๗

ดร. ส. ภูมิสุข

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระราชรัตนาลงกรณ์, ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรด
พิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺเณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระเดชพระคุณพระศรีวิสุทธิคุณ, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูปัญญาวรรณานุกิจ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ต่อ: ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

(พระครูปัญญาวรรณานุกิจ)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสุพร รกขิตธมโม ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.นพ.อินทร์น้อย/ผอ.วิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา

ดร. 8. ฐิตะ

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ดร. ๘. ฐิตะ (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูภาวนาโพธิคุณ, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

พระครูภาวนาโพธิคุณ, ดร.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๔๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูกิตติคุณโณภาส ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.วินัย นามสกุล
รองศาสตราจารย์
รองศาสตราจารย์
อ.วินัย นามสกุล
ไม่ ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูสังฆราชกริรักษ์, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

บัณฑิตในชื่อคุณวินัย ภูมิสุข
ดร. ภูมิสุข
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา

ดร. ส. ภูมิสุข
(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติขออนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุมัติให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.ดร.วินัย นามสกุล
ททททท

(พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร.)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

ดร. ส. ภูมิสุข

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายธนวรรธน์ แสงทองกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺเฑ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๔๘๒-๓๐๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายมณูญ พันนา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปิณโณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพ่ง ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

นายวินัย ภูมิสุข
๒๑/๖๑.๑๕๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสำราญ กมมสุทฺธ, ผศ.ดร. หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนันต์ใจเจริญ
๑๒

ดร. S. งาม.
(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺโณ, ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๔๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายบัวลี มณีแสน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร อาจารย์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิติ ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นิติ ๒๑๓๘๒-๓๑๕๔/๒๕๕๗

ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล
วินัย นามสกุล ภูมิสุข

ดร. ส. ภูมิสุข

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตโท/แพกซ์ ๐-๒๔๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๑๘

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ว่าที่ ร.ต.สงศักดิ์ บุญจำรูญ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออุทิศมาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณฺเณ, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

๒๐ มิ.ย. ๕๗

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๖๖๑-๐๘๖๑

การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)

บันทึกข้อความ

งานสารบรรณ
คณะสังคมศาสตร์
รับที่ ๔๖
วันที่ ๒๓ ก.พ. ๖๕
เวลา ๑๕.๑๖
ผู้รับ รณชัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนงาน สำนักงานวิทยาเขตนครราชสีมา โทร.(๐๔๔) ๙๒๔๕๕๖, ๒๖๔๕๖๐

ที่ ศร ๖๑๓๔ / ๕๐

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตใช้ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์

นมัสการ คณะบดีสังคมศาสตร์

ด้วย นายวินัย ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รุ่นที่ ๑ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความประสงค์ขออนุญาตใช้ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ เพื่อจัดกิจกรรม การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) งานวิจัย เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน สาขาวิชารัฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความสมบูรณ์

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณาอนุญาตต่อไป

(นายวินัย ภูมิสุข)

นิสิตหลักสูตร พธ.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อนุญาต

(พณพญ.เฉลิม ชัยมงคล)
ดร. ก.พ. ๕๕

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเข้าสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)

วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย นายวินัย ภูมิสุข รหัสนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

วันอังคาร ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป

ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับ	ชื่อ ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	ลายเซ็น
๑	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ,ดร.	ผอ.หลักสูตร พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	
๒	พระปัญญาวรวัฒน์ สิริภโท,ผศ.ดร.	ร.ร.รองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต นครราชสีมา	มจร.วิทยาเขต นครราชสีมา	
๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุยะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	
๔	ดร.พิเชฐ ทังโต	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	
๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โภนิญฐ์ ศรีทอง	ร.ร.รองคณบดีสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	
๖	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ร.ร.หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	
๗	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชชนันท์ อิศรเดช	ผอ.หลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	
๘	ดร.ไพศาล เครือแสง	อาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	
๙	ดร.สามารถ บุญรัตน์	อาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์	วิทยาลัยสงฆ์เลย	
๑๐	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์	มจร ส่วนกลาง อำเภอมโนรมย์	

(นายวินัย ภูมิสุข)

นิสิตหลักสูตร พธ.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์)

๒๐ / ๐๒ / ๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วม
การสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา
๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซน บี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอรอรรณนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขออาราธนาเชิญพระคุณท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โขนบิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ประหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรติดตอ.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอรอรรณนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วังน้อย)

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขออาราธนาเชิญพระคุณท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โขนบิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ประพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรติดตอ.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๕ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วม
การสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา
๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิญ์ ศรีทอง รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอนวน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดิศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โชนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธชชนันท์ อิศรเดช ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธาราม)

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข
โทรติดต่.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๖๑

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอมั่นนอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๔

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ

จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม

จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอมั่นนอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรติดต่.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐๗

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย

เนื่องด้วย นายวินัย นามสกุล ภูมิสุข รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๕๐๔๖๘๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันอังคารที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนบี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นายวินัย ภูมิสุข

โทรติดต่.

ภาคผนวก : ค
เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชา
รัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นการวิจัย
ระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านตอบแบบสอบถามชุด

นี้

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือด้วยดี

นายวินัย ภูมิสุข

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพปัจจุบันและระดับความพึงพอใจของการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของท่านมากที่สุด

๑. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี	☐ ๒๑-๓๐ ปี
☐ ๓๑-๔๐ ปี	☐ ๔๑-๕๐ ปี
☐ ๕๑ ปีขึ้นไป	

๒. คุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุด

☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก	

๓. ประสบการณ์ปฏิบัติงาน

☐ ต่ำกว่า ๕ ปี	☐ ๖-๑๐ ปี
☐ ๑๑-๑๕ ปี	☐ ๑๖-๒๐ ปี
☐ ๒๑ ปีขึ้นไป	

๔. สถานภาพปัจจุบัน

☐ รองอธิการบดี	☐ ผู้อำนวยการสำนัก
☐ รองผู้อำนวยการสำนัก	☐ หัวหน้าสาขาวิชา
☐ อาจารย์	☐ นิสิต
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

ตอนที่ ๒ ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง แบบสอบถามทุกข้อให้ท่านพิจารณาทั้ง ๒ ด้าน

๑. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพปัจจุบันในการบริหารงานหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอยู่จริง โดยแบ่งคะแนนเป็น ๕ ระดับ ตามสภาพความเป็นจริง

๒. ระดับความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงระดับความพึงพอใจต่อระดับสภาพปัจจุบันการบริหาร
หลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดยแบ่งคะแนนเป็น ๕ ระดับ ตามระดับความพึงพอใจ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์

คำชี้แจง : ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.สภาพทั่วไปของการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นอย่างไร?

๑. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

This image shows a single sheet of white paper with ten horizontal dashed lines, typical of primary-ruled notebook paper. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

๒.ด้านบุคลากร

[illegible]

๓.ด้านการส่งเสริมวิชาการ

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผล

๕. ด้านงบประมาณ

๒. การพัฒนารูการบริหารหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ตามหลักอปริหานิยธรรมควรเป็นอย่างไร

๑. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

๒.ด้านบุคลากร

๓.ด้านการส่งเสริมวิชาการ

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕ ด้านงบประมาณ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

ภาคผนวก : ค

ประมวลภาพการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ประมวลภาพการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์(วันชัย กนต์จารย์) รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระราชรัตนาลงกรณ์(พิสิฐฐ์ สีวีโร),ดร รองอธิการบดีวิทยาเขตหนองคาย
เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระราชธีรจารย์(ศรีพร วรวิญญู),ดร รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี
เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระศรีวิสุทธิคุณ(มานพ ปิยสีโล),ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์
เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธรรมานุกิจ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย
เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโพธิคุณ(สมชาย กนตสีโล),ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น
เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระครูกิตติคุณภาส(จินดา สบปลงบุญ) ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ พระมหาสุพร รกขิตธมโม ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

สัมภาษณ์พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ,ดร.รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น
เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗

สัมภาษณ์พระครูสังวรภักษ์(เอ็ด ส่วโร),ดร.รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา
เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗

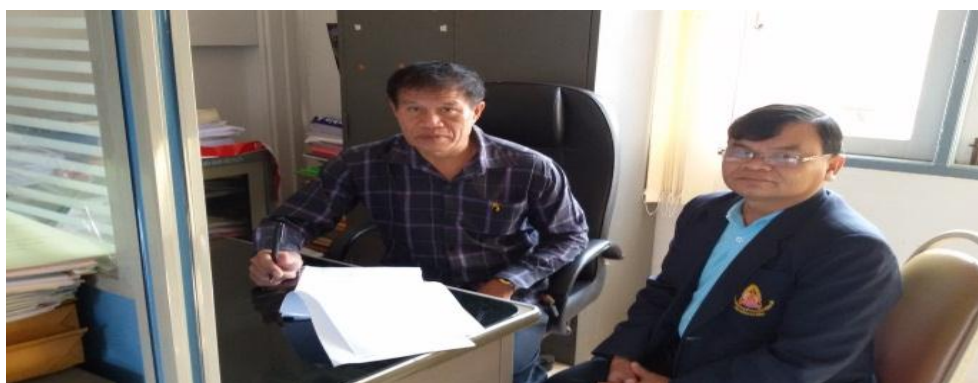
สัมภาษณ์นายมนูญ พันนา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

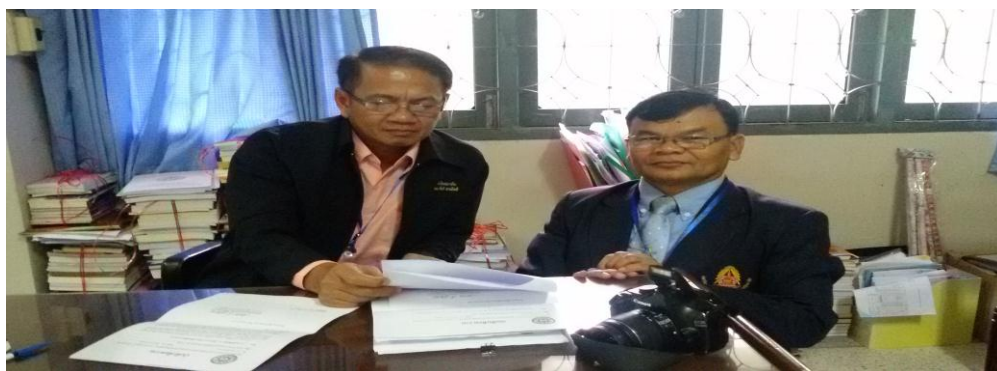
สัมภาษณ์ นายนันทวรรณ แสงทองกุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์
เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

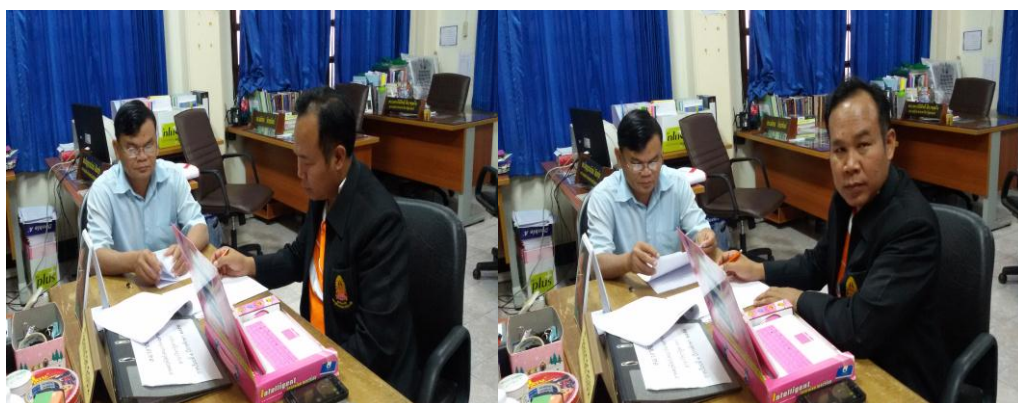
สัมภาษณ์ พระมหาสำราญ กมฺมสุทฺโธ,ผศ.ดร. หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตขอนแก่น
อาจารย์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาเขตนครราชสีมา
ณ วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ นายบัวลี มณีแสน หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์
วิทยาเขตหนองคาย เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต.ส่งศักดิ์ บุญจำรูญ หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์
วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๗

สัมภาษณ์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์
วิทยาเขตนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๗

ภาคผนวก : ง

ประมวลภาพการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ประมวลภาพการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

การสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิ ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เริ่มเวลา ๑๓.๓๐ น.เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน ประกอบด้วย พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ดร.ผอ.หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง รก.รองคณะบดีสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม) ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธและสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระปัญญาวรวัฒน์ สิริภทโท, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รักษาการรองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตนครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ดร.ไพศาล เครือแสง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ดร.สามารถ บุญรัตน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์เลย โดยมี ดร.พิเชฐ ทังโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง เป็นผู้ดำเนินรายการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำภาพมาประมวลไว้ดังนี้

ผู้วิจัยกำลังนั่งฟังการสนทนาระหว่าง ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง กับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง ปรีกษาหารือเกี่ยวกับ wording หัวข้อการวิจัยและวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและตรงกับเนื้อหาการวิจัย

บรรยากาศการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

บรรยากาศการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มงานวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	:	นายวินัย ภูมิสุข
เกิด	:	๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖
ชาติภูมิ	:	๑๔๙ หมู่ ๑๓ ตำบล ไร่ อำเภอรตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
ชื่อบิดา-มารดา	:	นายคำ - นางเลื่อน ภูมิสุข
ประวัติการศึกษา		
พ.ศ.๒๕๓๔	:	- พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๓๘	:	- M.A.(Political Science) จากประเทศอินเดีย
ผลงานวิชาการ	:	เอกสารประกอบการสอนรายวิชา : การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์
	:	บทความทางวิชาการ : การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพรหมวิหาร
	:	งานวิจัย : สภาพและปัญหาการเรียนการสอนบาลีเสริม ๒๔ หน่วยกิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในเขตการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปัจจุบัน	:	นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
ปีที่เข้าศึกษาต่อ	:	มิถุนายน ๒๕๕๔